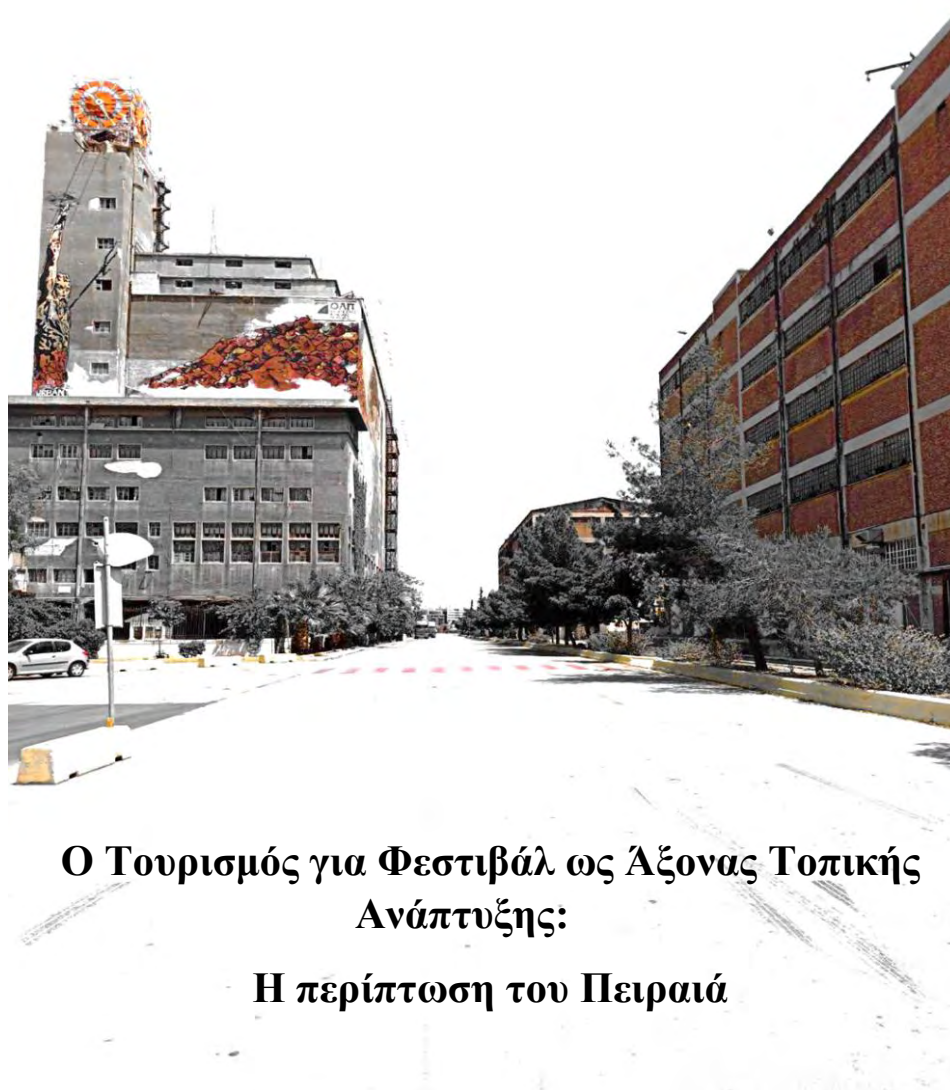

Διπλωματική Εργασία με θέμα:

Ο Τουρισμός για Φεστιβάλ ως Άξονας Τοπικής Ανάπτυξης:

Η περίπτωση του Πειραιά

Επιβλέπων καθηγητής: κος. Αλέξιος Δέφνερ

Εξεταστική επιτροπή: κος. Νικόλας Καραχάλης, κα. Εύα Ψαθά

Όνομα φοιτήτριας: Ροδόπη Μαλαμά

Βόλος

Ιούλιος 2020

ΔΗΛΩΣΗ

Βεβαιώνω ότι η παρούσα εργασία είναι δική μου, δεν έχει συγγραφεί από άλλο πρόσωπο με ή χωρίς αμοιβή, δεν έχει αντιγραφεί από δημοσιευμένη ή αδημοσίευτη εργασία άλλου και δεν έχει προηγουμένως υποβληθεί για βαθμολόγηση στο Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας ή αλλού. Βεβαιώνω ότι είμαι εν γνώσει των κανόνων περί λογοκλοπής του ΤΜΧΠΠΑ και ότι στο πλαίσιο αυτού έχουν τηρηθεί όλοι οι κανόνες κατά την ακαδημαϊκή δεοντολογία, σχετικά με τις αναφορές, βιβλιογραφία κ.λπ., τόσο από έντυπες όσο και από ηλεκτρονικές πηγές. Σε περίπτωση λογοκλοπής αποδέχομαι όλες ανεξαιρέτως τις ποινές που προβλέπουν οι εκάστοτε Κανονισμοί του ΠΘ ή και του ΤΜΧΠΠΑ.

Ημερομηνία:

Όνοματεπώνυμο:

Υπογραφή:

*‘Χωρίς τον πολιτισμό και την ελευθερία που αυτός σημαίνει, η κοινωνία,
όσο τέλεια κι αν είναι, δεν είναι παρά μία ζούγκλα’*

~Albert Camus

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Αντικείμενο της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση του ρόλου των φεστιβάλ στην τοπική ανάπτυξη και μελέτη περίπτωσης αποτελεί ο Πειραιάς. Τόσο από την εμπειρία, όσο και από τη βιβλιογραφία, αποδεικνύεται, πως τα φεστιβάλ συμβάλλουν στη βαθύτερη σύνδεση της πόλης με τον πολιτισμό, αποτελώντας συνεπώς, ένα βασικό μέσο επαναπροσδιορισμού της τοπικής ταυτότητας. Πόλεις με βαρύ βιομηχανικό παρελθόν, που χρήζουν τέτοιων αλλαγών, συνήθως είναι Πόλεις-Λιμάνια, καθώς η έντονη δραστηριότητα του λιμένα, επισκίασε τις όποιες άλλες δυναμικές τους. Αυτήν την ανάγκη, προέκυψε ύστερα από έρευνα της βιβλιογραφίας και από συνεντεύξεις με αρμόδιους φορείς, πως έχει κι ο Πειραιάς. Στόχος, είναι η ανάπτυξη ενός μηχανισμού, ο οποίος να είναι σε θέση να διαφυλάξει την αρχική ταυτότητα του Πειραιά άμεσα κι έμμεσα να την προάγει με έναν τρόπο, ώστε ο Πειραιάς να γνωρίσει περεταίρω ανάπτυξη βασισμένη στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του. Επιδιώκεται η βελτίωση της ποιότητας διαβίωσης των κατοίκων, η πολυεπίπεδη ανάπτυξη της πόλης και η αύξηση της ελκυστικότητάς της.

Λέξεις-κλειδιά: πολιτισμός, φεστιβάλ, ταυτότητα, Πόλεις - Λιμάνια, ανάπτυξη, Πειραιάς

ABSTRACT

‘THE CONTRIBUTION OF FESTIVAL TOURISM TO LOCAL DEVELOPMENT: THE CASE OF PIRAEUS’

The aim of this paper is to investigate the role of festivals in the local development. Both, from experience and bibliography, is shown that festivals contribute to the city's deeper connection with culture, in a way that is capable of redefining the local identity. Cities with heavy industrial past, which need such changes, are usually Port-Cities, as the port's intense activity, has overshadowed any other city dynamics. After the survey of the bibliography and the interviews with the competent bodies, turned out that Piraeus is in such need. The goal is to develop a mechanism that is able to preserve and promote the original identity of Piraeus, in order the city itself, could experience further development based on its particular characteristics. The purpose is to improve the quality of the residents' life, as well as the multi-level development of the city and its attractiveness.

Keywords: culture, festival, identity, Port-Cities, development, Piraeus

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	3
ABSTRACT	4
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ.....	8
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ.....	8
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΗΜΑΤΩΝ.....	9
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΧΑΡΤΩΝ.....	9
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ.....	9
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΡΚΤΙΚΟΛΕΞΩΝ.....	12
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	13
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	14
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1	
Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΧΡΟΝΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.....	17
1.1. ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΡΟΝΟΣ.....	17
1.2. ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ.....	20
1.3. ΠΕΡΙΛΗΨΗ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	22
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2	
Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΣΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.....	23
2.1. ΟΡΙΣΜΟΣ.....	23
2.2. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ.....	24
2.3. ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ.....	25
2.4. ΕΙΔΗ.....	26
2.5. ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ ΕΝΟΣ ΦΕΣΤΙΒΑΛ	27
2.6. ΣΥΝΟΨΗ ΤΩΝ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΤΟΥ ΕΔΙΜΒΟΥΡΓΟΥ.....	30
2.7. ΠΕΡΙΛΗΨΗ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	35
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3	
ΔΙΕΘΝΗΣ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΦΕΣΤΙΒΑΛ.....	36
3.1. ΓΚΕΤΕΜΠΟΡΓΚ.....	36
3.1.1. GOTHENBURG FILM FESTIVAL.....	38
3.1.2. GOTHENBURG CULTURE FESTIVAL	42
3.2. ΡΟΤΕΡΝΤΑΜ.....	45
3.2.1. INTERNATIONAL FILM FESTIVAL ROTTERDAM	46
3.2.2. NORTH SEA JAZZ FESTIVAL.....	51

3.3.	ΒΑΡΚΕΛΩΝΗ.....	53
3.3.1.	SONAR MUSIC FESTIVAL	54
3.3.2.	CRULLA FESTIVAL	57
3.4.	ΣΥΝΟΨΗ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΕΙΡΙΑΣ.....	60
3.5.	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ	61
3.5.1.	ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΑΘΗΝΩΝ - ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ	63
3.5.2.	ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΑΙΣΧΥΛΕΙΑ	66
3.5.3.	ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΣΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ	70
3.6.	ΣΥΝΟΨΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΜΠΕΙΡΙΑΣ.....	73
3.7.	ΠΕΡΙΛΗΨΗ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	74
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4		
	ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ: ΠΕΙΡΑΙΑΣ.....	75
4.1.	ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ	75
4.2.	ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΡΟΦΙΛ ΠΕΙΡΑΙΑ.....	79
4.3.	ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟ ΠΡΟΦΙΛ ΠΕΙΡΑΙΑ.....	84
4.4.	ΥΠΟΔΟΜΕΣ	87
4.5.	ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ	87
4.6.	ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΛΙΜΕΝΑ ΠΕΙΡΑΙΑ	89
4.7.	ΠΕΡΙΛΗΨΗ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	93
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5		
	ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....	94
5.1.	ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	94
5.2.	ΠΡΟΦΙΛ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΠΕΔΙΟΥ	94
5.3.	ΔΟΜΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ	96
5.4.	ΠΕΡΙΛΗΨΗ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	100
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6		
	ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΠΕΔΙΟΥ.....	101
6.1.	ΑΠΟΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΠΕΙΡΑΙΑ.....	101
6.2.	ΑΞΟΝΕΣ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ - ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ	103
6.3.	ΣΙΛΟ ΛΙΜΕΝΑ ΠΕΙΡΑΙΑ.....	111
6.3.1.	ΣΥΝΔΕΣΙΜΟΤΗΤΑ	115
6.3.2.	ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ‘ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΑΚΤΗΣ ΠΕΙΡΑΙΑ’	115
6.4.	ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΠΕΙΡΑΙΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ.....	117

6.5.	ΑΝΑΛΥΣΗ SWOT	118	
6.6.	ΠΕΡΙΛΗΨΗ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	121	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7			
ΠΡΟΤΑΣΗ ΓΙΑ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΥ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΠΕΙΡΑΙΑ ..			122
7.1.	ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΥ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΠΕΙΡΑΙΑ	122	
7.2.	ΧΩΡΟΣ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗΣ.....	128	
7.3.	ΑΠΟΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΤΑΣΗ ΤΟΥ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΥ ΦΕΣΤΙΒΑΛ 131		
7.4.	ΛΟΓΟΤΥΠΟ	132	
7.5.	ΠΕΡΙΛΗΨΗ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	133	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8			
ΑΠΟΤΥΠΩΜΑ ΤΟΥ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΥ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΠΕΙΡΑΙΑ ΣΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ			134
8.1.	ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΟ ΑΠΟΤΥΠΩΜΑ	134	
8.1.1.	ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ	134	
8.1.2.	ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ.....	136	
8.1.3.	ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ	136	
8.1.4.	ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ	137	
8.2.	ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΟ ΑΠΟΤΥΠΩΜΑ.....	138	
8.2.1.	ΚΟΙΝΩΝΙΑ	138	
8.2.2.	ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ.....	140	
8.2.3.	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	142	
8.3.	ΠΕΡΙΛΗΨΗ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	142	
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9			
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ			144
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ			152
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ			163

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

Πίνακας 3.1.1.5.: Απασχολούμενοι στο GFF (2017)

Πίνακας 3.1.1.6.: Προβλεπόμενα έσοδα GFF σε χιλιάδες ευρώ (2018)

Πίνακας 3.1.1.7.: Προβλεπόμενα έξοδα GFF σε χιλιάδες ευρώ (2018)

Πίνακας 3.2.2.2.: Χαρακτηριστικά NSJF

Πίνακας 3.5.1.4.: Μικτά έσοδα ΦΑΕ σε ευρώ (2016-2018)

Πίνακας 3.6.: Σύνοψη ελληνικής εμπειρίας

Πίνακας 4.1.3.: Μόνιμος Πληθυσμός Π.Ε. Πειραιά (2011)

Πίνακας 4.1.5.: Οικονομικά ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός, σύνολο απασχολούμενων & άνεργοι της Π.Ε. Πειραιά (2011)

Πίνακας 4.1.8.: Απασχολούμενοι Π.Ε. Πειραιά κατά τόπο εργασίας (2011)

Πίνακας 4.5.1.: Ξενοδοχειακό δυναμικό Π.Ε. Πειραιά (2018)

Πίνακας 4.5.2.: Πληρότητα ξενοδοχειακών καταλυμάτων στην Π.Ε. Πειραιά (2013-2018)

Πίνακας 4.5.3.: Αφίξεις σε ξενοδοχειακά καταλύματα στην Π.Ε. Πειραιά (2013-2018)

Πίνακας 4.5.5.: Επισκέπτες σε μουσεία της Π.Ε. Πειραιά (2013-2018)

Πίνακας 4.6.3.: Διακίνηση Επιβατών Εσωτερικού-Εξωτερικού (2012-2015)

Πίνακας 5.2.: Εκπρόσωποι φορέων που έλαβαν μέρος στις συνεντεύξεις

Πίνακας 6.2.4.: Κατευθύνσεις Προγραμματικών Κειμένων για την Π.Ε. Πειραιά

Πίνακας 6.5.: SWOT Ανάλυση Π.Ε. Πειραιά

Πίνακας 7.1.: Περιεχόμενο Καλλιτεχνικού Φεστιβάλ Πειραιά

Πίνακας 8.1.1.: Συγκριτικός πίνακας ελληνικής εμπειρίας και ΚΦΠ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΓΡΑΦΗΜΑΤΩΝ

Γράφημα 3.1.1.3.: Αριθμός Επισκεπτών του GFF (2013-2016)

Γράφημα 3.1.1.4.: Αριθμός Ταινιών του GFF (2013 -2016)

Γράφημα 3.2.2.: Έσοδα από πολιτιστικές εγκαταστάσεις στην Ολλανδία (2016)

Γράφημα 3.2.1.2.: Σύνολο επισκεπτών του IFFR σε χιλιάδες (2011- 2018)

Γράφημα 3.2.1.3.: Σύνολο επιδοτήσεων του IFFR σε ευρώ (2013-2016)

Γράφημα 3.5.2.3.: Έσοδα από εισιτήρια του ΦΑ σε ευρώ (2009-2018)

Γράφημα 3.5.2.4.: Δαπάνες ΦΑ σε ευρώ (2009-2018)

Γράφημα 4.1.4.: Μόνιμος Πληθυσμός Π.Ε. Πειραιά ανά δήμο (2011)

Γράφημα 4.1.6.: Απασχολούμενοι στην Π.Ε. Πειραιά ανά τομέα παραγωγής (2011)

Γράφημα 4.1.7.: Απασχολούμενοι ανά δήμο της Π.Ε. Πειραιά κι ανά τομέα παραγωγής (2011)

Γράφημα 4.1.9.: Απασχολούμενοι ανά δήμο της Π.Ε. Πειραιά βάσει μόνιμου τόπου διαμονής (2011)

Γράφημα 4.5.4.: Αφίξεις σε ξενοδοχειακά καταλύματα στην Π.Ε. Πειραιά (2013-2018)

Γράφημα 4.5.6.: Επισκέπτες σε μουσεία της Π.Ε. Πειραιά (2013-2018)

Γράφημα 4.6.4.: Συνολική κίνηση επιβατών Εσωτερικού (2012-2015)

Γράφημα 4.6.5.: Κίνηση επιβατών Εσωτερικού ανά τύπο ταξιδιού (2012-2015)

Γράφημα 4.6.6.: Συνολική κίνηση επιβατών Εξωτερικού (2012-2015)

Γράφημα 4.6.7.: Κίνηση επιβατών Εξωτερικού ανά τύπο ταξιδιού (2012-2015)

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

Σχήμα 2.6.1.: Λογικό μοντέλο του πλαισίου αξιολόγησης των φεστιβάλ του Εδιμβούργου

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΧΑΡΤΩΝ

Χάρτης 3.1.1.: Γεωγραφική θέση Γκέτεμποργκ

Χάρτης 3.2.1.: Γεωγραφική θέση Ρότερνταμ

Χάρτης 3.3.1.: Γεωγραφική θέση Βαρκελώνης

Χάρτης 4.1.2.: Π.Ε. Πειραιά

Χάρτης 4.2.1.: Μακρά τείχη Αθήνας-Πειραιά

Χάρτης 4.6.1.: Σταθμοί Λιμένα Πειραιά

Χάρτης 6.2.1.: Σχέδιο ανάπτυξης μελλοντικών γραμμών μετρό

Χάρτης 6.2.2.: Επέκταση Γραμμής 3 του μετρό προς Πειραιά

Χάρτης 6.2.3.: Γενική διάταξη προτεινόμενων έργων μάστερπλαν ΟΛΠ

Χάρτης 6.3.1.1.: Η θέση του SILO

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΙΚΟΝΩΝ

Εικόνα 2.2.1. Φεστιβάλ Potlach

Εικόνα 3.1.1.1.: Λογότυπο GFF

Εικόνα 3.1.1.2.: Χώροι GFF

Εικόνα 3.1.1.8.: Στιγμιότυπο του GFF

Εικόνα 3.1.2.1.: Λογότυπο GCF

Εικόνα 3.1.2.2.: Στιγμιότυπο του GCF

Εικόνα 3.2.1.1.: Λογότυπο IFFR

Εικόνα 3.2.1.4.: Στιγμιότυπο IFFR

Εικόνα 3.2.2.1.: Λογότυπο NSJF

Εικόνα 3.2.2.3.: Στιγμιότυπο NSJF

Εικόνα 3.3.1.1.: Λογότυπο SMF

Εικόνα 3.3.1.2.: Στιγμιότυπο του SMF

Εικόνα 3.3.2.1.: Λογότυπο CF

Εικόνα 3.3.2.2.: Στιγμιότυπο του CF

Εικόνα 3.5.: Ικαριώτικο Πανηγύρι

Εικόνα 3.5.1.1.: Λογότυπο ΦΑΕ

Εικόνα 3.5.1.2.: Αρχαίο Θέατρο Επιδαύρου

Εικόνα 3.5.1.3.: Second Skin

Εικόνα 3.5.2.1.: Λογότυπο ΦΑ

Εικόνα 3.5.2.2.: Παλαιό Ελαιουργείο Ελευσίνας

Εικόνα 3.5.3.1.: Λογότυπο ΦσΘ

Εικόνα 3.5.3.2.: Άποψη χώρου Λιπασμάτων

Εικόνα 4.1.: Η θέση του Πειραιά στην Ελλάδα

Εικόνα 4.2.2.: Προσφυγικά παραπήγματα Δραπετσώνας

Εικόνα 4.2.3.: Εργατική κατοικία επί της Οδού Καπετανίδου (Δραπετσώνα, 2020)

Εικόνα 4.2.4.: Εργατική κατοικία επί της Οδού Αριστοτέλους (Δραπετσώνα, 2020)

Εικόνα 4.6.2.: Άποψη Ακτής Μουτσοπούλου

Εικόνα 6.3.1.: Το SILO του Πειραιά, Νότια Όψη (2020)

Εικόνα 6.3.2.: Ανατολική Όψη SILO (2020)

Εικόνα 6.3.3.: Βόρεια Όψη SILO

Εικόνα 6.3.4.: Ανατολική Όψη SILO

Εικόνα 6.3.5.: Βόρεια Όψη SILO

Εικόνα 6.3.6.: Αποθήκη στην ανατολική πλευρά του SILO

Εικόνα 6.3.7.: SILO και Αποθήκες

Εικόνα 6.3.8.: Διαμήκης τομή κτηρίου SILO

Εικόνα 6.3.2.1.: Πρώτο βραβείο αρχιτεκτονικού διαγωνισμού Πολιτιστικής Ακτής

Εικόνα 6.3.2.2.: Πρώτο βραβείο αρχιτεκτονικού διαγωνισμού Πολιτιστικής Ακτής (Εσωτερικός χώρος).

Εικόνα 6.3.2.3.: Δεύτερο βραβείο αρχιτεκτονικού διαγωνισμού Πολιτιστικής Ακτής. Ομάδα αρχιτεκτόνων: Andrei U., Bompa T., Chelarescu C.

Εικόνα 6.3.2.4.: Δεύτερο βραβείο αρχιτεκτονικού διαγωνισμού Πολιτιστικής Ακτής (Εσωτερικός χώρος).

Εικόνα 6.3.2.5.: Τρίτο βραβείο αρχιτεκτονικού διαγωνισμού Πολιτιστικής Ακτής (κτήριο SILO). Ομάδα αρχιτεκτόνων: Κίζης Ι., Κίζης Κ., Μπελαβίλας Ν., Τροβά Β.

Εικόνα 6.3.2.6.: Τρίτο βραβείο αρχιτεκτονικού διαγωνισμού Πολιτιστικής Ακτής (περιβάλλον χώρος)

Εικόνα 6.3.2.7.: Τρίτο βραβείο αρχιτεκτονικού διαγωνισμού Πολιτιστικής Ακτής (Εσωτερικός χώρος)

Εικόνα 6.3.2.8.: Τρίτο βραβείο αρχιτεκτονικού διαγωνισμού Πολιτιστικής Ακτής (Εσωτερικός χώρος)

Εικόνα 7.2.1.: Πρώτο βραβείο αρχιτεκτονικού διαγωνισμού εμπλουτισμένο με στοιχεία του προτεινόμενου ΚΦΠ

Εικόνα 7.2.2.: Υφιστάμενος εξωτερικός χώρος SILO εμπλουτισμένος με στοιχεία του προτεινόμενου ΚΦΠ

Εικόνα 7.4.1.: Λογότυπο ΚΦΠ

Εικόνα 7.4.2.: Λογότυπο ΚΦΠ - 1η εκδοχή

Εικόνα 7.4.3.: Λογότυπο ΚΦΠ - 2η εκδοχή

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΑΡΚΤΙΚΟΛΕΞΩΝ

- ΓΠΣ = Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο
- ΓΦΑΔΕ= Γραφείο διοργάνωσης του Φεστιβάλ Αισχύλεια του Δήμου Ελευσίνας
- ΔΘΠ= Δημοτικό Θέατρο Πειραιά
- ΕΜΠ= Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο
- ΕΣΠΑ = Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς
- ΚΦΠ = Καλλιτεχνικό Φεστιβάλ Πειραιά
- ΜΜΕ= Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης
- ΝΡΣΑΑ = Νέο Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας - Αττικής
- ΟΛΠ= Οργανισμός Λιμένα Πειραιά
- ΟΠΑΝ= Οργανισμός Πολιτισμού Αθλητισμού και Νεολαίας
- ΟΧΕ = Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση
- ΠΕ = Περιφερειακή Ενότητα
- ΠΕΠ = Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Αττικής
- ΠΣΕΕ = Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης για την Περιφέρεια Αττικής
- ΠαΠει = Πανεπιστήμιο Πειραιά
- ΣΓΑ = Στρατηγική για τη Γαλάζια Ανάπτυξη
- ΣΟΑΠ = Σχέδιο Ολοκληρωμένης Αστικής Παρέμβασης
- Στρ = Στρέμματα
- ΦΑ= Φεστιβάλ Αισχύλεια
- ΦΑΕ= Φεστιβάλ Αθηνών-Επιδάουρου
- ΦσΘ= Φεστιβάλ στη Θάλασσα
- Χλμ = Χιλιόμετρα
- CF= Cruilla Festival
- GCF= Gothenburg Culture Festival
- GFF= Gothenburg Film Festival
- IFFR= International Film Festival Rotterdam
- NSJF= North Sea Jazz Festival
- SMF= Sonar Music Festival

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να εκφράσω τη βαθιά ευγνωμοσύνη μου σε όλους όσους με βοήθησαν και με στήριξαν να ολοκληρώσω τη διπλωματική μου εργασία.

Αρχικά θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους καθηγητές του ΤΜΧΠΠΑ δίπλα στους οποίους μαθήτευσα και μου μετέφεραν τις γνώσεις τους, πάνω στο αντικείμενο που ήθελα να σπουδάσω. Η μεταδοτικότητα τους και η διαθεσιμότητά τους προς τις όποιες απορίες μου, με βοήθησαν ώστε να βελτιώνομαι χρόνο με το χρόνο.

Ιδιαίτερες ευχαριστίες θα ήθελα να αποδώσω στον επιβλέπων καθηγητή της εργασίας μου, κύριο Αλέξιο Δέφνερ, ο οποίος με καθοδήγησε λεπτομερώς από την αρχή μέχρι το τέλος, όπως και στον κύριο Νικόλαο Καραχάλη και την κυρία Εύα Ψαθά, οι οποίοι με τις διορθώσεις τους, με βοήθησαν να έχω το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα.

Ακόμη θα ήθελα να εκφράσω την ευγνωμοσύνη μου προς τις κυρίες και τους κυρίους των αρμόδιων φορέων, που δέχτηκαν με μεγάλη προθυμία να μου παραχωρήσουν συνεντεύξεις, παρά το βεβαρημένο τους πρόγραμμα.

Τέλος, ευχαριστώ την οικογένειά μου, η οποία ανέκαθεν με στήριζε και με στηρίζει στην επίτευξη κάθε μου στόχου και είναι πάντα στο πλευρό μου. Εύχομαι η παρούσα εργασία να αποτελέσει μία μικρή συμβολή στη μελλοντική ανάπτυξη της πόλης στην οποία μεγάλωσα και αγαπώ, τον Πειραιά.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το αντικείμενο της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι η διερεύνηση των αξόνων ανάπτυξης της πόλης του Πειραιά. Μελετώνται δηλαδή οι άξονες, πάνω στους οποίους έχει δομηθεί η έως τώρα οικονομία της πόλης, ώστε να εξαχθούν τα ανάλογα συμπεράσματα, αναφορικά με την ένταση του κάθε άξονα, τη σημαντικότητά του για την τοπική οικονομία και το βαθμό προτεραιότητας, που αυτός αποτελεί για τις στρατηγικές ανάπτυξης της πόλης.

Στόχος είναι η διαμόρφωση ενός μηχανισμού, ο οποίος να μπορέσει να προσδώσει πολύπλευρη ανάπτυξη στον Πειραιά, συμβάλλοντας κυρίως στον τουριστικό, πολιτιστικό, πνευματικό και κοινωνικό τομέα κι ενδεχομένως στον οικονομικό και στον περιβαλλοντικό, ούτως ώστε μακροπρόθεσμα, να προκύψει ισόρροπη ανάπτυξη στην πόλη.

Είναι αναγκαίο, η επικείμενη αυτή ανάπτυξη να προκύψει με φυσικό τρόπο για την πόλη, βασισμένη στα χαρακτηριστικά και τις ανάγκες της, καθώς έτσι εκτιμάται, πως θα είναι καλύτερα προσαρμοσμένη για την πόλη. Συνεπώς, στο πλαίσιο της εργασίας, εξετάζονται πολύπλευροι παράγοντες, που κρίνεται πως την επηρεάζουν, όπως η τοπική ταυτότητα, ο πολιτισμός και η ιστορία του Πειραιά, η τοπική τουριστική δραστηριότητα και η δραστηριότητα του Λιμένα Πειραιά.

Ο Πειραιάς είναι μία πόλη γνωστή ως 'ο λιμένας της Αθήνας'. Αυτή η γενίκευση υποβαθμίζει την πόλη, καθώς της στερεί τη δική της ταυτότητα, με επακόλουθη αποδυνάμωση της αναπτυξιακής της ικανότητας. Από τη βιβλιογραφία ωστόσο, διακρίνεται, πως ο Πειραιάς έχει έντονο παρελθόν στην ιστορία, στον πολιτισμό, στην αρχιτεκτονική και στην ενσωμάτωση μεταναστευτικών ρευμάτων. Επομένως, γεννώνται τα ερευνητικά ερωτήματα:

1. Ποια η συμβολή της ίδιας της πόλης σε αυτό το φαινόμενο;
2. Υπάρχουν οι προϋποθέσεις από την πλευρά του Πειραιά, ώστε να εξισορροπηθούν οι διαφορές που προκαλούν αυτό το φαινόμενο;
3. Υπό ποιο πλαίσιο είναι εφικτή μία ισόρροπη τοπική ανάπτυξη, κατά την οποία η οικονομία του λιμένα, αποτελεί ένα δυνατό στοιχείο, χωρίς να τη μονοπωλεί;

Κάθε πόλη είναι ξεχωριστή βάσει των χαρακτηριστικών της, τα οποία την καθιστούν μοναδική. Είτε λόγω της δικής της διακριτής ταυτότητας, είτε λόγω της ιστορίας της, είτε ακόμα και από στοιχεία ή συμπεριφορές των κατοίκων της πόλης, που επαναλαμβάνονται τακτικά. Ενίοτε χρειάζεται να δημιουργηθεί το στοιχείο εκείνο, το οποίο θα αποτελέσει την ταυτότητα της πόλης και θα είναι αυτό, που ενδεχομένως να περιλαμβάνει τα σημαντικότερα από αυτά. Με αυτόν τον τρόπο λειτουργούν τα φεστιβάλ σε μία πόλη, ως άξονες της ανάπτυξής της. Στη συγκεκριμένη εργασία εξετάζεται κατά πόσο θα μπορούσε αυτός ο άξονας να λειτουργήσει στον Πειραιά, ώστε να βελτιώσει την τοπική του ανάπτυξη αλλά και να ενισχύσει την ταυτότητα του.

Επειδή τα φεστιβάλ υπάγονται στις δραστηριότητες του ελεύθερου χρόνου και του πολιτισμού, στο πρώτο κεφάλαιο αναφέρονται οι πιθανοί τρόποι σύνδεσης μεταξύ τους και της τοπικής ανάπτυξης. Ακόμη, δίνονται οι ορισμοί και περιγράφεται ο ρόλος τους στις σύγχρονες πόλεις.

Στο δεύτερο κεφάλαιο δίνεται έμφαση στα φεστιβάλ. Αναλύεται η έννοια του τουρισμού για φεστιβάλ και γίνεται σύντομη ιστορική αναδρομή στα είδη φεστιβάλ. Έπειτα, περιγράφονται τα είδη των φεστιβάλ που υπάρχουν σήμερα και απαριθμούνται οι παράγοντες επιτυχίας ενός φεστιβάλ, με σκοπό τον βέλτιστο σχεδιασμό του, ώστε στο τέλος του κεφαλαίου να διαμορφώνονται τα κριτήρια ενός επιτυχημένου φεστιβάλ.

Στο τρίτο κεφάλαιο, αναλύεται η διεθνής εμπειρία. Το Γκέτεμποργκ, το Ρότερνταμ και η Βαρκελώνη, τρεις ευρωπαϊκές Πόλεις-Λιμάνια με χαρακτηριστικά που ομοιάζουν σε εκείνα του Πειραιά, εξετάζονται υπό το πρίσμα της διαμόρφωσης της τοπικής τους ταυτότητας, της προβολής της μέσω των αντίστοιχων φεστιβάλ και του αποτυπώματος που έχουν αυτά εν τέλει στην τοπική ανάπτυξη, αναδεικνύοντας για κάθε ένα από αυτά, τα στοιχεία που το διαφοροποιούν. Ως προς παρόμοια δεδομένα, στο ίδιο κεφάλαιο εξετάζονται τρία ελληνικά φεστιβάλ, το Φεστιβάλ Αθηνών - Επιδαύρου, το Φεστιβάλ Αισχύλεια και το Φεστιβάλ στη Θάλασσα. Τα συγκεκριμένα φεστιβάλ επιλέχθηκαν αφού παρουσιάζουν συνάφεια με την πόλη μελέτης περίπτωσης, τον Πειραιά, τόσο λόγω γεωγραφικής εγγύτητας (και συνεπώς άμεσης επιρροής), όσο και λόγω κοινών υφολογικών στοιχείων και αναφορών.

Στο τέταρτο κεφάλαιο, παρατίθεται η υπάρχουσα κατάσταση της περιοχής μελέτης. Με τη βοήθεια της βιβλιογραφίας, του διαδικτύου και των στατιστικών δεδομένων, σχηματίζεται η εικόνα της πόλης, ως προς τον πληθυσμό, την ιστορία, την οικονομία, τον πολιτισμό και τις υποδομές της. Επιπλέον, περιγράφονται οι δραστηριότητες δύο βασικών, για το πλαίσιο της εργασίας, αναπτυξιακών της αξόνων, αυτή του τουρισμού και αυτή του Λιμένα Πειραιά.

Το πέμπτο κεφάλαιο αφορά τις διαδικασίες έρευνας πεδίου. Περιγράφεται η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε στη διεξαγωγή της εργασίας και οι λόγοι επιλογής της. Καθώς κείμενο κομμάτι αυτής αποτέλεσαν οι συνεντεύξεις με αρμόδιους φορείς, καταγράφονται οι ερωτήσεις των συνεντεύξεων, οι φορείς που εκπροσωπούν και περιγράφεται αναλυτικά η διαδικασία.

Στο έκτο κεφάλαιο αναλύονται τα αποτελέσματα της έρευνας πεδίου και διαμορφώνονται οι άξονες της τοπικής της ανάπτυξης. Παρατίθενται οι απόψεις για την τοπική του ταυτότητα, καταγράφονται οι κατευθυντήριες γραμμές από τα θεσμικά κείμενα που τον αφορούν και τις επενδύσεις που έχουν προγραμματιστεί και η σχέση με τον πανεπιστημιακό φορέα. Με στόχο τη βαθύτερη κατανόηση των ζητημάτων της πόλης, στο τέλος του κεφαλαίου, διαμορφώνεται ο πίνακας SWOT.

Στο έβδομο κεφάλαιο αναπτύσσεται ο προτεινόμενος μηχανισμός βελτίωσης της τοπικής ταυτότητας, της ελκυστικότητας του Πειραιά και του επιπέδου διαβίωσης των κατοίκων του. Οργανώνεται η πρόταση για τη διοργάνωση του Καλλιτεχνικού Φεστιβάλ Πειραιά κι έτσι περιγράφονται τα χαρακτηριστικά του φεστιβάλ, οι χώροι διοργάνωσης, οι κατηγορίες των δραστηριοτήτων που θα διαθέτει και τέλος, το λογότυπό του.

Το αποτύπωμα του φεστιβάλ θεωρήθηκε αναγκαίο να διατυπωθεί σε βραχυπρόθεσμο και μακροπρόθεσμο, διότι κρίνεται σκόπιμος ο προσδιορισμός αμεσότητας των επιπτώσεών του για τον Πειραιά. Στο όγδοο κεφάλαιο επομένως, εκτιμώνται οι πιθανές επιπτώσεις στον πολιτισμό, στην εκπαίδευση, στην καλλιτεχνική βιομηχανία και στην τοπική ανάπτυξη (βραχυπρόθεσμα), όπως επίσης στην κοινωνία, στην οικονομία και στο περιβάλλον (μακροπρόθεσμα).

Τέλος, στο ένατο κεφάλαιο, εξάγονται τα συνολικά συμπεράσματα και αναλύονται οι τρόποι, μέσω των οποίων, το Καλλιτεχνικό Φεστιβάλ Πειραιά, ενδέχεται να συμβάλει ως μηχανισμός τοπικής ανάπτυξης. Βραχυπρόθεσμα επιδιώκεται η αναδιαμόρφωση της ταυτότητάς του και η αύξηση της ελκυστικότητάς του, ενώ μακροπρόθεσμα, αναμένεται η ισόρροπη τοπική ανάπτυξη της πόλης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ ΧΡΟΝΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΣΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Ο ελεύθερος χρόνος και ο πολιτισμός συναντιούνται στη βιβλιογραφία ως συνδεδεμένοι σε μεγάλο βαθμό με την τοπική ανάπτυξη, κυρίως σε στρατηγικό επίπεδο. Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο περιγράφεται εξίσου η σχέση τους με τα φεστιβάλ. Ο πολιτισμός ως μέσο ανάπτυξης της πόλης, εκφράζεται κυρίως μέσω των δραστηριοτήτων του ελεύθερου χρόνου, οι οποίες δραστηριότητες συνήθως αποδίδουν χαρακτήρα στην τοπική ανάπτυξη της πόλης, προσδίδοντας τη δική τους διάσταση κατ' αυτόν τον τρόπο στην εκάστοτε τοπική ταυτότητα. Η τοπική ταυτότητα με τη σειρά της, δύναται να ισχυροποιηθεί ή και να αναδιαμορφωθεί μέσω ενός φεστιβάλ.

1.1. ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΧΡΟΝΟΣ

Η έννοια του ελεύθερου χρόνου με την έννοια του πολιτισμού, είναι δύο κατ' εξοχήν διαφορετικές έννοιες. Ωστόσο, επειδή συχνά κατά τη λήψη στρατηγικών αποφάσεων, ο πολιτισμός αποτελεί τρόπο αξιοποίησης του ελεύθερου χρόνου, υπάρχει η τάση να εξετάζονται ως 'ζεύγος' στη βιβλιογραφία.

Ο πολιτισμός κι ο ελεύθερος χρόνος, αν και δυο διαφορετικές έννοιες, αποτελούν δύο πολύ σημαντικούς άξονες που είναι αναγκαίο να λαμβάνονται υπόψη σε κάθε σχέδιο ανάπτυξης μίας πόλης ανά τον κόσμο, προκειμένου να τονωθεί η ταυτότητά τους, ούτως ώστε να έχουν πιο ισχυρή παρουσία στο εξωτερικό (Σερράος, 2019). Υπάρχει όμως και η θεώρηση σύμφωνα με την οποία, ο πολιτισμός αποτελεί 'κομμάτι' του ελεύθερου χρόνου, δεδομένου πως στο πλαίσιο εκείνου λαμβάνει συνήθως χώρα.

Όσον αφορά την εξύψωση του μορφωτικού και εκπολιτιστικού επιπέδου μάλιστα, η πόλη διαδραματίζει σημαντικό ρόλο, καθώς αποτελεί προϋπόθεση της σωστής ανάπτυξης, αλλά και της λειτουργίας της πόλης. Η λειτουργία αυτή παρουσιάζεται σε πανεπιστημιούπολεις, στις μουσειακές πόλεις, στις πόλεις - κέντρα καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων όπως η Χαϊδελβέργη, το Φιρέντσε και το Ζάλτσμπουργκ (Αραβαντινός, 2007: 35)

Σύμφωνα με τον Grainger - Jones (1999) ο ελεύθερος χρόνος ορίζεται ως ο χρόνος ο οποίος διατίθεται σε ασχολίες οι οποίες θεωρούνται ως απολαυστικές ή ευρηματικές

από τον δρόντα, αν και δύσκολα ορίζεται ο ελεύθερος χρόνος καθώς είναι μία έννοια που ερμηνεύεται διαφορετικά. Για κάποιους θα μπορούσε να είναι η παρακολούθηση εκπομπών στην τηλεόραση, ενώ για άλλους η συμμετοχή σε μαραθώνιο (Yeoman κ.α., 2004: 95).

Ο ελεύθερος χρόνος, επομένως, είναι μία διαφορετική έννοια η οποία έχει πολλές και διαφορετικές συνιστώσες. Μία συνιστώσα που επηρεάζει προφανώς την αντίληψη που έχει κάποιος για τον ελεύθερο χρόνο, είναι ο τόπος στον οποίο διαμένει και συγκεκριμένα μέσω των δραστηριοτήτων και των δομών που αυτός του παρέχει για τον ελεύθερο του χρόνο. Άλλες επιλογές έχει ένας κάτοικος μεγάλου αστικού κέντρου, άλλες ένας κάτοικος μικρότερου αστικού κέντρου, άλλες κάποιος που μένει στην ευρύτερη περιοχή αστικών κέντρων και άλλες έχει κάποιος ο οποίος δεν έχει πρόσβαση σε αστικά κέντρα.

Σε μία πόλη όπως ο Πειραιάς, δομές ‘στέγασης’ του ελεύθερου χρόνου θα μπορούσαν να αποτελούν οι δομές όπως αυτές που υπάρχουν επί παραδείγματι, στην Πειραιϊκή, όπου εκεί κανείς μπορεί να πραγματοποιήσει την έξοδο του, να συναντήσει φίλους και να περάσει εν γένει κάποιο διάστημα της ημέρας του.

Ελεύθερος χρόνος δύναται να είναι εξίσου και ο αθλητισμός, η φυσιολατρία, οι διαδρομές, αλλά και συνδυασμοί αυτών. Ένας τέτοιος συνδυασμός θα μπορούσε να είναι το περπάτημα στην πόλη (διαδρομές) όπου μετά ο διαβάτης αφού περάσει μέσα από ένα κατάφυτο πάρκο (φυσιολατρία), να οδηγείται σε κάποιο γήπεδο ώστε να αθληθεί (αθλητισμός) (Σερράος, 2019).

Ωστόσο η έννοια του ελεύθερου χρόνου δεν έχει πάντα θετική χροιά. Συχνά τη συναντά κανείς ως αρνητικά φορτισμένη έννοια καθώς εύκολα ορίζεται ως ο χρόνος που μένει με το πέρας των ζωτικών μας αναγκών (π.χ. ύπνος, φαγητό) και των άλλων σημαντικών διαδικασιών (π.χ. εργασία). Δύο άλλοι όροι που χρησιμοποιούνται ευρέως αντί του ελεύθερου χρόνου, είναι ο μη - εργάσιμος και ο διαθέσιμος χρόνος (Δέφνερ, 2006: 5).

Σε γενικότερο επίπεδο, ο ελεύθερος χρόνος συγκροτείται από πολλές παραμέτρους και μπορεί είτε να είναι στοχευμένος, αποτελούμενος από συγκεκριμένες χρήσεις και συγκεκριμένες δραστηριότητες απευθυνόμενος σε συγκεκριμένο κοινό ή και πιο ‘ευρείας κατανάλωσης’, όπως είναι συνήθως ο τομέας της αναψυχής. Η διαφοροποίηση αυτή εξαρτάται από την πόλη, τα φυσικά της χαρακτηριστικά και τις ανάγκες της. Αν

μία πόλη δεν έχει κάποιο φυσικό κάλλος να προβάλλει, τότε προφανώς πρέπει να το 'κατασκευάσει' μέσα από κάποιες δομές (Σερράος, 2019).

Η συμβολή των υποδομών στην τοπική ανάπτυξη εξαρτάται από τα διαρθρωτικά χαρακτηριστικά, την αποτελεσματικότητα και την ικανότητα των τοπικών οικονομιών να εκμεταλλευτούν τις δυνατότητες που παρέχει ένα δίκτυο υποδομών. Οι υποδομές, ως συντελεστής παραγωγής, διαμορφώνει το κόστος παραγωγής αρκετών οικονομικών αγαθών κι ως ένα βαθμό την τελική τιμή του προϊόντος, την κερδοφορία των επιχειρήσεων, το ύψος της παραγωγής και την απασχόληση και δημιουργεί προϋποθέσεις για περιφερειακή ανάπτυξη. Ακόμη, πέραν της στενής οικονομικής διάστασης, βελτιώνουν την παραγωγικότητα έμμεσα, διαμέσου της αναβάθμισης της ποιότητας ζωής, όπως η αύξηση του ελεύθερου χρόνου των ατόμων (Πολύζος, 2008: 377-8).

Αναφορικά με τις προβλέψεις του παρελθόντος για τον ελεύθερο χρόνο, μία ομάδα της πανεπιστημιακής κοινότητας από το Ευρωπαϊκό Ίδρυμα Επιστημών στο πλαίσιο του Δικτύου για την Ευρωπαϊκή Έρευνα των Δραστηριοτήτων Επικοινωνιών και Μεταφορών (Network for European Communications and Transport Activities Research, NECTAR) είχε εκτιμήσει πως στην Δυτική Ευρώπη το 2020 οι δραστηριότητες του ελεύθερου χρόνου πιθανόν να αντιστοιχούν σε 40% των χερσαίων μεταφορών (σε σχέση με τα χιλιόμετρα που διανύονται) και σε 60% των αεροπορικών μεταφορών. Αναμενόταν επίσης πως νέοι τύποι τουριστικών αγορών θα κάνουν την εμφάνισή τους, προκειμένου να καλυφθεί το όλο και περισσότερο διευρυμένο φάσμα των τρόπων ζωής (Masser κ.ά., 1992: 43-4).

Από το 1992 έως σήμερα, παρόλο που το NECTAR δεν υφίσταται πια, η πρόβλεψή του σχετικά με τους νέους τύπους τουριστικών αγορών επιβεβαιώθηκε. Πλέον, εν έτει 2019, οι τουριστικές αγορές ομοιάζουν περισσότερο μεταξύ τους λόγω του παγκοσμιοποιημένου τρόπου ζωής, με αποτέλεσμα το παραγόμενο τουριστικό προϊόν να μη διαφοροποιείται αρκετά από χώρα σε χώρα. Επομένως, οι αγορές τείνουν να έχουν τη μορφή 'τέλειου ανταγωνισμού', χωρίς φυσικά αυτό να συμβαίνει ποτέ σε πλήρη βαθμό.

Στη σύγχρονη εποχή του έντονου διεθνούς ανταγωνισμού των πόλεων, ο ελεύθερος χρόνος αποτελεί ένα ακόμα στοιχείο διαφοροποίησης. Ολοένα και περισσότερο αποδίδεται βαρύτητα στις καταναλωτικές δραστηριότητες, με αποτέλεσμα προφανώς να εντείνονται οι δραστηριότητες του τριτογενούς τομέα. Εντός αυτού του πνεύματος, παρατηρείται μία στροφή του ενδιαφέροντος της ακαδημαϊκής κοινότητας ως προς την

εξέταση του ελεύθερου χρόνου, χωρίς να περιορίζονται στο παραδοσιακό πολεοδομικό τρίπτυχο: εργασία, κατοικία, μεταφορές (Δέφνερ, 2012: 117).

Οι τέσσερις κυριότερες κατηγορίες δραστηριοτήτων που απαρτίζουν τον ελεύθερο χρόνο είναι οι αθλητικές, οι πολιτιστικές, οι τουριστικές και οι δραστηριότητες κοινωνικής ζωής. Οι τρεις τελευταίες σχετίζονται με τη συμβολική οικονομία, η οποία αποτελείται από δύο παράλληλα συστήματα ζωτικής σημασίας για την υλική ζωή στην πόλη: πρώτον την παραγωγή του χώρου, η οποία σχετίζεται με τις επενδύσεις κεφαλαίου με τα πολιτισμικά νοήματα και δεύτερον την παραγωγή συμβόλων, η οποία κατασκευάζει τόσο μία τρέχουσα χρήση εμπορικών συναλλαγών όσο και ένα σύνολο κοινωνικών ταυτοτήτων (Zukin, 1995:23-4).

Ως έννοια, ο ελεύθερος χρόνος συνδέεται επίσης και με τον χώρο. Είναι αντιληπτό πως ο χώρος και ο χρόνος σχετίζονται, αλλά αυτό δε σημαίνει ότι υπάρχει άμεση αντιστοιχία των λειτουργιών του ελεύθερου χρόνου με τους δημόσιους (ελεύθερους) χώρους. Ο χώρος δύναται να ενθαρρύνει ή να αποθαρρύνει δραστηριότητες που έχουν ήδη εκδηλωθεί, αλλά δεν παράγει από μόνος του κοινωνικές δραστηριότητες. Σε αυτό το θέμα, διαφωτιστική η ρήση του Ανρί Λεφέβρ, πως ο χώρος αποτελεί την ίδια στιγμή κοινωνικό προϊόν και τόπο αναπαραγωγής κοινωνικών σχέσεων (Δέφνερ, 2006: 9).

Σε κάθε περίπτωση, ο πολιτισμός και ο ελεύθερος χρόνος είναι σημαντικά στοιχεία του branding μίας πόλης. Στον πολιτισμό προβάλλει η κάθε πόλη την ιστορικότητά της και στον ελεύθερο χρόνο ή αξιοποιούνται φυσικοί πόροι οι οποίοι συνδέονται με τη χρήση του ελευθέρου χρόνου, είτε οι πόλεις αναπτύσσουν στρατηγικές και κάνουν στρατηγικό σχεδιασμό, με στόχο να προσφέρουν δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου για τις διάφορες ομάδες πληθυσμού (Σερράος, 2019).

1.2. ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ

Από τη διεθνή βιβλιογραφία μας είναι γνωστό, πως ο πολιτισμός δεν διαδραμάτιζε ανέκαθεν πρωταρχικό ρόλο όσον αφορά την ανάπτυξη των πόλεων. Με την πάροδο των ετών ωστόσο, όσο οι μετακινήσεις διευκολύνονταν όλο και περισσότερο, πόσω μάλλον με την καθιέρωση της οκτάωρης εργασίας, οι άνθρωποι έδιναν ολοένα και περισσότερη σημασία στις δραστηριότητες που πλαισίωναν τον ελεύθερό τους χρόνο. Επόμενο είναι λοιπόν να δοθεί περισσότερη αξία και στην συνιστώσα του πολιτισμού, όσον αφορά την ανάπτυξη μιας πόλης, καθώς είναι αυτή η οποία αποτελεί ουσιαστικά την πηγή των δραστηριοτήτων του ελεύθερου χρόνου.

Όσον αφορά τον πολιτισμό, η κάθε πόλη οφείλει να αξιοποιήσει τον όποιο ιστορικό και αρχαιολογικό της πλούτο από όποια περίοδο της ιστορίας κι αν αυτός προέρχεται, με σκοπό να διαμορφώσει το ιστορικό της προφίλ το οποίο θα προβάλλεται και θα αποτελεί εν δυνάμει πόλο έλξης (Σερράος, 2019).

Αυτό είναι μία προφανής και κλασσική μέθοδος άνθισης της τοπικής ανάπτυξης, καθώς ο πολιτισμός αποτελεί κεντρική συνιστώσα της ανάπτυξης της συμβολικής οικονομίας ενός τόπου. Ο πολιτισμός παίζει ολοένα και περισσότερο σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση της επιχειρηματικής διάστασης της πόλης, στους τουριστικούς πόλους έλξης που εκείνη διαθέτει και εν γένει στον τομέα του ανταγωνισμού που υφίσταται ανάμεσα στις πόλεις. Ο ανταγωνισμός έχει ως πρωταρχικό στόχο τα τουριστικά έσοδα και τις οικονομικές επενδύσεις, μέσω της προβολής της εικόνας της πόλης ως επίκεντρο πολιτιστικής καινοτομίας, συμπεριλαμβανομένων των καλλιτεχνικών δρώμενων και των δομών αναψυχής. Απόρροια είναι η προώθηση (μέσω της παραγωγής και της κατανάλωσης) της συμβολικής οικονομίας της πόλης (Zukin, 1995: 2).

Πέραν τούτου, ο πολιτισμός ενός τόπου διαμορφώνει και την πολιτισμική ταυτότητα αυτού, η οποία συνδέεται σε επίπεδο ανθρώπινης δράσης, με την πολιτισμική ταυτότητα των ατόμων και των κοινωνικών ομάδων, ενώ αναφορικά με τις δομές του χώρου, συνδέεται με την πολιτισμική ταυτότητα του αστικού, αγροτικού και του εθνικού χώρου (Δέφνερ, 2006: 74). Ειδικότερα, ως προς τις δομές του χώρου, υπάρχει η περίπτωση ο ξαφνικός μεγάλος αριθμός οικοδομών σε μία πόλη (π.χ.: Σανγκάη, Πεκίνο) να οδηγήσει σε απώλεια σημαντικών παραδοσιακών οικισμών και μέσω αυτών σε μία ακόμη εντονότερη απώλεια, αυτήν της ταυτότητας της πόλης (Schneider, 2007: 80).

Ο πολιτισμός είναι αυθύπαρκτος. Αυτό σημαίνει πως παράγεται πάντα από τους ανθρώπους, ανεξάρτητα με το αν έχει σχεδιαστεί οργανωμένα να παραχθεί πρώτα ή όχι. Οι άνθρωποι παράγουν πολιτισμό, είτε θετικό είτε αρνητικό. Η υποβάθμιση μίας συνοικίας για παράδειγμα, οι κάτοικοί της που ίσως είναι επιθετικοί, ακόμα και η κρίση, παράγουν πολιτισμό με την αρνητική έννοια στην προκειμένη περίπτωση. Υπό οποιαδήποτε δεδομένα, πάντα μία υπάρχουσα πολιτιστική κατάσταση θα μπορούσε να βελτιωθεί περαιτέρω ποιοτικά χωρίς να παραχθούν αρνητικότητες. Αντιθέτως, αναμένεται να έχει πολλαπλά οφέλη στην παραγωγή, στη ζωή των ανθρώπων, στον ελεύθερο χρόνο, στην αναψυχή κι εν γένει στην καθημερινότητα της πόλης (Μπελαβίλας, 2020).

Με κλίμακα αυτήν της Ευρώπης, για τον ανωτέρω λόγο, είναι αναγκαίο κάθε πόλη να προβάλλει τον πολιτισμό της με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, καθώς έτσι δημιουργείται σε βάθος χρόνου ένα ‘πολυπολιτισμικό κολλάζ’ που έχει ως θεμέλια τις διάφορες πόλεις της Ευρώπης. Γνωρίζοντας εκ των προτέρων τα βασικά στοιχεία του πολιτισμού της κάθε πόλης, ο επισκέπτης, μπορεί να διοργανώσει ένα ταξίδι, κατά το οποίο θα συνυφαίνει πολλούς διαφορετικούς προορισμούς. Κατά αυτόν τον τρόπο, με το οικονομικό του αποτύπωμα θα ενισχύει την ανάπτυξη των πόλεων, ενώ παράλληλα θα έχει συγκεκριμενοποιήσει νοερά την κουλτούρα κάθε πόλης.

1.3. ΠΕΡΙΛΗΨΗ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Οι έννοιες του ελεύθερου χρόνου και του πολιτισμού συμβάλλουν σημαντικά στην ανάπτυξη των πόλεων. Ο ορισμός του ελεύθερου χρόνου ωστόσο, δεν μπορεί να διατυπωθεί με σαφήνεια, λόγω της πολυπλοκότητας που υπάρχει ως προς τη προσέγγιση της έννοιάς του. Εξαρτάται από διάφορες συνιστώσες, όπως ο τόπος, η κουλτούρα και το βιοτικό επίπεδο μεταξύ άλλων. Η σχέση του με τον πολιτισμό είναι άμεση, εφόσον αποτελεί τρόπο έκφρασής του και ουσιαστικά διαμορφώνει κατά ένα μεγάλο ποσοστό τις δραστηριότητες που πλαισιώνουν τον ελεύθερο χρόνο. Ο σωστός σχεδιασμός του ελεύθερου χρόνου από πλευράς των δημοτικών αρχών, είναι ικανός να δημιουργήσει ροές επισκεπτών προς αυτόν με αποτέλεσμα να αυξηθεί η προβολή του τόπου και κατ’ επέκταση να αποκτήσει μία πιο ισχυρή πολιτισμική ταυτότητα. Είναι αναγκαίο ο κάθε τόπος να οργανώνει και να προωθεί ενέργειες που αφορούν τον πολιτισμό του, ούτως ώστε να έχει μετέπειτα ο επισκέπτης την ικανότητα να αποκομίσει μία ξεκάθαρη εικόνα της πόλης που επισκέφτηκε και να μπορεί να απολαμβάνει μία ολοκληρωμένη εμπειρία στην πόλη. Ιδανικά, κάθε πόλη καλό θα ήταν να έχει μία στελεχωμένη ομάδα που ασχολείται με τις δραστηριότητες του ελεύθερου χρόνου, καθώς πέρα από το οικονομικό αποτύπωμα των επισκεπτών και της αναγνωσιμότητας που αποκομίζει, βελτιώνει το επίπεδο ζωής και το αίσθημα ενότητας των κατοίκων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

2. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΣΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Ο τουρισμός για φεστιβάλ είναι ένας άξονας τοπικής ανάπτυξης μιας πόλης. Τα φεστιβάλ έχουν τη δυνατότητα να ενισχύσουν ή να επαναπροσδιορίσουν την ταυτότητα μιας πόλης, να επιμηκύνουν την τουριστική περίοδο ή και να δημιουργήσουν τουριστική περίοδο, όπως επίσης και να συνδράμουν θετικά στις σχέσεις των κατοίκων. Γι' αυτό και οι πόλεις επιζητούν τα δημοφιλή φεστιβάλ. Ανεξάρτητα από το κοινό στο οποίο αυτά απευθύνονται, είτε αυτό είναι όλος ο κόσμος ανεξαιρέτως, είτε μία συγκεκριμένη μερίδα ανθρώπων και ανεξάρτητα από τη διάρκειά τους, είτε αυτά διαρκούν μία με δύο μέρες είτε μία εβδομάδα, το κοινό τους στοιχείο είναι ότι έλκουν μεγάλο αριθμό ανθρώπων, ένα αποτέλεσμα επιθυμητό -προφανώς- από κάθε πόλη (Wagenaar, 2004: 87).

Για να πετύχει τα ανωτέρω ένα φεστιβάλ ωστόσο, είναι αναγκαίο να πληροί τις κατάλληλες προϋποθέσεις και να μην είναι επί της ουσίας μία σειρά εκδηλώσεων που πραγματοποιούνται σε ένα χώρο για ένα πεπερασμένο διάστημα. Τουτ' έστιν κάθε φεστιβάλ πρέπει να έχει ένα συγκεκριμένο περιεχόμενο και ένα συγκεκριμένο στόχο. Εκδηλώσεις στις οποίες ενοικιάζεται ένας χώρος προκειμένου να φιλοξενηθούν κάποιοι καλλιτέχνες δεν αποτελούν φεστιβάλ ως επί το πλείστο, καθώς δεν προβάλλουν ξεκάθαρη καλλιτεχνική ταυτότητα, δεν παρέχουν παράλληλες δράσεις ή δεν ενθαρρύνουν τη συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας (Γραφείο διοργάνωσης του Φεστιβάλ Αισχύλεια του Δήμου Ελευσίνας - ΓΦΑΔΕ, 2019).

2.1. ΟΡΙΣΜΟΣ

Τα φεστιβάλ είναι περίπλοκες και πολυεπίπεδες εκδηλώσεις, λόγω της μεγάλης ποικιλίας τους και για το λόγο αυτό δεν υπάρχει σαφής ορισμός. Ωστόσο, σύμφωνα με την UNESCO, ένας πρακτικός ορισμός για τα φεστιβάλ είναι οι 'θεματικές, δημόσιες εκδηλώσεις' και προχωρά στη διάκριση αυτών μεταξύ 'παραστάσεων και εορτασμών', ενώ θέτει κάθε μορφή φεστιβάλ υπό την 'έκφραση πολιτιστικού γεγονότος' (UNESCO Institute for Statistics, 2009). Ο ορισμός αυτός ενισχύεται και από εκείνον του Falassi A. (1987: 10), σύμφωνα με τον οποίο το φεστιβάλ ορίζεται ως μία εκδήλωση, ένα κοινωνικό φαινόμενο, στο οποίο συναντώνται διάφοροι πολιτισμοί των οποίων η χρωματική ποικιλία, η δραματική ένταση και η αισθητική τους, αποτελούν εκφράσεις των βαθιών

ιστορικών ριζών τους. Επίσης, σύμφωνα με τους Richards & Palmer (2010: 45) τα φεστιβάλ αν και δύσκολο να ορισθούν, συνήθως είναι μία σειρά δραστηριοτήτων πεπερασμένης διάρκειας, εν γένει επαναλαμβανόμενων και εορταστικού ύφους.

Ένας ορισμός που θα πρόκυπτε ενώνοντας τα κοινά σημεία των ανωτέρω προσεγγίσεων και που θα χρησιμοποιείται στην παρούσα εργασία είναι ο εξής: «Ως φεστιβάλ εννοούμε τις εορταστικές εκδηλώσεις συγκεκριμένης θεματολογίας που απευθύνονται σε συγκεκριμένη μερίδα του πληθυσμού με κοινά χαρακτηριστικά».

2.2. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ

Τα φεστιβάλ έχουν τις ρίζες τους βαθιά μέσα στον χρόνο, συνεπώς δεν πρόκειται για κάποια ειδικά γεγονότα με βραχεία ιστορία. Το φεστιβάλ συναντάται ως θρησκευτικό γεγονός, εμποροπανήγυρις, αλλά κι ως θρησκευτικό γεγονός. Αποτελούσε ουσιαστικά μία ‘διέξοδο’ για την προβολή της κοινότητας στον ‘έξω’ κόσμο (Βογιαζίδης, 2017).

Στο σύντομο παρελθόν, κάποια φεστιβάλ που παρουσιάζουν ενδιαφέρον είναι τα εξής:

Potlatch: Η επίσκεψη μιας ομάδας (φατρίας) της φυλής σε μια άλλη όπου τελετουργικά καταστρέφουν τα προϊόντα της παρουσία της άλλης φυλής. Ο θεσμός των Potlach των φυλών της ανατολικής ακτής των ΗΠΑ και του Καναδά (πχ Kwakiutl) και νησιωτικών φυλών του Ειρηνικού. (Το ειδικό αυτό γεγονός είχε απαγορευτεί από το 1884 έως το 1951) (Βογιαζίδης, 2017).

Εικόνα 2.2.1.: Φεστιβάλ Potlach

Πηγή: umistapotlatch.ca

Festival d' Avignon

Το Φεστιβάλ της Αβινιόν ιδρύθηκε από τον Jean Vilar. Ο Jean Vilar κλήθηκε να παρουσιάσει το πρώτο του μεγάλο επιτυχημένο έργο - Murder in the Cathedral από τον T.S. Eliot στο παλάτι των Παπών. Την ίδια στιγμή και στον ίδιο χώρο, μια έκθεση σύγχρονων έργων ζωγραφικής και γλυπτών οργανώθηκε από τον Christian Zervos, κριτικό τέχνης και συλλέκτη και από τον ποιητή René Char. Το πρώτο Φεστιβάλ της Αβινιόν έλαβε χώρα τον Σεπτέμβριο του 1947, θέτοντας τη σκηνή ως βιτρίνα για άγνωστες δουλειές και σύγχρονα σενάρια (Πηγή: festival-avignon.com).

Στην μεταπολεμική περίοδο, όπου οι αξίες έκφρασης των φεστιβάλ εξευγενίστηκαν και δόθηκε έμφαση στον πολιτισμό, στην πολυθεματικότητα και στην 'υψηλή τέχνη' ως θέματα των φεστιβάλ, ξεπρόβαλε μία σειρά από εκδηλώσεις υψηλού επιπέδου, τα οποία συνεχίζονται μέχρι και σήμερα. Αυτά είναι το Φεστιβάλ Εδιμβούργου (1947), το Φεστιβάλ Αβινιόν (1947), το Φεστιβάλ Κινηματογράφου Βενετίας (1932), Φεστιβάλ Κινηματογράφου Καννών (1946) και το Φεστιβάλ κινηματογράφου Βερολίνου (1951) (Βογιαζίδης, 2017).

2.3. ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Τα φεστιβάλ διαδραματίζουν έναν πολύ σημαντικό ρόλο, ως προς την ανάπτυξη της πόλης. Αποτελούν μέλος του οργανισμού της, καθώς μέσα από αυτά διαδίδεται η τοπική κουλτούρα και αναδεικνύεται η μοναδικότητα της. Όπως αναφέρει ο Getz (1993:119) τα φεστιβάλ είναι σε θέση να λειτουργήσουν ως πόλοι έλξης, να διαμορφώσουν την ταυτότητα της πόλης, να 'δώσουν ψυχή' σε προϋπάρχουσες στατικές ατραξιόν, και τέλος, δρουν καταλυτικά στην περαιτέρω ανάπτυξη της πόλης. Η ύπαρξη ενός φεστιβάλ μπορεί να επιμηκύνει την τουριστική περίοδο της πόλης στην οποία διεξάγεται, να επαναπροσδιορίσει το διάστημα αιχμής της ή ακόμη να δημιουργήσει εκ του μηδενός μία τουριστική περίοδο στην πόλη. Επιπλέον δημιουργείται στους κατοίκους η αίσθηση συνεργατικότητας, τοπικής υπερηφάνειας, ηγεσίας και κυρίως ενότητας μεταξύ τους.

Τα φεστιβάλ επιμηκύνουν την τουριστική περίοδο μιας περιοχής ή περιφέρειας. Για παράδειγμα μία πόλη γνωστή για τα χειμερινά της θέρετρα και τις δραστηριότητες του σκι, θα μπορούσε μέσω ενός φεστιβάλ κατά τους θερινές μήνες να έχει εξίσου επισκεψιμότητα και το καλοκαίρι, πέραν του χειμώνα. Επιπλέον οι αλληλεπιδράσεις μεταξύ επισκεπτών και κατοίκων, θα μπορούσαν να βελτιώσουν τις σχέσεις φιλοξενίας

της πόλης. Τα φεστιβάλ θα μπορούσαν να απλοποιήσουν τις σχέσεις αυτές, καθώς επιτρέπουν στις επιμέρους κοινότητες μίας πόλης να εκφραστούν μέσω της τέχνης, να γίνει πιο δημοφιλής ο τόπος τους και να αποκτήσει μεγαλύτερη προβολή (Derett, 2004: 198).

Ως ειδικά γεγονότα, τα φεστιβάλ αποτελούν μοναδική ευκαιρία αλλαγής του ενδιαφέροντος του πολιτιστικού τουρισμού για τους αρχαιολογικούς χώρους, ως προς τις καλλιτεχνικές εκδηλώσεις, ούτως ώστε να τονωθεί η παραγωγή -από την άποψη της δημιουργίας- κι όχι μόνο η κατανάλωση (Δέφνερ, 2006: 5). Ιδανικό σενάριο είναι βέβαια αυτές οι δύο - αν όχι και παραπάνω - πλευρές του πολιτισμού να συνεργάζονται μεταξύ τους σε προγραμματικό επίπεδο, με απώτερο στόχο τη προσφορά μίας ολοκληρωμένης εμπειρίας στον επισκέπτη.

Επίσης, τα φεστιβάλ μπορούν να λειτουργήσουν και ως μέσο ενίσχυσης της ιδιαιτερότητας μίας πόλης και κατ' επέκταση να συμβάλουν στην ανάπτυξή της. Υπάρχουν χαρακτηριστικά που υποδεικνύουν την ιδιαιτερότητα μιας πόλης και αυτά έχουν να κάνουν με την έκφραση της κοινωνικής ταυτότητας μέσω της λειτουργίας των ετήσιων φεστιβάλ, με την προβολή της πόλης να επεκτείνεται σε διεθνές επίπεδο, όπως επίσης και με την παράδοση μιας πόλης αναφορικά με το καλλιτεχνικό της γίγνεσθαι (Δέφνερ, 2006: 9).

2.4. ΕΙΔΗ

Τα είδη των φεστιβάλ ή η κατηγοριοποίηση αυτών είναι αρκετά δύσκολο να προσδιοριστούν επακριβώς, κι αυτό διότι κάθε φεστιβάλ διαμορφώνεται ως προς το περιεχόμενο και το είδος βάσει μίας σειράς παραγόντων όπως ο τόπος και η γεωμορφολογία του, η κουλτούρα και ο πολιτισμός, το σχέδιο μάρκετινγκ της περιοχής κ.α. Παρόλα αυτά, υπάρχουν συγκεκριμένα είδη φεστιβάλ τα οποία επαναλαμβάνονται τακτικά και σε διάφορες περιοχές ανά τον κόσμο. Τα φεστιβάλ αυτά είναι:

Θρησκευτικά: Τα Θρησκευτικά Φεστιβάλ είναι εξίσου μεγαλύτερης και μικρότερης κλίμακας. Μεγαλύτερης κλίμακας είναι παγκόσμιοι εορτασμοί όπως τα Χριστούγεννα και το Πάσχα οι οποίοι έχουν παγκόσμια εμβέλεια, αλλά μπορεί να είναι και τοπικής κλίμακας όπως η εορτή του Πολιούχου μίας περιοχής.

Καρναβάλια: Τα Καρναβάλια είναι φεστιβάλ τα οποία επαναλαμβάνονται ανά έτος και πραγματοποιούνται την περίοδο των Απόκριων. Δημοφιλέστερα Καρναβάλια στην

Ελλάδα είναι αυτό της Πάτρας και της Ξάνθης και σε παγκόσμια κλίμακα του Ρίου και της Βενετίας.

Καλλιτεχνικά: Τα Καλλιτεχνικά Καρναβάλια εμπεριέχουν πολλές επιμέρους κατηγορίες όπως είναι τα φεστιβάλ Μουσικής, Κινηματογράφου, Θεάτρου, Χορού, τα οποία με τη σειρά τους διακρίνονται σε πιο εξειδικευμένες κατηγορίες. Στον ελλαδικό χώρο, πετυχημένα Καλλιτεχνικά Φεστιβάλ είναι το Φεστιβάλ Αθηνών & Επιδαύρου (τέχνη), το Φεστιβάλ Αισχύλεια (τέχνη), το Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης (κινηματογράφος) και το Φεστιβάλ Ταινιών Μικρού Μήκους της Δράμας (κινηματογράφος). Σε παγκόσμιο επίπεδο, δημοφιλή είναι το Φεστιβάλ Καννών (κινηματογράφος) και το Φεστιβάλ Κινηματογράφου του Βερολίνου (Berlinale - κινηματογράφος) μεταξύ άλλων.

Φαγητού / Ποτού: Τα Φεστιβάλ Φαγητού / Ποτού είναι κυρίως δημοφιλή στο εξωτερικό και τα τελευταία χρόνια έχουν ενσωματωθεί στην ελληνική κουλτούρα· αυτά είναι το Φεστιβάλ Καφέ, το Φεστιβάλ Μπύρας, το Φεστιβάλ Μπέργκερ και το Φεστιβάλ Σοκολάτας, τα οποία πραγματοποιούνται στην Αθήνα σε ετήσια βάση. Ωστόσο, υπάρχουν και φεστιβάλ με θέμα το φαγητό και το ποτό στην Ελλάδα - πολύ μικρότερης κλίμακας- τα οποία επαναλαμβάνονται τακτικά και αυτά είναι το Μελιτζάζ, Aegina Fistiki Fest, Φεστιβάλ Ελαιόλαδου και Ελιάς Καλαμάτας κ.α.

2.5. ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ ΕΝΟΣ ΦΕΣΤΙΒΑΛ

Υπάρχει μία σειρά παραγόντων που είναι αναγκαίο να πληρούνται, προκειμένου χαρακτηριστεί ένα φεστιβάλ ως επιτυχές. Η επιτυχία ενός φεστιβάλ ορίζεται από τη διαχρονικότητά του, το ύψος του οικονομικού αποτυπώματος κατά την περίοδο διεξαγωγής του στην πόλη, τη συμβολή του στην τοπική ταυτότητα και τη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων.

Πολύ βασικό χαρακτηριστικό είναι η πιστότητα που έχει το φεστιβάλ ως προς το περιεχόμενο. Εάν το περιεχόμενό του είναι συγκεκριμένο, ανεξάρτητα από τα χρόνια λειτουργίας του, τότε έχει περισσότερες πιθανότητες ώστε να έλκει ένα συγκεκριμένο κοινό - στόχο, το οποίο είναι μία πολύ καλή βάση για τη διάκρισή του (ΓΦΑΔΕ, 2019).

Ένα άλλο κριτήριο είναι επίσης η γενικότερη αποδοχή του από τον κόσμο. Το να είναι διατεθειμένος κανείς να επισκεφτεί την πόλη ειδικά για αυτόν το λόγο, καθώς όσο υψηλότερη η προσέλευση του κοινού, τόσο περισσότερες ευκαιρίες έχει το φεστιβάλ για να συνεχιστεί στα επόμενα χρόνια (Μαργαρίτης, 2019).

Ακόμη, η επιτυχία ενός φεστιβάλ εξαρτάται και από την στρατηγική της προβολής του κατά ένα μεγάλο βαθμό. Η επιμονή ως προς αυτό, κατά κανόνα συνεπάγεται ένα σχέδιο με ορίζοντα τουλάχιστον πέντε ετών. Είναι απαραίτητο να δουλεύει μία συγκεκριμένη ομάδα συστηματικά από την αρχή και για τα πρώτα πέντε χρόνια, έως ότου το φεστιβάλ αποκτήσει πλέον τη δική του ξεχωριστή οντότητα (Κεχαγιάς, 2019).

Οι κυριότεροι παράγοντες που συμβάλουν στην επιτυχία ενός φεστιβάλ, προκύπτουν τα εξής:

Παραγωγή

Ανεξάρτητα από τον τύπο εκδήλωσης, ένα ισχυρό πρόγραμμα εκδηλώσεων είναι απαραίτητο για την επιτυχία της εκδήλωσης. Είναι προφανές, πως αν το πρόγραμμα είναι ανεπαρκές ή κακής ποιότητας, δεν θα ανταποκριθεί στις προσδοκίες τόσο του κοινού αλλά και των συμμετεχόντων.

Μάρκετινγκ & Προώθηση

Η ανάπτυξη ενός αποτελεσματικού σχεδίου μάρκετινγκ και επικοινωνιών είναι απαραίτητη για την επιτυχή διοργάνωση. Το κλειδί είναι ο συνδυασμός του κατάλληλου κοινού με το θέμα του φεστιβάλ. Για το λόγο αυτό είναι αναγκαία η ύπαρξη μιας ξεκάθαρης ιδέας σχετικά με τι πραγματικά προσφέρει το γεγονός και σε ποιόν, όπως επίσης η ύπαρξη ενός αποτελεσματικού σχεδίου δράσης.

Σχέδιο Εσόδων & Πωλήσεις

Ακόμη, το σχέδιο εσόδων είναι απαραίτητο για την αξιολόγηση όλων των επιλογών συλλογής κεφαλαίων που μπορούν να αυξήσουν το εισόδημα για το γεγονός. Αναμένεται να λειτουργήσει ως μέσο εμπιστοσύνης στους υφιστάμενους εταίρους αλλά και στους μελλοντικά ενδιαφερόμενους.

Λειτουργία

Οι λειτουργίες είναι σημαντικές για την επιτυχία κάθε εκδήλωσης και είναι υπεύθυνες για την επίβλεψη, τη διεύθυνση και τον έλεγχο των επιχειρήσεων. Οι λειτουργίες εξελίσσονται για να υποστηρίζουν τις καθημερινές επιχειρήσεις και είναι απαραίτητες για την επίτευξη στρατηγικών και τακτικών στόχων της επιχείρησης.

Εκτέλεση

Στη φάση εκτέλεσης, η ομάδα επίβλεψης πρέπει να είναι σε θέση να εκτελέσει τις δραστηριότητες του φεστιβάλ. Το τελευταίο βήμα, είναι η διαδικασία αξιολόγησης και υποβολής εκθέσεων, η οποία περιλαμβάνει κυρίως συνεδρίες σύντομης ενημέρωσης, συλλογή πληροφοριών και σύνταξη αναφορών, με σκοπό τη διόρθωση των λαθών αλλά και τη πρόβλεψη μελλοντικών στην επόμενη εκδήλωση.

(Πηγή: Nawfal, 2015)

Στους ανωτέρω παράγοντες, κρίνεται σκόπιμο να προστεθούν και κάποιοι πιο εξειδικευμένοι:

Περιεχόμενο

Το περιεχόμενο ενός φεστιβάλ οφείλει να είναι σαφές και ξεκάθαρο, προκειμένου να έχει μία συνέπεια τόσο ως προς το ίδιο, όσο και ως προς τη διαμόρφωση του αντίστοιχου κοινού.

Χώρος διεξαγωγής

Ο χώρος ή οι χώροι διεξαγωγής είναι απαραίτητο να επιλέγονται με την αρμόζουσα προσοχή, καθώς η έννοια του χώρου δύναται να επηρεάσει το ύφος του φεστιβάλ και αντίστροφα. Ακόμη υπάρχει η περίπτωση ο ίδιος ο χώρος να συμβάλει ως πόλος έλξης περισσότερο και από το φεστιβάλ καθαυτό. Άλλος ένας λόγος είναι η στρατηγική ανάπτυξης που θα επέλθει γύρω αυτού λόγω του φεστιβάλ.

Εθελοντισμός

Είναι σημαντικό η τοπική κοινωνία να αισθάνεται ζωντανό μέλος της διεξαγωγής του φεστιβάλ και να συμμετέχει ενεργά στη διοργάνωσή του. Επιπλέον είναι μία καλή ευκαιρία για ενίσχυση της τοπικής συνοχής αλλά και της εκπαίδευσης των πολιτών.

Στελεχωμένη ομάδα

Η ύπαρξη στελεχωμένης ομάδας για ένα φεστιβάλ, αν όχι αυτονόητη, είναι κάτι παραπάνω από απαραίτητη. Τα φεστιβάλ αποτελούν μηχανισμούς που λειτουργούν καθ' όλη τη διάρκεια του έτους και όχι μόνο κατά τη διάρκεια διεξαγωγής τους και λίγες μέρες πριν. Είναι απαραίτητο να υπάρχει συστηματική επιμέλεια, φροντίδα, και συνοχή, προκειμένου να παρέχεται ένα φεστιβάλ αξιοπρεπούς ποιότητας.

Μηχανισμός απολογισμού

Ο μηχανισμός απολογισμού είναι αυτός που ουσιαστικά αποτελεί το δείκτη επιτυχίας' ενός φεστιβάλ. Εάν αυτός απουσιάζει, τότε οι διοργανωτές δεν είναι σε θέση να γνωρίζουν τι επίδραση θετικά και τι όχι, με αποτέλεσμα να επαναλαμβάνονται τα ίδια λάθη και όπως είναι φυσικό να μη διορθώνεται η ποιότητα του φεστιβάλ.

Προσέλευση κοινού

Τα φεστιβάλ ιδρύονται προκειμένου να αναδείξουν τον τόπο διεξαγωγής τους ως υπερτοπικό πόλο έλξης, άρα η προσέλευση κοινού είναι σημαντική.

Οικονομικό αντίτιμο

Το οικονομικό αντίτιμο πέραν της φυσικής του ύπαρξης η οποία σχετίζεται με τα έξοδα λειτουργίας του φεστιβάλ, συμβολίζει και τον κερδοσκοπικό ή μη χαρακτήρα του φεστιβάλ. Επιπλέον, αποτελεί ένα από τα εργαλεία του απολογισμού.

Χρονική διάρκεια

Η διάρκεια ενός φεστιβάλ έμμεσα επηρεάζει πολλές συνιστώσες όπως ο χώρος (γιατί ένα φεστιβάλ θα έχει εξάπλωση στο χώρο ή στο χρόνο), τη διαθεσιμότητα των τοπικών καταλυμάτων, το κόστος λειτουργίας κι εν γένει το μέγεθος του αποτυπώματος του φεστιβάλ.

(Πηγή: Δέφνερ, 2006: 9, Getz 1993:119, Derett, 2004: 198, ΓΦΑΔΕ, Κεχαγιάς, Μαργαρίτης)

2.6. ΣΥΝΟΨΗ ΤΩΝ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΤΟΥ ΕΔΙΜΒΟΥΡΓΟΥ

Το Εδιμβούργο είναι η πρωτεύουσα της Σκωτίας και βρίσκεται στην κεντρική ανατολική Σκωτία, κοντά στη Βόρεια Θάλασσα και λόγω των φεστιβάλ, θεωρείται συχνά μία από τις πιο ζωντανές πόλεις της Ευρώπης. Επιπλέον, το 1995, η παλιά πόλη καταχωρήθηκε ως χώρος πολιτιστικής κληρονομιάς της UNESCO (Πηγή: scotlandinfo.eu).

Από άποψη κλίμακας και βεληνεκούς ξεφεύγει ως συγκρίσιμο μέγεθος με τον Πειραιά. Ο τρόπος που έχει οργανώσει τα φεστιβάλ ωστόσο, αποτελεί πρότυπο, εφόσον σε αυτό πραγματοποιούνται τα παλαιότερα φεστιβάλ με τη μεγαλύτερη 'εξάπλωση' στον χρόνο.

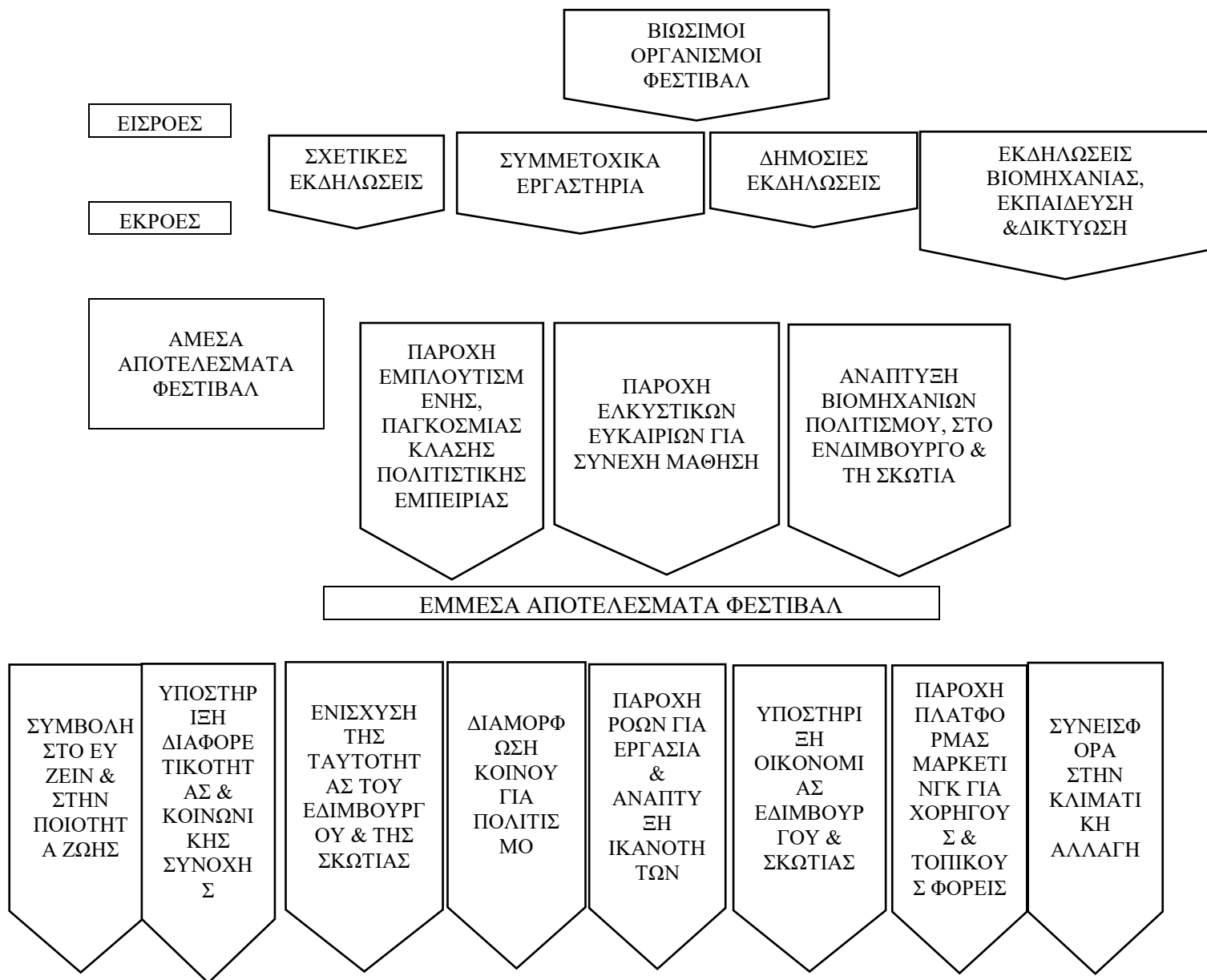
Τα Φεστιβάλ του Εδιμβούργου

Πρόκειται για διάφορα φεστιβάλ που προσφέρουν καλλιτεχνικές παραστάσεις (κλασική μουσική, όπερα, μπαλέτο, δράμα), όπως το καλοκαιρινό Φεστιβάλ του Εδιμβούργου, το Φεστιβάλ Fringe, Φεστιβάλ Βιβλίου, το Φεστιβάλ Τζαζ και το Φεστιβάλ Τηλεόρασης, μεταξύ άλλων (Πηγή: scotlandinfo.eu).

Είναι φεστιβάλ τέχνης ανοικτής πρόσβασης, που σημαίνει ότι δεν υπάρχει επιτροπή επιλογής και οποιοσδήποτε μπορεί να συμμετάσχει με κάθε είδους παράσταση. Το επίσημο πρόγραμμα του Εδιμβούργου κατηγοριοποιεί τις εμφανίσεις σε τμήματα θεάτρου, κωμωδίας, χορού, φυσικού θεάτρου, τσίρκο, καμπαρέ, παιδικές παραστάσεις, μιούζικαλ, όπερα, μουσική, ομιλίες, εκθέσεις και εκδηλώσεις (Πηγή: gla.ac.uk).

Στο Σχήμα 2.6.1. διακρίνεται το λογικό μοντέλο του πλαισίου αξιολόγησης των φεστιβάλ του Εδιμβούργου, μέσα από τις εισροές, τις εκροές τα άμεσα και τα έμμεσα αποτελέσματα που έχουν τα φεστιβάλ ως βιώσιμοι οργανισμοί.

Σχήμα 2.6.1.: Λογικό μοντέλο του πλαισίου αξιολόγησης των φεστιβάλ του Εδιμβούργου

Πηγή: Edinburgh Festivals Impact Study: Final Report Επεξεργασία: Ιδία

Από τον επίσημο απολογισμό του Φεστιβάλ του Εδιμβούργου (2015) (Edinburgh Festivals Impact Study: Final Report) προκύπτουν οι κάτωθι επιπτώσεις, συγκεντρωμένες ανά θεματικό άξονα:

Πολιτισμός

Αναπτύσσεται κοινό για τον πολιτισμό, θετική προσοχή των μέσων ενημέρωσης, βαθύτερη ενασχόληση του κοινού με πολλές μορφές τέχνης, ανακαλύπτονται νέοι καλλιτέχνες, πιθανή συμμετοχή σε παρόμοιες πολιτιστικές εκδηλώσεις.

Χώροι Πολιτισμού

Αυξάνεται το δημιουργικό και πολιτιστικό δυναμικό, συμβάλλει στην επαγγελματική εξέλιξη καλλιτεχνών, στην οικονομική ανάπτυξη πολιτιστικών χώρων και στη διεύρυνση καλλιτεχνικών δικτύων.

Μάθηση

Κατανόηση του πολιτισμού, καθώς και ευρύτερων πολιτιστικών ή κοινωνικών ζητήματα. Μέσα από εκπαιδευτικά προγράμματα, τα φεστιβάλ συμβάλλουν στην προσωπική ανάπτυξη των παιδιών, και ιδίως στη φαντασία τους και στη δημιουργικότητα.

MME

Ενίσχυση της ταυτότητας και της εικόνας του Εδιμβούργου και της Σκωτίας, τόσο στους ντόπιους όσο και στους εξωτερικούς επισκέπτες, βελτίωση της τοπικής υπερηφάνειας, είναι πιθανό εξωτερικοί επισκέπτες να προτιμήσουν ξανά την πόλη ως προορισμό τους.

Κοινωνία

Ενισχύεται η πολιτιστική ποικιλομορφία και η συνοχή της κοινότητας, αναπτύσσονται κοινωνικά δίκτυα και το αίσθημα του ανήκειν. Δυνατότητα για μακροπρόθεσμα κοινωνικοοικονομικά αποτελέσματα, ανάπτυξη κοινωνικών δεσμών εντός οικογένειας αλλά και κοινοτήτων, τόσο ομοίων όσο και διαφορετικών.

Ποιότητα ζωής

Συμβάλλει στην ευημερία (με την έννοια της ‘θετικής σωματικής, κοινωνικής και πνευματικής κατάστασης’), στην ποιότητα ζωής και στην ευτυχία των κατοίκων. Μέσω

του έκτακτου εργατικού δυναμικού και της ομάδας εθελοντισμού, προκύπτουν θετικές επιπτώσεις τόσο στη γενική ευημερία όσο και στην αίσθηση του ατόμου της αυτοεκτίμησης, ειδικά για τις μεγαλύτερες ηλικιακά ομάδες.

Οικονομία

Απασχόληση μόνιμου και έκτακτου εργατικού δυναμικού, υποστήριξη της ευρύτερης οικονομίας στο Εδιμβούργο και στη Σκωτία. Πέρα από τον τομέα του πολιτισμού, αλλά και κατά πολύ περισσότερο στη βιομηχανία του τουρισμού, της φιλοξενίας και του ελεύθερου χρόνου. Η παροχή πλατφόρμας για χορηγούς, ενισχύει την ταυτότητα του φεστιβάλ, καθώς αποδεικνύεται πως αυτοί συμμετέχουν κυρίως για την ποιότητα του φεστιβάλ και δευτερευόντως για τη σύνδεση της μάρκας που πρεσβεύουν.

Περιβάλλον

Τα φεστιβάλ έχουν ήδη προβεί στην ανάπτυξη μιας διαπεριφερειακής στρατηγικής για το περιβάλλον. Η στρατηγική στοχεύει στην οικοδόμηση της ευαισθητοποίησης και της ικανότητας στα φεστιβάλ, καθώς και να εντοπίζουν και να αναπτύσσουν προσεγγίσεις και πρακτικές για την αντιμετώπιση του περιβαλλοντικού τους αποτυπώματος.

Αειφορία

Η επίτευξη της αειφορίας προϋποθέτει μία ευρεία ματιά όχι μόνο σε περιβαλλοντικά ζητήματα, αλλά και στην οικονομική και την κοινωνική βιωσιμότητα των δραστηριοτήτων τους. Υπάρχουν σημαντικές επενδύσεις του δημόσιου τομέα σε όλα τα φεστιβάλ, είτε άμεσα ως βασική χρηματοδότηση είτε έμμεσα μέσω παροχής επενδύσεων σε χώρους συγκέντρωσης. Ωστόσο, από άποψη βιωσιμότητας, είναι σημαντικό να αξιολογηθεί κατά πόσον τα φεστιβάλ έχουν άλλες πηγές εισοδήματος.

Μακροπρόθεσμος σχεδιασμός

Συμμετοχή των τοπικών κατοίκων στο φεστιβάλ, ενθάρρυνση συμμετοχής από όλο το Εδιμβούργο, εξάπλωση του εργασιακού οφέλους, επέκταση των μεθόδων παρακολούθησης των δεδομένων χρησιμοποιώντας νέα εργαλεία.

2.7. ΠΕΡΙΛΗΨΗ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Στο πλαίσιο του κεφαλαίου αναπτύχθηκαν οι τρόποι με τους οποίους θα μπορούσε ένα φεστιβάλ να ενισχύσει την τουριστική προβολή κι ανάπτυξη ενός τόπου. Ο ορισμός των φεστιβάλ ποικίλει στη βιβλιογραφία κι έτσι σχηματίστηκε ο πλέον περιεκτικός ορισμός, σύμφωνα με τον οποίο ως φεστιβάλ εννοούμε ‘τις εορταστικές εκδηλώσεις συγκεκριμένης θεματολογίας που απευθύνονται σε συγκεκριμένη μερίδα του πληθυσμού με κοινά χαρακτηριστικά’. Από την εξελικτική πορεία των φεστιβάλ, διακρίνεται το γεγονός πως η θεματολογία και το περιεχόμενο των φεστιβάλ διαφοροποιούνται ανάλογα με τις ανάγκες της κάθε εποχής. Τα πρώτα φεστιβάλ είχαν κυρίως θρησκευτική θεματολογία και αργότερα η θεματολογία γινόταν όλο και πιο καλλιτεχνική, φτάνοντας πλέον στις τελευταίες δεκαετίες όπου μπορεί αντικείμενο ενός φεστιβάλ να αποτελέσει πρακτικά το οτιδήποτε και πιο σημαντικά από αυτά είναι τα θρησκευτικά, τα καρναβάλια, τα καλλιτεχνικά και τα φαγητού/ποτού. Διαπιστώνεται πως η σημαντικότητα που έχει η ακριβής επιμέλεια, η συνέπεια στο περιεχόμενο, η προσεκτική διοργάνωση και η υψηλή προσέλευση κόσμου συμβάλλουν στη διαχρονικότητα ενός φεστιβάλ. Παράγοντες άλλωστε, που μαζί με το μάρκετινγκ, την προώθηση και το σχέδιο εσόδων, διαμορφώνουν τους πυλώνες επιτυχίας ενός φεστιβάλ. Παράδειγμα διοργάνωσης επιτυχημένων φεστιβάλ είναι εκείνα του Εδιμβούργου, καθώς μεριμνούν στρατηγικά για όλους τους κοινωνικούς τομείς, όπως ο πολιτισμός, η μάθηση, η οικονομία και η ποιότητα ζωής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

3. ΔΙΕΘΝΗΣ ΚΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΦΕΣΤΙΒΑΛ

Η φυσιογνωμία των περισσότερων παραθαλάσσιων πόλεων που φιλοξενούν λιμάνια, παρουσιάζει κοινά χαρακτηριστικά. Στις πόλεις αυτές αναπτύχθηκε αρχικά το εμπόριο και έπειτα η βιομηχανία. Με την πτώση της ακμάζουσας βιομηχανικής περιόδου, παρατηρείται ένα κοινό τοπίο στις πόλεις - λιμάνια, το οποίο αποτελείται κυρίως από εγκαταλελειμμένα εργοστάσια. Κυρίως κατά τη διάρκεια του δεύτερου μισού του 20ου αιώνα, πόλεις - λιμάνια δεν αποτελούσαν πλέον τη μόνη σημαντική πύλη μεταξύ της εθνικής οικονομίας και των διεθνών αγορών ή της πηγής της κρατικής οικονομικής ανάπτυξης, ούτως ώστε τμήματα στις πόλεις - λιμάνια να καθίστανται ουσιαστικά περιττά και να χρήζουν εκσυγχρονισμού (Warsewa, 2017).

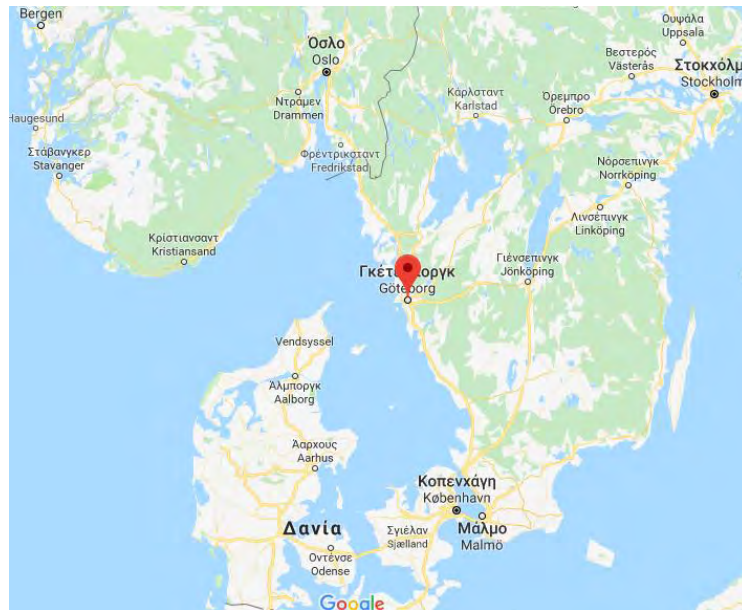
Παρακάτω καταγράφονται παραδείγματα πόλεων - λιμανιών από το εξωτερικό, τα οποία ομοιάζουν σε χαρακτηριστικά με εκείνα του Πειραιά και έχουν επιλέξει τη διοργάνωση φεστιβάλ ως άξονα της ανάπτυξής τους. Ειδικότερα, το Γκέτεμποργκ (Σουηδία), το Ρότερνταμ (Ολλανδία) και η Βαρκελώνη (Ισπανία) έχουν κοινά στοιχεία καθώς και οι τρεις είναι πόλεις γνωστές κυρίως για την ιδιότητά τους ως λιμάνια και επίσης είναι όλα εξ' ίσου σημαντικά στον τομέα των μεταφορών.

3.1. ΓΚΕΤΕΜΠΟΡΓΚ

Το Γκέτεμποργκ είναι μία πόλη η οποία ομοιάζει στον Πειραιά, καθώς έχουν ένα κοινό χαρακτηριστικό, το λιμάνι και την ανάπτυξη όπως και αναγνωρισιμότητα της πόλης λόγω αυτού.

Στο Γκέτεμποργκ, το λιμάνι αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της ταυτότητάς του. Οι ίδιοι οι κάτοικοι δηλώνουν ότι αναγνωρίζουν ότι ζουν σε μία πόλη - λιμάνι που έχει πλέον παλιώσει και είναι διατεθειμένοι να ανακαλύψουν ξανά την ταυτότητά της, βασισμένοι πάντα στην παράδοσή τους (Müller, 2016).

Χάρτης 3.1.1.: Γεωγραφική θέση Γκέτεμποργκ

Πηγή: Google Maps

Η αρχιτεκτονική - χωρική δομή της περιοχής ήταν τέτοια, ώστε η χαρακτηριζόμενη ως βιομηχανική περιοχή, να είναι ξεχωριστή και να μην έχει πρόσβαση σε αυτή ο καθένας. Έτσι, αποτέλεσε μια συγκεκριμένη ταυτότητα. Ωστόσο υφίσταται μία νέα μορφή αλληλεπίδρασης μεταξύ των χρηστών και της σημασίας της πόλης στις πόλεις - λιμάνια, η οποία προέκυψε ως αποτέλεσμα της οικονομικής πτώσης των βιομηχανιών ναυπηγείων και των έργων αναγέννησης που πραγματοποιήθηκαν από τα τμήματα σχεδιασμού, τα οποία τώρα αντιπροσωπεύουν την αλλοιωμένη ατμόσφαιρα της πόλης, δηλαδή τη νέα της ταυτότητα (Müller, 2016).

Ακόμη, το Γκέτεμποργκ γιορτάζοντας το 2021 τα 400 χρόνια ζωής του ως πόλη, παρουσιάζει τις στρατηγικές που θα ακολουθήσει με σκοπό την εκπλήρωση του οράματός του. Το όραμα αναφέρεται στην διεθνή αναγνώρισή του ως πόλη στηριγμένη σε ένα αναπτυξιακό μοντέλο βασισμένο στη βιώσιμη ανάπτυξη. Οι θεματικοί άξονες πάνω στους οποίους στηρίζεται η στρατηγική είναι το νερό, ώστε οι άνθρωποι να έρθουν σε επαφή με τη θάλασσα, ο δεύτερος θεματικός άξονας είναι το χτίσιμο γεφυρών μεταξύ των κοινωνικών διαφοροτήτων και ο τρίτος αφορά τους δημόσιους χώρους και συγκεκριμένα την αξιοποίηση αυτών, προκειμένου να λειτουργήσουν ως χώροι συνάντησης των κατοίκων (Πηγή: Anniversary Plan of Gothenburg, 2016)

Εν τέλει, το Γκέτεμποργκ κρίνεται ως μία πόλη που ακολουθεί τις νέες κοινωνικές εξελίξεις και αναπροσαρμόζει το μοντέλο ανάπτυξης της βάσει νέων δεδομένων. Οι δράσεις της έχουν βαρύτητα στον ανθρώπινο παράγοντα και αυτό συνιστά ένα υψηλό επίπεδο διαβίωσης. Επιπλέον, παράγει πολιτισμό υψηλού επιπέδου ο οποίος είναι προσιτός από σχεδόν όλους τους κατοίκους.

3.1.1. GOTHENBURG FILM FESTIVAL

Εικόνα 3.1.1.1.: Λογότυπο GFF

Πηγή: geomovies.com

Ενδιαφέρον παρουσιάζει το Φεστιβάλ Κινηματογράφου του Γκέτεμποργκ (Göteborg Film Festival- GFF), για το οποίο στην αρχή κάθε έτους, κινηματογραφιστές από όλο τον κόσμο επισκέπτονται το Γκέτεμποργκ, γεγονός που χαίρει όλο και μεγαλύτερης διάδοσης ήδη από το έτος έναρξής του, το 1979. Στο Γκέτεμποργκ δημιουργούνται επίσης μικρές, αλλά και μεγάλες ταινίες όλο το χρόνο (Πηγή: Goteborg.com).

Το GFF αναπτύχθηκε για περισσότερα από 40 χρόνια και σήμερα, εκτός από το μεγαλύτερο φεστιβάλ κινηματογράφου στις σκανδιναβικές χώρες, είναι και το ένα από τα σημαντικότερα ετήσια φεστιβάλ στη σκανδιναβική κινηματογραφική βιομηχανία. Λειτουργεί για έντεκα ημέρες κατά τη διάρκεια του Ιανουαρίου-Φεβρουαρίου και προσελκύει περίπου 160.000 επισκέπτες. Κατά τη διάρκεια του φεστιβάλ, περίπου 450 ταινίες από περίπου 80 χώρες εμφανίζονται σε περίπου 1.000 προβολές. Ακόμη διοργανώνεται το Φεστιβάλ Κινηματογράφου για τα παιδιά και τη νεολαία του Φεστιβάλ Κινηματογράφου του Γκέτεμποργκ τον Οκτώβριο, όπως και το υπαίθριο Φεστιβάλ Κινηματογράφου του Γκέτεμποργκ Open Air τον Αύγουστο (Πηγή: goteborgfilmfestival.se).

Στο πλαίσιο του φεστιβάλ κινηματογράφου, διεξάγονται διάφορες δραστηριότητες που ενισχύουν εμμέσως την τοπική οικονομία, όπως η αγορά των σκανδιναβικών κινηματογραφικών ταινιών και παράλληλα γίνονται προσπάθειες που στόχο έχουν τη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη της κινηματογραφικής βιομηχανίας, όπως για παράδειγμα η ετήσια έκθεση Nostradamus, όπως και παράλληλες δράσεις, όπως το Nordic Film Lab διαρκεί όλο το χρόνο και συμβάλλει στη δημιουργική ανάπτυξη της σκηνής σκανδιναβικών κινηματογραφικών ταινιών (Πηγή: goteborgfilmfestival.se).

Όραμα

Το να αποτελέσει κόμβο της κινηματογραφικής κουλτούρας στις σκανδιναβικές χώρες.

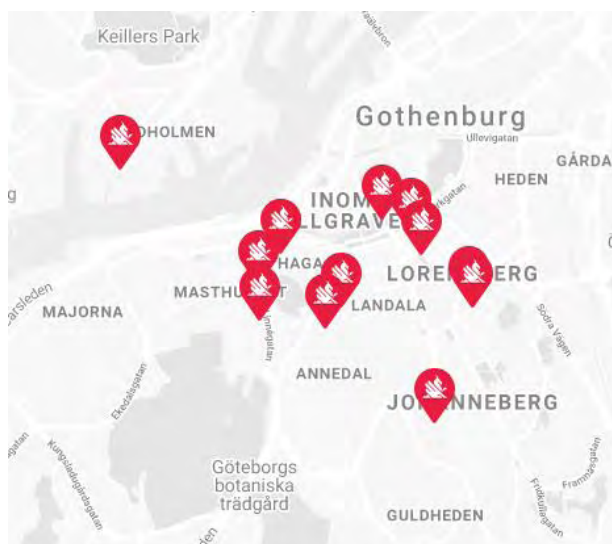
Αποστολή

Η δημιουργία ευκαιριών για την επίτευξη πολύτιμων ταινιών από όλο τον κόσμο, ώστε το κοινό να αμφισβητήσει τις υπάρχουσες απόψεις των ανθρώπων για την κοινωνία (Πηγή: goteborgfilmfestival.se).

Χώρος φεστιβάλ

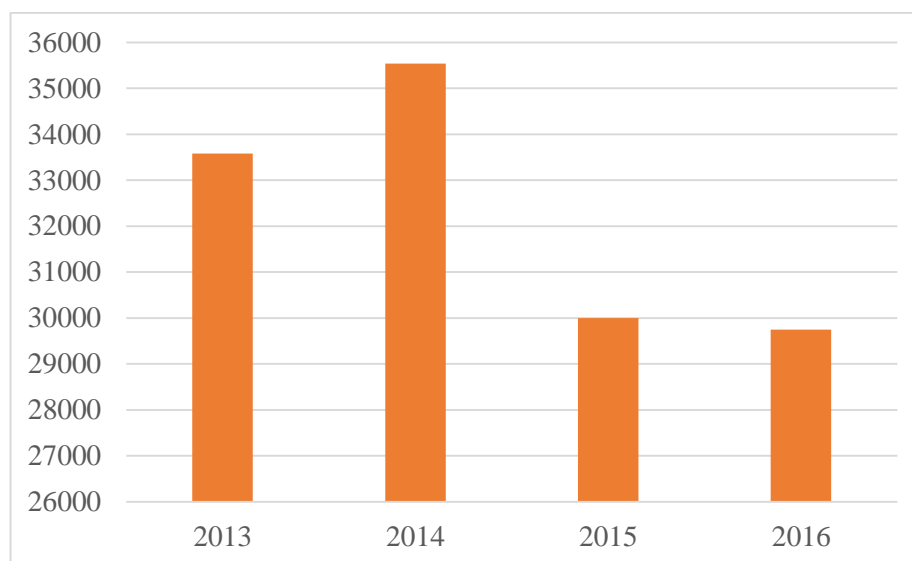
Το Φεστιβάλ Κινηματογράφου του Γκέτεμποργκ, χρησιμοποιεί χώρους σχεδόν σε όλο το κέντρο της πόλης, φροντίζοντας κατ' αυτόν τον τρόπο την 'εξάπλωση' του πνεύματός του στην πόλη, όπως φαίνεται στην Εικόνα 3.1.1.2.

Εικόνα 3.1.1.2: Χώροι GFF

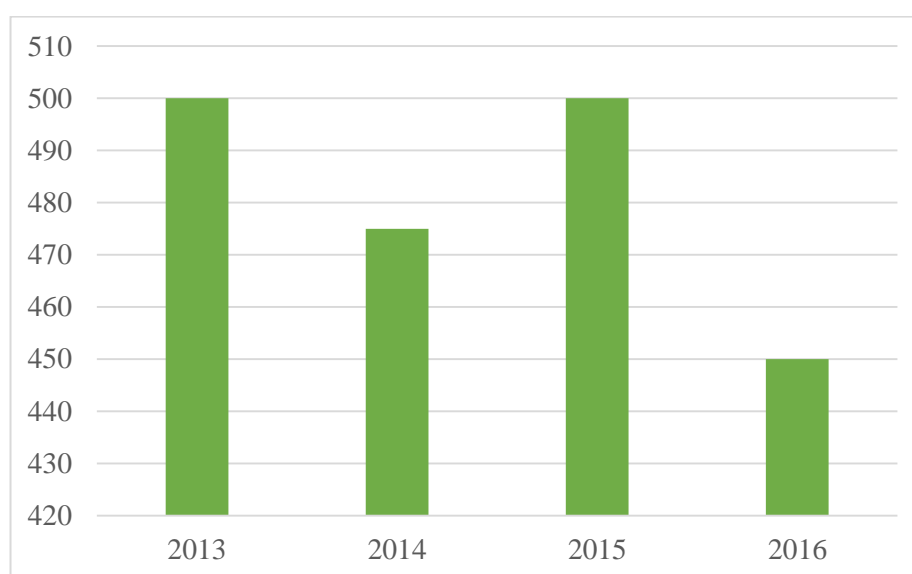
Πηγή: goteborgfilmfestival.se

Γράφημα 3.1.1.3.: Αριθμός Επισκεπτών του GFF (2013-2016)

Πηγή: statista.com

Γράφημα 3.1.1.4.: Αριθμός Ταινιών του GFF (2013 -2016)

Πηγή: statista.com

Πίνακας 3.1.1.5.: Απασχολούμενοι στο GFF (2017)

Πλήρης απασχόληση	10
Απασχολούμενοι σε πρότζεκτ 1-8 μήνες	60
Την εβδομάδα του φεστιβάλ	124
Εθελοντές	200

Πηγή: Industry Guide GFF (2018-2020)

Πίνακας 3.1.1.6.: Προβλεπόμενα έσοδα GFF σε χιλιάδες ευρώ (2018)

Πολιτιστική επιτροπή	3.069
Συμβούλιο Περιφερειακής Ανάπτυξης VGR	800
Άλλες κρατικές επιχορηγήσεις	1.828
Δημοτικές επιχορηγήσεις	2.769
Λειτουργικά έσοδα	16.929
Ευρωπαϊκά funds	1.118
Άλλα έσοδα	1.530
Σύνολο	28.042
Ίδια κεφάλαια	66%

Πηγή: Industry Guide GFF (2018-2020)

Πίνακας 3.1.1.7.: Προβλεπόμενα έξοδα GFF σε χιλιάδες ευρώ για το 2018

Προσωπικό	12.681
Λειτουργία	10.796
Στέγαση	3.942
Άλλα έξοδα	75
Σύνολο	27.494

Πηγή: Industry Guide GFF (2018-2020)

Από τους ανωτέρω πίνακες διακρίνεται πως το GFF έχει υψηλή επισκεψιμότητα με μέσο όρο 32.216 επισκέπτες (Γράφημα 3.1.1.3) και μέσο αριθμό προβολής ταινιών 481 (Γράφημα 3.1.1.4). Συγκεντρώνει υψηλό ενδιαφέρον εθελοντισμού (200 εθελοντές, Πίνακας 3.1.1.5) και προσφέρει συνολικά 194 θέσεις εργασίας. Το σύνολο των εσόδων 28.042 ευρώ (Πίνακας 3.1.1.6) σε σύγκριση με αυτό των εξόδων 27.494 (Πίνακας 3.1.1.7), ταυτοποιεί το μη κερδοσκοπικό του χαρακτήρα, γεγονός που ενισχύεται από τα ίδια κεφάλαια των συντελεστών κατά 66% (Πίνακας 3.1.1.6).

Η οργανωτική ομάδα του φεστιβάλ διευκρινίζει, πως βασικό συστατικό της επιτυχίας του GFF είναι η προσαρμοστικότητα του στα νέα κοινωνικά δεδομένα. Για το συγκεκριμένο λόγο, τα στελέχη προσπαθούν να εξασφαλίσουν μία υγιή αναλογία ανάμεσα στους συμμετέχοντες, γεγονός το οποίο μεταφράζεται ως την επιδίωξη του 50% από γυναίκες συμμετέχουσες και 20% από τη συμμετοχή της μειονότητας των μαύρων Ασιατών, έως το 2023. Ήδη έχει κατακτηθεί ένα ποσοστό συμμετοχής κατά 11% από άτομα με αναπηρίες και 8% από άτομα της κοινότητας ομοφυλοφίλων. Προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι αυτοί, υπογραμμίζεται η ανάγκη βαθιάς αλλαγής των δομών του φεστιβάλ από τον τρόπο που πραγματοποιούνται οι έρευνες έως την προώθηση και το μάρκετινγκ (Nostradamus Report, 2020)

Εικόνα 3.1.1.8.: Στιγμιότυπο του GFF

Πηγή: goteborgfilmfestival.se

3.1.2. *GOTHENBURG CULTURE FESTIVAL*

Εικόνα 3.1.2.1.: Λογότυπο GCF

Γκέτεμποργκ Πηγή: gothenburgculturefestival.com

Το Φεστιβάλ Πολιτισμού του Γκέτεμποργκ (Gothenburg Culture Festival - GCF) διεξάγεται έξι ημέρες στα μέσα Αυγούστου, δεν απαιτεί οικονομικό αντίτιμο και είναι ένα από τα σημαντικότερα πολιτιστικά φεστιβάλ της Σκανδιναβίας, με περίπου 1 εκατομμύριο επισκέπτες κάθε χρόνο. Κατά τη διάρκεια του φεστιβάλ, που πραγματοποιείται κυρίως στους δρόμους του Γκέτεμποργκ, το κέντρο της πόλης μετατρέπεται σε χώρους φεστιβάλ, όπου ως επισκέπτης μπορείτε να απολαύσει ένα ευρύ φάσμα πολιτιστικών εμπειριών: όπερα, τέχνη, μουσική, παράσταση στο δρόμο, χειροτεχνία, θέατρο, λογοτεχνία και κινηματογράφος. Δίπλα στον γαστρονομικό

πολιτισμό από όλο τον κόσμο, βρίσκεται διεθνώς αναγνωρισμένες μουσικές εκδηλώσεις καθώς και πλήθος τοπικών συγκροτημάτων (Πηγή: gothenburgculturefestival.com).

Αποστολή είναι να προσκαλέσει τους κατοίκους του Γκέτεμποργκ και της περιφέρειας σε ένα μεγάλο ετήσιο πάρτι το οποίο θα συμβάλει σε μία πιο ζεστή, πιο ανθρώπινη και πιο πρόσχαρη κοινωνία.

Συνεργασίες

Έχει πραγματοποιηθεί 10 φορές και στις 6 ημέρες λειτουργίας του συγκεντρώνει 1,5 εκατ. επισκέπτες εκ των οποίων 85% είναι παιδιά, 3.500 συμμετοχές και συνεργάζεται με 200 φορείς. Οι συνεργασίες αφορούν τις εθνικές μειονότητες που χρηματοδοτούν τις δράσεις, το δημοτικό εργαστήριο φωτογραφίας και τους εθελοντές, οι οποίοι χορηγούν τις εκθέσεις φωτογραφίας, ομοίως και το εργαστήριο κινηματογράφου, τα ιδρύματα ηλικιωμένων χρηματοδοτούν πολυτελή προγράμματα για ηλικιωμένους και μεμονωμένες ομάδες ηθοποιών, οι οποίες κατασκευάζουν δρώμενα.

Περιβάλλον

Το GCF έχοντας ως στόχο την προστασία του περιβάλλοντος, έχει προβλέψει τα κατάλληλα μέτρα, ώστε να το επιτύχει. Το φαγητό που πωλείται είναι από βιολογικές πηγές και τα είδη που χρησιμοποιούνται, όπως ποτήρια, καλαμάκια, είναι ανακυκλώσιμα. Επίσης οι αφίσες είναι από ανακυκλώσιμα υλικά και εκτυπώνονται μόνο οι απολύτως απαραίτητες.

Ίσες ευκαιρίες

Οι ίσες ευκαιρίες διασφαλίζονται μέσω των συμμετοχών, όπου κανείς δεν αποκλείεται του φεστιβάλ λόγω εθνικότητας, φύλου, λειτουργικότητας ή σεξουαλικού προσανατολισμού. Επιπλέον, δεν απαιτείται εισιτήριο, επομένως παρέχει ανοιχτή πρόσβαση σε όλους.

Οικονομία

Τα κέρδη του φεστιβάλ μετρούνται από τις θέσεις εργασίας που δημιουργεί, την ανάπτυξη των τοπικών αγορών και την προβολή του Γκέτεμποργκ. Έρευνα του 2016 έδειξε πως 31% των επισκεπτών έρχονταν από άλλες πόλεις και το 43% εξ' αυτών δήλωσαν πως το GCF ήταν ο βασικός λόγος της επίσκεψής τους.

Επισκέπτες

Οι επισκέπτες ήταν πάνω από 1,5 εκατομμύριο το 2016, 1,5 εκατομμύριο το 2015 και 1,3 εκατομμύριο το 2014. Από αυτούς η μέση ηλικία ήταν τα 38 έτη, τα 36 και τα 37 έτη, κατά αντιστοιχία. Το 2016, το 59% δήλωσε ως φύλο ‘γυναίκα’, το 40% ‘άντρας’ και το 1% ‘άλλο φύλο’. Το 69% είχε ως μόνιμη κατοικία το Γκέτεμποργκ.

Πρόγραμμα

Υπήρχαν πάνω από 1.300 προγράμματα διαφορετικών ειδών τέχνης όπως χορός, θέατρο, φωτογραφία, κινηματογράφος, μουσική και αθλητισμός. Οι επισκέπτες μπορούσαν να αγοράσουν καφέ από 82 διαφορετικές τοποθεσίες και φαγητό διεθνούς κουζίνας από τη Τζαμάικα, τη Σουηδία, το Μεξικό, τη Γαλλία, την Ιταλία κ.α. Υπήρχαν επίσης προγράμματα που απευθύνονταν στις μειονότητες όπως οι Ρομά, οι Νομάδες, οι Εβραίοι.

Αξιολόγηση εμπειρίας

Οι επισκέπτες κλήθηκαν να αξιολογήσουν την εμπειρία τους σε κλίμακα 1-7. Οι περισσότερες βαθμολογίες ήταν 6 με 7 και σημείωσαν πως είχαν μία ικανοποιητική συνολική εμπειρία, τόσο από το GCF όσο και από τη πόλη του Γκέτεμποργκ. Ως θετικά χαρακτηριστικά του φεστιβάλ, οι επισκέπτες σημείωσαν το ότι ήταν δωρεάν, τη καλή μουσική και το φαγητό (Πηγή: GCF Report, 2016).

Εικόνα 3.1.3.2.: Στιγμιότυπο του GCF (2016)

Πηγή: GCF Report, 2016

3.2. POTEPNTAM

Χάρτης 3.2.1.: Γεωγραφική θέση Ρότερνταμ

Πηγή: Google Maps

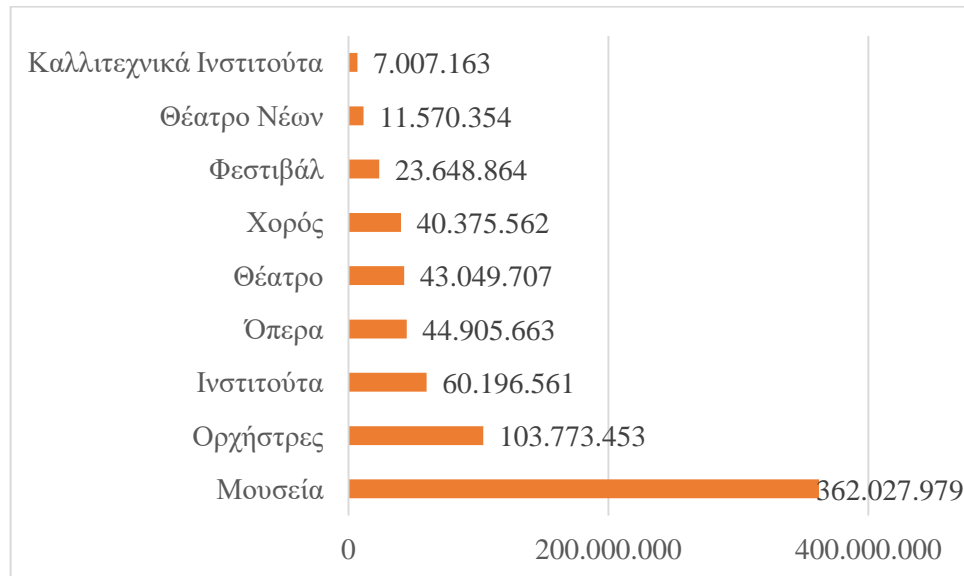
Το Ρότερνταμ αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα λιμάνια της Ευρώπης και τη δεύτερη μεγαλύτερη πόλη των Κάτω Χωρών. Βρίσκεται περίπου 30 χλμ από τη Βόρεια Θάλασσα, με την οποία συνδέεται με το κανάλι που ονομάζεται New Waterway. Η πόλη βρίσκεται κατά μήκος των δύο όχθων του ποταμού New Meuse, το οποίο αποτελεί βόρειο παραπόταμο Ρήνου (Πηγή: Britannica.com).

Η οικονομία του Ρότερνταμ βασίζεται σχεδόν πλήρως στη ναυτιλία. Το λιμάνι βρίσκεται στην καρδιά του βιομηχανοποιημένου τριγώνου του Λονδίνου, του Παρισιού και της γερμανικής περιοχής Ρουρ, αλλά είναι επίσης ανοιχτό προς τη Βόρεια Θάλασσα. Πρόκειται για ένα από τα μεγαλύτερα λιμάνια στον κόσμο αναφορικά με τη χωρητικότητά του, με μεγάλο μέρος του φορτίου του να αποτελείται από αργό πετρέλαιο ή πετρελαϊκά προϊόντα. Το Ρότερνταμ είναι επίσης ένα από τα μεγαλύτερα λιμάνια σιτηρών και γενικού φορτίου στην ηπειρωτική Ευρώπη (Πηγή: Britannica.com).

Αναφορικά με τις πολιτιστικές του εγκαταστάσεις, το Ρότερνταμ διαθέτει την αίθουσα συναυλιών De Doelen (1966), η οποία είναι γνωστή για την ακουστική της τελειότητα όπως και το Μουσείο Boymans-van Beuningen, το οποίο διαθέτει μια αξιόλογη συλλογή από έργα ζωγραφικής. Άλλα μουσεία της πόλης περιλαμβάνουν το Μουσείο Εθνολογίας, το Ναυτικό Μουσείο ‘Prince Henry’ και το Ιστορικό Μουσείο. Η πόλη είναι επίσης η έδρα του Πανεπιστημίου Erasmus του Ρότερνταμ (1973). Τέλος, το Royal Zoological Garden Foundation του Ρότερνταμ είναι ένας πολύ γνωστός ζωολογικός κήπος (Πηγή: Britannica.com).

Η Ολλανδία οφείλει σημαντικό μερίδιο της οικονομικής της ανάπτυξης (συνολικά 696.555.606 ευρώ (2016) στον πολιτισμό, με πάνω από το 50% να οφείλεται σε επισκέψεις μουσείων (Γράφημα 3.2.2).

Γράφημα 3.2.2.: Έσοδα από πολιτιστικές εγκαταστάσεις στην Ολλανδία σε ευρώ (2016)

Πηγή: statista.com

Τα δύο κυριότερα φεστιβάλ του Ρότερνταμ είναι το Διεθνές Φεστιβάλ Κινηματογράφου (International Film Festival Rotterdam - IFFR) και το Φεστιβάλ Τζαζ Βόρειας Θάλασσας (North Sea Jazz Festival - NSJF).

3.2.1. INTERNATIONAL FILM FESTIVAL ROTTERDAM

Εικόνα 3.2.1.1.: Λογότυπο IFFR

**INTERNATIONAL
FILM FESTIVAL
ROTTERDAM**

Πηγή: iffr.com

Στο IFFR παρουσιάζεται μια υψηλής ποιότητας σειρά από προσεκτικά επιλεγμένες ταινίες μυθοπλασίας και ντοκιμαντέρ, ταινίες μικρού μήκους και καλλιτεχνικές δραστηριότητες. Το επίκεντρο του φεστιβάλ είναι η πρόσφατη δουλειά από νέους κινηματογραφιστές. Εντούτοις, μέσα στα τέσσερα τμήματα που παρουσιάζει το Φεστιβάλ, υπάρχει επίσης περιθώριο αναδρομικών και θεματικών προγραμμάτων.

Όραμα των συντελεστών του φεστιβάλ είναι η ενθάρρυνση τόσο των αναδυόμενων όσο και των καθιερωμένων κινηματογραφιστών κάθε καλλιτεχνικού φάσματος, αλλά και η γενικότερη κατανόηση των κοινωνικών φαινομένων μέσω του κινηματογράφου, ο οποίος αναμένεται να φέρει θετικές κοινωνικές αλλαγές (Πηγή: iffir.com).

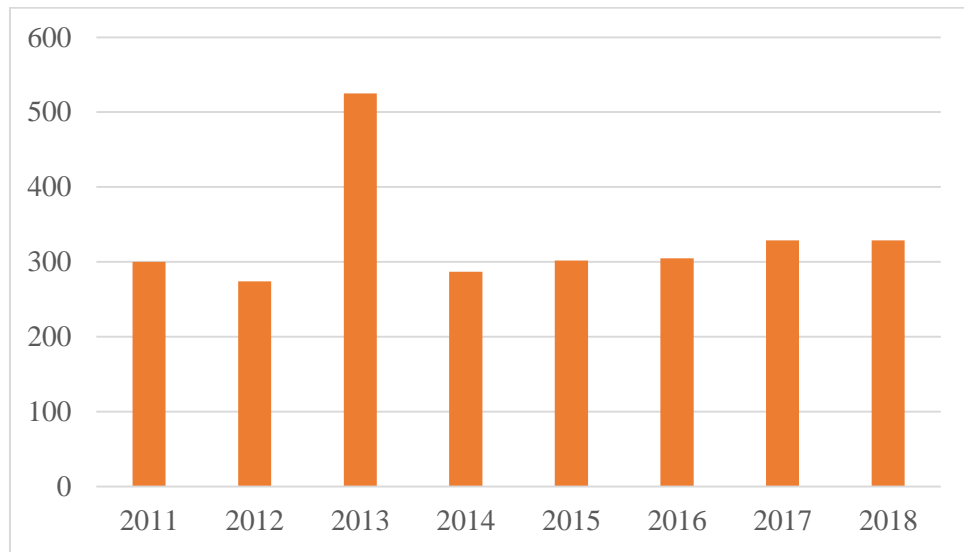
Ως Αποστολή τους ορίζουν τη δύναμη και την επίδραση της ανεξάρτητης κινηματογραφίας μέσω των κάτωθι αξόνων:

Κοινό

Το πρόγραμμα του φεστιβάλ προάγει τον ποιοτικό κινηματογράφο κι ασχολείται με ζητήματα σύγχρονης κοινωνικής σημασίας. Για το λόγο αυτό, στοχεύει σε ένα κοινό όσο το δυνατόν ευρύτερο και πιο ποικίλο. Αυτό επιτυγχάνεται διοργανώνοντας το ετήσιο φεστιβάλ όπως και διάφορες εκδηλώσεις καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, αλλά και μέσω της διαδικτυακής παρουσίας του φεστιβάλ όπου υπάρχει διαρκής ανανέωση.

Στην περίοδο 2011-2018 συγκέντρωσε κατά συνολικά πάνω από 2,5 εκατομμύρια επισκέπτες, με υψηλότερη συγκέντρωση επισκεπτών το 2013 (525.000 - Γράφημα 3.2.1.2.). Τα υπόλοιπα έτη είχαν κατά μέσο όρο 303.000 επισκέπτες.

Γράφημα 3.2.1.2.: Σύνολο επισκεπτών του IFFR σε χιλιάδες (2011- 2018)

Πηγή: statista.com

Πέρα από την προβολή των ταινιών, προσφέρεται επίσης ετήσια καθοδήγηση και υποστήριξη σε όλους τους επαγγελματίες του κινηματογράφου μέσω του Hubert Bals Fund (HBF), της ετήσιας αγοράς συμπαραγωγής CineMart και άλλων πολλών μορφών κατάρτισης που προσφέρονται στο πρόγραμμα Rotterdam Lab. Όλοι αυτοί οι πυλώνες διαμορφώνουν μία σημαντική κοινότητα γύρω από την IFFR Pro και η οποία αποτελείται από ανεξάρτητους κινηματογραφιστές και παραγωγούς που αναζητούν χρηματοδότηση, προγύμναση, διανομή, συμπαραγωγή και έμπνευση.

Εκπαίδευση

Μέσα από εκπαιδευτικές δραστηριότητες, γίνεται προσπάθεια για εξοικείωση των νέων ακροατηρίων με το ευρύ φάσμα του κινηματογράφου, διευρύνοντας τους ορίζοντές τους και ενθαρρύνοντας την αυτόνομη σκέψη. Διοργανώνεται μια μεγάλη ποικιλία εκδηλώσεων για νέους όλων των ηλικιών και παρέχεται όλο το χρόνο στήριξη στους εκπαιδευτικούς που ενσωματώνουν μαθήματα κινηματογράφου στα προγράμματα σπουδών τους.

Το Φεστιβάλ

Με περίπου 330.000 συμμετοχές και περισσότερους από 2.400 επαγγελματίες κινηματογραφιστές (πάνω από 320 από τους οποίους είναι σκηνοθέτες), το Διεθνές

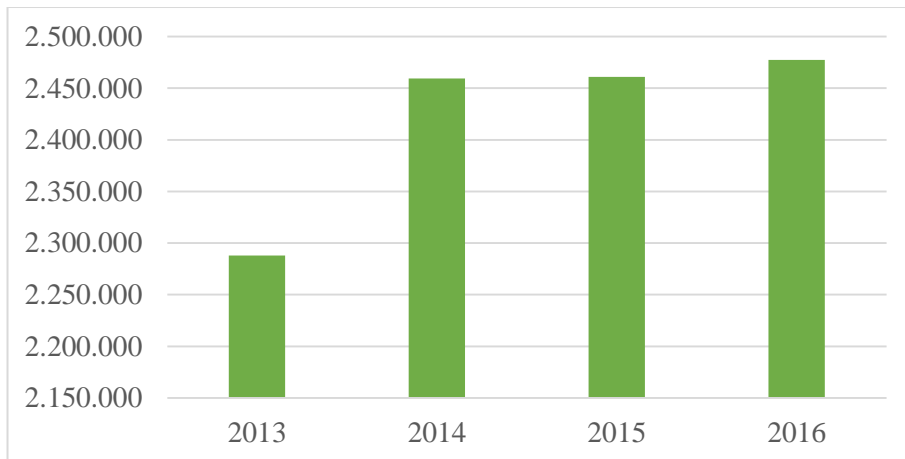
Φεστιβάλ Κινηματογράφου του Ρότερνταμ, είναι ένα από τα μεγαλύτερα στο είδος του σε όλο τον κόσμο. Οι επίσημες επιλογές του φεστιβάλ περιλαμβάνουν πάνω από 500 ταινίες μεγάλου μήκους, μεσαίου μήκους και μικρού μήκους από περισσότερες από 50 χώρες και προσφέρει επίσης υψηλής ποιότητας σειρά εκθέσεων, παραστάσεων, εργαστηρίων και συνομιλιών (Πηγή: iffr.com).

Οικονομία

Το IFFR μπόρεσε να αυξήσει τα έσοδα που προέρχονται από πωλήσεις εισιτηρίων και νέες συνεργασίες. Ο συνολικός ετήσιος προϋπολογισμός του IFFR το 2020 ανήλθε σε πάνω από 9 εκατομμύρια ευρώ, ποσό που καλύπτει όχι μόνο το ίδιο το φεστιβάλ, αλλά και εκδηλώσεις που συμβαίνουν όλο το χρόνο. Καθώς βασικός γνώμονας είναι το κοινό, το IFFR συγκεντρώνει ένα σημαντικό ποσοστό του ετήσιου εισοδήματός του μέσω εσόδων από πωλήσεις εισιτηρίων, εμπορεύματα, τρόφιμα και ποτά. Η υποστήριξη από ιδιωτικές δωρεές, ιδιωτικά κεφάλαια, πωλήσεις διαφημίσεων και διανομή αποτελούν μια ακόμη σημαντική ροή εσόδων. Συνολικά, το IFFR παράγει πάνω από το 60% του ετήσιου προϋπολογισμού του από ιδιωτικές πηγές. Το 2020, η IFFR σημείωσε αύξηση των επισκέψεων κατά 4%, αυξάνοντας τον αριθμό των εισιτηρίων σε 340.000. Το υπόλοιπο εισόδημα, που ανέρχεται περίπου στο 40%, προέρχεται από δημόσιους πόρους και ιδρύματα, συμπεριλαμβανομένων των κρατικών συνεισφορών και έργων. Αυτό περιλαμβάνει τη μακροπρόθεσμη υποστήριξη από τον δήμο του Ρότερνταμ και το ολλανδικό Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού και Επιστημών (Πηγή: IFFR Report, 2019-2020).

Οι επιδοτήσεις που συγκέντρωνε το IFFR την περίοδο 2013-2016 ήταν συνολικά 9.685.763 ευρώ και κατά μέσο όρο 2,4 εκατομμύρια ευρώ κάθε έτος.

Γράφημα 3.2.1.3.: Σύνολο επιδοτήσεων του IFFR σε ευρώ (2013-2016)

Πηγή: statista.com

Οργάνωση

Για να πραγματοποιήσει τις δραστηριότητες του φεστιβάλ, το IFFR βασίζεται σε 35 μέλη του προσωπικού που εργάζονται όλο το χρόνο, καθώς και 45 έκτακτους υπαλλήλους, 100 ελεύθερους επαγγελματίες και σχεδόν 1.000 εθελοντές. Το φεστιβάλ καλεί τους μαθητές να κάνουν πρακτική άσκηση και να αποκτήσουν εμπειρία στον πολιτιστικό τομέα.

Εικόνα 3.2.1.4.: Στιγμιότυπο IFFR

Πηγή: holland.com

3.2.2. NORTH SEA JAZZ FESTIVAL

Εικόνα 4.2.2.1.: Λογότυπο NSJF

Πηγή: northseajazz.com

Το Φεστιβάλ Τζαζ Βορείου Θάλασσας (North Sea Jazz Festival-NSJF) πραγματοποιήθηκε το 1976 για πρώτη φορά στο Nederlands Congresgebouw της Χάγης. Εκείνη την περίοδο υπήρχαν έξι χώροι, τριακόσιοι καλλιτέχνες και περίπου εννέα χιλιάδες επισκέπτες. Από το 2006, το φεστιβάλ μεταφέρθηκε Ρότερνταμ. Το 2020, η οργάνωση αναμένεται να προσελκύσει περισσότερους από χίλιους μουσικούς και να οργανώσει πάνω από 150 παραστάσεις σε δεκαπέντε διαφορετικές σκηνές. Αν και ο αριθμός των επισκεπτών ήταν μεταξύ 65.000 και 70.000 τα τελευταία χρόνια, το φεστιβάλ εξακολουθεί να καταφέρνει να διατηρήσει τον οικείο χαρακτήρα του. Οι επισκέπτες πέρα από την απόλαυση κορυφαίων ονομάτων από όλο τον κόσμο, έχουν την ευκαιρία να ανακαλύψουν και νέους καλλιτέχνες (Πηγή: northseajazz.com).

Έρευνα που πραγματοποιήθηκε το 2002 έδειξε ότι 18.000 άτομα επισκέφτηκαν τις μουσικές εκδηλώσεις και 15.000 άτομα επισκέφτηκαν τις δωρεάν παραστάσεις που πραγματοποιήθηκαν σε υπαίθριες σκηνές και σε καφετέριες στην πόλη της Χάγης. Επιπλέον, το φεστιβάλ δημιούργησε περίπου 20.000 διανυκτερεύσεις και έσοδα άνω των 9,6 εκατομμυρίων ευρώ. Τα αποτελέσματα της έρευνας του 2006 αποκαλύπτουν ότι τα 2/3 των οι επισκέπτες του NSJF διανυκτέρευσαν σε κάποιο οικογενειακό ή φιλικό σπίτι. Μόνο το 19% έμεινε σε ξενοδοχεία. Συνδυαστικά, οι επισκέψεις περιλάμβαναν κυρίως ένα εστιατόριο ή καφετέρια (28,4%), καταστήματα (16,4%) και τουριστικά αξιοθέατα (13,2%). Αποδείχθηκε πως το NSJF προσελκύει ένα πολύ πιστό κοινό, που θα το ακολουθεί ανεξάρτητα από τον τόπο διεξαγωγής του. Το 2006, περισσότερο από το 75% του κοινού επέστρεψαν στην πόλη και πάνω από το 40% είχαν επισκεφτεί το φεστιβάλ περισσότερες από τέσσερις φορές (Πηγή: Van Aalst & Van Melik, 2012).

Πίνακας 3.2.2.2.: Χαρακτηριστικά NSJF

Φεστιβάλ	North Sea Jazz Festival
Έτος ίδρυσης	1976
Πρόγραμμα	3 μέρες στα μέσα Ιουλίου
Τοποθεσία	1976-2005: The Hague (Netherlands)
	Από το 2006: Ρότερνταμ
Διοργάνωση	1976-1992: Paul Acket
	Από το 1992: Mojo Concerts
Παραστάσεις	15 σκηνές
	200 παραστάσεις
	1500 καλλιτέχνες
Συμμετοχή	23,500 / μέρα
	65,000 - 70,000 καθ' όλη τη διάρκεια
Admission price (2019)	€95 / μέρα
	€230 πάσο 3 ημερών
Municipal subsidies	Χάγη: €600,000 / χρόνο
	Ρότερνταμ: €500,000 / χρόνο
Προϋπολογισμός	Άγνωστος

Πηγές: Van Aalst & Van Melik, 2012, thetravelmagazine.net

Εικόνα 3.2.2.3.: Στιγμιότυπο NSJF

Πηγή: mo.nl

3.3. ΒΑΡΚΕΛΩΝΗ

Χάρτης 3.3.1.: Γεωγραφική θέση Βαρκελώνης

Πηγή: Google Maps

Η Βαρκελώνη είναι πόλη - λιμάνι και πρωτεύουσα της αυτόνομης κοινότητας της Καταλονίας στη βορειοανατολική Ισπανία, η οποία βρίσκεται νότια των γαλλικών συνόρων. Διαθέτει ένα από τα μεγαλύτερα μεσογειακά λιμάνια και φημίζεται για το πολιτιστικό ενδιαφέρον και τη φυσική ομορφιά της. Είναι ένα σημαντικό πολιτιστικό κέντρο με μια αξιοσημείωτη ιστορία. Έχει πληθώρα αρχείων, βιβλιοθηκών, μουσείων και ενδιαφέροντων κτιρίων, με εξαιρετικά παραδείγματα μοντέρνας αρχιτεκτονικής. Από τα τέλη της δεκαετίας του 1970, με την επίσημη αναγνώριση της καταλανικής γλώσσας και τη χορήγηση σημαντικών επιπέδων περιφερειακής αυτοδιοίκησης, η πολιτιστική ζωή αναζωογονήθηκε, φέρνοντας μαζί της μια νέα συνειδητοποίηση του βάθους και της ποικιλίας της καταλανικής κουλτούρας (Πηγή: Britannica.com).

Η μετανάστευση έχει διαδραματίσει βασικό ρόλο στην οικονομική ανάπτυξη της περιοχής. Μέχρι το ένα τρίτο του πληθυσμού της σύγχρονης Βαρκελώνης γεννήθηκε εκτός της Καταλονίας, μια κατάσταση που προκάλεσε κάποια κοινωνική πίεση, δεδομένης της σταθερής αίσθησης της εθνικής ταυτότητας των Καταλανών (Πηγή: Britannica.com).

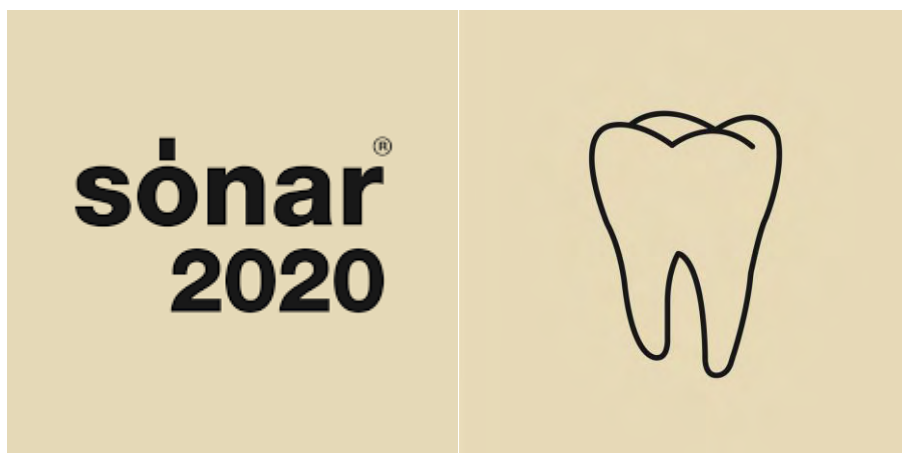
Η Βαρκελώνη στο πλαίσιο των Ολυμπιακών Αγώνων του 1992 τους οποίους φιλοξενούσε πραγματοποίησε αρκετές πολεοδομικές παρεμβάσεις, οι οποίες άλλαξαν την εικόνα της πόλης. Η ανατολική πλευρά του λιμένα είχε ελαφριά και βαριά βιομηχανία μέχρι τη δεκαετία του 1970, όταν οι περισσότερες δραστηριότητες μειώθηκαν κι έτσι η περιοχή ήταν γεμάτη από εγκαταλελειμμένες βιομηχανικές

αποθήκες και κτίρια. Το δημοτικό συμβούλιο αποφάσισε στα μέσα της δεκαετίας του 1980 να χρησιμοποιήσει 130 εκτάρια αυτής της περιοχής για να χτίσει μια νέα περιοχή (Nova Icaria) όπου θα βρισκόταν το Ολυμπιακό Χωριό και θα λειτουργούσε ως γέφυρα μεταξύ του παρελθόντος και του μέλλοντος. Το κύριο έργο περιλάμβανε μεγάλης κλίμακας παρεμβάσεις σχετικά με την προκυμαία, όπως η αφαίρεση του σιδηροδρόμου μεταξύ της πόλης και της θάλασσας, η κατασκευή ενός νέου δρόμου από το προκυμαία, τον καθαρισμό της προκυμαίας και το κτίριο του Ολυμπιακού Χωριού 45 στρεμμάτων (Bohigas, 1989: 38-9). Όλα αυτά συνδέονταν με το έργο αναζωογόνησης παραλιών 5 χιλιομέτρων από τη Βαρκελώνη στα σύνορα της πόλης προς τα βόρεια. Σε αυτό το έργο συμπεριλήφθηκε η αναβάθμιση του οδικού δικτύου, η δημιουργία ενός αποτελεσματικού συστήματος ελέγχου ρύπανσης των υδάτων και η κατασκευή ενός νέου γιοτ λιμένα. Η Nova Icaria ολοκληρώθηκε λίγο πριν το καλοκαίρι του 1992. Το αποτέλεσμα ήταν ένα εντελώς νέο «μεταμοντέρνο» περιβάλλον με πάνω από 1800 διαμερίσματα, 55 εκτάρια νέου πρασίνου, το ιαπωνικό εμπορικό κέντρο ‘SOGO’, μαρίνα για περισσότερα από 200 σκάφη, σχεδόν 3.600 νέες θέσεις στάθμευσης, ένα νέο πανεπιστήμιο κ.λπ. Μόνο μία καμινάδα και ένας πύργος φυσικού αερίου παρέμειναν για να θυμίζουν το βιομηχανικό παρελθόν της περιοχής (Πηγή: Jauhainen, 1995:75).

Δύο από τα πιο ενδιαφέροντα φεστιβάλ της Βαρκελώνης είναι το Φεστιβάλ Μουσικής ‘Σόναρ’ (Sonar Music Festival-SMF) και το Φεστιβάλ Cruilla (Cruilla Festival-CF).

3.3.1. SONAR MUSIC FESTIVAL

Εικόνα 3.3.1.1.: Λογότυπο SMF

Πηγή: sonar.es

Το SMF στη Βαρκελώνη έχει αυξηθεί δυναμικά και έχει πλέον καθιερωθεί ως ένα από τα πιο γνωστά μουσικά φεστιβάλ της Ευρώπης. Κάθε χρόνο, για ένα Σαββατοκύριακο τον Ιούνιο, η Βαρκελώνη κατακλύζεται από χιλιάδες λάτρεις της μουσικής. Σε αντίθεση με πολλά θερινά φεστιβάλ, το SMF δεν γίνεται σε μια υπαίθρια έκταση. Είναι μια γιορτή της πόλης, έτσι η διαμονή θα πρέπει να πραγματοποιείται μέσα και γύρω από τη Βαρκελώνη. Υπάρχουν δύο διαφορετικές τοποθεσίες για το φεστιβάλ στη Βαρκελώνη - μια για τη διάρκεια της ημέρας (Sonar by Day) στο κέντρο της πόλης και μία για τη νύχτα (Sonar by Night), που είναι πιο έξω από την πόλη (Πηγή: Barcelona-tourist-guide.com).

Το Sonar πραγματοποιείται κάθε χρόνο από το 1994 για τρεις ημέρες τον Ιούνιο στην Βαρκελώνη και οργανώνεται από την Advanced Music. Η βασική καινοτομία του φεστιβάλ είναι η κατανομή του περιεχομένου του σε ημέρα (Sonar by Day) και σε νύχτα (Sonar by Night).

Αποστολή να είναι σημείο συνάντησης για το κοινό, τους καλλιτέχνες και επαγγελματίες που συνδέονται με την ηλεκτρονική μουσική.

Απασχόληση & Οικονομία

Απασχολείται προσωπικό 15 μόνιμων υπαλλήλων και κατά τη διάρκεια του φεστιβάλ προσλαμβάνεται βοηθητικό προσωπικό. Το 2010 τα κέρδη ήταν 6,772 εκατομμύρια ευρώ, εκ των οποίων καθαρά τα 712.369, ενώ το 2009 ήταν αντίστοιχα 4.525 εκατομμύρια ευρώ και 148.291 ευρώ. Δηλαδή, την περίοδο 2009-2010 αυξήθηκαν κατά 7 μονάδων (από 3,2% έως 10,5%). Χρηματοδοτείται με ιδίους πόρους (3.485.574,3, 78,4% του συνόλου) και το υπόλοιπο με εξωτερικές πηγές, όπως συνεισφορές από δημόσιους φορείς (461.525.8, 10.4%) και χορηγίες (498.200 ευρώ, 11,2%).

Κοινό

Το κοινό του Sonar είναι καθορισμένο χωρίς να αποκλείονται νέοι επισκέπτες που έρχονται να το ανακαλύψουν. Σύμφωνα με μια μελέτη για τον οικονομικό αντίκτυπο του Sonar το 2014, το προφίλ επισκεπτών του είναι αυτό άνδρες (61% του συνόλου) μεταξύ 25 και 30 ετών (40%) με εκπαίδευση πανεπιστημίου (56%) και μέσος μισθό 900 ευρώ το μήνα. Τα επαγγέλματα σχετίζονται με νέες τεχνολογίες (14%), μάρκετινγκ και επικοινωνία (14%), και μουσική (10%): Προέρχεται από την Ισπανία (59%), αλλά και από άλλες χώρες, κυρίως ευρωπαϊκό (33% του συνόλου του κοινού). Από αυτά, το 39%

προέρχεται από το Ηνωμένο Βασίλειο και 14% από τη Γαλλία. Το μέσο κόστος του επισκέπτη του Sonar είναι 87,89 ευρώ ανά ημέρα, χωρίς μεταφορικά κόστη. Το Sonar 2012 είχε ιστορικό ρεκόρ παρακολούθησης για τα δεδομένα του με 98.000 συμμετέχοντες.

Sonar by Day

Οι δραστηριότητες της ημέρας (Sonar By Day) πραγματοποιούνται στο πολιτιστικό κέντρο της πόλης CCCB (Centre de Cultura Contemporània de Barcelona) και το Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης της Βαρκελώνης. Αυτές περιλαμβάνουν: Συναυλίες, DJ, Εκθέσεις, Οπτικοακουστικό περιεχόμενο. Οι συναυλίες και οι συνεδρίες DJ και VJ χωρίζονται σε τέσσερις χώρους: το Sonar Hall, το SonarVillage, το Sonar Complex και το Sonar Dome. Επίσης, το Sonar Màtica είναι ένας εκθεσιακός χώρος αφιερωμένος στην τέχνη πολυμέσων, όπου πραγματοποιούνται θεματικές εκθέσεις οι οποίες στοχεύουν στην ολοκληρωμένη εμπειρία επιλεγμένων μουσικών κομματιών μέσω οπτικοακουστικών μέσων, όπου οι επισκέπτες μπορούν να 'αλληλεπιδράσουν' με την τέχνη μέσω εξειδικευμένης τεχνολογίας.

Sonar by Night

Οι δραστηριότητες του Sonar by Night (κυρίως συναυλίες και DJ,VJ) προγραμματίζονται από τις 10 το βράδυ, διαρκούν μέχρι τις πρώτες πρωινές ώρες και πραγματοποιούνται στις εγκαταστάσεις του Εκθεσιακού Κέντρου της Βαρκελώνης από το 2001. Οι συναυλίες του Sonar by Night πραγματοποιούνται στο Sonar Club, στο Sonar Lab, στο Sonar Pub και στο Sonar Car. Ωστόσο, μερικές συναυλίες και εκδηλώσεις πραγματοποιούνται σε συνεργασία με άλλους χώρους.

Νέοι καλλιτέχνες

Μία από τις πιο σημαντικές λειτουργίες του φεστιβάλ είναι να είναι μια πλατφόρμα για παγκόσμια προβολή τόσο για τη νέα δημιουργία όσο και για την τοπική δημιουργία. Όσον αφορά τις αναλογίες μεταξύ αναδυόμενων και καθιερωμένων καλλιτεχνών, συνήθως σε 120 παραστάσεις, οι 10 ή 12 θα είναι από γνωστούς καλλιτέχνες και οι υπόλοιποι ανερχόμενοι.

Εισιτήρια

Όσον αφορά τη στρατηγική έκδοσης εισιτηρίων, το Sonar προσφέρει το DJ Pass, το οποίο απευθύνεται σε νέους καλλιτέχνες και τους παρέχει τη δυνατότητα παράστασης 50 λεπτών και το Ego Pass, το οποίο δίνει τη δυνατότητα υποβολής ενός μηνύματος που θα προβληθεί μετά την κύρια συναυλία σε όλες τις οθόνες της σκηνής του Sonar Club.

Ακόμη, υπάρχει ξεχωριστή ενότητα για παιδιά στο φεστιβάλ Sonar, το Sonar Kids, όπου μέσω δραστηριοτήτων όπως συναυλίες, μαθήματα beatboxing και χιπ χοπ, εργαστήρια σχεδίου κ.α., επιδιώκεται να αυξηθεί ο ποιοτικός οικογενειακός χρόνος (Πηγή: Bernardez, 2012).

Εικόνα 3.3.1.2.: Στιγμιότυπο του SMF

Πηγή: sonar.es

3.3.2. *CRUILLA FESTIVAL*

Εικόνα 3.3.2.1.: Λογότυπο CF

CRUILLA

Πηγή: cruillabarcelona.com

Το Φεστιβάλ Cruilla (Cruilla Festival-CF) προσφέρει 40 συναυλίες σε 3 ημέρες, 5 σκηνές ακριβώς δίπλα στη θάλασσα, καταστήματα τροφίμων με γαστρονομικές επιλογές από όλο τον κόσμο, χώρο για DJ, αγορά με τοπικά προϊόντα και δραστηριότητες για όλη την οικογένεια. Από το 2008, γιορτάζεται στο Parc del Fòrum της Βαρκελώνης και διαθέτει μια ποικιλία από είδη και μουσικές προτάσεις κατά τις δύο πρώτες εβδομάδες του Ιουλίου. Οι διοργανωτές (Barcelona Events Musicals) δεν επιθυμούν τη σύνδεση του φεστιβάλ με συγκεκριμένα είδη μουσικής και για το λόγο αυτό υπερασπίζονται πιστά την έννοια της μουσικής ως σύμβολο της ποικιλομορφίας. Εκτός από τη μουσική, το φεστιβάλ προγραμματίζει άλλες δραστηριότητες, όπως παιχνίδια, εργαστήρια και εκθέσεις (Πηγή: Catalunya.com).

Το αποτύπωμα του CF διαρθρώνεται στην ιστοσελίδα του φεστιβάλ και αφορά τους κάτωθι άξονες (Πηγή: Cruillabarcelona.com):

Απασχόληση

Το CF απασχολεί 3.921 εργαζομένους, όπως τεχνικούς που οργανώνουν τις σκηνές, μεταφορείς τροφίμων, σερβιτόρους, δημοσιογράφους και τεχνικούς ήχου. Με εξαίρεση τους διεθνείς καλλιτέχνες και τις ομάδες τους, όλες οι εταιρείες με τις οποίες συνεργάζεται είναι τοπικές.

Περιβάλλον

Το CF είναι από τα πρώτα μεγάλα φεστιβάλ που χρησιμοποιεί 100% βιοαποικοδομήσιμο γυαλί. Κατά τη διάρκεια του φεστιβάλ το 2019, χρησιμοποιήθηκαν 219.264 βιοαποικοδομήσιμα κύπελλα, τα οποία αντικατέστησαν 219.264 πλαστικά ποτήρια, ομοίως και με 24.009 πλαστικά μπουκάλια νερού.

Αλληλεγγύη

Το 2019 συγκεντρώθηκαν 2.584 ευρώ για τον κύριο συνεργαζόμενο φορέα, το Proactiva Open Arms, ο οποίος είναι αφιερωμένος στη διάσωση ανθρώπων που πλήττονται στη Μεσόγειο και φέρει ανθρωπιστική βοήθεια στις ακτές. Αυτά τα χρήματα συγκεντρώθηκαν από δωρεές 2 € που έχουν πραγματοποιήσει οι αγοραστές κατά την αγορά του εισιτηρίου τους. Επιπλέον παρέχονται εκπώσεις για άνεργους κι έχουν προβλεφθεί περιοχές για άτομα με μειωμένη κινητικότητα. Ακόμη, με το πέρας του φεστιβάλ το 2019, το υπόλοιπο φαγητό δωρίστηκε σε ανθρώπους που το χρειάζονταν.

Γειτονιές

Η ομάδα του CF επιδιώκει να κάνει το κοινό της να σκεφτεί άμεσο περιβάλλον του, ώστε να ενώσει τις διάφορες γειτονιές που περιβάλλουν το Parc del Fòrum, στοχεύοντας έτσι στη δημιουργία ενός μεγάλου φεστιβάλ που συμβαδίζει με τη φυσιολογική εξέλιξη της ζωής των γειτόνων, εγγυημένης φυσικά της καθαριότητας και του ελάχιστου αντικτύπου στη γειτονιά.

Τεχνολογία

Το CF το 2019 ενσωμάτωσε την πρώτη εμπειρία 5G σε ένα ευρωπαϊκό φεστιβάλ μουσικής. 1.200 άτομα φορούσαν γυαλιά εικονικής πραγματικότητας και έζησαν τις συναυλίες ζωντανά και σε 360° από την πλευρά του καλλιτέχνη. Η δραστηριότητα ήταν δωρεάν και εξοικείωσε το κοινό με το μέλλον της τεχνολογίας.

Εισιτήρια

Διατίθεται εισιτήριο 3 ημερών 145 ευρώ, 2 ημερών 115 ευρώ και εισιτήριο για μία ημέρα 40 ή 65 ευρώ ανάλογα την ημέρα του φεστιβάλ. Επίσης υπάρχουν προσφορές για μειωμένα εισιτήρια σε ομαδικές κρατήσεις και τα παιδιά έως 15 ετών έχουν δωρεάν είσοδο σε ορισμένες εκδηλώσεις.

Εικόνα 3.3.2.2.: Στιγμιότυπο του CF

Πηγή: internations.org

3.4. ΣΥΝΟΨΗ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΕΙΡΙΑΣ

Τα φεστιβάλ που εξετάστηκαν στη διεθνή εμπειρία, αν και το καθένα έχει το προσωπικό του ύφους, κρίνεται αναγκαίο να συγκριθούν ως προς συγκεκριμένα κριτήρια που αφορούν τη λειτουργικότητά τους. Στον Πίνακα 3.4. τα φεστιβάλ αξιολογούνται μέσω της κλίμακας Likert (5=Το κριτήριο επαληθεύεται πλήρως, 4=Το κριτήριο επαληθεύεται επαρκώς, 3= Ουδετερότητα ως προς το κριτήριο ή δεν υπάρχουν δεδομένα επαλήθευσης του κριτηρίου, 2= Το κριτήριο επαληθεύεται σε μικρό βαθμό, 1= Το κριτήριο δεν επαληθεύεται). Η αξιολόγηση προκύπτει από τα δεδομένα της ανάλυσης που προηγήθηκε στις ανωτέρω παραγράφους (3.1.-3.3.) και τα κριτήρια διαμορφώθηκαν βάσει του λογικού μοντέλου του πλαισίου αξιολόγησης των φεστιβάλ του Εδιμβούργου (Σχήμα 2.6.1.), των παραγόντων επιτυχίας ενός φεστιβάλ και των πρόσθετων παραγόντων επιτυχίας ενός φεστιβάλ (Παράγραφος 2.5.)

Για να γίνει πιο κατανοητό το σύστημα βαθμολόγησης, ας ληφθεί ως παράδειγμα το κριτήριο ‘Ανάμειξη τοπικής κοινότητας/Εθελοντισμός’ μια που σε αυτό παρατηρείται η υψηλότερη διακύμανση των τιμών. Το GFF έχει 200 εθελοντές, άρα βαθμολογείται με 4, το GCF συνεργάζεται με 200 φορείς, πολλοί εκ των οποίων είναι κοινοτικοί, άρα θα λάβει το βαθμό 5. Ομοίως, το IFFR έχει 1.000 εθελοντές, οπότε 5, το NSJF και το SMF δεν αναφέρουν εθελοντικές δράσεις, επομένως θα αξιολογηθούν με 3 και τέλος, στο CF αναφέρονται προσπάθειες για συναδέλφωση των γειτόνων, ώστε το φεστιβάλ να υπάρχει και στις γειτονιές, πέρα από το βασικό χώρο διεξαγωγής του, οπότε θα αξιολογηθεί με 4.

Από την αξιολόγηση, παρατηρείται πως τα φεστιβάλ στοχεύουν πρωτίστως στη βελτίωση των κοινωνικών δομών μέσω της τέχνης. Τα περισσότερα διαθέτουν σαφή οργάνωση, είναι οικονομικά προσιτά και κάποια από αυτά αποτελεσματικό σχέδιο μάρκετινγκ και δίνουν βαρύτητα στην ανάμειξη της τοπικής κοινωνίας. Οι χώροι διεξαγωγής ενισχύουν την ατμόσφαιρα του φεστιβάλ, δημιουργώντας μία ολοκληρωμένη εμπειρία για τον επισκέπτη.

Πίνακας 3.4.: Σύνοψη διεθνούς εμπειρίας

Κριτήρια	Γκέτεμποργκ		Ρότερνταμ		Βαρκελώνη	
	Gothenburg Film Festival	Gothenburg Culture Festival	International Film Festival Rotterdam	North Sea Jazz Festival	Sonar Music Festival	Cruilla Festival
Ποιότητα παραγωγής	5	4	5	4	5	5
Μάρκετινγκ & Προώθηση	5	4	5	2	5	2
Σχέδιο Εσόδων / Πωλήσεις	5	4	5	3	3	3
Λειτουργία -Εκτέλεση	5	5	5	4	5	5
Πιστότητα περιεχομένου	4	4	5	4	5	5
Σύνδεση με χώρο / χώρους διεξαγωγής	5	5	5	5	5	4
Ανάμειξη τοπικής κοινότητας/εθελοντισμός	4	5	5	3	3	4
Στελεχωμένη ομάδα	5	4	5	3	3	3
Μηχανισμός απολογισμού	4	3	3	3	4	2
Προσέλευση κοινού	4	5	4	4	5	4
Οικονομική προσιτότητα	4	5	5	5	4	2
Εκπαίδευση	5	5	5	4	3	3

3.5. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΜΠΕΙΡΙΑ

Αναφορικά με τον ελλαδικό χώρο, τα φεστιβάλ - με τη σύγχρονη έννοιά τους - άργησαν να εμφανισθούν. Υπήρχαν όμως συχνά εορταστικές εκδηλώσεις κυρίως θρησκευτικού χαρακτήρα, οι οποίες διαρκούσαν από δύο μέρες έως και μία εβδομάδα κι επαναλαμβάνονταν σε ετήσια βάση. Στο διάστημα αυτό, προσέφερε κόσμος από τις γειτονικές περιοχές, προκειμένου να λάβει μέρος στην εκδήλωση. Ήταν ο τότε τρόπος να ‘αποδρά’ κανείς από την καθημερινότητα και λόγω της σύνδεσής τους με την ελληνική φολκλόρ κουλτούρα, γνωρίζουν διαχρονικότητα τέτοια, ώστε να εξακολουθούν να πραγματοποιούνται ακόμη και σήμερα, διατηρώντας κατά ένα μεγάλο μέρος τους τον παλαιό αυθεντικό τους χαρακτήρα.

Εικόνα 3.5.: Ικαριώτικο Πανηγύρι

Πηγή: ikivotos.gr

Στο πλαίσιο της εκδήλωσης, οι συμμετέχοντες χορεύουν ομαδικούς παραδοσιακούς χορούς (Εικόνα 3.5.), ενισχύοντας έτσι το αίσθημα της κοινωνικής συνοχής, της ένταξής τους στο σύνολο και προφανώς την αίσθηση ότι αποτελούν ζωντανό μέρος της ιστορίας του τόπου τους.

Ο αριθμός των φεστιβάλ στην Ελλάδα αυξήθηκε στις αρχές της δεκαετίας του 1980, όταν η σοσιαλιστική κυβέρνηση αποφάσισε να βασίσει την πολιτιστική της πολιτική στην αποκέντρωση και την τοπική πολιτιστική ανάπτυξη. Ως αποτέλεσμα οι δημοτικές αρχές δραστηριοποιήθηκαν εντατικά στην εκπόνηση πολιτιστικών προγραμμάτων όπου τα διάφορα φεστιβάλ κατείχαν κεντρική θέση, χωρίς βεβαίως να σημαίνει ότι ο αριθμός τους συμβάδιζε πάντα με την ποιότητα (Καραχάλης, Κόνσολα, 2010).

Σε ένα ευρύτερο πλαίσιο ωστόσο, θα μπορούσε κανείς να διαχωρίσει την τέχνη ως υψηλή και ως όχι τόσο υψηλή, αναφορικά πάντα με την ποιότητά της, όπου στην υψηλή τέχνη ανήκουν έργα κλασικού ρεπερτορίου, έργα δηλαδή που κυρίως απευθύνονται σε πιο επιλεκτικό κοινό και στον αντίποδα, στην όχι τόσο υψηλού επιπέδου τέχνη, η οποία έχει πιο απλό περιεχόμενο και απευθύνεται στη μεγαλύτερη μερίδα ανθρώπων. Σύμφωνα με τον κ. Διαμαντή (2020) ο διαχωρισμός αυτός δεν ισχύει, καθώς η τέχνη είναι μία και απευθύνεται σε όλους τους ανθρώπους αδιακρίτως.

Υπάρχουν αρκετά σημαντικά φεστιβάλ στην Ελλάδα, όμως στο πλαίσιο της εργασίας επιλέχθηκαν να αναλυθούν φεστιβάλ που πραγματοποιούνται στην ευρύτερη περιοχή της Αττικής, παρουσιάζουν ενδιαφέρον θεματολογικά, προβάλλουν ένα σχετικά

πολυθεματικό χαρακτήρα και επίσης πραγματοποιούνται σε σχεδόν ταυτόχρονες περιόδους. Αυτά είναι το Φεστιβάλ Αθηνών και Επιδαύρου και το Φεστιβάλ Αισχύλεια. Ακόμη, θεωρήθηκε σκόπιμη η παρουσία του νεοσύστατου Φεστιβάλ στη Θάλασσα, το οποίο γίνεται στον Πολυχώρο Λιπασμάτων, μία αποβιομηχανοποιημένη περιοχή, άμεσα γειτνιάζουσα με την πόλη του Πειραιά και έχει εξίσου παρόμοιο ύφος με το Φεστιβάλ Αισχύλεια, όπως και με κάποιες δράσεις του Φεστιβάλ Αθηνών - Επιδαύρου.

3.5.1. ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΑΘΗΝΩΝ - ΕΠΙΔΑΥΡΟΥ

Εικόνα 3.5.1.1.: Λογότυπο ΦΑΕ

Πηγή: allaboutfestivals.gr

Το Φεστιβάλ Αθηνών - Επιδαύρου (ΦΑΕ) αποτελεί έναν θεσμό 62 ετών στο πλαίσιο του οποίου συνάπτονται συνεργασίες με σπουδαίους καλλιτέχνες τόσο από την Ελλάδα όσο και από το εξωτερικό. Με μόνη έδρα το Ωδείο του Ηρώδου του Αττικού αρχικά, το ΦΑΕ λειτούργησε και λειτουργεί ως θεσμός επικοινωνίας μεταξύ της εγχώριας και της ξένης δημιουργίας με βασική θεματολογία το κλασικό ρεπερτόριο. Παράλληλα χρονικά εκτυλίσσονταν και τα Επιδαύρια τα οποία είχαν παρόμοια θεματολογία με το Φεστιβάλ Αθηνών και επομένως η συνένωση των δύο Φεστιβάλ αποτέλεσε ουσιαστικά μονόδρομο, με αποτέλεσμα από το 1955 να γίνεται ο λόγος πλέον για το Φεστιβάλ Αθηνών - Επιδαύρου και το αρχαίο θέατρο της Επιδαύρου να αποτελεί εξίσου - με το Ωδείο του Ηρώδου του Αττικού- κεντρική έδρα (Πηγή: greekfestival.gr).

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι χώροι διεξαγωγής του ΦΑΕ, αναφορικά τόσο με την τοποθεσία τους όσο και με τον χαρακτήρα τους. Οι χώροι διασπείρονται στην περιφέρεια της Αθήνας, του Πειραιά και της Επιδαύρου με αποτέλεσμα, το συγκεκριμένο φεστιβάλ να έχει καταφέρει να έχει τη μεγαλύτερη 'διάχυση' στον χώρο από κάθε άλλο φεστιβάλ της χώρας, να δίνει αξία ξανά σε 'κλειστά' κτήρια και να εξαπλώνει την

εορταστική ατμόσφαιρά του σε περισσότερες από μία περιοχές. Ακόμη, το γεγονός ότι τα κτήρια διαφέρουν μεταξύ τους ως προς το ύψος, πέρα από ενίσχυση της πολύμορφης ταυτότητας του φεστιβάλ, συμβάλουν και στην καταλληλότερη ‘σύνδεση’ του εκάστοτε θεάματος με τον χώρο (Ζολώτα, 2020).

Παρατηρείται επιπλέον πως το φάσμα των χώρων που στεγάζουν το ΦΑΕ είναι αρκετά ευρύ, εφόσον σε αυτό εντάσσονται από χώροι κλασσικής τέχνης (πχ Αρχαίο Θέατρο Επιδαύρου), μέχρι και χώροι εστίασης περιθωριακής κουλτούρας (πχ Second Skin) (Εικόνες 3.5.1.2., 3.5.1.3.) (Πηγή: greekfestival.gr).

Εικόνα 3.5.1.2.: Αρχαίο Θέατρο Επιδαύρου

Πηγή: greekfestival.gr

Εικόνα 3.5.1.3.: Second Skin

Πηγή: secondskinclub.gr

Διοργάνωση

Όσον αφορά τη διοργάνωσή του, υπάρχει συγκεκριμένη ομάδα που στελεχώνει το φεστιβάλ καθ’ όλη τη διάρκεια του έτους και είναι υπεύθυνη για την εύρυθμη ροή και λειτουργία του. Επίσης υπάρχει κριτική επιτροπή που εγκρίνει ή όχι τις συμμετοχές, οι οποίες είναι ανοιχτές προς όλους κατά συγκεκριμένη περίοδο. Στον τομέα που αφορά τον εθελοντισμό και την παρότρυνση της τοπικής κοινωνίας για συμμετοχή στο φεστιβάλ, δεν παρατηρούνται ιδιαίτερες πρακτικές. Τέλος, υπάρχει απολογισμός τόσο οικονομικός όσο και καλλιτεχνικός, ο οποίος ελέγχεται από το κράτος αφενός και αφετέρου λειτουργεί ως μέσο ανατροφοδότησης για τη βελτίωση του φεστιβάλ (Ζολώτα, 2020).

Οικονομικοί πόροι

Από το 1998 δραστηριοποιείται με την επωνυμία ‘Ελληνικό Φεστιβάλ ΑΕ’. Οι πόροι της εταιρείας προέρχονται από τον τακτικό προϋπολογισμό του κράτους, από τις εισπράξεις των καζίνων Πάρνηθας και Κέρκυρας, από χορηγίες, και από έσοδα που προκύπτουν από τις παραστάσεις και τις παραχωρήσεις χώρων.

Σκοπός του Φεστιβάλ είναι η οργάνωση και εκμετάλλευση μουσικών, θεατρικών και άλλων καλλιτεχνικών εκδηλώσεων που συμβάλλουν στην πολιτιστική και τουριστική ανάπτυξη και διενεργούνται κάθε καλοκαίρι.

Απασχόληση

Ο αριθμός των εργαζομένων στο Ελληνικό Φεστιβάλ κυμαίνεται, ανάλογα με τις δράσεις και την περιοδικότητα της λειτουργίας του, από τα 30 άτομα φθάνοντας έως και τα 300, αν ληφθεί υπ' όψιν και ο απαιτούμενος αριθμός υπαλλήλων για τεχνικό προσωπικό (110), ταξιθεσία (130), καθαριότητα, φύλαξη, ταμεία (30) κ.ά. (Πηγή: greekfestival.gr)

Το 2018, το ΦΑΕ συγκέντρωσε στην Επίδαυρο 93.409 θεατές και στο Ηρώδειο 102.560. Τις παραστάσεις της Πειραιώς 260, παρακολούθησαν 24.953 θεατές. Σε λοιπούς χώρους με εισιτήριο καταγράφηκαν 4.527 θεατές, ενώ σε χώρους χωρίς εισιτήριο 5.800. Συγκριτικά με το 2017, που η πληρότητα ήταν 58%, το 2018 η πληρότητα ήταν 68%. Ακόμη, στην Αθήνα το 2018, πραγματοποιήθηκαν εκπαιδευτικά προγράμματα, πρακτικά και θεωρητικά εργαστήρια και μία μεγάλη σειρά δράσεων για το χορό, μεταξύ άλλων (Θεωδορόπουλος, 2018).

Το ΦΑΕ ως εταιρία στηρίζει την ύπαρξή της κυρίως σε επιχορηγήσεις, οι οποίες για τα έτη 2016, 2017, 2018 ήταν συνολικά 22.276.538 ευρώ και έπειτα στις πωλήσεις της, οι οποίες για την ίδια χρονική περίοδο ήταν 9.275.995 (Πίνακας 3.5.1.4.)

Πίνακας 3.5.1.4.: Μικτά έσοδα ΦΑΕ 2016-2018 σε ευρώ

	2018	2017	2016
Πωλήσεις	2.578.597	3.036.750	3.660.648
Επιχορηγήσεις	7.355.741	6.717.665	8.203.132
Λοιπά έσοδα	189.310	361.484	1.200
Σύνολο	10.123.648	10.115.899	11.864.980

Πηγή: Χρηματοοικονομικές καταστάσεις Ελληνικού Φεστιβάλ (2017-2018)

3.5.2. ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΑΙΣΧΥΛΕΙΑ

Εικόνα 3.5.2.1.: Λογότυπο ΦΑ

Πηγή: aisxylia.gr

Η ιστορία του Φεστιβάλ Αισχύλεια (ΦΑ) ξεκινά το 1977 στόχευε στην εκπολιτιστική ανάπτυξη της Ελευσίνας, μέσω της προβολής της πολιτιστικής της κληρονομιάς και της ταυτόχρονης προστασίας των τοπικών αρχαιοτήτων της από τη φθορά που υπέστησαν λόγω της διαρκούς έκθεσής τους στη βιομηχανική ανάπτυξη. Η Ελευσίνα συνεπώς τα επόμενα χρόνια συνδέθηκε με το κύμα της εκβιομηχάνισης της Ελλάδας. Η παράδοσή της στην τέχνη μέσα από τα Ελευσίνια Μυστήρια και το απόθεμα βιομηχανικών κτηρίων, την οδήγησαν στο να αποκτήσει πολλούς ανενεργούς βιομηχανικούς χώρους, οι οποίοι ενίσχυσαν την οικονομική και πολιτιστική ταυτότητα της πόλης (Πηγή: aisxylia.gr).

Οι άξονες που κινείται το ΦΑ είναι: ποιότητα, δημοφιλία, εξωστρέφεια, καινοτομία, διεθνισμός, πολιτική τιμών προσιτή και ομαδικό πνεύμα. Όλα τα ανωτέρω χαρακτηριστικά διαμορφώνουν την ταυτότητα του Φεστιβάλ όπως είναι γνωστό έως σήμερα (Πηγή: aisxylia.gr).

Πρόγραμμα

Τα τελευταία έτη, η ομάδα οργάνωσης του ΦΑ είχε οργανώσει τους 'μουσικούς κύκλους' όπου επιλέγονταν 5 είδη μουσικής όπως έντεχνη, τζαζ, κλασσική, όπου δινόταν βήμα σε παλιούς και νέους καλλιτέχνες. Για τους πρώτους ήταν διαθέσιμη η κεντρική σκηνή στο Παλαιό Ελαιουργείο (Εικόνα 3.5.2.2.) και για τους δεύτερους μία μικρότερη σκηνή πιο φιλική προς το νεανικό κοινό. Από το 2018, οι επιλογές αυτές περιορίστηκαν προκειμένου να εναρμονιστούν με τις απαιτήσεις της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας 2021

κι έτσι από το 2019 υπάρχει μόνο μία θεματική συναυλία με αντικείμενο τους νέους καλλιτέχνες (ΓΦΑΔΕ, 2019).

Εικόνα 3.5.2.2: Παλαιό Ελαιουργείο Ελευσίνας

Πηγή:elculture.gr

Κοινό

Το 2018 κόπηκαν 12.795 εισιτήρια, 9.400 θεατές παρακολούθησαν τις παραστάσεις με ελεύθερη είσοδο, από προσκλήσεις μετρήθηκαν 1.194 θεατές κι από τις κάρτες διάρκειας 589 θεατές. Ο συνολικός αριθμός των θεατών υπολογίζεται στους 28.271. Οι τιμές των εισιτηρίων ήταν 12 ευρώ το κανονικό και 5 ευρώ το μειωμένο. Οι κάρτες διάρκειας κόστιζαν 120 η ομαδική, 40 η ατομική και 30 η μειωμένη (Απολογισμός ΦΑ 2018).

Η επιλογή της μικρής σκηνης επίσης, αποτελεί ουσιαστικά ένα ‘άνοιγμα’ για την προσέλευση του νεανικού κοινού, καθώς είναι πιο κατάλληλη από οικονομική άποψη (χαμηλότερη τιμή για μαθητές και φοιτητές) κι από αισθητική άποψη, εφόσον δεν υπάρχουν θέσεις για καθήμενους και οι θεατές βρίσκονται κοντά στη σκηνή και συνεπώς στον καλλιτέχνη. Το Παλαιό Ελαιουργείο ως πυρήνας πολιτισμού και κεντρική σκηνή του φεστιβάλ από την άλλη πλευρά, συμβάλει καθοριστικά στην προβολή της Βιομηχανικής κληρονομιάς μέσω της προβολής του έργου παλιότερων και πιο καταξιωμένων καλλιτεχνών (ΓΦΑΔΕ, 2019).

Πολιτιστική Πρωτεύουσα 2021

Όσον αφορά τη συμμετοχή της Ελευσίνας στο θεσμό της Πολιτιστικής Πρωτεύουσας και διάκρισή της σε Ευρωπαϊκή Πολιτιστική Πρωτεύουσα 2021, ήταν μία ενέργεια η οποία βοήθησε την πόλη της Ελευσίνας στην γενικότερη ανάπτυξή της και στην εικόνα που προβάλλει η ίδια υπερτοπικά. Ο θεσμός της Ευρωπαϊκής Πολιτιστικής Πρωτεύουσας έχει ένα σύνολο στόχων για τη νικήτρια πόλη οι οποίοι περιλαμβάνουν την ανανέωση και αναζωογόνηση της πόλης, την ενίσχυση της εικόνας της πόλης στα μάτια των κατοίκων της, την απόδοση νέας πνοής στον τοπικό πολιτισμό και προφανώς την ενίσχυση του τουρισμού της (Πηγή: Europa.eu).

Το εύλογο ήταν συνεπώς, ο Δήμος Ελευσίνας, ο οποίος είναι και αυτός μία επιχείρηση όπως η Ευρωπαϊκή Πολιτιστική Πρωτεύουσα που είναι μία κοινωφελής επιχείρηση, να αναπροσαρμόσει το πρόγραμμά του ΦΑ βάσει των νέων δεδομένων ούτως ώστε, να μη δημιουργηθεί μία περίοδος στην οποία θα συνέπεφταν εκδηλώσεις και δράσεις στην πόλη, επειδή αυτό προφανώς θα ήταν μη λειτουργικό για τη βιωσιμότητά της. Οπότε ο προϋπολογισμός, ο αριθμός των συναυλιών και το περιεχόμενό τους αναπροσαρμόστηκαν, προκειμένου να επιτευχθεί μία εύρυθμη, αρμονική και ταυτόχρονη λειτουργία όλων των εμπλεκόμενων φορέων (ΓΦΑΔΕ, 2019).

Χώροι διεξαγωγής

Όπως αναφέρθηκε, το ΦΑ είχε ως σκοπό την ανάπτυξη της πόλης της Ελευσίνας και την ανάδειξη του πολιτιστικού της προσώπου και την κατάρριψη του στερεοτύπου της υποβαθμισμένης και γκρίζας πόλης. Γι' αυτό, το φεστιβάλ έχει ως κύρια σκηνή το Παλιό Ελαιουργείο, που είναι ένα παλιός βιομηχανικός χώρος, ένα ανενεργό εργοστάσιο. Προσφέρει συνοχή και σύνδεση του πολιτισμού με την κουλτούρα της πόλης. Η χρήση του είναι συμβολική, καθώς είναι κάτι απολύτως φυσιολογικό για έναν τόπο όπως η Ελευσίνα, η οποία διαθέτει ένα μεγάλο απόθεμα από εγκαταλελειμμένα εργοστάσια. Ουσιαστικά συνδέεται το σύνθημα αυτό φαινόμενο με τον πολιτισμό. Μάλιστα ο Δήμος Ελευσίνας προσπαθεί να επεκτείνει το δίκτυο των ανενεργών εργοστασίων που έχει στη διάθεσή του αλλά αντιμετωπίζει διάφορα γραφειοκρατικά κωλύματα (ΓΦΑΔΕ, 2019).

Άλλοι χώροι που χρησιμοποιούνται από το ΦΑ είναι ο Θερινός Κινηματογράφος Ελευσίνας, το Πολιτιστικό Κέντρο Λεωνίδας Κανελλόπουλος, ο Αρχαιολογικός Χώρος Ελευσίνας και η Ελαιουργική Ελευσίνας (Πηγή: aisxylia.gr).

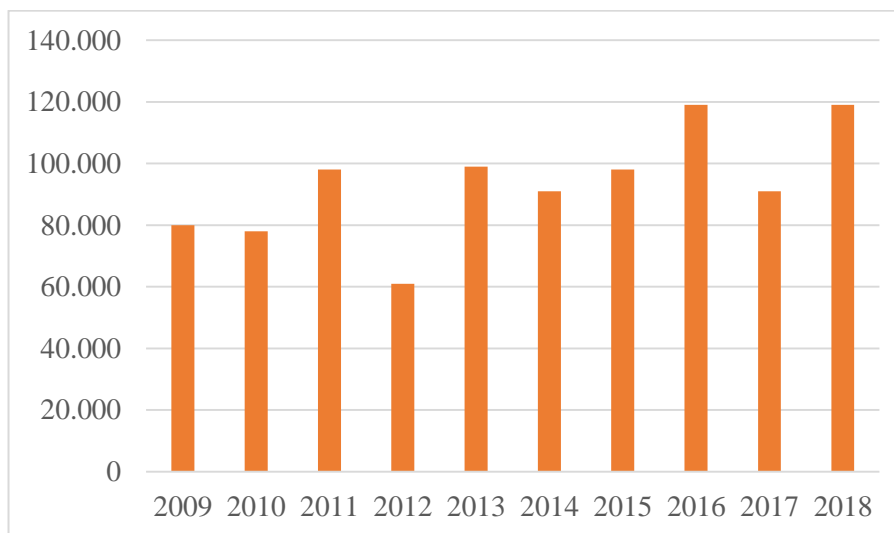
Οικονομία

Πρόκειται για ένα δημοτικό φεστιβάλ το οποίο χρηματοδοτείται από το δήμο και με την ευνοϊκή πολιτική τιμών που έχει διαμορφωθεί, επιτυγχάνει ταυτόχρονα και υπερτοπική εμβέλεια, καθώς οι παραγωγές που συμμετέχουν είναι από όλη την Ελλάδα, έτσι ένα ποσοστό 40% των επισκεπτών είναι εκτός Ελευσίνας. Ακόμη, σύμφωνα με τον απολογισμό του ΦΑ που πραγματοποιείται κάθε χρόνο, παρατηρείται πως ένα ποσοστό 30% των επισκεπτών μένει για ένα ποτό ή φαγητό στην πόλη της Ελευσίνας, ποσοστό, το οποίο ο δήμος Ελευσίνας σχεδιάζει να αυξήσει (ΓΦΑΔΕ, 2019).

Οι συνολικές δαπάνες των ΦΑ 2018 ανήλθαν στις 343.874,05 ευρώ, εκ των οποίων 153.870,87 ευρώ καλύπτονται από τα έσοδα του φεστιβάλ και 190.003,18 ευρώ τα εξασφαλίζει ο Δήμος Ελευσίνας, ενώ από χορηγίες εξασφάλισε 24.010,34 ευρώ και 129.860,53 ευρώ εξοικονομήθηκαν από τα εισιτήρια (Απολογισμός ΦΑ 2018).

Ειδικότερα, τα έσοδα από τα εισιτήρια την περίοδο 2009-2018, ήταν συνολικά 934.000 ευρώ και κατά μέσο όρο 93.400 ευρώ κάθε έτος, με τα έτη 2016 και 2018 που οι πωλήσεις έφτασαν σχεδόν τις 120.000 ευρώ (Γράφημα 3.5.2.3.).

Γράφημα 3.5.2.3.: Έσοδα από εισιτήρια του ΦΑ σε ευρώ (2009-2018)

Πηγή: ΓΦΑΔΕ, 2019

Ως προς τις δαπάνες του ΦΑ την περίοδο 2009-2018, ήταν σε σύνολο περίπου 3.352.000 ευρώ και κατά μέσο όρο 335.200 ευρώ ανά έτος (Γράφημα 3.5.2.4.). Η τεράστια απόκλιση που σημειώνεται μεταξύ εσόδων εισιτηρίων και δαπανών, υποδεικνύει πως το ΦΑ έχει καθαρά ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα.

Γράφημα 3.5.2.4.: Δαπάνες ΦΑ 2009-2018

Πηγή: ΓΦΑΔΕ, 2019

3.5.3. ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΣΤΗ ΘΑΛΑΣΣΑ

Εικόνα 3.5.3.1.: Λογότυπο ΦσΘ

Πηγή: lipasmatafestival.gr

Το Φεστιβάλ στη Θάλασσα (ΦσΘ) πραγματοποιείται από το 2017 στον Πολυχώρο Λιπασμάτων Δραπετσώνας. Ως θεματολογία έχει συναυλίες κυρίως έντεχνου ρεπερτορίου και θεατρικά δρώμενα. Το ΦσΘ διαρκεί περίπου 4 μήνες και δεν απαιτείται οικονομικό αντίτιμο (Πηγή: lipasmatafestival.gr).

Όραμα

Το ΦσΘ ξεκίνησε άνοιξε ξανά προς επανάχρηση και αξιοποίηση η παλιά βιομηχανική ζώνη της Δραπετσώνας ως πάρκο αναψυχής. Το όραμα του ΦσΘ είναι να αναδείξει την ταυτότητα και την ιστορία τόσο του Κερατσινίου όσο και της Δραπετσώνας με έναν θετικό τρόπο, ώστε κάποια στιγμή το ΦσΘ να αποκτήσει τη δική

του ταυτότητα και μακροπρόθεσμα μία δυνάμει αυτονομία, διατηρώντας στενή επαφή με τον τόπο, δηλαδή την πρώην βιομηχανική ζώνη, ως τοπόσημο και ως φυσικός τόπος εξέλιξης του φεστιβάλ (Συρράκου, 2020).

Διοργάνωση

Όσον αφορά τη διοργάνωσή του, δεν υπάρχει σταθερή ομάδα που ασχολείται αποκλειστικά με αυτό σε ενιαία βάση, αλλά κάποιοι εξωτερικοί συνεργάτες. Επίσης, υπάρχουν κάποιοι άνθρωποι που ασχολούνται με τον τομέα της επικοινωνίας από το αντίστοιχο τμήμα του δήμου, όμως ο προγραμματισμός και η επιλογή του προγράμματος γίνεται αποκλειστικά από το Δήμο Κερατσινίου - Δραπετσώνας (Συρράκου, 2020).

Κοινό

Η επισκεψιμότητα του ΦσΘ είναι κυρίως από κατοίκους της περιοχής, χωρίς να αποκλείονται κάτοικοι άλλων περιοχών. Αυτό οφείλεται τόσο στο τοπίο, το οποίο παρουσιάζει ενδιαφέρον όπως έχει διαμορφωθεί για να φιλοξενήσει το φεστιβάλ, όσο και στην επιλογή της περιόδου διεξαγωγής, κατά την οποία δε συμβαίνουν πολλά άλλα φεστιβάλ και γεγονότα στην Αθήνα που να σχετίζονται θεματικά (Συρράκου, 2020).

Ανάμειξη τοπικής κοινότητας & Εθελοντισμός

Οι καλλιτεχνικές ομάδες του δήμου συμμετέχουν στο καλλιτεχνικό κομμάτι του ΦσΘ, είτε αυτές είναι επαγγελματικές, είτε ερασιτεχνικές. Επίσης, υπάρχουν και κάποιες μεμονωμένες περιπτώσεις ανθρώπων που συμμετέχουν εθελοντικά στην οργάνωση του φεστιβάλ αλλά όχι στο πλαίσιο μιας συγκροτημένης ομάδας (Συρράκου, 2020).

Χώρος διεξαγωγής

Η συνδεσιμότητά του με τον χώρο είναι πολύ μεγάλη, καθώς το φεστιβάλ γεννήθηκε με βάση το χώρο. Δηλαδή ο σχεδιασμός και η ιδέα του φεστιβάλ γεννήθηκε από τη στιγμή που ο χώρος ήρθε στο δήμο. Δε θα μπορούσε κανείς να δει το χώρο των λιπασμάτων και το ΦσΘ ως ξεχωριστές οντότητες, είναι αλληλένδετα ευθύς εξ' αρχής και πλέον είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με την περιοχή (Συρράκου, 2020).

Το ΦσΘ εκτιμάται πως συμβάλλει ήδη στην οικονομική ανάπτυξη του δήμου. Σε συνδυασμό μάλιστα με τους 3 δημοτικούς κινηματογράφους, τα οποία έχουν εισιτήριο μόλις 4 ευρώ, δημιουργούν μία φιλότερνη τοπική ατμόσφαιρα, προσιτή από όλους. Το ΦσΘ ωστόσο, θα μπορούσε να συμβάλλει πολύ περισσότερο, αν είχε την αρμόζουσα

προβολή από το δήμο και το ενδιαφέρον των τοπικών φορέων, όπου οι δεύτεροι θα ήταν σκόπιμο να οργανωθούν και να ‘αδράξουν’ ουσιαστικά την ευκαιρία που προσφέρει το ΦσΘ. Δηλαδή το γεγονός ότι το ΦσΘ έκανε την περιοχή υπερτοπικό πόλο έλξης που σαφώς δεν ήταν πριν, είναι ένα γεγονός το οποίο οι κάτοικοι της περιοχής που δραστηριοποιούνται στον τομέα της αναψυχής και συναφών κλάδων, θα έπρεπε να εκμεταλλευτούν. Οι περιοχές της Δραπετσώνας και της Χαραυγής που είναι δύο περιοχές που γειτνιάζουν με τη περιοχή του φεστιβάλ, αλλά και του Κερατσινίου σε δεύτερη φάση, επομένως θα μπορούσαν να επωφεληθούν σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό απ’ ότι επωφελούνται τώρα. Αυτό απαιτεί όμως και μία στόχευση από τους ίδιους, ώστε να γίνουν αρκετά ελκυστικοί και να ‘κρατήσουν’ τον κόσμο του ΦσΘ (Συρράκου, 2020).

Εικόνα 3.5.3.2.: Άποψη χώρου Λιπασμάτων

Πηγή: lifo.gr

3.6. ΣΥΝΟΨΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΜΠΕΙΡΙΑΣ

Όμοια με τον Πίνακα 3.4. της διεθνούς εμπειρίας, προκύπτει ο Πίνακας 3.6.

Πίνακας 3.6.: Σύνοψη ελληνικής εμπειρίας

Κριτήρια	Φεστιβάλ Αθηνών - Επιδαύρου	Φεστιβάλ Αισχύλεια	Φεστιβάλ στη Θάλασσα
Ποιότητα παραγωγής	5	5	5
Μάρκετινγκ & Προώθηση	5	4	2
Σχέδιο Εσόδων / Πωλήσεις	5	4	1
Λειτουργία -Εκτέλεση	5	5	4
Πιστότητα περιεχομένου	4	5	5
Σύνδεση με χώρο / χώρους διεξαγωγής	5	5	5
Ανάμειξη τοπικής κοινότητας/εθελοντισμός	2	2	4
Στελεχωμένη ομάδα	5	5	2
Μηχανισμός απολογισμού	4	5	1
Προσέλευση κοινού	5	5	5
Οικονομική προσιτότητα	4	4	5
Εκπαίδευση	5	3	3

Παρατηρείται πως τα δύο παλιότερα φεστιβάλ, το ΦΑΕ και το ΦΑ έχουν αναπτύξει μηχανισμούς απολογισμού και ενδεχομένως αυτό να οφείλεται στην ύπαρξη στελεχωμένης ομάδας που διαθέτουν. Επίσης και τα δύο χρησιμοποιούν κι άλλους

χώρους πέραν της κεντρικής τους σκηνής. Από την άλλη πλευρά, το νεοσύστατο ΦσΘ, πραγματοποιείται σε μικρότερη κλίμακα και είναι το μοναδικό που είναι δωρεάν.

3.7. ΠΕΡΙΛΗΨΗ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το Γκέτεμποργκ, το Ρότερνταμ και η Βαρκελώνη είναι Πόλεις - Λιμάνια που έχουν αναγνωριστεί κυρίως λόγω του λιμένα και έχουν εντάξει πλέον τον άξονα των φεστιβάλ στην ανάπτυξή τους. Το Γκέτεμποργκ, με το GFF προσδίδει διεθνή προβολή στην πόλη, ως κόμβος κινηματογραφικής κουλτούρας κι έχει καταφέρει μέσω των εθελοντών και της χαμηλής τιμολογιακής πολιτικής του, να δημιουργήσει αυξανόμενο κοινό για κινηματογράφο. Το GCF μέσω της εύθυμης ατμόσφαιράς του, των συνεργασιών με τους κατοίκους του Γκέτεμποργκ και τη παροχή ίσων ευκαιριών, συμβάλλει στην υπερτοπική προβολή της πόλης και στην τοπική κοινωνική συνοχή. Στο Ρότερνταμ, το IFFR, οι αναδυόμενοι κινηματογραφιστές ενθαρρύνονται, τόσο μέσω των συμμετοχών τους στο IFFR, όσο και μέσω της εκπαίδευσης που παρέχει. Ακόμη μεριμνά, ώστε η ως επί το πλείστο κοινωνικού περιεχομένου ταινίες που προβάλλει, να αποτελέσουν ένασμα προς την επίλυση των πραγματικών κοινωνικών ζητημάτων της πόλης. Το NSJF έχει ‘συνδέσει’ το Ρότερνταμ με τη τζαζ κουλτούρα, με αποτέλεσμα το κοινό της τζαζ παγκοσμίως να επισκέπτεται και να γνωρίζει την πόλη. Με σχεδόν παρόμοιο τρόπο, το SMF συνέδεσε τη Βαρκελώνη με την ηλεκτρονική μουσική κι έτσι χιλιάδες θεατές συγκεντρώνονται στην πόλη από τον κόσμο και βιώνουν ολοκληρωμένες οπτικοακουστικές εμπειρίες πάνω στην ηλεκτρονική μουσική. Το κοινό του CF, μέσα από τις προτροπές του φεστιβάλ για μεταξύ τους συνεργασία, αλλά και μέσα από τις δωρεές από τα εισιτήριά τους, ανέπτυξε κοινωνική ενσυναίσθηση και ταυτόχρονα, το CF αποτέλεσε μέσο εξοικείωσής τους με τη 5G τεχνολογία. Όσον αφορά τα ελληνικά δεδομένα, το ΦΑΕ διαμέσου των πολλών και διαφορετικών θεαμάτων που παρέχει, όπως και των εκπαιδευτικών του προγραμμάτων και της πολυετούς παρουσίας του, αποτελεί ένα βασικό παράγοντα για την ανάπτυξη του πολιτιστικού κοινού της Ελλάδας και την πολιτιστική προβολή της παγκόσμια. Το ΦΑ υπογράμμισε την ανάγκη για αξιοποίηση των βιομηχανικών κελυφών, με άξονα τον πολιτισμό. Ο ανθρωποκεντρικός του χαρακτήρας και το στρατηγικό ‘άνοιγμα’ προς το νεανικό κοινό, συνεισφέρουν στην αύξηση του κοινού για φεστιβάλ. Τέλος, το ΦσΘ, ενισχύει την ανωτέρω ανάγκη και προσδίδει υπερτοπική προβολή στην ‘άγνωστη’ για πολλούς, περιοχή της Δραπετσώνας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

4. ΜΕΛΕΤΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗΣ: ΠΕΙΡΑΙΑΣ

Ο Πειραιάς είναι μία πόλη γνωστή κυρίως για το λιμάνι της, το οποίο είναι ένα από τα μεγαλύτερα της Ευρώπης (βλ. Παράρτημα Εικόνα 4.1.). Η οργάνωση της ζωής των κατοίκων του γύρω από το λιμάνι, από τα αρχαία ακόμη χρόνια, συνέβαλε ώστε να αναπτυχθεί μία κουλτούρα φιλική προς τους μετανάστες και τους πρόσφυγες, να έχουν οι ίδιοι την τάση για εξερεύνηση και να είναι οι ίδιοι δεκτικοί προς το άγνωστο. Μάλιστα, οι προσφυγικές ροές της Μικράς Ασίας που εγκαταστάθηκαν στις περιοχές του Πειραιά περί το 1922, έπαιξαν σημαντικό ρόλο στη μουσική παράδοση του Πειραιά, ανάγοντας τον ίδιο ως τη ‘γενέτειρα’ του ρεμπέτικου τραγουδιού για τον ελλαδικό χώρο.

4.1. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΤΗΣ ΠΟΛΗΣ

Η πόλη του Πειραιά αποτελεί την έδρα της Περιφερειακής Ενότητας (ΠΕ) Πειραιά η οποία αποτελείται από τους Καλλικράτειους δήμους: Δήμος Πειραιά, Δήμος Νίκαιας - Αγίου Ιωάννη Ρέντη, Δήμος Κορυδαλλού, Δήμος Κερατσινίου - Δραπετσώνας και Δήμος Περάματος (Χάρτης 4.1.2.)

Χάρτης 4.1.2.: Π.Ε. Πειραιά

Πηγή: ΥΠΕΝ Επεξεργασία: Ιδία

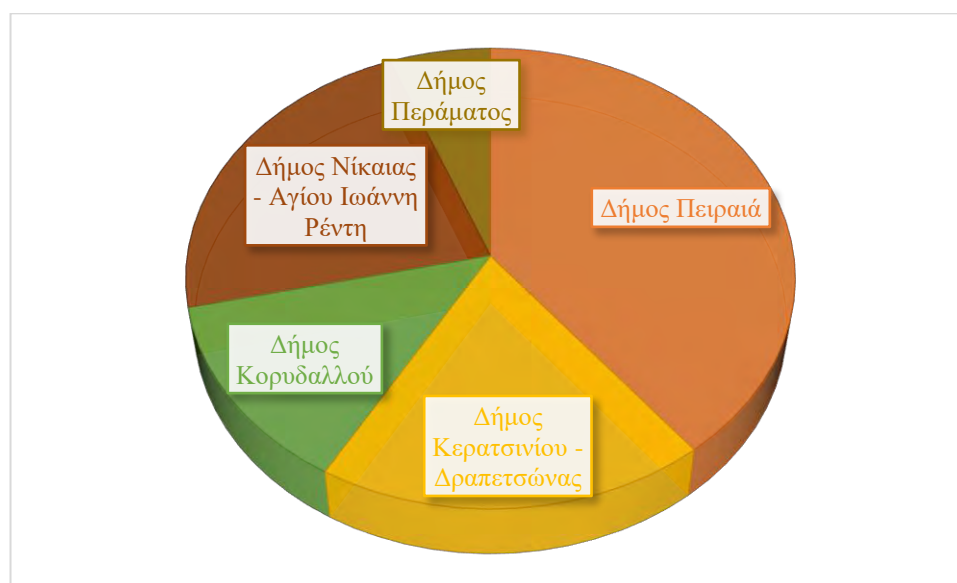
Η Π.Ε. Πειραιά έχει συνολικό πληθυσμό 448.997 κατοίκους (Πίνακας 4.1.3.). Υψηλότερη συγκέντρωση υφίσταται στο Δήμο Πειραιά, ο οποίος κατέχει το 37% του πληθυσμού. Έπονται ο Δήμος Νίκαιας - Αγίου Ιωάννη Ρέντη (23%), ο Δήμος Κερατσινίου - Δραπετσώνας (20%) , ο Δήμος Κορυδαλλού (14%) και ο Δήμος Περάματος (6%) (Βλ. Γράφημα 4.1.4.).

Πίνακας 4.1.3.: Μόνιμος Πληθυσμός Π.Ε. Πειραιά (2011)

Περιφερειακή Ενότητα Πειραιά	448.997
Δήμος Πειραιά	163.688
Δήμος Κερατσινίου - Δραπετσώνας	91.045
Δημοτική Ενότητα Κερατσινίου	77.077
Δημοτική Ενότητα Δραπετσώνας	13.968
Δήμος Κορυδαλλού	63.445
Δήμος Νίκαιας - Αγίου Ιωάννη Ρέντη	105.430
Δημοτική Ενότητα Νίκαιας	89.380
Δημοτική Ενότητα Αγίου Ιωάννη Ρέντη	16.050
Δήμος Περάματος	25.389

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Γράφημα 4.1.4.: Μόνιμος Πληθυσμός Π.Ε. Πειραιά ανά δήμο (2011)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

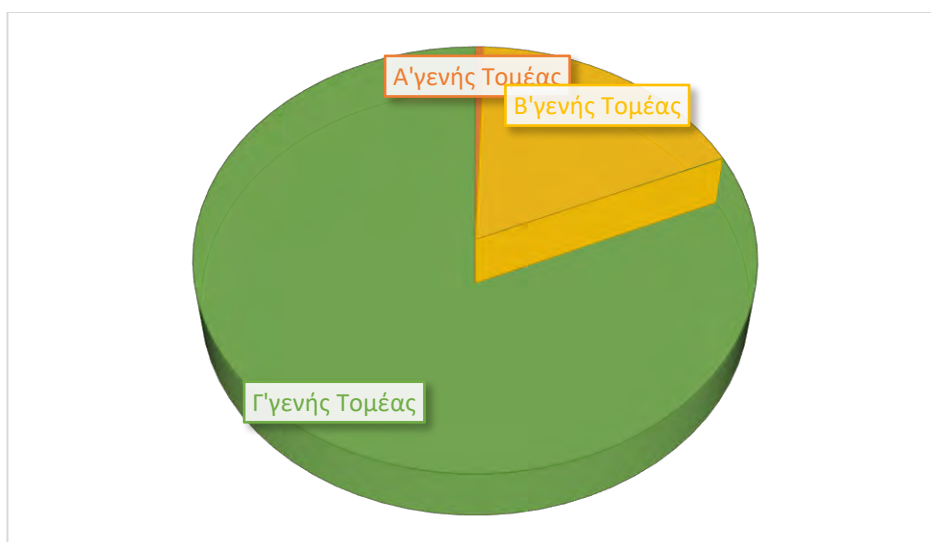
Από το σύνολο του πληθυσμού της Π.Ε. Πειραιά, οι οικονομικά μη ενεργοί είναι με μικρή διαφορά περισσότεροι από τους οικονομικά ενεργούς (κατά 50.937 Πίνακας 4.1.5.). Οι απασχολούμενοι ανήκουν κατά συντριπτική πλειοψηφία στον τριτογενή τομέα, ακολουθούμενο από το δευτερογενή και τέλος, ελάχιστοι απασχολούνται στον πρωτογενή τομέα (Γράφημα 4.1.6.).

Πίνακας 4.1.5.: Οικονομικά ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός, σύνολο απασχολουμένων & άνεργοι της Π.Ε. Πειραιά (2011)

Δήμοι	Σύνολο	Σύνολο οικονομικά ενεργών	Σύνολο απασχολούμενων	Α'γενής Τομέας	Β'γενής Τομέας	Γ'γενής Τομέας	Άνεργοι	Οικονομικά μη ενεργοί
Π.Ε. ΠΕΙΡΑΙΩΣ	448.997	199.030	157.669	834	28.268	128.567	41.361	249.967
Δ. ΠΕΙΡΑΙΩΣ	163.688	73.551	59.122	297	9.215	49.610	14.429	90.137
Δ. ΚΕΡ/ΙΟΥ - ΔΡΑΠ/ΝΑΣ	91.045	39.990	31.842	175	5.929	25.738	8.148	51.055
Δ. ΚΟΡΥΔΑΛΛΟΥ	63.445	26.838	21.351	86	3.881	17.384	5.487	36.607
Δ. ΝΙΚΑΙΑΣ - Α.Ι. ΡΕΝΤΗ	105.430	47.393	37.009	223	7.546	29.240	10.384	58.037
Δ. ΠΕΡΑΜΑΤΟΣ	25.389	11.258	8.345	53	1.697	6.595	2.913	14.131

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

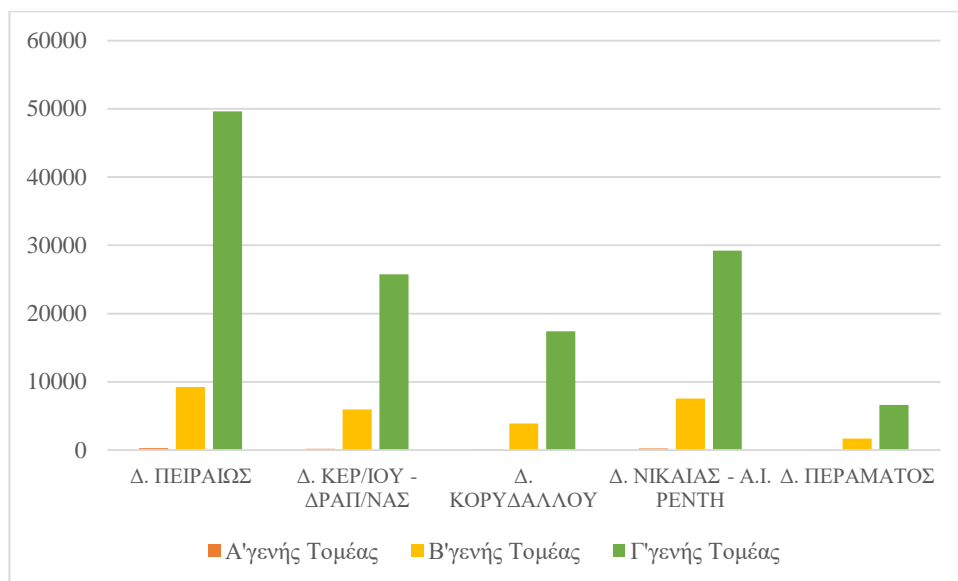
Γράφημα 4.1.6.: Απασχολούμενοι στην Π.Ε. Πειραιά ανά τομέα παραγωγής (2011)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Παρόμοια προφανώς είναι η κατάσταση των απασχολουμένων ανά δήμο (Γράφημα 4.1.7.), γεγονός που δηλώνει πως ο Πειραιάς δραστηριοποιείται κυρίως στον τριτογενή τομέα.

Γράφημα 4.1.7.: Απασχολούμενοι ανά δήμο της Π.Ε. Πειραιά κι ανά τομέα παραγωγής (2011)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

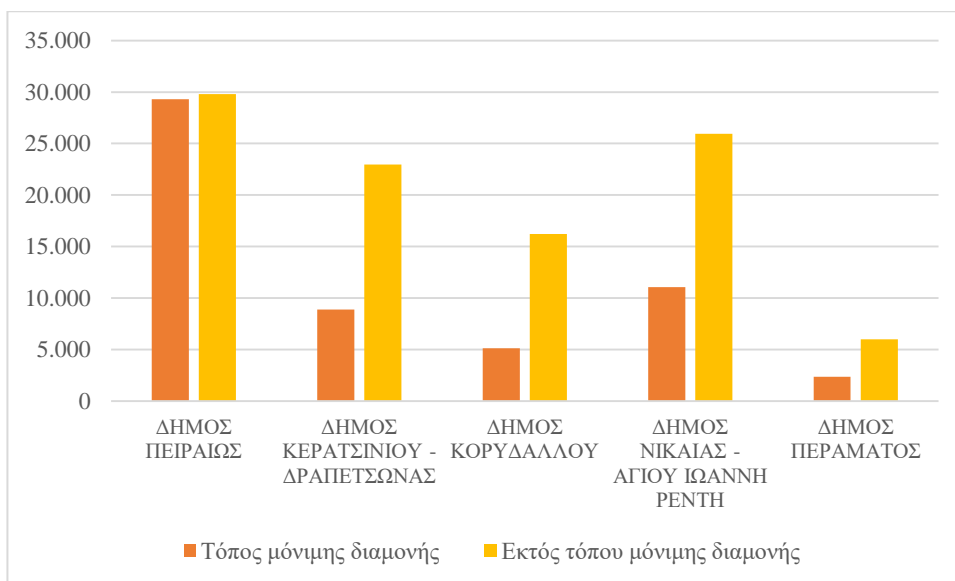
Ως προς τον τόπο εργασίας, οι κάτοικοι του Δήμου Πειραιά απασχολούνται σχεδόν κατά 50% εντός και εκτός του δήμου. Διαφορετική είναι η κατάσταση ωστόσο στους υπόλοιπους δήμους, όπου οι περισσότεροι κάτοικοι απασχολούνται εκτός του δήμου διαμονής τους, κυρίως στο Δήμο Νίκαιας - Α.Ι. Ρέντη, με ποσοστό 42%.

Πίνακας 4.1.8.: Απασχολούμενοι Π.Ε. Πειραιά κατά τόπο εργασίας (2011)

Περιγραφή τόπου μόνιμης διαμονής	Σύνολο	Τόπος εργασίας	
		Στο Δήμο της μόνιμης διαμονής	Σε άλλο δήμο ή σε χώρα εξωτερικού ή σε μη μόνιμο μέρος
Π.Ε.ΠΕΙΡΑΙΑ	157.669	56.745	100.924
ΔΗΜΟΣ ΠΕΙΡΑΙΩΣ	59.122	29.318	29.804
ΔΗΜΟΣ ΚΕΡΑΤΣΙΝΙΟΥ - ΔΡΑΠΕΤΣΩΝΑΣ	31.842	8.891	22.951
ΔΗΜΟΣ ΚΟΥΡΥΔΑΛΛΟΥ	21.351	5.130	16.221
ΔΗΜΟΣ ΝΙΚΑΙΑΣ – Α. Ι. ΡΕΝΤΗ	37.009	11.049	25.960
ΔΗΜΟΣ ΠΕΡΑΜΑΤΟΣ	8.345	2.357	5.988

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

Γράφημα 4.1.9.: Απασχολούμενοι ανά δήμο της Π.Ε. Πειραιά βάσει μόνιμου τόπου διαμονής

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ

ΑΕΠ

Την περίοδο 2010 - 2016 η Περιφέρεια Αττικής σημείωσε μείωση του ΑΕΠ της κατά -24% (από 110.462 εκατ. ευρώ το 2010 σε 83.872 το 2016), ενώ την περίοδο 2013 - 2016 μείωση κατά -4% (από 87.642 εκατ. ευρώ το 2013 σε 83.872 το 2016). Η Π.Ε. Πειραιά κατέγραψε 18.365 ευρώ κατά κεφαλήν ΑΕΠ το 2016, 18.354 το 2015 και 18.481 το 2014 (Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ).

4.2. ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΠΡΟΦΙΛ ΠΕΙΡΑΙΑ

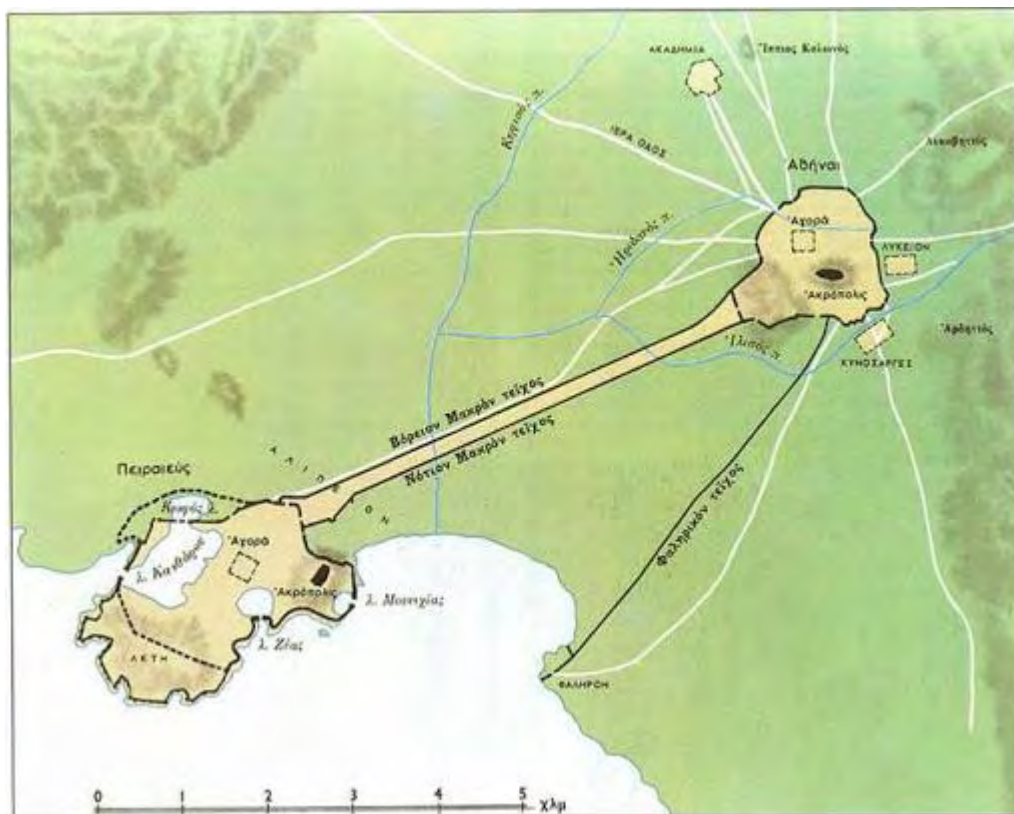
Ο Πειραιάς είναι μία περιοχή με μακρά ιστορία και διαφορετικές πολιτισμικές επιρροές. Το παρελθόν ενός τόπου και το πώς αυτό έχει διαμορφωθεί, συμβάλλει στην οπτική που έχουν οι κάτοικοι για τον τόπο τους.

Από την αρχαία ελληνική ιστορία ακόμη, ο Πειραιάς ήταν καθοριστικής σημασίας παράγοντας στην αθηναϊκή οικονομία, εφόσον της παρείχε το φυσικό λιμένα που εκείνη ζητούσε για τις δόσοληψίες της. Ειδικότερα, ο Θεμιστοκλής επισήμανε έγκαιρα την πλεονεκτική θέση του Πειραιά λόγω των φυσικών λιμένων - τον Μέγα λιμένα, τη Ζέα και τη Μουνιχία - και με τον τρόπο αυτό, έπεισε τους Αθηναίους να μεταφέρουν το επίνειο τους από το Φάληρο στον Πειραιά, ανοίγοντας έτσι ένα νέο κεφάλαιο στην ιστορία του τόπου (Χατζημανωλάκης, 2009: 26).

Τα τρία πολεμικά λιμάνια ήταν πλήρως εξοπλισμένα με τις εγκαταστάσεις της εποχής, όπως νεώσοικοι και σκευοθήκες. Ακόμα στον πολεμικό λιμένα του Κανθάρου υπήρχαν νεώρια για τη ναυπήγηση πλοίων και κτήρια για τις υπηρεσίες του ναυστάθμου, ενώ η περιοχή είχε χαρακτηριστεί ως πολεμική ζώνη, με απαγόρευση της εισόδου ιδιωτών σε αυτήν (Χατζημανωλάκης, 2009: 27).

Στα τέλη του 5ου αι. κατασκευάστηκαν τα Μακρά τείχη [Χάρτης 4.2.1. (μαύρη έντονη γραμμή)], τα οποία ένωναν τον Πειραιά με την Αθήνα. Η Διαμέσου Πύλη εξασφάλιζε τη κίνηση εντός των Μακρών Τειχών καθιστώντας τις δύο πόλεις ένα ισχυρό φρούριο. Η πύλη σώζεται σε σχετικά καλή κατάσταση και είναι ορατή σε απαλλοτριωμένο αρχαιολογικό χώρο μεταξύ των οδών Ευριπίδου, Διστόμου, Πύλης και 34ης Μεραρχίας (Ασλανίδης, 2018: 15).

Χάρτης 4.2.1.: Μακρά τείχη Αθήνας-Πειραιά

Πηγή: ebooks.edu.gr

Από εκείνη την εποχή προκύπτει το σημερινό Ιστορικό Κέντρο του Πειραιά, το οποίο αποτελείται από την περικλειόμενη περιοχή από τις οδούς: Κηφισσού, Κανελλοπούλου, Σούδας (Αλιμπράντη), Πειραιώς, Αθηνών, Μυκάλης, Αλμυρίδος, Κωνσταντινουπόλεως, Μουτσοπούλου, Αθηνών, Ναυλέρη, Μακρών τειχών, Κάστορος, Αγ. Δημητρίου, Αγ. Διονυσίου, Αρχαιολογικός χώρος Ηετωνείας, Ακτή Τρούμαν (ΦΕΚ-410/Δ/82), την Ακτή Πρωτογάλη και τον Προφήτη Ηλία (ΦΕΚ-918/Δ/98) στην Καστέλλα (ΦΕΚ-385/Δ/79) και τον Ιστορικό Άξονα Πειραιώς: Περιοχή της οδού Πειραιώς που βρίσκεται εντός των ορίων των δήμων Αθήνας, Ταύρου, Καλλιθέας, Αγ.Ιωάννη Ρέντη, Μοσχάτου, Πειραιά (ΦΕΚ-510/Δ/96, 953/Δ/96, 249/Δ/98, 587/Δ/98, 897/Δ/98, 371/Δ/99) (Πηγή: domiki.gr).

Το σχέδιο πόλης του Πειραιά, επιμελήθηκαν οι αρχιτέκτονες Κλεάνθης και Schaubert, το οποίο κατέθεσαν το 1834. Το σχέδιο βασίστηκε στο Ιπποδάμειο Σύστημα πολεοδόμησης και προέβλεπε χώρο για οκτώ πλατείες, λοιπούς δημόσιους χώρους, χρηματιστήριο, τράπεζα, αποσκοπώντας στη διαμόρφωση μιας μικρής ολοκληρωμένης καπιταλιστικής πόλης. Προβλεπόταν ακόμη χώρος για ανάκτορα, αλλά δεν κατασκευάστηκαν ποτέ (Μπαλούρδος, 2006: 62)

Στα τέλη 19^{ου} αι., ο Πειραιάς αναπτύσσεται οικονομικά πάνω στο εμπόριο, στη βιομηχανία και στη ναυτιλία. Το εμπόριο υπήρξε η πρώτη μορφή οικονομικής δραστηριότητας στη σύγχρονη πόλη του Πειραιά και η σταθερή ανάπτυξή του, συνδέεται άμεσα με την παράλληλη ανάπτυξη της εμπορικής ναυτιλίας και της αντίστοιχης λιμενικής κίνησης. Ακόμη με τη ναυτιλία, σχετίζεται και η βιομηχανική ανάπτυξη που βίωσε η πόλη. Έτσι, ο Πειραιάς αναδείχθηκε ως βασικός 'κόμβος' των θαλάσσιων μεταφορών στο μεσογειακό χώρο. Στο γενικότερο πλαίσιο της τότε ανάπτυξης, έγιναν κάποιες από τις πιο αξιόλογες υποδομές στον Πειραιά, όπως σχολεία (Ράλλειος & Ιωνίδειος Σχολή), το κτήριο του Χρηματιστηρίου, το Δημοτικό Θέατρο και πολλοί ιεροί ναοί: Αγίου Σπυρίδωνος, Αγίου Νικολάου, Αγίου Κωνσταντίνου, Ευαγγελίστριας και Αγίας Τριάδος (Χατζημανωλάκης, 2009: 29).

Ο Πειραιάς αναγνωρισμένος πλέον ως οικισμός, άρχισε να αναπτύσσεται ως εκ της θέσεώς του και του φυσικού του λιμένα. Αρχικά αναπτύχθηκε μια ευρύτερη εμπορική κίνηση με κέντρο τα 'Λεμονάδικα' δίπλα στην πλατεία Καραϊσκάκη και μετά η ναυτιλιακή κίνηση. Τότε ο Πειραιάς ήταν μία πόλη δύο ταχυτήτων η οποία αποτελούνταν από τους αστούς εμπόρους και βιομηχάνους, και από την άλλη πλευρά τους εργάτες. Οι

δεύτεροι ζούσαν σε παραπήγματα γύρω από την περιοχή που σήμερα βρίσκεται ο Ηλεκτρικός Σταθμός Πειραιά και τα τότε εργοστάσια, ενώ οι πρώτοι στις γειτονιές που πλέον διασχίζουν η Ηρώων Πολυτεχνείου και η Βασιλέως Γεωργίου. Εκείνοι επέμεναν να ιδρύσουν το ΔΘΠ (επί της Ηρώων Πολυτεχνείου) ως τρόπο ψυχαγωγίας του επιπέδου τους, καθότι έως τότε ήταν αναγκασμένοι να πηγαίνουν στην Αθήνα (Συναδινού, 2020).

Ένα πολύ σημαντικό κομμάτι του Πειραιά είναι η εισροή των προσφύγων της Σμύρνης του 1922. Αν και η διάχυση των προσφύγων ήταν πανελλαδική, μεγάλος αριθμός αυτών εγκαταστάθηκε στο κέντρο του Πειραιά, με την πλειονότητα αυτών να οργανώνονται σε αυτοσχέδιους οικισμούς στους γειτονικούς του δήμους, ειδικότερα στη Δραπετσώνα και στο Κερατσίνι.

Το Πέραμα για παράδειγμα, σχηματίστηκε βάσει δύο καταστάσεων που συνέβαιναν παράλληλα: της εγκατάστασης των προσφύγων της Κωνσταντινούπολης και της εγκατάστασης των εργατών των ναυπηγείων. Το 1926 τα καρνάγια που βρίσκονταν στην περιοχή του Αγίου Διονυσίου, μεταφέρθηκαν στο Πέραμα, προκειμένου να χρησιμοποιηθεί αυτή η επιφάνεια ως επέκταση του λιμένα. Επειδή το Πέραμα ήταν μία απομονωμένη περιοχή τότε μακριά από το κέντρο και η συγκοινωνία ήταν ελλιπής, οι εργάτες εγκαταστάθηκαν στην περιοχή εκείνη με τις οικογένειές τους. Παρόμοια ιστορία ανάπτυξης έχει και η Δραπετσώνα, με εργάτες και πρόσφυγες να προσφεύγουν στη λύση της αυτοστέγασης (Εικόνα 4.2.2.) και την παράλληλη ‘ανοχή’ του κράτους σε αυτό, καθώς το ελάφρυνε από το βάρος της ευθύνης της στέγασης. Αργότερα, το 1960, γκρεμίζονται τα παραπήγματα και αντικαθίστανται από τις εργατικές κατοικίες, πολλές από τις οποίες διατηρούνται μέχρι σήμερα (Βλ. Παράρτημα: Εικόνες 4.2.3. & 4.2.4.) (Κυραμαργιού, 2020).

Γενικότερα, οι πρόσφυγες είχαν σημαντικό ρόλο στην εξέλιξη της πόλης του Πειραιά και των γειτονικών περιοχών. Εκείνοι ήταν οι άνθρωποι που διαμόρφωσαν τη νεότερη ιστορία του Πειραιά κατά ένα μεγάλο κομμάτι της . Με τα ήθη, τα έθιμα, τον πολιτισμό και τον γενικότερο τρόπο ζωής τους, εμπλούτισαν την ταυτότητα του Πειραιά, ώστε να αναπτυχθεί προς το καλύτερο (Πάνου, 2019).

Εικόνα 4.2.2.: Προσφυγικά παραπήγματα Δραπετσώνας.

Πηγή:efsyn.gr.

Ένα άλλο φαινόμενο το οποίο έλαβε έκταση στην περιοχή του κεντρικού Πειραιά ήταν οι οίκοι ανοχής γύρω από την περιοχή του λιμανιού. Αρχικά οι ιερόδουλες στεγάζονταν στα Βούρλα, μία συνοικία του Αγίου Διονυσίου. Εκεί υπήρχαν κτίσματα σαν κελιά, με χωροφυλακή και υγειονομική περίθαλψη. Επειδή όμως η προβλήτα της Τρούμπας αναπτύχθηκε πολύ, άρχισαν εκεί να γίνονται ψυχαγωγικά κέντρα, λόγω της πολυπληθούς έλευσης των ναυτών. Έτσι, οι οίκοι ανοχής μεταφέρθηκαν στην Τρούμπα, και τα Βούρλα λειτουργούσαν επισήμως φυλακές από το 1930 και για αρκετά χρόνια (Συναδινού, 2020).

Επιπλέον, στη δεκαετία του '60 στον Πειραιά οικοδομούνται δύο κτήρια μοναδικά για την αρχιτεκτονική της Ελλάδας, όπως ο επιβατικός σταθμός του Λιάπη και το επίσης του Λιάπη, κτήριο στην περιοχή του Τουρκολίμανου που δεν ολοκληρώθηκε ποτέ και υπάρχει ακόμα. Εκείνον τον καιρό γίνονται επίσης κάποια μικρότερα κτήρια, όπως το κτήριο των αδερφών Μπίρη στη Ζέα (αρχές '90), που σημαίνει πως εκείνη την περίοδο υπάρχει μια συνθήκη όπου στον Πειραιά γίνεται μια προσπάθεια να δοθεί μια αρχιτεκτονική ταυτότητα στην πόλη (Μωραΐτης, 2019).

Η δεκαετία του '60 θα οριζόταν ως μία μεταβατική περίοδος για τον Πειραιά. Μέχρι τα μέσα της δεκαετίας, η ζωή στον Πειραιά κυλούσε ως επί το πλείστον σε χαμηλούς τόνους, συμβολίζοντας ως ένα σημείο την ήρεμη και ανθρώπινη πόλη των τελευταίων

προπολεμικών χρόνων. Προς τα τέλη της δεκαετίας, η οικοδομική άνθιση που συνέβη στην πόλη σε συνδυασμό με την εκτεταμένη χρήση αυτοκινήτου, έφερε ως αποτέλεσμα την αλλαγή στη φυσιογνωμία της πόλης, μέσω πολυώροφων οικοδομών και χώρων αναψυχής, αλλάζοντας έτσι τις συνήθειες των Πειραιωτών, οι οποίοι έως τότε ως διέξοδο αναψυχής είχαν ένα περίπατο στο Πασαλιμάνι, στην Καστέλλα ή στην Πειραιϊκή (Χατζημανωλάκης, 2005: 125).

Από την ιστορική ανασκόπηση της πόλης, προκύπτει πως δεν υπήρξε κάποια ξεκάθαρη περίοδο αιχμής. Έχει σχηματίσει, όπως και κάθε πόλη, μία πορεία με υφέσεις και εντάσεις, βρίσκοντας πάντα την ισορροπία μέσα από τους κατοίκους του. Οι Πειραιώτες ανέκαθεν είχαν μία ιδιαίτερη αγάπη για τον τόπο τους και μεριμνούσαν για ζητήματα της πόλης τους.

Αυτό διακρίνεται και από τις δωρεές επιφανών Πειραιωτών, όπως της Ιωνιδείου Σχολής από τον Ιωνίδα, της Ραλλείου Σχολής από το Ράλλη, του Τζάνειου Νοσοκομείου από τον Τζάνη, αλλά και από τους απλούς κατοίκους του, όπως έγινε με την ανέγερση του Ι.Ν. Αγίου Σπυρίδωνα, ο οποίος οικοδομήθηκε με έξοδα τα οποία κατά ένα μεγάλο μέρος καλύφθηκαν από έρανο των κατοίκων. Ακόμα δήμαρχοι που διετέλεσαν στον Πειραιά έδειξαν ενδιαφέρον για την πόλη, με έναν από τους πιο σημαντικούς το Σκυλίτση, ο οποίος έδωσε στον Πειραιά την όψη της πόλης, ιδίως λόγω των έργων οδοποιίας (Τοσκόπουλος, 1984: 74,75,117).

Ως μία ακόμη περίοδος αιχμής θα μπορούσε να χαρακτηριστεί η περίοδος 1860 - 1870 εφόσον μεγαλέμποροι δίνουν έναν κοσμοπολίτικο και ευρωπαϊκό αέρα παράλληλα με τα ολοένα αυξανόμενα κέρδη και τις επικερδείς επενδύσεις (Τοσκόπουλος, 1984: 220). Μία άλλη περίοδος είναι οι αρχές του 20^{ου} αιώνα και ειδικότερα οι δεκαετίες 1900 - 1920, κατά τις οποίες πλέον ο Πειραιάς είχε αναπτυχθεί ως εμπορικό κέντρο και ύστερα ως ναυτιλιακό (Συναδινού, 2020). Ενώ μία άλλη περίοδος αιχμής θα μπορούσε να αποτελέσει η τωρινή, καθώς σήμερα συντελείται ένας μεγάλος μετασχηματισμός στην κλίμακα του τουρισμού, της ακτοπλοΐας, των μεταφορών και της τεχνολογίας αλλά και των θαλάσσιων δραστηριοτήτων (Μπελαβίλας, 2020).

4.3. ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟ ΠΡΟΦΙΛ ΠΕΙΡΑΙΑ

Η επαφή του Πειραιά με την τέχνη υπήρχε ανέκαθεν και ήταν πολύπλευρη. Όπως αναφέρθηκε, η βάση του πληθυσμού του αποτελούταν από ανθρώπους που εργάζονταν σε εργοστάσια και σε βιομηχανίες, σε ναυπηγεία και σε άλλες παρεμφερείς

δραστηριότητες βαριάς βιομηχανίας. Είναι επόμενο να δημιουργήσουν μία λαϊκή κουλτούρα στην τέχνη, μέσω της οποίας θα ‘απαλλάσσονταν’ από τα καθημερινά προβλήματά τους. Από την άλλη πλευρά, οι εργοδότες τους ήταν συνήθως λάτρεις των κλασσικών θεαμάτων. Η καλλιτεχνική ταυτότητα του Πειραιά όμως διαμορφώθηκε από τους κατοίκους που αποτελούσαν την πλειονότητα και όχι τη μειονότητα του πληθυσμού. Έτσι, υπερίσχυσε το λαϊκό στοιχείο στην πόλη, το οποίο αργότερα αναμείχθηκε με εκείνο του ρεμπέτικου, ύστερα από την εγκατάσταση των προσφύγων.

Το ρεμπέτικο είναι μία μορφή τέχνης που μέχρι και την εποχή του 1960, θεωρείτο περιθωριακή και αρνητική. Αυτό όμως αργότερα άρχισε να αναπτύσσεται και συγκροτείται στον Πειραιά και με την πάροδο των χρόνων εξελίχθηκε σε ένα πολύ σημαντικό μουσικό είδος για τη σύγχρονη ιστορία, που δεν αφορά μόνο την Ελλάδα, αλλά και όλο τον πολιτισμό των Ελλήνων μουσικών στη συσχέτιση τους με τον ανατολικό χώρο, με τοπικό σύμβολο τη ‘Γέφυρα του Ρεμπέτη’ στη Δραπετσώνα (Μωραΐτης, 2019).

Ακόμα πιο περιθωριακός χαρακτηρίζεται ο τρόπος διασκέδασης στην περιοχή κοντά στο λιμάνι και στον Ηλεκτρικό Σιδηρόδρομο, ο οποίος λάμβανε χώρα στα μπαρ της Τρούμπας. Η περιοχή περιβάλλεται από μία αύρα μυστηρίου, και στη μνήμη των ανθρώπων πλέον έχει μείνει κάτι σαν θρύλος. Στην εξέλιξη αυτή έχει συνεισφέρει η τέχνη (θέατρο, κινηματογράφος, τραγούδι) και οι προφορικές μαρτυρίες εκείνων που θυμούνται την περιοχή κατά την περίοδο της ακμής της (Πισιμίσης, 2010: 100).

Η ζωή στην περιοχή εκείνη είχε έντονο το στοιχείο της αντίθεσης. Στοιχεία όπως αυτό της παραβατικότητας και της φτώχης εργατικής ζωής, σε αντίθεση με εκείνη των ανωτέρων κοινωνικά στρωμάτων, συνέβαλαν στην ανάπτυξη της τέχνης. Τραγούδια, ταινίες και λογοτεχνικά έργα, ήταν εμπνευσμένα από την ατμόσφαιρα της πόλης.

Όλα αυτά τα στοιχεία διαμορφώνουν την κουλτούρα του Πειραιώτη, η οποία αρκετές φορές τείνει να είναι παρεξηγημένη. Παρά το μακρύ παρελθόν της πόλης στον πολιτισμό, πλέον συμβάλλει ελάχιστα στην ανάπτυξή του. Τα πολιτιστικά ζητήματα και η ανάπτυξη του ίδιου του πολιτισμού, δεν αποτελούν προτεραιότητα για τις δημόσιες αρχές κι αυτό επιβαρύνει την ήδη βεβαρημένη θέση του Πειραιά, καθώς ο ίδιος θεωρείται ‘απομακρυσμένος’ από τους περισσότερους Αθηναίους, όταν πρόκειται να πραγματοποιήσουν την έξοδό τους. Προκειμένου να αποδομηθεί το στερεότυπο αυτό,

χρειάζεται συστηματικότερη ενασχόληση με τα πολιτιστικά, όπως και προβολή της πόλης ως περισσότερο ελκυστική (Κεχαγιάς, 2019).

Το ζήτημα αυτό είναι από τα πιο προβληματικά στη διαχείριση των πολιτιστικών του Πειραιά. Η έλλειψη οργανωμένης διαχείρισης κι ο μακροπρόθεσμος σχεδιασμός είναι βασικά εμπόδια στη διευθέτησή του. Η έλλειψη δημιουργικότητας και φαντασίας, η έλλειψη ανάμειξης της τοπικής κοινότητας, πρωτότυπου σχεδιασμού και μεθοδευμένης προβολής του εγχειρήματος, διαμορφώνουν ως αποτέλεσμα μεμονωμένες δράσεις, αρκετά παρωχημένες ως προς το περιεχόμενο και το στήσιμό τους.

Η λογική των ‘μεμονωμένων δράσεων’ είναι γενικότερη, αφού στο πρόσφατο παρελθόν δεν υπήρξαν προτάσεις για φεστιβάλ. Οποιοδήποτε εορτασμοί πραγματοποιούνται είτε στο Βεάκειο Θέατρο είτε στο Δ.Θ.Π., ως μονάδες. Σε ειδικές περιπτώσεις χρησιμοποιούνται κι άλλοι χώροι όπως τμήματα του λιμανιού ή ο σταθμός ηλεκτρικού σιδηροδρόμου του Πειραιά. Ακόμη, η απουσία μηχανισμών απολογισμού έστω και για τις δράσεις μικρής εμβέλειας, δυσχεραίνουν την οργανωμένη λειτουργία του πολιτιστικού τομέα (Μαργαρίτης, 2019).

Τέλος, το ΔΘΠ, το οποίο τελούσε υπό τη διεύθυνση του κ. Διαμαντή έως τις 6 Φεβρουαρίου 2020, παράγει το σύγχρονο αποτύπωμα της τέχνης και λειτουργεί με βάση το γνώμονα των καλλιτεχνικών παραστάσεων, των εκπαιδευτικών προγραμμάτων και των κοινωνικών χειρονομιών. Η λειτουργία του στηρίζεται αποκλειστικά σε αυτό το τρίπτυχο και προσπαθεί μέσω ενός κοινωνικού δικτύου αλληλεγγύης να στηρίζει τους έχοντες και μη έχοντες, να όπως και άτομα που βρίσκονται στα ‘σύνορα’ της κοινωνίας και ταυτόχρονα να δημιουργήσει καινούργιο κοινό, πιο νεανικό, να έχει επαφή μέσω εκπαιδευτικών προγραμμάτων και με παραδειγματικές παραστάσεις ρεπερτορίου να ‘συνομιλήσει’ με το σύγχρονο θέατρο (Διαμαντής, 2020).

Ειδικότερα, το ΔΘΠ, τόσο μέσω της συμμετοχής του στο Φεστιβάλ Αθηνών-Επιδαύρου, όσο και μέσω των άλλων εκπαιδευτικών προγραμμάτων του όπως τα ‘Γεφυρώνοντας διαφορετικότητες’, ‘Άτλας’ και ‘Ανθρωπινότητες’, διατηρεί ένα κοινωνικό άνοιγμα, ούτως ώστε να είναι προσιτό προς όλα τα μέλη της κοινότητας (Διαμαντής, 2020).

Ακόμη, στο πλαίσιο της διεθνούς προβολής του Πειραιά, πραγματοποιούνται προσπάθειες, ώστε Άγγλοι σκηνοθέτες να συνεργαστούν με Έλληνες ηθοποιούς πάνω σε

έργα, τα οποία θα δημιουργηθούν στο ΔΘΠ και θα περιοδεύσουν στην Αγγλία και σε άλλες χώρες (Γιοβανίδης, 2020).

4.4. ΥΠΟΔΟΜΕΣ

Οι υποδομές που διαθέτει ο Πειραιάς είναι παλαιάς κατασκευής και δεν επαρκούν, ώστε να εξυπηρετούν ικανοποιητικά τις ανάγκες των κατοίκων. Βασική αδυναμία του Πειραιά, είναι πως τα πολύχρονα προβλήματα πρόσβασης, απουσίας τηλεπικοινωνιακών υποδομών, στάθμευσης, κτηριακού εξοπλισμού, αλλά και άλλα προβλήματα που αφορούν την ποιότητα ζωής στην πόλη (παντελής έλλειψη ελεύθερων χώρων και χώρων πρασίνου, απουσία θεάτρων, σύγχρονων αιθουσών κινηματογράφων κ.α.), έχουν ωθήσει τις εταιρίες αλλά και τους υψηλόμισθους εργαζομένους τους μακριά από την πόλη (Καραχάλης κ.α., 2005: 91-2).

Ως δομές πολιτισμού υπάρχει το Δ.Θ.Π., οι Δημοτικοί Κινηματογράφοι ‘Ζέα’ και Σινεάκ’, η Δημοτική Πινακοθήκη και η Δημοτική Βιβλιοθήκη. Είναι επόμενο, οι δομές αυτές να μην επαρκούν για τις ανάγκες των κατοίκων της πόλης και να δημιουργούν την αίσθηση πως ο Πειραιάς δεν είναι επαρκής πολιτιστικά κι έτσι να προσφεύγουν στην Αθήνα.

4.5. ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Όπως έχει αναφερθεί, ένα ζήτημα που μαστίζει τον Πειραιά, είναι πως αποτελεί ‘πέραςμα’, με αποτέλεσμα οι επισκέπτες να τον προσπερνούν και να μη γνωρίζουν την πόλη. Έτσι το δυναμικό αυτών των χιλιάδων ανθρώπων, παραμένει ουσιαστικά ανεκμετάλλευτο για τον τοπικό τουρισμό.

Σε αυτό το φαινόμενο συμβάλλει η έλλειψη ξενοδοχειακού δυναμικού (Πίνακας 4.5.1.). Υπάρχει μόνο ένα ξενοδοχείο 5* και ένα 4*, γεγονός που αποκλείει αυτομάτως την ανάπτυξη μορφών τουρισμού πολυτελείας, όπως για παράδειγμα ο συνεδριακός τουρισμός. Επιπροσθέτως, συνολικά οι ξενοδοχειακές μονάδες είναι 51, ένας δηλαδή πολύ μικρός αριθμός, που αποτρέπει τη γενικότερη τουριστική ανάπτυξη.

Πίνακας 4.5.1.: Ξενοδοχειακό δυναμικό Π.Ε. Πειραιά (2018)

	5*	4*	3*	2*	1*	Σύνολο
Μονάδες	1	1	9	27	13	51
Δωμάτια	76	22	556	995	278	1.927
Κλίνες	125	45	1.006	1.795	547	3.518

Πηγή: INsete Intelligence

Ωστόσο, παρά του μικρού ξενοδοχειακού δυναμικού, η πληρότητα στις μονάδες δεν ήταν υψηλή όπως θα αναμενόταν. Την περίοδο 2013-2018 έφτασε έως 44% το 2018 (Πίνακας 4.5.2.). Αν και η πορεία ήταν αύξουσα, είχε μικρή αύξηση ανά έτος και κατά μέσο όρο σημείωσε 38%.

Πίνακας 4.5.2.: Πληρότητα ξενοδοχειακών καταλυμάτων στην Π.Ε. Πειραιά (2013-2018)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Πληρότητα σε %	30%	34%	37%	40%	41%	44%

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, INsete Intelligence

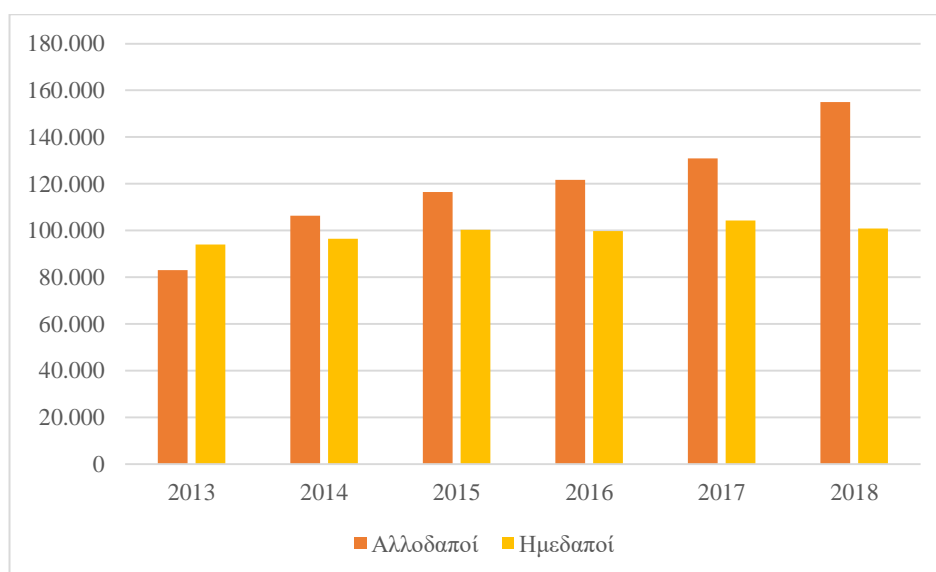
Οι αφίξεις σε ξενοδοχειακά καταλύματα ωστόσο, την περίοδο 2013-2018 αυξήθηκαν κατά 6.798 ως προς τους ημεδαπούς επισκέπτες (Πίνακας 4.5.3.) και διπλασιάστηκαν (αύξηση 53%) όσον αφορά τους αλλοδαπούς (Γράφημα 4.5.4.).

Πίνακας 4.5.3:Αφίξεις σε ξενοδοχειακά καταλύματα στην Π.Ε .Πειραιά 2013-2018

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Αλλοδαποί	82.973	106.358	116.517	121.715	130.864	154.930
Ημεδαποί	94.031	96.473	100.235	99.686	104.267	100.829

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, INsete Intelligence

Γράφημα 4.5.4.: Αφίξεις σε ξενοδοχειακά καταλύματα στην Π.Ε. Πειραιά (2013-2018)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, INsete Intelligence

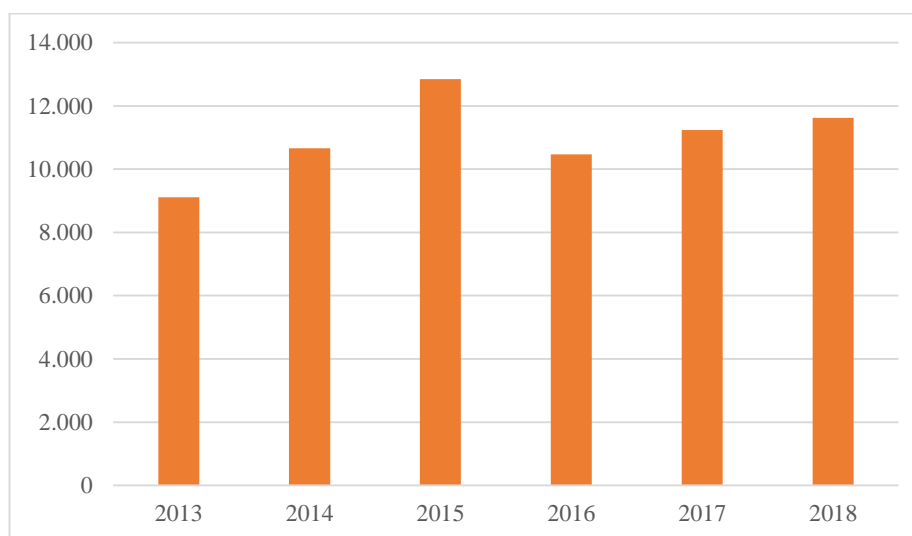
Σχετικά με τους επισκέπτες των μουσείων της Π.Ε. Πειραιά την περίοδο 2013-2018 (Πίνακας 4.5.5.), υπήρχαν διακυμάνσεις από έτος σε έτος (Γράφημα 4.5.6.) με μέση επισκεψιμότητα ανά έτος 10.994 επισκέπτες.

Πίνακας 4.5.5.: Επισκέπτες σε μουσεία της Π.Ε. Πειραιά 2013-2018

	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Αρ. Επισκεπτών	9.118	10.661	12.844	10.474	11.242	11.628

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, INsete Intelligence

Γράφημα 4.5.6.: Επισκέπτες σε μουσεία της Π.Ε. Πειραιά (2013-2018)

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ, INsete Intelligence

4.6. ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ ΛΙΜΕΝΑ ΠΕΙΡΑΙΑ

Ο Λιμένας Πειραιά είναι ένας από τους πιο δραστήριους λιμένες της Ευρώπης. Ως χερσαία ζώνη ανήκει στο ελληνικό κράτος κι ως επιχείρηση (μαζί με τις ανοδομές) το διαχειρίζεται η ΟΛΠ ΑΕ. Μέχρι πρότινος η ΟΛΠ ΑΕ ανήκε στο ελληνικό δημόσιο, όμως μετά την πώληση των μετοχών, ανήκει κατά πλειοψηφία στην China COSCO Shipping Ports Limited (Σπύρου, 2019) .

Το 2020, όπως και το 2019, κατατάχθηκε ως ο μεγαλύτερος ευρωπαϊκός λιμένας εμπορευματοκιβωτίων στη Μεσόγειο Θάλασσα με εντυπωσιακή αύξηση 15,1% σε σύγκριση με το 2018 (Πηγή:portseurope.com) κι επίσης κατέχει τη 30^η θέση παγκοσμίως (Πηγή:worldshipping.com).

Πέραν της έντονης εμπορευματικής του δραστηριότητας, ο Λιμένας Πειραιά δραστηριοποιείται στους τομείς της ναυπήγησης, των επιβατών και των σκαφών

αναψυχής, οι οποίοι οργανώνονται σε τμήματα (σταθμούς) του ευρύτερου λιμένα (Χάρτης 4.6.1.).

Χάρτης 4.6.1.: Σταθμοί Λιμένα Πειραιά

Πηγή: ypeka.gr, ΟΛΠ

Στο Χάρτη 4.6.1. με σημειωμένο κόκκινο αριθμό διακρίνονται οι εξής σταθμοί:

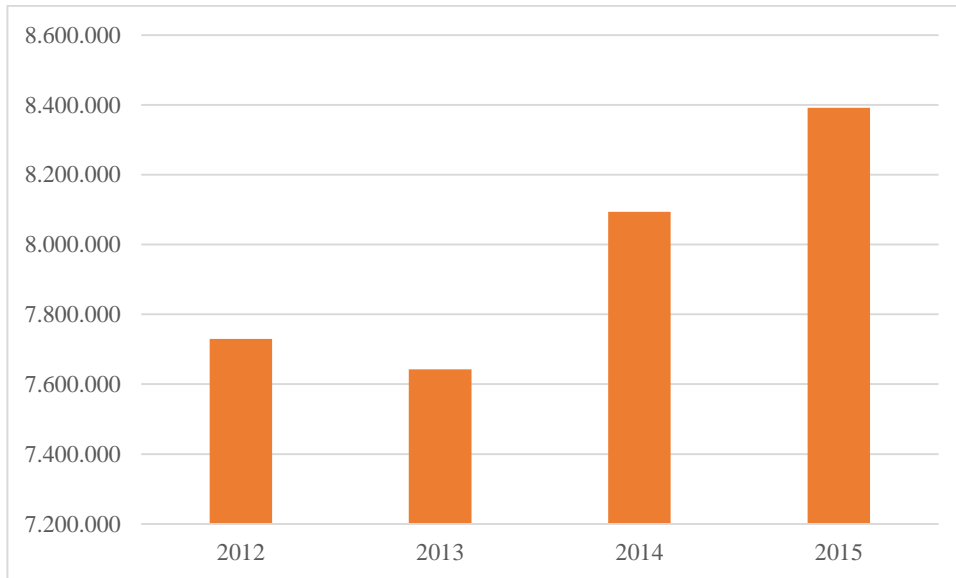
- 1- Σταθμός Σκαφών Αναψυχής (Ακτή Δηλαβέρη, Ακτή Κουμουνδούρου, Ακτή Μουτσοπούλου)
- 2- Σταθμός Κρουαζιέρας (Ακτή Μιαούλη)
- 3- Επιβατικός Σταθμός (Ακτή Βασιλειάδη, Ακτή Αγίου Διονυσίου, Ακτή Τζελέπη)
- 4- Σταθμός Εμπορευματοκιβωτίων (Ηετιώνεια Ακτή)
- 5- Ναυπηγοεπισκευαστική Ζώνη Περάματος
(Πηγή: ΟΛΠ)

Επειδή αντικείμενο της εργασίας είναι ο τουρισμός του Πειραιά, οι σταθμοί που θα αναλυθούν είναι ο Επιβατικός Σταθμός και ο Σταθμός Κρουαζιέρας. Για το Σταθμό Σκαφών αναψυχής (Βλ. Παράρτημα Εικόνα 4.6.2.) υπάρχει έλλειψη δεδομένων.

Οι επιβάτες που διακινήθηκαν σε εσωτερικό και εξωτερικό την περίοδο 2012-2015 (Βλ. Παράρτημα Πίνακας 4.6.3.) ήταν συνολικά 71.776.916. Ο αριθμός επιβατών του εσωτερικού είχε αύξουσα πορεία την περίοδο 2012-2015, με μία μικρή πτώση το 2013. Το 2015 ωστόσο αυξήθηκε σχεδόν κατά ένα εκατομμύριο συγκριτικά με το 2012 (Γράφημα 4.6.4.). Από αυτούς, 2 εκατομμύρια κάθε έτος εκτελούν δρομολόγια του

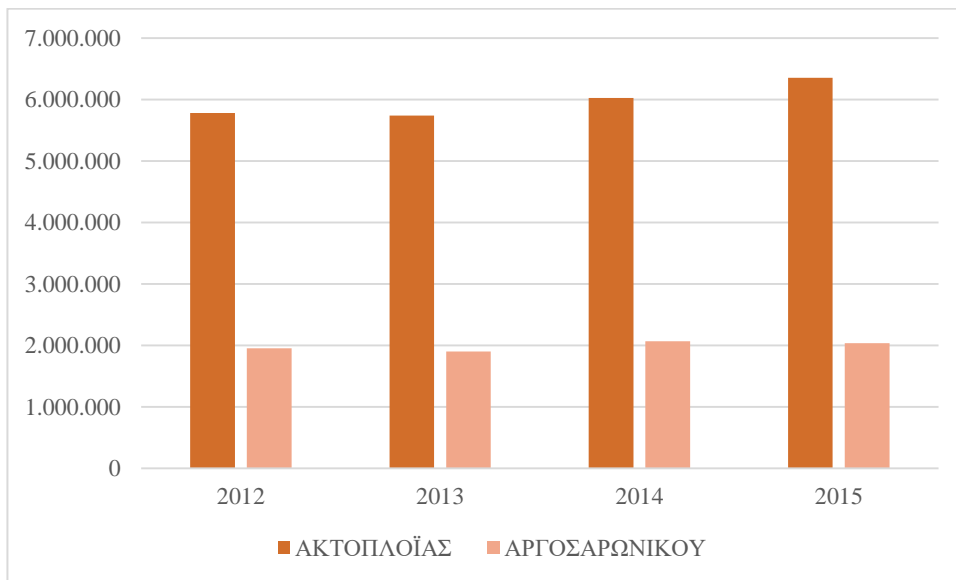
Αργοσαρωνικού, ενώ σχεδόν 6 εκατομμύρια κάθε έτος, δρομολόγια της λοιπής ακτοπλοΐας (Γράφημα 4.6.5).

Γράφημα 4.6.4.: Συνολική κίνηση επιβατών Εσωτερικού (2012-2015)

Πηγή: ΟΛΠ

Γράφημα 4.6.5.: Κίνηση επιβατών Εσωτερικού ανά τύπο ταξιδιού (2012-2015)

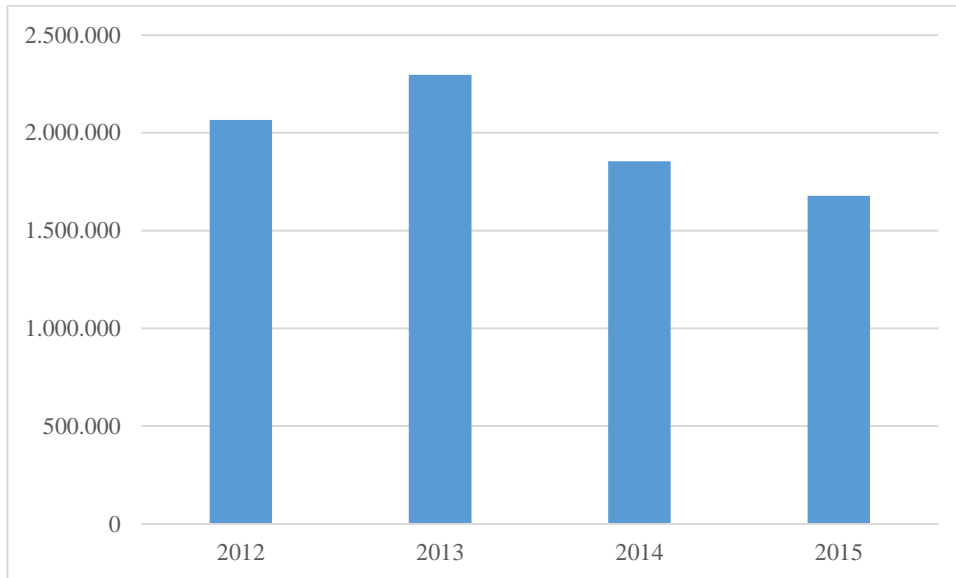

Πηγή: ΟΛΠ

Ως προς τους επιβάτες του εξωτερικού, η πορεία ήταν αύξουσα μεταξύ του 2012 και του 2013, αλλά φθίνουσα μετέπειτα (Γράφημα 4.6.6.). Κάθε έτος σχεδόν 300 χιλιάδες επιβάτες επισκέπτονται τον Πειραιά μέσω κρουαζιέρας και περίπου 1,7 εκατομμύρια

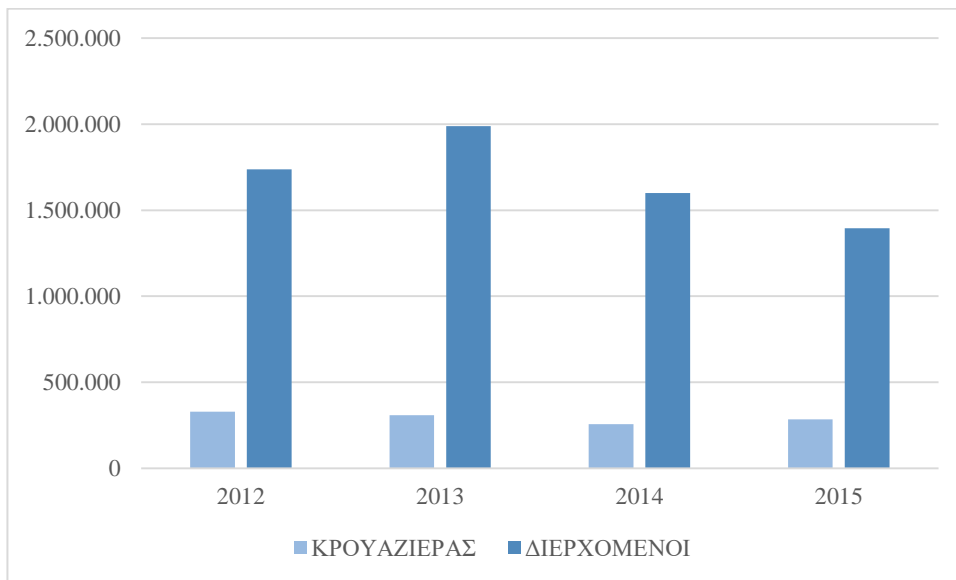
διέρχονται από αυτόν, ώστε να επισκεφτούν κάποιο νησί. Ο υψηλότερος αριθμός των δευτέρων, σημειώθηκε το 2013 με σχεδόν 2 εκατομμύρια επισκέπτες (Γράφημα 4.6.7.).

Γράφημα 4.6.6.: Συνολική κίνηση επιβατών Εξωτερικού (2012-2015)

Πηγή: ΟΛΠ

Γράφημα 4.6.7.: Κίνηση επιβατών Εξωτερικού ανά τύπο ταξιδιού (2012-2015)

Πηγή: ΟΛΠ

Ειδικότερα, στον τομέα της κρουαζιέρας, ο Πειραιάς κατατάσσεται πρώτος σε κάθε έτος της περιόδου 2015-2019, ακολουθούμενος από τη Σαντορίνη και τη Μύκονο, μέσο όρο αφίξεων κρουαζιερόπλοιων 594 το έτος και μέσο όρο επιβατών 1.037.913 (Πηγή:elime.gr)

4.7. ΠΕΡΙΛΗΨΗ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ο τριτογενής είναι ο βασικός τομέας απασχόλησης του οικονομικά ενεργού της πληθυσμού του Πειραιά, οπότε πρόκειται για μία τριτογενοποιημένη πόλη. Αδυνατεί να απορροφήσει ωστόσο το εργατικό δυναμικό, καθώς παρουσιάζει υψηλό ποσοστό ανεργίας και οι περισσότεροι εργάζονται σε δήμους εκτός του δήμου διαμονής τους (χωρίς αυτό να σημαίνει απαραίτητα πως εργάζονται εκτός της ΠΕ Πειραιά). Έχει διατηρήσει ως βασικό οικονομικό πυλώνα τη λιμένα βιομηχανία, όπως είχε ήδη αναπτυχθεί από την αρχαιότητα. Η ιδιότητα αυτή ήταν καθοριστική για τη μετέπειτα ιστορία της πόλης, καθώς γενικότερα ο λιμένας, διαμόρφωσε την κουλτούρα του, η οποία είναι περιθωριακή, λαϊκή και φιλόξενη. Οι ροές προσφύγων και μεταναστών που εγκαταστάθηκαν στον Πειραιά, εμπλούτισαν αυτήν την κουλτούρα, γεννώντας το ρεμπέτικο τραγούδι. Σήμερα, η αδύναμη πολιτιστική ζωή της πόλης τροφοδοτείται από ένα φαύλο κύκλο, ο οποίος αποτελείται από την έλλειψη υποδομών, οργανωμένου και μακροπρόθεσμου σχεδιασμού και κυρίως από την αδιαφορία των αρχών για δημιουργία κοινού για πολιτισμό. Αυτό συνεπάγεται την προσφυγή των Πειραιωτών στην Αθήνα για την κάλυψη των πολιτιστικών τους αναγκών και αντίστροφα, οι εκτός Πειραιά κάτοικοι, να θεωρούν τον Πειραιά απομακρυσμένο και αδιάφορο. Το μικρό ξενοδοχειακό δυναμικό και η παρουσία μόνο δύο πολυτελών ξενοδοχείων, πρακτικά αποτρέπουν τις αυξημένες ροές τουριστών και περιορίζουν την ανάπτυξη πολυτελών μορφών τουρισμού. Το γεγονός επίσης, πως παρά το μικρό αριθμό καταλυμάτων, η πληρότητα είναι εξίσου μικρή, υποδηλώνει το χαμηλό τουρισμό της πόλης. Σε αντιδιαστολή έρχεται η σχετικά υψηλή επισκεψιμότητα των τοπικών μουσείων, άρα είναι πιθανό κάποιος επισκέπτης να έρχεται μόνο για αυτά, χωρίς να μένει στην πόλη. Συνεπώς, τα εκατομμύρια επιβατών εσωτερικού και εξωτερικού τα οποία δυνητικά θα μπορούσαν να αποτελέσουν μία ικανή δύναμη για τον τοπικό τουρισμό, να παραμένουν ουσιαστικά αναξιοποίητα. Ιδιαίτερη δυναμική παρουσιάζει ο τουρισμός κρουαζιέρας, καθώς διαγράφει μία σταθερότητα ως προς τον αριθμό επιβατών κάθε έτος. Είναι προφανές επομένως, πως ο Πειραιάς χρειάζεται μηχανισμούς ανάπτυξης πολιτιστικού κοινού και πολιτιστικών υποδομών, στοχευμένης αξιοποίησης της τουριστικής του δύναμης και ένα γενικότερο προσανατολισμό των πολιτιστικών του δράσεων, ο οποίος να βασίζεται στη συλλογικότητα και στον μακροπρόθεσμο σχεδιασμό.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

5. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Στην παρούσα ενότητα αναπτύσσεται η μεθοδολογία της έρευνας πεδίου και η διαδικασία με την οποία διεξήχθησαν οι συνεντεύξεις με αρμόδιους φορείς.

5.1. ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

Σκοπός της έρευνας ήταν η συλλογή θέσεων σχετικά με την ταυτότητα του Πειραιά, τις προοπτικές της πόλης, τη βαθύτερη κατανόηση των προβλημάτων της και την αξιολόγηση του προτεινόμενου μηχανισμού βελτίωσης κάποιων ζητημάτων που αφορούν την πολιτιστική υπόσταση της τοπικής ταυτότητάς της.

5.2. ΠΡΟΦΙΛ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΠΕΔΙΟΥ

Για την έρευνα πεδίου χρησιμοποιήθηκε κατάλληλη ελληνόγλωσση και ξενόγλωσση βιβλιογραφία, επιστημονικά άρθρα, διαδικτυακές πηγές και στατιστικά στοιχεία. Ακόμη, πραγματοποιήθηκαν επιτόπιες επισκέψεις στις υπό ανάλυση περιοχές. Καίριο κομμάτι της έρευνας πεδίου ήταν οι συνεντεύξεις με αρμόδιους φορείς. Τα θέματα των συνεντεύξεων, αφορούν ως προς τη προσέγγισή τους εξειδικευμένους φορείς και όχι τόσο το μέσο πολίτη. Έτσι, προτιμήθηκε η μέθοδος των συνεντεύξεων με αρμόδιους φορείς, έναντι των ερωτηματολογίων.

Πρώτο βήμα της έρευνας, ήταν η καταγραφή των στόχων των συνεντεύξεων και των θεματικών αξόνων που είναι αναγκαίο να διερευνηθούν, ανά αρμόδιο φορέα. Ως δεύτερο βήμα, ήρθε η επιλογή των φορέων και ατόμων και ως τρίτο, η πραγματοποίηση συνεντεύξεων με αυτούς, οι οποίες είχαν διάρκεια κατά μέσο όρο τριάντα λεπτά. Όπως είναι εύλογο, οι ερωτήσεις προσαρμόζονταν ανά φορέα και επίπεδο ειδίκευσης, προς εξοικονόμηση χρόνου αλλά και αποφυγής μη εμπεριστατωμένων θέσεων.

Στον Πίνακα 5.2. που ακολουθεί, παρατίθενται οι ερωτηθέντες, ο φορέας που εκπροσωπούν και η θέση τους σε αυτόν, όπως επίσης και η συσχέτισή τους με το αντικείμενο της εργασίας.

Πίνακας 5.2.: Εκπρόσωποι φορέων που έλαβαν μέρος στις συνεντεύξεις

	Φορέας	Ιδιότητα	Όνομα	Συσχέτιση με θέμα εργασίας
1	Δήμος Κερατσινίου - Δραπετσώνας	Αρχιτέκτονας - Πολεοδομικός σύμβουλος δημάρχου	Ανδρεαδάκης Γ.	Υπεύθυνος αναπλάσης της περιοχής των Λιπασμάτων και του παραλιακού μετώπου της Δραπετσώνας, Συμμετέχων στο διαγωνισμό αξιοποίησης του SILO
2	Ανεξάρτητος	Αρχιτέκτονας	Αραχωβίτης Γ.	Ερευνητικό έργο στον Πειραιά, Συμμετέχων στο διαγωνισμό αξιοποίησης του SILO
3	Φεστιβάλ Αισχύλεια	Γραφείο Διοργάνωσης	ΓΦΑΔΕ	Λειτουργία Φεστιβάλ Αισχύλεια
4	ΔΘΠ	Καλλιτεχνικός Δν/της ΔΘΠ	Διαμαντής Ν.	Λειτουργία ΔΘΠ
5	Φεστιβάλ Αθηνών - Επιδαύρου	Μέλος ομάδας στελέχωσης φεστιβάλ	Ζολώτα Κ.	Λειτουργία Φεστιβάλ Αθηνών - Επιδαύρου
6	Ανεξάρτητος	Μουσικός	Κεχαγιάς Μ.	Καλλιτεχνικές θέσεις, συνεργασία με Δ. Πειραιά
7	Ανεξάρτητος	Ιστορικός	Κυραμαργιού Ε.	Ερευνητικό έργο στην περιοχή της Δραπετσώνας και λοιπών προσφυγικών περιοχών του Πειραιά
8	ΟΠΑΝ	Λογιστής	Μαργαρίτης Κ.	Λειτουργία ΟΠΑΝ
9	ΕΜΠ	Καθηγητής τμήματος Αρχιτεκτονικής Σχολής, Εργαστήριο Αστικού περιβάλλοντος	Μπελαβίλας Ν.	Ερευνητικό έργο στην περιοχή του Πειραιά και των γειτονικών του δήμων, Συμμετέχων στο διαγωνισμό αξιοποίησης του SILO
10	ΕΜΠ	Καθηγητής Τμήματος Αρχιτεκτονικής Σχολής, Τομέας Αρχιτεκτονικής Γλώσσας, Επικοινωνίας και Σχεδιασμού	Μωραΐτης Κ.	Ερευνητικό έργο στην περιοχή του Πειραιά και των γειτονικών του δήμων
11	Τομέας Πολιτισμού Δήμου Πειραιά	Ιστορικός - Μουσειολόγος	Πάνου Α.	Θέσεις του Δήμου Πειραιά για τον πολιτισμό
12	Τομέας Ανάπτυξης Δήμου Πειραιά	Δ/ση Στρατηγικού Σχεδιασμού & Ανάπτυξης	Πούλου Μ.	Θέσεις του Δήμου Πειραιά για τον σχεδιασμό και τη στρατηγική ανάπτυξης του
13	ΠαΠει	Προϊσταμένη Τουριστικών Σπουδών	Ρούβαλη Θ.	Θέσεις του ΠαΠει για τον τουρισμό του Πειραιά
14	ΕΜΠ	Καθηγητής Τμήματος Αρχιτεκτονικής Σχολής, Τομέας Πολεοδομίας & Χωροταξίας	Σερράος Κ.	Ερευνητικό έργο στην περιοχή του Πειραιά και των γειτονικών του δήμων
15	ΟΛΠ	Τομέας στρατηγικού σχεδιασμού & μάρκετινγκ	Σπύρου Δ.	Θέσεις του ΟΛΠ σχετικά με την αξιοποίηση του SILO και τη λειτουργία του λιμένα Πειραιά
16	Ανεξάρτητος	Φιλολόγος - Συγγραφέας	Συναδινού Ν.	Καλλιτεχνικές θέσεις, ιστορική προσέγγιση Δ. Πειραιά

17	Φεστιβάλ στη θάλασσα (Λιπάσματα)	Εντεταλμένη Πολιτισμού & Αθλητισμού Δήμου Κερτασινίου - Δραπετσώνας	Συρράκου Σ.	Λειτουργία Φεστιβάλ στη θάλασσα, θέσεις Δ. Κερτασινίου - Δραπετσώνας για τον πολιτισμό
18	ΠαΠει	Καθηγητής, Δ/ντης Εργαστηρίου Ολοκληρωμένης Λιμενικής Οικονομίας και Διοίκησης	Χλωμούδης Κ.	Ερευνητικό έργο για τη λειτουργία του λιμένα Πειραιά

5.3. ΔΟΜΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΩΝ

Οι ερωτήσεις ήταν οργανωμένες κατά θεματικές ενότητες και προκύπτan ως συνάρτηση του φορέα τον οποίο εκπροσωπούσε ο συνεντευξιαζόμενος, της θέσης του και της εμπειρίας του. Ωστόσο, επειδή συχνά πραγματοποιούνταν παραπάνω από μία συνεντεύξεις πάνω σε μία θεματική, οι ερωτήσεις ήταν ενίοτε κοινές.

Πρώτη θεματική ήταν εκείνη που αφορούσε τη γενικότερη εικόνα της πόλης και αφορούσε αρχιτέκτονες (Ερωτήσεις 1-7: προς κ. Σερράο, κ. Μωραΐτη, κ. Μπελαβίλα, κ. Αραχωβίτη, κ. Ανδρεαδάκη) και μέλη του ΠαΠει (Ερωτήσεις 1-4,7-9: προς κα. Ρούβαλη & κ. Χλωμούδη).

1. Πιστεύετε πως ο Πειραιάς έχει ταυτότητα ως πόλη; Προβάλλεται ικανοποιητικά μέχρι σήμερα;

2. Ποιών αλλαγών πιστεύετε ότι χρήζει ο Πειραιάς προκειμένου να αποκτήσει μία ξεκάθαρη ταυτότητα; Ένα διεθνές φεστιβάλ θα βοηθούσε σε αυτό;

3. Έχει συνεργαστεί το Πολυτεχνείο / ΠαΠει με το δήμο Πειραιά στο παρελθόν;

4. Υπάρχει μία επικρατούσα τάση ώστε να αναδειχθεί ο Πειραιάς ως λιμάνι κρουαζιέρας. Πιστεύετε θα μπορούσε να λειτουργήσει;

5. Σε ποιες περιπτώσεις θεωρείτε πολύ σημαντικό τον άξονα του πολιτισμού και του ελεύθερου χρόνου κατά τη δημιουργία ενός σχεδίου ανάπλασης;

6. Πώς θα αξιοποιούσατε σε ένα σχέδιο ανάπλασης τις ‘γκρίζες περιοχές’ πχ. Αποθήκες στα λιμάνια; Υπάρχει κάποιο αντίστοιχο παράδειγμα από το εξωτερικό που θα θεωρούσατε επιτυχημένο;

7. Πως θα βλέπατε το ενδεχόμενο ανάπτυξης ενός πολυθεματικού φεστιβάλ στο SILO;

8. Ο Πειραιάς αποτελεί σήμερα ναυτιλιακό κέντρο;

9. Ποιο θα χαρακτηρίζατε ως το πιο ζωτικό κομμάτι του λιμένα;

Η δεύτερη θεματική σχετιζόταν με την αποτύπωση του καλλιτεχνικού, πολιτιστικού και ιστορικού προφίλ του Πειραιά. Έτσι οι ερωτήσεις οργανώθηκαν προς τις ιστορικούς κα. Πάνου, κα. Κυραμαργιού, κα. Συναδινού (Ερωτήσεις: 1-8) και το μουσικό κ. Κεχαγιά (Ερωτήσεις 1,2,8-11).

1. Ποιο στοιχείο θεωρείτε ως το μεγαλύτερο πλεονέκτημα στο χαρακτήρα και την κουλτούρα του Πειραιώτη και ποιο το μεγαλύτερο ελάττωμα;

2. Ποιες πιστεύετε πως είναι οι βασικές επιρροές που σχημάτισαν τη σύγχρονη ταυτότητα του Πειραιά;

3. Πιστεύετε πως ο Πειραιάς είχε πάντα την ίδια ταυτότητα ή άλλαξε με τα χρόνια;

4. Ποια κρίνετε ως τα βασικότερα στοιχεία της ιστορίας του Πειραιά, τόσο της παλαιότερης όσο και της σύγχρονης, τα οποία τον κάνουν να ξεχωρίζει;

5. Σε ποιο βαθμό πιστεύετε πως η εγκατάσταση των προσφύγων επαναπροσδιόρισε ή απλά επηρέασε την προϋπάρχουσα ταυτότητα του Πειραιά;

6. Πιστεύετε πως τα μουσεία που βρίσκονται στον Πειραιά είναι αρκετά σύγχρονα, πληρούν τις προϋποθέσεις, ούτως ώστε να έρθει κάποιος επισκέπτης από το εξωτερικό, μόνο γι' αυτά;

7. Ποια περίοδο θα χαρακτηρίζατε ως 'περίοδο αιχμής' της πόλης του Πειραιά;

8. Πώς θα αξιολογούσατε την πρόταση ώστε να στεγαστεί το Μουσείο Ενάλιων Αρχαιοτήτων στο κτήριο του SILO;

9. Πώς ήταν η συνεργασία σας με το Δήμο Πειραιά;

10. Ο Πειραιάς κάποτε 'γέννησε' το ρεμπέτικο τραγούδι. Εξακολουθεί να έχει δικά του μουσικά ρεύματα σήμερα;

11. Πιστεύετε πως οι πολιτιστικές υποδομές και δράσεις του Πειραιά είναι επαρκείς;

Η τρίτη θεματική αφορούσε την ανάλυση των φεστιβάλ που εξετάστηκαν και κατά συνέπεια ερωτήθηκαν οι εκπρόσωποί τους, ΓΦΑΔΕ (Ερωτήσεις 1-9), κα. Ζολώτα και

κα. Συρράκου (Ερωτήσεις 1-8), όπως επίσης ο κ. Διαμαντής (Ερωτήσεις: 9-15) σχετικά με τη δράση του ΔΘΠ.

1. Αναφορικά με τη διοργάνωση του Φεστιβάλ Χ, ποιό θα χαρακτηρίζατε ως το πιο καίριο κομμάτι της;
2. Πώς/Κατά πόσο έχει συμβάλει το Φεστιβάλ Χ στη διαμόρφωση της τοπικής ταυτότητας;
3. Με ποιους τρόπους μπορούν να συμμετέχουν οι κάτοικοι στο φεστιβάλ;
4. Πιστεύετε πως ο χώρος/χώροι διοργάνωσης επιδρά/επιδρούν στην ταυτότητα του φεστιβάλ;
5. Το Φεστιβάλ Χ συμβάλλει σημαντικά στην οικονομική ανάπτυξη του δήμου;
6. Πώς θα βλέπατε τη διεξαγωγή ενός Φεστιβάλ στον Πειραιά, μια άλλη πόλη - λιμάνι;
7. Υπάρχει στελεχωμένη ομάδα που ασχολείται με το φεστιβάλ όλο το χρόνο;
8. Ποιά η σχέση του Φεστιβάλ Αισχύλεια με τη διάκριση της Ελευσίνας στον διαγωνισμό της Ευρωπαϊκής Πολιτιστικής Πρωτεύουσας; Υπήρξαν ενδεχομένως κάποιες επιρροές εκατέρωθεν;
9. Πιστεύετε πως ο Πειραιάς έχει ισχυρή πολιτιστική ταυτότητα;
10. Πιστεύετε πως το ΔΘΠ παράγει υψηλή τέχνη;
11. Απευθύνεται και έχει απήχηση ιδιαίτερα σε Πειραιώτες ή υπερτοπικά;
12. Το ΔΘΠ συμμετέχει στο φεστιβάλ Αθηνών - Επιδαύρου. Έχει συμμετάσχει σε άλλα φεστιβάλ ή έχει δημιουργήσει κάποια;
14. Υπάρχει στελεχωμένη ομάδα που φροντίζει για την προβολή και την ανάπτυξη του ΔΘΠ;
15. Ποιο είναι το όραμά σας για το ΔΘΠ;

Η τέταρτη θεματική αφορούσε ζητήματα οργάνωσης και προγραμματισμού του δήμου (κα Πούλου, Ερωτήσεις: 1-8 και κο Μαργαρίτη, Ερωτήσεις:2,4,5,9-13)

1. Πόσο σημαντικό θεωρείτε τον άξονα του Πολιτισμού, ειδικότερα των φεστιβάλ, πριν προβείτε στη λήψη μίας απόφασης;
2. Πιστεύετε ότι ο Πειραιάς έχει ταυτότητα ως πόλη; Αν ναι, πώς προσδιορίζεται και πώς έχει προβληθεί έως σήμερα;
3. Ποιες αλλαγές πιστεύετε ότι χρειάζεται ο Πειραιάς, προκειμένου να βελτιώσει την εικόνα του και να γίνει πόλος έλξης τουρισμού;

4. Κρίνετε σκόπιμη τη διεξαγωγή ενός διεθνούς πολιτιστικού φεστιβάλ στον Πειραιά;

5. Υπήρχαν ανάλογες προτάσεις στο παρελθόν; Γιατί απορρίφθηκαν;

6. Ποιο είναι το όραμά σας για τον Πειραιά των επόμενων 5 ετών;

7. Υπάρχει ομάδα μάρκετινγκ για την πόλη του Πειραιά;

8. Σχετικά με την πολιτιστική πρωτεύουσα, που πιστεύετε ότι υπήρξε το ζήτημα ώστε να μη διακριθεί η υποψηφιότητα του Πειραιά;

9. Υπάρχουν άλλα φεστιβάλ που έγιναν παλαιότερα στον Πειραιά και δεν συνεχίστηκαν για τον οποιοδήποτε λόγο;

10. Γενικότερα υπάρχει αναζήτηση από πλευρά του δημόσιου φορέα προς την κατεύθυνση των φεστιβάλ; Μελετάτε το ενδεχόμενο για πιθανά νέα φεστιβάλ στην πόλη;

11. Πώς θα βλέπατε το ενδεχόμενο διεξαγωγής ενός διεθνούς πολιτιστικού φεστιβάλ στο κτήριο του SILO, όπου καλλιτέχνες εμπνευσμένοι από άλλες πόλεις - λιμάνια θα εκθέτουν τα έργα τους;

12. Ως ΟΠΑΝ έχετε αναπτύξει μηχανισμούς απολογισμού, με τους οποίους να 'παρακολουθείτε' μέσω στατιστικών την επιτυχία των δράσεων σας;

13. Πότε θα χαρακτηρίζατε ένα φεστιβάλ ως επιτυχημένο;

Τέλος, η πέμπτη θεματική είχε να κάνει με τη διαχείριση του λιμένα (Ερωτήσεις προς κ. Σπύρου:1-6)

1. Πώς προέκυψε η ιδέα για το Νέο Μουσείο Ενάλιων Αρχαιοτήτων το οποίο θα στεγάζεται στο κτήριο του SILO;

2. Υπάρχουν ίσως κάποια αρχιτεκτονικά σχέδια του SILO στα οποία να φαίνεται το εσωτερικό του;

3. Ποιες ήταν οι λειτουργίες του SILO και ποια η κατάσταση του SILO σήμερα;

4. Το μάστερπλαν του ΟΛΠ έλαβε υπόψη το μάστερπλαν του Δήμου Πειραιά;

5. Ποιες άλλες σκέψεις υπήρχαν για την αξιοποίηση του SILO;

6. Πιστεύετε πως ένα διεθνές φεστιβάλ το οποίο θα προήγαγε την τέχνη θα ήταν κάτι που θα ενδιέφερε τον ΟΛΠ;

5.4. ΠΕΡΙΛΗΨΗ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ο σκοπός της έρευνας πεδίου ήταν η συλλογή απόψεων από εξειδικευμένους και αρμόδιους φορείς στον τομέα της λειτουργίας και της οργάνωσης της πόλης του Πειραιά, στον ακαδημαϊκό φορέα, στον τομέα της τέχνης, ώστε να κατανοηθούν σε μεγαλύτερο βάθος οι κοινωνικές δομές, ο τρόπος μηχανισμού της πόλης, η διαμόρφωση της τοπικής ταυτότητας, οι προοπτικές του Πειραιά και ο μηχανισμός των φεστιβάλ. Για την έρευνα πεδίου χρησιμοποιήθηκε κατάλληλη βιβλιογραφία, διαδικτυακές πηγές κ.α. Ακόμη, πραγματοποιήθηκαν επιτόπιες έρευνες στις υπό ανάλυση περιοχές. Βασικό κομμάτι ήταν οι συνεντεύξεις με αρμόδιους φορείς, οι οποίες επιλέχθηκαν έναντι των ερωτηματολογίων, καθώς αφορούν εξειδικευμένα ζητήματα. Αυτές πραγματοποιήθηκαν τον Ιούλιο 2019 και την περίοδο Δεκέμβριος-Ιανουάριος 2020, συνολικά τρεις μήνες. Όσον αφορά τη διαδικασία των συνεντεύξεων, αρχικά καταγράφηκαν οι στόχοι των συνεντεύξεων και των θεματικών αξόνων που είναι αναγκαίο να διερευνηθούν, ανά αρμόδιο φορέα. Έπειτα, επιλέχθηκαν οι φορείς και τέλος, η πραγματοποίηση συνεντεύξεων με αυτούς, οι οποίες είχαν διάρκεια κατά μέσο όρο τριάντα λεπτά. Οι ερωτήσεις προσαρμόζονταν ανά φορέα και ήταν διαμοιρασμένες στις θεματικές ενότητες: γενικότερη εικόνα της πόλης, αποτύπωση του καλλιτεχνικού, πολιτιστικού και ιστορικού προφίλ του Πειραιά, ανάλυση των φεστιβάλ που εξετάστηκαν, οργάνωση και προγραμματισμός του δήμου και διαχείριση του λιμένα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6

6. ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΠΕΔΙΟΥ

6.1. ΑΠΟΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΠΕΙΡΑΙΑ

Η ταυτότητα μιας πόλης, αποτελεί ένα κοινωνικό φαινόμενο, το οποίο αλλάζει με τα χρόνια, καθώς οι ίδιες οι πόλεις αλλάζουν και δε μένουν στάσιμες· οι πληθυσμιακές ροές από και προς την πόλη, τα έργα που πραγματοποιούνται (ακόμα και η ίδια η ανθρώπινη φύση, αποτελούν συνιστώσες στη διαμόρφωση της τοπικής ταυτότητας (Πάνου, 2019).

Η πόλη του Πειραιά ωστόσο, είναι γνωστή διαχρονικά και σε παγκόσμιο επίπεδο, λόγω του φυσικού λιμένα που διαθέτει, γι' αυτό και χαρακτηρίζεται πλέον ως μία από τις πιο σημαντικές από γεωπολιτική άποψη, 'Πόλεις-Λιμάνια'. Παρόλο που υποδέχεται πολλούς επισκέπτες, εξακολουθεί να αποτελεί 'πέρασμα' και να μην είναι σε θέση να 'κρατήσει' τον κόσμο (Ρούβαλη, 2019).

Ο Πειραιάς είναι μία σημαντική πόλη αλλά δεν έχει την ταυτότητα που της αξίζει. Πέραν της ταυτότητας ενός πολύ μεγάλου λιμανιού, ένα λιμάνι τέτοιας σημασίας, ακόμα και αν δεν υπάρχει κρατική πολιτική που να στηρίζει το place branding, θα έπρεπε να είχε δική του ταυτότητα (Μωραΐτης, 2019). Η κατάσταση αυτή αναγνωρίζεται από το Δήμο Πειραιά ως ένας τομέας που χρήζει εντατικότερης και συστηματικότερης δουλειάς και προγραμματίζεται να ανατραπεί αυτή η κατάσταση στο μέλλον (Πούλου, 2019).

Ωστόσο, ακόμη και άρτια δουλεμένη και προβεβλημένη να ήταν η τοπική ταυτότητα ως 'Πόλη-Λιμάνι', από μόνη της δεν θα αρκούσε ώστε να αποτελέσει ελκυστικό στοιχείο για έναν επισκέπτη. Λόγω της γεωγραφίας της, αποτελεί 'πύλη' ενός μεγάλου αριθμού που κινείται από και προς το λιμάνι. Ιδανικά, θα έπρεπε να διαμορφώσει την ταυτότητά του πάνω σε κάποιο μοναδικό του στοιχείο, αξιοποιώντας παράλληλα τη γεωγραφία του. Κάποια ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που θα μπορούσε να αναδείξει είναι το ότι αποτελεί κέντρο πόλης που έχει όλες τις λειτουργίες που χρειάζεται μια πόλη, την αρχαιολογική του ταυτότητα καθώς το τείχος είναι ορατό και υπάρχουν και τα μακρά τείχη μέχρι σήμερα, είναι η πρώτη πόλη που είναι σχεδιασμένη με ιπποδάμειο σύστημα. Ακόμη, έχει και ταυτότητα ως πόλος φυσικού κάλλους γιατί η χερσόνησος της πειραιϊκής αποτελεί ένα φυσικό κάλλος ως τόπος, με αποτέλεσμα να έλκει κόσμο με σκοπό κυρίως την αναψυχή και τον ναυταθλητισμό (Σερράος, 2019).

Πέρα από την έλλειψη στρατηγικής και προβολής της ταυτότητας του Πειραιά που είναι ένα από τα βασικότερα αν όχι το θεμελιώδες ζήτημα που αφορά τον Πειραιά, υπάρχουν κι άλλα ζητήματα ιδιαίτερης βαρύτητας, όπως η τάση άρνησης των Πειραιωτών να προτιμήσουν τον Πειραιά για την έξοδό τους. Αν και οι περισσότεροι αγαπούν τον τόπο τους, παρατηρείται πως δεν συνηθίζουν να πραγματοποιούν την έξοδό τους σε αυτόν αλλά στην Αθήνα. Είναι πιθανό πχ ένας Κορυδαλλιώτης να βγει στον Κορυδαλλό ή ένας Δραπετσωνίτης στη Δραπετσώνα, αλλά ο Πειραιάς συνήθως δεν προτιμάται. Υπάρχει επίσης το στερεότυπο όπου στον Πειραιά πάει κανείς για δουλειά ή για κάποια γραφειοκρατική διαδικασία. Σχετικά με αυτήν την κατάσταση όμως, είναι εμφανές πως το ‘πρόβλημα’ είναι βαθύτερο, καθώς δεν υπάρχουν παρά ελάχιστες μουσικές σκηνές και θέατρα. Συνεπώς δημιουργείται ένας φαύλος κύκλος τόσο από πλευρά προσφοράς όσο και από πλευράς ζήτησης (Συρράκου, 2020).

Υπάρχουν και απόψεις οι οποίες υποστηρίζουν πως ο Πειραιάς, δεν έχει ταυτότητα, παρά κάποια ισχυρά χαρακτηριστικά, όπως το λιμάνι και η έντονη συνδεσιμότητά του με τους πρόσφυγες, τα οποία όμως δεν είναι σε τέτοιο βαθμό έντασης ώστε να είναι σε θέση να ‘σφραγίσουν’ τη διαφορετικότητα της πόλης και να δημιουργήσουν την ταυτότητά του. Ακόμη και η ιδιότητα του ναυτιλιακού κέντρου που ήρθε στην πόλη ύστερα από άλλα νησιά όπως η Σύρος, η Χίος και η Κεφαλλονιά, δεν κράτησε για πολύ καθώς πλέον τα περισσότερα γραφεία των ναυτιλιακών εταιριών βρίσκονται σε προάστια της Αθήνας, με αποτέλεσμα στον Πειραιά να έχουν παραμείνει κάποιες βιομηχανίες και υπηρεσίες τριτογενούς τομέα (Χλωμούδης, 2020).

Στον αντίποδα, υποστηρίζεται πως ο Πειραιάς έχει ταυτότητα λόγω του πλήθους των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του, ανεξάρτητα με το ότι αυτά δεν προβάλλονται ικανοποιητικά. Τα προϊόντα θαλάσσιας οικονομίας, τα θέματα μουσικής, η αντιμετώπιση του προσφυγικού, η διαμόρφωση της λαϊκής κουλτούρας, ακόμα και η έμπνευση που έχει δώσει σε ζωγράφους η παρέμβασή του στον αθλητισμό, διαμορφώνουν την ταυτότητά του (Διαμαντής, 2020).

Ακόμα, η ιδιαίτερη φυσιογνωμία του, δημιουργεί μία πόλη εξωστρεφή κι αυτόματα προκαλεί ένα διαφορετικό αίσθημα στον επισκέπτη. Λόγω μεγέθους, είναι μία κλειστή κοινωνία με τα θετικά και αρνητικά της. Αυτό ως προς τον κάτοικο, ενισχύει τη διαφορετικότητά του και προσδιορίζεται εξίσου από τις γειτονικές του περιοχές (Συναδινού, 2020).

Στα ανωτέρω, προστιθέμενου του οικονομικού παράγοντα, η ταυτότητα του Πειραιά στο σύνολό της, ανεξάρτητα της ισχύος της, δεν καλλιεργείται και δεν προβάλλεται, διότι δεν υποστηρίζεται από δημόσιους φορείς όπως ο δήμος ή η περιφέρεια. Η διαμόρφωση και η προβολή της ταυτότητας είναι ένα έργο το οποίο απαιτεί μακροπρόθεσμο ορίζοντα, επομένως λόγω της μη κατάλληλης επένδυσης χρόνου και χρήματος, το έργο αυτό καθίσταται ανέφικτο (Κυραμαργιού, 2020).

Συμπερασματικά, η ταυτότητα του Πειραιά έχει δυνατά και αδύναμα σημεία, με κάποια να έχουν υψηλότερη βαρύτητα και κάποια χαμηλότερη. Προκύπτει η ανάγκη συνεπώς για αναδιαμόρφωση της τοπικής ταυτότητας και ανάδειξής της με στόχο την ισόρροπη πολιτιστική ανάπτυξη. Η διαδικασία αυτή προϋποθέτει τον εντοπισμό και αξιοποίηση των ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων του τόπου, τον προσανατολισμό των στόχων όχι μόνο σε όφελος της ελκυστικότητας της περιοχής αλλά και σε όφελος των κατοίκων, την αποφυγή της εξάρτησης από τον τουρισμό, την ισορροπία μεταξύ προστασίας και ανάπτυξης και τη συνεργασία και συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων φορέων (Σαπουνάκης, 2012: 52-3)

6.2. ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗΣ - ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Αυτήν την περίοδο (2020) πραγματοποιούνται ή έχουν προγραμματιστεί στον Πειραιά έργα εκατομμυρίων ευρώ. Το μεγαλύτερο εξ'αυτών είναι το μάστερπλαν της COSCO για το λιμένα, το οποίο περιλαμβάνει νέο σταθμό κρουαζιέρας, τέσσερα ξενοδοχεία, μουσεία, χώρους στάθμευσης και χώρους εφοδιαστικής αλυσίδας. Αμέσως επόμενο έργο είναι η αναγέννηση της περιοχής των πρώην εγκαταστάσεων της 'Παπαστράτος' κοντά στον Άγιο Διονύσιο κι αφορά την ανάπτυξη, αξιοποίηση και ανάπλαση τεσσάρων μεγάλων Οικοδομικών Τετραγώνων. Σχεδιάζεται επίσης η αξιοποίηση του Πύργου του Πειραιά, ο οποίος πρακτικά δεν έχει λειτουργήσει ποτέ πλήρως και θα επαναχρησιμοποιηθεί ως εμποροναυτιλιακό κέντρο με μικτές χρήσεις γραφείων/καταστημάτων. Επιπλέον, λόγω της ανοδικής τάσης της τοπικής ανάπτυξης, οι τιμές ακινήτων έχουν αυξηθεί κατά 16,3% (Πηγή: insider.gr).

Συγκοινωνιακά έργα

Η επέκταση της Γραμμής 3 του Μετρό προς τον Πειραιά (Βλ. Παράρτημα Χάρτης 6.2.1.) βρίσκεται υπό κατασκευή (Σταθμοί: Αγία Μαρίνα-ΔΘΠ). Στις αρχές καλοκαιριού (2020) αναμένεται να λειτουργήσουν οι τρεις πρώτοι σταθμοί: Αγία Βαρβάρα, Κορυδαλλός και Νίκαια (Χάρτης 6.2.2.). Η δεύτερη φάση, που περιλαμβάνει

τους σταθμούς Μανιάτικα-Πειραιάς-ΔΘΠ, υπολογίζεται να ξεκινήσει εντός του 2022, αλλά με ενδεχόμενες καθυστερήσεις. Επίσης η επέκταση του τραμ από το Φάληρο αναμένεται να ξεκινήσει το καλοκαίρι (Πηγή: insider.gr).

Με την έλευση του τραμ και του μετρό, έχει αλλάξει ο κυκλοφοριακός σχεδιασμός ειδικά στον κεντρικό Πειραιά, όπου έχουν γίνει μονοδρομήσεις και αντιδρομήσεις. Όταν κυκλοφορήσουν πλήρως, το κυκλοφοριακό θα αποκατασταθεί και αναμένεται να αλλάξουν τις συνήθειες τόσο των επισκεπτών όσο και των κατοίκων, δεδομένου πως θα αποτελεί πλέον καθημερινό τρόπο μετακίνησης η συνδυαστική μεταφορά, με οχήματα φιλικά προς το περιβάλλον και ευχάριστα προς το επιβατικό κοινό. Ο βιώσιμος σχεδιασμός της πόλης, θα συμβάλει καθοριστικά και σε ένα άλλο ζήτημα, αυτό των χώρων στάθμευσης, οι οποίοι απουσιάζουν πρακτικά, αφού δεν υπάρχουν κενά η αδόμητα οικοπέδα (Πούλου, 2019).

Χάρτης 6.2.2.: Επέκταση Γραμμής 3 του μετρό προς Πειραιά

Πηγή: ametro.gr

Προβολή ταυτότητας

Αν και για τα τελευταία χρόνια, ο Πειραιάς δεν έχει αναδείξει μηχανισμούς προβολής ταυτότητας, κατά καιρούς έγιναν προσπάθειες, όπως εκείνες της δεκαετίας του '60 με το Μίκη Θεοδωράκη ώστε να αναδειχθεί ο Πειραιάς ως πολιτιστικό κέντρο μέσω του τότε ΔΘΠ, κι αργότερα, στις αρχές του 1990, όταν ο Θάνος Μικρούτσικος και ο

Κώστας Κωσταράκος επιχείρησαν ένα φεστιβάλ στον Πειραιά με αξιοποίηση παλιών εργοστασίων όπως του Διονυσίου, της παλιάς ΔΕΗ του Φαλήρου, του Δηλαβέρη, δηλαδή μία σειρά δηλαδή από δίκτυο χώρων, ώστε να αναδειχτεί αυτή η πτυχή της ταυτότητας του Πειραιά και ο πολιτισμός (Μπελαβίλας, 2020).

Σχετικά με την προβολή της τοπικής ταυτότητας σήμερα, ο Πειραιάς είναι μία πόλη η οποία πλέον στηρίζει την ταυτότητά της σε πολλά στοιχεία. Ωστόσο, η διαχείριση της ταυτότητας και η στοχευμένη διαμόρφωση της, δεν αποτελούν ζητήματα τα οποία απασχολούν άμεσα τις δημοτικές αρχές. Η ύπαρξη μεμονωμένων παρεμβάσεων κι όχι μακροπρόθεσμων ολοκληρωμένων χωρικών λύσεων, οδηγεί την πόλη σε μία μορφή ανάπτυξης μεν, αλλά όχι ολοκληρωμένης προκειμένου να αποκτήσει ένα χαρακτηριστικό ύφος και την αίσθηση ‘ενότητας’ (Ανδρεαδάκης, 2020).

Προς το παρόν η εικόνα της πόλης προβάλλεται μέσω της διεύθυνσης επικοινωνίας και μέσων ενημέρωσης, χωρίς όμως να είναι με βεβαιότητα αυτό που ορίζεται ως ‘μάρκετινγκ πόλης’, καθώς αυτό απαιτεί και τους κατάλληλους πόρους προκειμένου να γίνει με επιτυχία (συμμετοχή σε εκθέσεις, συνέδρια κλπ). Ωστόσο προβλέπεται άμεσα από πλευράς του δήμου (Πούλου, 2019).

Ειδικότερα, είναι η συστηματική και οργανωμένη δουλειά επάνω στη διαδικασία της προβολής, η οποία είναι αναγκαίο να συμπληρωθεί στα υπόλοιπα κομμάτια του μηχανισμού του Πειραιά. Η γεωπολιτική και χωρική εξέλιξη, είναι σημαντικές και ουσιαστικά ‘ξαναφέρνουν’ το λιμάνι ως διεθνή πύλη. Αυτό, εκ της φύσης του, επιβεβαιώνει τη βαριά οικονομία του Πειραιά. Άρα, οι συμπληρωματικές δράσεις ή τα συμπληρωματικά δίκτυα, είναι απαραίτητα ώστε να ‘κουμπώσουν’ πάνω σε αυτό και να αναπτυχθεί η οικονομία του λιμένα σε πρώτο επίπεδο και σε δεύτερο, την ανάπτυξη του πολιτισμού. Αν ο πολιτισμός μπορέσει να αναπτυχθεί εξ’ ίσου με τη λιμένα βιομηχανία, τότε ο Πειραιάς αναμένεται να λάβει χαρακτηριστικά προβολής πολιτιστικής ταυτότητας, ακόμα και του πολιτιστικού τοπίου της πόλης (Μπελαβίλας, 2020).

Συνεδριακός τουρισμός, Τουρισμός κρουαζιέρας

Η προοπτική του συνεδριακού τουρισμού θα μπορούσε να εφαρμοσθεί στην περιοχή του Πειραιά, καθώς έχει μία φυσική εξωστρέφεια λόγω του λιμένα. Η προοπτική αυτή ωστόσο παρεμποδίζεται, εφόσον τα καταλύματα της πόλης δεν είναι επαρκή σε αριθμό και τα υπάρχοντα είναι είτε λίγων κλινών είτε έως τριών αστερών. Επίσης απουσιάζουν παράλληλες παροχές όπως οι οργανωμένες τουριστικές διαδρομές, οι οποίες επιτρέπουν

στο διαβάτη έναν άνετο και ποιοτικό περίπατο. Ύστερα από αυτές τις βελτιώσεις, θα προκύψει ένα τουριστικό προϊόν, το οποίο σε ένα επόμενο επίπεδο θα μπορέσει να λάβει κατάλληλο χαρακτήρα μέσω προγραμματικών σχεδίων (Πούλου, 2019).

Το ίδιο ισχύει και για την αξιοποίηση του Πειραιά ως λιμάνι κρουαζιέρας. Αν αποφασιστεί να γίνει, έχει σημασία να οργανωθεί και να λειτουργήσει με τέτοιο τρόπο ώστε όλες οι αρνητικές εξωτερικότητες και οι διάφορες επιβαρύνσεις, να αντισταθμιστούν με τα οφέλη, ώστε να προκύψει συνολικό όφελος. Είναι σημαντικό μέσω ενός τέτοιου εγχειρήματος, ο Πειραιάς να ωφεληθεί ως πόλη και να πάψει να αποτελεί 'πέραςμα' των τουριστών. Σκόπιμο είναι, οι υποδομές που δημιουργεί κανείς να βελτιώνουν την πόλη στο σύνολό της και όχι μόνο το λιμάνι ως οργανισμό (Χλωμούδης, 2020).

Τέτοιες αλλαγές ορίζονται από στρατηγικό σχέδιο ανάπτυξης του λιμένα, το οποίο εκπονείται από την COSCO και είναι αυτό που ορίζει τις εργασίες που θα γίνουν στο λιμάνι, ώστε να το αναβαθμίσουν επιχειρησιακά και να φέρουν κέρδος. Αυτό επειδή έχει παρεμβάσεις στη γη, είναι απαραίτητη η λήψη της άδειας του ελληνικού κράτους μέσω του Υπουργείου Ναυτιλίας, το οποίο μέσω της επιτροπής ελέγχου που διαθέτει, εγκρίνει ή όχι το σχέδιο. Κατά τη διαδικασία αποφάσεων, πέραν όλων των εμπλεκόμενων φορέων, συμμετέχει ο Δήμος Πειραιά, ο Δήμος Κερατσινίου-Δραπετσώνας, όπως και ο Δήμος Περάματος, δεδομένου ότι υπάρχει αλληλεπίδραση μεταξύ τους. Οπότε αυτή η αλληλεπίδραση εκφράζεται με την άποψη των δημοτικών αρχών. Πριν τη φάση έγκρισης στην κρατική υπηρεσία, είναι ένα άλλο στάδιο απαραίτητο, αυτό της δημόσιας διαβούλευσης, όπου οι φορείς καταθέτουν τι απόψεις τους, και βάσει όλων αυτών προκύπτει το ομόφωνο αποτέλεσμα. Ως τελευταίο στάδιο, ελέγχεται από τη δημόσια αρχή που το επικυρώνει ή όχι. Το πιο πρόσφατο στρατηγικό σχέδιο ανάπτυξης της ΟΛΠ ΑΕ έχει εγκριθεί κατά ένα τμήμα του, τον Οκτώβριο του 2019 (Σπύρου, 2019).

Ακόμη, ο Πειραιάς θα μπορούσε να αναδειχθεί ως πόλος έλξης τουρισμού και μέσω των επιμέρους ταυτοτήτων του. Αυτό σημαίνει πως θα μπορούσε σε μία λογική ανάδειξης ταυτότητας, να ενσωματωθούν στοιχεία του θαλασσινού του τοπίου και της λαϊκής του ταυτότητας, του λιμανιού, των κοινοτήτων όπως και στοιχεία της βιομηχανικής παρουσίας. Ένας αρμονικός και στρατηγικά σχεδιασμένος συνδυασμός αυτών, θα ήταν ικανός να αποτελέσει 'πρόσκληση' για τον κόσμο (Διαμαντής, 2020).

Υποψηφιότητα για το διαγωνισμό Πολιτιστικής Πρωτεύουσας 2021

Στο πλαίσιο της διαδικασίας υποβολής υποψηφιότητας, ο Δήμος Πειραιά ήρθε σε επαφή με εξειδικευμένους συνεργάτες και διαμόρφωσε μία πρόταση πολιτιστικού, τουριστικού, επιστημονικού και αθλητικού χαρακτήρα. Η πρόταση αυτή ωστόσο δεν κατάφερε να προσφέρει τη διάκριση στην πόλη του Πειραιά, έναντι της πόλης της Ελευσίνας, η οποία και διακρίθηκε.

Η ιδέα του προγράμματος βασιζόταν στη φράση ‘A city afloat. A floating city. Πλωτή Πόλη’. Μέσω αυτού του συνθήματος, ουσιαστικά παρομοιάζεται ο Πειραιάς με ένα πλοίο το οποίο ανοίγεται ξανά στη θάλασσα. Οι προγραμματικοί στόχοι αφορούν τη διεύρυνση του θαλάσσιου μετώπου, την ανάδειξη του Πειραιά ως πανελλήνιο και μεσογειακό κόμβο εμπορίου, βιομηχανίας και αναψυχής και στην παραγωγή ‘εξαγόμενου πολιτιστικού προϊόντος’.

Η στρατηγική που τα περιλάμβανε αφορούσε τη βελτίωση της σχέσης μεταξύ πολιτισμού και αστικής ανάπτυξης σε τρεις φάσεις: α) τη συμβολή του πολιτισμού στα προγράμματα συμπράξεων και επιμόρφωσης του ανθρώπινου δυναμικού β) την ανεξάρτητη διοίκηση και διαχείριση υποδομών και πόρων πολιτισμού και γ) την ασφαλή εξέλιξη των πολιτιστικών δομών και συμπράξεων που θα έχουν διαμορφωθεί κατά το 2021 ώστε εντός της επόμενης δεκαετίας να εμφανιστούν τα στρατηγικά πλεονεκτήματα του Πειραιά (Πηγή: Piraeus 2021, 2016).

Ειδικότερα, οι στόχοι και οι προγραμματισμένες ενέργειες που αφορούν την περιοχή μελέτης, είναι οι εξής:

Στρατηγικό σχέδιο ανάπτυξης ΟΛΠ ΑΕ

Τα βασικά στοιχεία του επενδυτικού σχεδίου στρατηγικής ανάπτυξης που κατέθεσε η ΟΛΠ ΑΕ, όσον αφορά την ανάπτυξη της περιοχής μελέτης είναι τα κάτωθι (Βλ. Παράρτημα Χάρτης 6.2.3.):

- Η νότια πλευρά του λιμένα επεκτείνεται σε Λιμένα Κρουαζιέρας και συνδυαστικά θα αναδειχθεί το Κονώνειο τείχος και το ταφικό μνημείο του Θεμιστοκλή.
- Η πενταγωνική αποθήκη μετατρέπεται σε Επιβατικό Σταθμό.
- Οι Υποδομές της Ναυπηγοεπισκευαστικής Ζώνης Περάματος βελτιώνονται, καθώς και οι εργασίες κατασκευής της προβλεπόμενης πλωτής Προβλήτας.

Επιπλέον προγραμματίζονται οι επενδύσεις:

- Νέα Αποθήκη στην πρώην περιοχή ΟΔΔΥ.
- Πενταώροφο κτίριο στάθμευσης αυτοκινήτων στον Προβλήτα Ηρακλέους.
- Δημιουργία δικτύου οικολογικών λεωφορείων (Ecobuses).
- Κατασκευή Επιβατικού Σταθμού Κρουαζιέρας στην περιοχή της Νότιας Ζώνης του Λιμένα.
- Η Παγόδα μετατρέπεται σε Ξενοδοχείο πέντε αστέρων.
- Μετατροπή αποθηκών σε ξενοδοχείο 4 και 5 αστέρων μέσω ανακατασκευής του και μη κατεδάφισής τους. Εάν υπάρξει φυσική κατάρρευση των αποθηκών του SILO, προβλέπεται να αποκατασταθούν ως είχαν.
- Μετατροπή της πέτρινης αποθήκης σε μουσείο στην Ακτή Βασιλειάδη.
- Κατασκευή 5 αστέρων ξενοδοχείου στο Πόρτο Λεόνε (Πηγή: economix.gr).

Περιοχή Ανάπλασης Λιπασμάτων - Δήμος Κερατσινίου Δραπετσώνας

Η περιοχή ανάπλασης των λιπασμάτων είναι 650 στρ. κι έχει χαρακτηριστεί ως ιδιαίτερος μητροπολιτικός χώρος. Σε αυτήν την περιοχή περιλαμβάνεται η πρώην έκταση της εθνικής τράπεζας, το SILO, τα πρώην εργοστάσια γύψου και τσιμέντου κι επίσης τις πρώην εγκαταστάσεις της BP. Τα κτήρια έχουν χαρακτηριστεί διατηρητέα κι ο χώρος έχει χαρακτηριστεί μητροπολιτικής παρέμβασης, ο οποίος με τροποποίηση του Δήμου Κερατσινίου - Δραπετσώνας, έχει αλλάξει χρήσεις γης και προβλέπεται πλέον πολιτισμός, αθλητισμός, ψυχαγωγία, εκπαίδευση, υγεία, πράσινο, αναψυχή. Με γνώμονα την ανάγκη για εκδηλώσεις που είχε ο δήμος, διαμορφώθηκαν ήδη κάποιοι χώροι, αλλά ο πραγματικός χώρος του Φεστιβάλ στη Θάλασσα είναι το SILO. Το πλάτωμα γύρω από το SILO προβλέπεται να γίνει ο πραγματικός χώρος που θα στήνεται η εξέδρα και θα πραγματοποιούνται οι εκδηλώσεις, ενώ ο πάνω χώρος θα μείνει για μικρότερου μεγέθους εκδηλώσεις (Ανδρεαδάκης, 2020).

Δήμος Πειραιά

Ο Δήμος Πειραιά συνέταξε ένα Σχέδιο Ολοκληρωμένης Αστικής Παρέμβασης (ΣΟΑΠ), το οποίο έχει εγκριθεί και μέσα από τις 66 δράσεις που προτείνει, σχηματίζει μία εικόνα πόλης βελτιωμένη ως προς την έρευνα, τη γαλάζια οικονομία, τον πολιτισμό, την αξιοποίηση ακινήτων, την αναβάθμιση του αστικού χώρου κ.α.

Ως βασικά προβλήματα του Δήμου Πειραιά ορίζει τα έντονα χαρακτηριστικά αστικής και περιβαλλοντικής υποβάθμισης, με έλλειψη κοινοχρήστων χώρων, ‘γήρανση’

του κτηριακού αποθέματος, βεβαρημένο κυκλοφοριακό πρόβλημα και έλλειψη σύγχρονων υποδομών. Παράλληλα παρατηρείται σημαντική αναπτυξιακή υστέρηση με υψηλή ανεργία, αξιοσημείωτη πτώση της επιχειρηματικότητας, της μεταποίησης και της εμπορικής δραστηριότητας, κοινωνικές ανισότητες όπως φαινόμενα ακραίας φτώχειας και κοινωνικών ομάδων δίχως πρόσβαση σε βασικές υπηρεσίες (στέγαση, υγεία, εκπαίδευση, εργασία, κ.α.) (Άρθρο 2, ΣΟΑΠ).

Κεντρικός σκοπός του ΣΟΑΠ είναι η ανάδειξη του Πειραιά ως επιχειρηματικού και τουριστικού μητροπολιτικού κέντρου διεθνούς αναγνωρισιμότητας, υπό συνθήκες αστικής βιωσιμότητας και κοινωνικής συνοχής (Άρθρο 3, ΣΟΑΠ). Οι στρατηγικοί στόχοι είναι οι εξής (Άρθρο 4, ΣΟΑΠ):

- Ανάκτηση και ενίσχυση του μητροπολιτικού ρόλου και της ταυτότητας του Πειραιά
- Ανάκτηση και αξιοποίηση της σχέσης της πόλης με το λιμάνι και τη θάλασσα
- Ενίσχυση της ελκυστικότητας για επενδύσεις, της ανταγωνιστικότητας και της επιχειρηματικότητας
- Αντιμετώπιση των κρίσιμων κοινωνικών προβλημάτων - Προώθηση της κοινωνικής συνοχής
- Προώθηση της βιώσιμης αστικής ανάπτυξης, κινητικότητας και αναζωογόνησης
- Βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος και της περιβαλλοντικής διαχείρισης
- Εισαγωγή έξυπνων ('Smart') υποδομών, υπηρεσιών και λύσεων
- Αντιμετώπιση έντονα εντοπισμένων προβλημάτων / Αξιοποίηση εντοπισμένου λανθάνοντος αναπτυξιακού δυναμικού
- Αναβάθμιση θεσμικής ικανότητας Δήμου Πειραιά και αποτελεσματικότητας εμπλεκόμενων φορέων και πολιτικών στον Πειραιά.

Στρατηγική για τη Γαλάζια Ανάπτυξη του Δήμου Πειραιά 2018 - 2024

Η Στρατηγική για τη Γαλάζια Ανάπτυξη (ΣΓΑ) είναι ένα προγραμματικό κείμενο που συντάχθηκε από το Δήμο Πειραιά και που σκοπό έχει να καταγράψει τα μέτρα και τις στρατηγικές κατευθύνσεις που διαμορφώνουν τον Πειραιά, ως ναυτιλιακό οικονομικό κέντρο. Εφαρμόστηκε καθολικά για όλες τις Πόλεις - Λιμάνια της Μεσογείου και απώτερο στόχο έχει να αναδείξει το καθένα από αυτά βάσει των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών του, αλλά και να αναπτύξει τη μεταξύ τους συνεργασία, ούτως ώστε

τα λιμάνια της Ευρώπης να αποτελέσουν ένα δίκτυο μεταξύ τους, στο οποίο το κάθε λιμάνι θα είναι ξεχωριστό και θα έχει σαφή ρόλο.

Στον Πίνακα 6.2.4., διακρίνονται οι κατευθύνσεις που στοχεύουν στην ανάπτυξη του λιμένα του Πειραιά, όπως και το προγραμματικό πλαίσιο στο οποίο εντάσσονται.

Πίνακας 6.2.4.: Κατευθύνσεις Προγραμματικών Κειμένων για την Π.Ε. Πειραιά

Κατευθύνσεις	Προγραμματικό Κείμενο
Πανελλήνια δυναμική των ευκαιριών και των δυνατοτήτων που απορρέουν από τις θαλάσσιες δραστηριότητες	Εθνικό Στρατηγικό
Η ΣΓΑ ως μέσο ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων, μετάβαση στην ποιοτική επιχειρηματικότητα	Πλαίσιο Αναφοράς (Ε.Σ.Π.Α.)
Βελτίωση των υποδομών κρουαζιέρας & αναβάθμιση ρόλου Πειραιά στο υρωπαϊκό λιμενικό σύστημα	Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ενίσχυση της καινοτομικής δραστηριότητας με περιθώρια ευκαιρίας για την Αττική	Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης για την Περιφέρεια Αττικής (ΠΣΕΕ)
Ο Πειραιάς αναγνωρίζεται ως πόλος Διεθνούς & Εθνικής Εμβέλειας, καθώς και ως θεμελιώδης ενότητα του Αναπτυξιακού Πόλου Αθήνας - Πειραιά	Νέο Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας - Αττικής
Ο Πειραιάς ως σημαντικότερη θαλάσσια πύλη της χώρας	
Προτείνεται 'σύζευξη' των κέντρων Αθήνας & Πειραιά και ανάδειξη της κεντρικότητάς τους	
Αλλαγή της φυσιογνωμίας της πόλης & ανάδειξη του Πειραιά ως Επιχειρηματικού, Τουριστικού, Πολιτιστικού, Ναυτιλιακού και Εμπορικού Προορισμού Διεθνούς Αναγνωρισιμότητας & Εμβέλειας, με Περιβαλλοντική και Κοινωνική Προστιθέμενη Αξία για κατοίκους, εργαζόμενους και επισκέπτες	Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση (ΟΧΕ) Δήμου Πειραιά

Πηγή: ΣΓΑ, 2018

Οι στόχοι της ΣΓΑ, επιγραμματικά παρατίθενται ως εξής:

- Βασική στρατηγική επιδίωξη οι νέες μορφές συνεργασίας μεταξύ κλάδων και η δημιουργία νέων αλυσίδων προϊόντων και υπηρεσιών.
- Προώθηση ανάπτυξης δεξιοτήτων και γνώσεων για την οικοδόμηση του ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος.
- Μάρκετινγκ και η προβολή για την ενίσχυση της αναγνωρισιμότητας των περιοχών και των επιχειρήσεών τους.
- Κοινή χρήση υποδομών και κοινός προγραμματισμός για την ανάπτυξή τους.
- Εστίαση στην αναζήτηση εθνικών και ευρωπαϊκών πόρων, στοχεύοντας στη διαμόρφωση ώριμων στρατηγικών.

Πηγή: ΣΓΑ, 2018

6.3. SILO ΛΙΜΕΝΑ ΠΕΙΡΑΙΑ

Εικόνα 6.3.1.: Το SILO του Πειραιά, Νότια Όψη (2020)

Πηγή: Προσωπικό αρχείο

Το συγκεκριμένο κτήριο, αποτελούσε το κτήριο - κλειδί για τις εμπορευματικές σχέσεις του ΟΛΠ., καθώς αποτελούσε μονάδα διαμετακόμισης και αποθήκευσης σιτηρών. Ήταν μία κατασκευή απαραίτητη, καθώς μέχρι τότε όλα τα χύδην φορτία αποθηκεύονταν ‘ελεύθερα’ στις προβλήτες, απ’ όπου μεταφέρονταν στη συνέχεια σε κατάλληλους μύλους, προκειμένου να αλεστούν. Με την πάροδο των ετών όμως, η τεχνολογία προόδευσε με συνέπεια να αλλάξει ο τρόπος περαίωσης των μεταφορών και να μη χρειάζεται πλέον χώρος αποθήκευσης. Έτσι, δεν κατέληξε παρά να αποτελεί ‘όχληση’ στην ουσία, τόσο, λόγω της ‘στέγασης’ παράνομων ενεργειών (που ήταν αναπόφευκτο να μην αποτελέσει), όσο και λόγω της ερειπωμένης του όψης. Όπως φαίνεται και στην εικόνα, προκειμένου να περιοριστεί η οπτική όχληση που δημιουργεί, ο ΟΛΠ αποφάσισε να το χρωματίσει μέσω ενός γκράφιτι, το οποίο ωστόσο, φαίνεται παράταιρο και εν τέλει εντείνει την όχληση που προκαλούσε το κτήριο οπτικά, καθώς δεν έχουν προηγηθεί οι απαιτούμενες διαδικασίες αποκατάστασης της τοιχοποιίας (Εικ. 6.3.2.). Το γκράφιτι συνεχίζεται ως ενότητα περιμετρικά του κτηρίου (Βλ. Παράρτημα Εικ 6.3.3.-5)

Εικόνα 6.3.2.: Ανατολική Όψη SILO

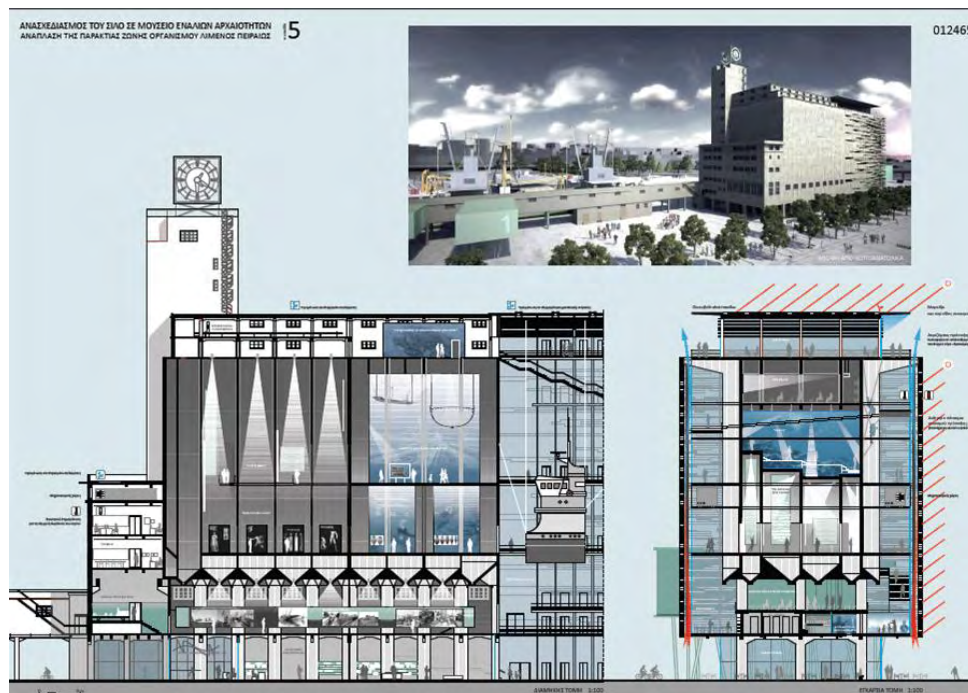

Πηγή: Προσωπικό αρχείο

Το SILO είναι ένα κτήριο το οποίο δεν υπάρχει μόνο στο λιμάνι του Πειραιά, αλλά σε όλα τα μεγάλα λιμάνια του κόσμου στα οποία πραγματοποιούνταν εμπορευματικές μεταφορές. Αποτελεί το σύμβολο μια ολόκληρης εποχής, της βιομηχανικής, η οποία διαδραμάτισε βασικό ρόλο για την παγκόσμια ιστορία σε όλες τις εκφάνσεις (οικονομική, αρχιτεκτονική, κοινωνιολογική κ.α.). Δεδομένου του εκσυγχρονισμού του τρόπου λειτουργίας της λιμενικής οικονομίας, τα SILO και οι αποθήκες (Βλ. Παράρτημα Εικ. 6.3.6-7), έπαψαν να βρίσκονται σε λειτουργία και πλέον στα περισσότερα κράτη έχουν αλλάξει χρήση, ώστε να συνάδουν με τη σύγχρονη εικόνα της εκάστοτε πόλης. Ήταν κενοί χώροι ως επί το πλείστο, κι έτσι άρχισε η σκέψη τι θα γίνει με αυτές στο σύγχρονο παρόν. Επιπλέον ατυχήματα λόγω της εμφάνισης τρωκτικών στους χώρους και τις κυψέλες του SILO όπου αποθηκεύονταν δημητριακά και σιτηρά σε μορφή χύδην, ενίσχυσαν τη σκέψη αυτή (Σπύρου, 2020).

Το SILO από αρχιτεκτονική άποψη παρουσιάζει μία πολυσύνθετη δομή (Εικόνα 6.3.8.), λόγω της ιδιόμορφης λειτουργίας του. Γι' αυτόν το λόγο υπάρχουν τέσσερις στενοί κάθετοι διάδρομοι σαν σωλήνες, μέσω των οποίων μεταφορτώνονταν στα φορτηγά οχήματα. Υπάρχουν επίσης δύο αίθουσες στα αριστερά του σχεδίου, οι οποίες είχαν διοικητική χρήση και ακόμα κάποιες αίθουσες στο ισόγειο του κτηρίου, όπου τελούνταν κάποιες εργασίες.

Εικόνα 6.3.8.: Διαμήκης τομή κτηρίου SILO

Πηγή: Αρχείο Ν. Μπελαβίλα

Είναι προφανές πως δεδομένης της αρχιτεκτονικής του κτηρίου - πέραν της προβληματικής κατάστασής του - είναι αδύνατο να αξιοποιηθεί προς οποιαδήποτε άλλη χρήση, διατηρώντας παράλληλα την αρχική του δομή και εμφάνιση. Προσφέρεται ωστόσο για πάρα πολλές αναμορφώσεις, τόσο το ίδιο το κτήριο, όσο και ο περιβάλλοντάς του χώρος. Η ανάπλαση είναι κάτι παραπάνω από απαραίτητη, καθώς η περιοχή έχει υποβαθμιστεί, λόγω των πολλών εγκαταλειμμένων κτηρίων που βρίσκονται πλησίον του.

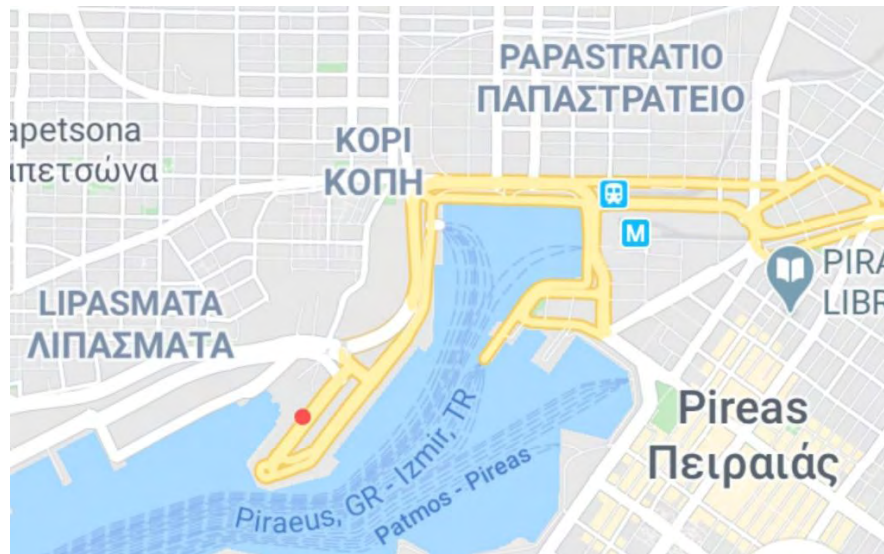
Πρόκειται για ένα διατηρητέο κτήριο, όπου δύναται κανείς να πραγματοποιήσει παρεμβάσεις, αρκεί να μη πάψει να διαφαίνεται η συμβολική του αξία και η συλλογική μνήμη, την οποία πρεσβεύει, γι' αυτό άλλωστε οι προτάσεις ελέγχονται και από το συμβούλιο αρχιτεκτονικής προς την έγκρισή τους ή μη. Προκειμένου να ενταχθεί ο Δήμος Κερατσινίου-Δραπετσώνας σε μία χρηματοδότηση όπως είχε προτείνει το Υπουργείο Οικονομικών σχετικά με ένα εμβληματικό κτήριο, πρότεινε το SILO και τα σφαγεία. Η συγκεκριμένη έκταση (SILO και περιβάλλοντας χώρος), είναι ένας βιομηχανικός χώρος με όλο το βάρος και την υπόσταση του, αποτελούσε καίριο κομμάτι στη ζωή της πόλης και ενθαρρύνει ιδανικά τη καλλιτεχνική δημιουργία. Μάλιστα το πλάτωμα γύρω από το κτήριο του SILO, είναι αυτό που προοριζόταν εξ' αρχής για το ΦσΘ. Εκεί θα στηνόταν η εξέδρα για τις κύριες εκδηλώσεις και ο πάνω χώρος θα υπήρχε για κάποιες μικρότερης κλίμακας θεατρικές ή ερασιτεχνικές εκδηλώσεις (Ανδρεαδάκης, 2020).

Στην παράγραφο 6.2. αναπτύχθηκαν και οι άξονες του προγράμματος ανάπτυξης του ΟΛΠ. Σύμφωνα με αυτούς και δεδομένου πως το SILO και τα σφαγεία δεν υπάγονται στην ιδιοκτησία του, όπως οι αποθήκες και κάποια άλλα κτήρια, υπάρχει το ενδεχόμενο κάποιας αντίφασης σχετικά με τις χρήσεις που θα δοθούν στη λιμενική ζώνη, τόσο εντός, όσο και γύρω αυτής.

Τα κτήρια που ανήκουν στην περιοχή αυτή αποτελούν μνημεία βιομηχανικής κληρονομιάς και έτσι θα στεγαστούν σε αυτά ενδεχομένως πολιτιστικές δραστηριότητες. Δεδομένου πως ο πολιτισμός ως αναπτυξιακός άξονας προϋποθέτει μακροπρόθεσμο ορίζοντα και ο ΟΛΠ είναι μία κερδοσκοπική επιχείρηση, είναι επόμενο πως δεν θα δοθεί ιδιαίτερη έμφαση σε αυτόν τον τομέα. Σύμφωνα με το πρόγραμμα του ΟΛΠ, οι δύο αποθήκες πρόκειται να γίνουν ξενοδοχεία και η Παγόδα (επιβατικός σταθμός Ακτής Μιαούλη) να γίνει ξανά λειτουργικό εκθεσιακό κέντρο, ώστε να επιστρέψει η μεγάλη διεθνής ναυτιλιακή έκθεση των 'Ποσειδωνίων' στον Πειραιά (Σπύρου, 2020).

6.3.1. ΣΥΝΔΕΣΙΜΟΤΗΤΑ

Χάρτης 6.3.1.1.: Η θέση του SILO

Πηγή: Google Maps

Το SILO βρίσκεται σε μία σχετικά κεντρική και διασυνδεδεμένη θέση, όπως φαίνεται στο Χάρτη 7.2.1.1, σημειωμένο με κόκκινη κουκίδα. Χωροθετείται στην Πύλη 2 του λιμένα κι απέχει 1,7 χλμ από τον Ηλεκτρικό Σταθμό του Πειραιά και 2,3 χλμ από το κέντρο του Πειραιά (ΔΘΠ). Από τα μέσα συγκοινωνίας καλύπτεται από τη στάση 'Άγιος Διονύσιος' (λεωφορειακές γραμμές 832, 833, 826), από την οποία απέχει δώδεκα λεπτά σε πεζή κυκλοφορία, όπως κι από τις στάσεις 'Οικισμοί' και 'Πολυκατοικίες' οι οποίες εξυπηρετούνται από τη γραμμή 859 και απέχει τέσσερα λεπτά. Επίσης εξυπηρετείται και από το λεωφορείο του λιμένα. Δεν καλύπτεται από την Α' φάση επεκτάσεων της γραμμής του τραμ η οποία έχει υλοποιηθεί, αλλά ούτε - άμεσα - από τις φάσεις Β', Γ' και Δ' που έχουν σχεδιαστεί. Από άποψη εξυπηρέτησης στο κυκλοφοριακό δίκτυο, καλύπτεται από πρωτεύον αστικό δίκτυο μέσω του οδικού άξονα 'Χαιτιάδων Ακτή'. Τέλος, γειτνιάζει με την αναπλασμένη περιοχή των Λιπασμάτων Δραπετσώνας.

6.3.2. ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΟΣ ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ 'ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΑΚΤΗΣ ΠΕΙΡΑΙΑ'

Με σκοπό τη βέλτιστη δυνατή αξιοποίηση του SILO, η ΟΛΠ ΑΕ, το Υπουργείο Πολιτισμού και η Περιφέρεια Αττικής διεξήγαγαν το 2012 αρχιτεκτονικό διαγωνισμό με θέμα τη διαμόρφωση του SILO ως Μουσείο Ενάλιων Αρχαιοτήτων και του περιβάλλοντα χώρου του ως Πολιτιστική Ακτή, ως απόρροια του γεγονότος ότι ο Πειραιάς διαθέτει και διαθέτει πολιτιστική κληρονομιά και ιδιαίτερα αρχαιολογικά

ευρήματα, τα οποία δεν προβάλλονται. Η προοπτική του Μουσείου Ενάλιων Αρχαιοτήτων, έχει εγκριθεί στην πρώτη της φάση, όχι όμως στη δεύτερη, αυτήν την υλοποίησης, καθώς είναι αναγκαίο να πραγματοποιηθούν πριν κάποιες χωρικές επενδύσεις οι οποίες θα αναδείξουν το λιμάνι σε κυρίαρχη δύναμη και θα βελτιώσουν τις υπηρεσίες τις οποίες αυτό παρέχει (Σπύρου, 2020).

Με το πέρασμα του ΟΛΠ από τον κρατικό στον ιδιωτικό φορέα (COSCO), η ιδέα του μουσείου μεταφέρθηκε στο παρασκήνιο και αρκετά χρόνια. Πλέον έχει αναθερμανθεί η συγκεκριμένη ιδέα, ώστε να μεταβεί στη φάση της υλοποίησης. Πιθανολογείται μέσα στους επόμενους μήνες να αναγγέλλεται η συνέχιση του σχεδίου (Μπελαβίλας, 2020).

Η ιδέα αυτή στήθηκε το 2010 από τον τότε κρατικό ΟΛΠ, ο οποίος και διακήρυξε το επιτυχή διαγωνισμό, με συμμετοχή ογδόντα διεθνών αρχιτεκτονικών ομάδων.

1^ο Βραβείο

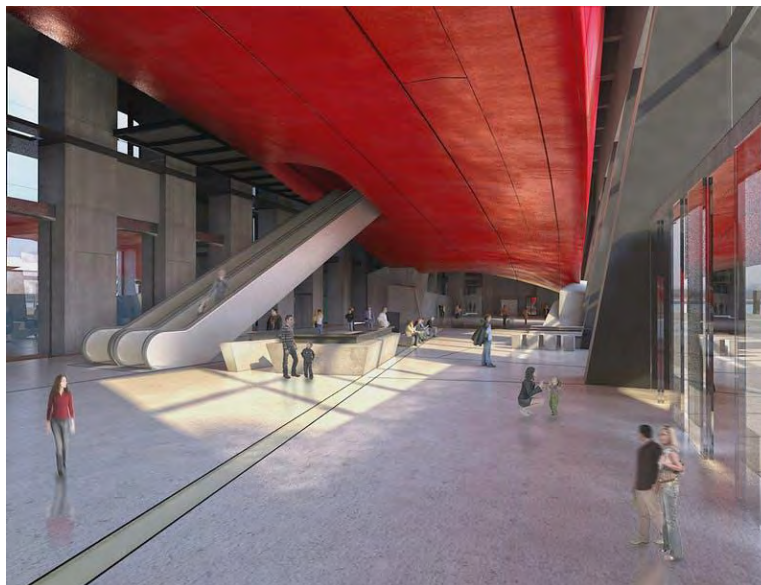
Ομάδα αρχιτεκτόνων: Ευάγγελος Αντωνόπουλος, Θάλεια Βέττα, Γεώργιος Γαβαλάς, Μαρία-Κυριακή Ρήγα, Αναστασία Σταμούλη, Μαρία Πυλαρινού.

Εικόνα 6.3.2.1.: Πρώτο βραβείο αρχιτεκτονικού διαγωνισμού Πολιτιστικής Ακτής

Πηγή: Αρχείο Ν. Μπελαβίλα.

Εικόνα 6.3.2.2.: Πρώτο βραβείο αρχιτεκτονικού διαγωνισμού Πολιτιστικής Ακτής (Εσωτερικός χώρος)

Πηγή: bustler.net

Παρατηρείται πως και στις τρεις περιπτώσεις (Βλ. Παράρτημα Εικόνες 6.3.2.3.-8), ο χώρος γύρω του SILO αναδιαμορφώνεται, ανάγοντας την περιοχή σε μητροπολιτικό κέντρο. Η μορφή αυτή του χώρου ενισχύει τη φυσική εξωστρέφεια του λιμένα και το καθιστά περισσότερο ελκτικό. Η ανάπτυξη που επιδιώκεται να λάβει η ευρύτερη περιοχή, συμβάλλει στην ενίσχυση του λιμένα και συνεπώς της πόλης, ως πόλη ναυτοσύνης, πλούσιας σε αρχαιολογική αξία. Ο αναδιαμορφωμένος περιβάλλον χώρος του SILO, προσφέρει ωστόσο και προοπτικές εξέλιξης πέραν της αναψυχής, όπως έχει αρχικά σχεδιαστεί.

6.4. ΣΧΕΣΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ ΠΕΙΡΑΙΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ ΤΡΙΤΟΒΑΘΜΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Ιδιαίτερη σημασία στην ανάπτυξη μίας πόλης, έχει η σχέση αλληλεπίδρασης που υπάρχει μεταξύ της ίδιας και των πανεπιστημιακών σχολών που βρίσκονται, τόσο εντός αυτής, όσο και στους γειτονικούς της δήμους. Η ύπαρξη ενός Ανώτατου Εκπαιδευτικού Ιδρύματος (ΑΕΙ), πέρα από τα προφανή οφέλη που δύναται να αποφέρει στην πόλη (αύξηση νέων στον πληθυσμό, τόνωση τοπικής αγοράς, υψηλότερες αντικειμενικές αξίες κατοικιών), χρειάζεται να αξιοποιείται και στον βαθμό της έρευνας. Τα πορίσματα των πανεπιστημιακών ερευνών, θα ήταν σκόπιμο να λαμβάνονται υπόψη από τις δημοτικές

αρχές και να ενσωματώνονται στα σχέδια του δήμου. Κατά αυτόν τον τρόπο, η πόλη θα εκσυγχρονίζεται και θα βελτιώνεται ταχύτερα, μέσω στοχευμένων καινοτόμων παρεμβάσεων.

Πράγματι, έχει πραγματοποιηθεί μεγάλος αριθμός συνεργασιών μεταξύ αυτών και του Δήμου Πειραιά, μολονότι η σχέση αυτή υφίσταται σε περισσότερο θεωρητικό και λιγότερο σε πρακτικό επίπεδο. Πολλές διπλωματικές αποφοίτων του ΕΜΠ έχουν γίνει με αντικείμενο μελέτης τον Πειραιά κι επίσης είχε δοθεί κι ως θέμα εξαμήνου στους φοιτητές της Αρχιτεκτονικής ΕΜΠ η περιοχή της Πειραιϊκής, τόσο το 2018 όσο και το 2019 (Σερράος, 2019).

Η συνεργασία αυτή, λόγω της έλλειψης συστηματικότητας και της μη θεσμικής της οργάνωσης, είναι προβληματική. Το Εργαστήριο Περιβάλλοντος λόγω της εμπλοκής του κ. Μπελαβίλα, έχει ως αντικείμενο μελέτης τον Πειραιά κι αυτό επικοινωνείται με το δήμο σε τακτική βάση, αλλά δεν έχει μέσω μίας προγραμματικής σύμβασης ή μέσω ενός θεσμικού συστήματος (Μπελαβίλας, 2020).

Το ίδιο ισχύει και για το ΠαΠει, το οποίο βρίσκεται σε συνεργασία με το Δήμο Πειραιά, όσον αφορά κοινωνικά θέματα όπως το προσφυγικό. Εκεί υπήρχε μία συνεργασία κυρίως λόγω του σχετικού κονδυλίου που είχε υπάρξει, με τη βοήθεια του οποίου το ΠαΠει παρείχε μαθήματα στους πρόσφυγες (Ρούβαλη, 2019).

Εντούτοις, μεταξύ ΠαΠει υπάρχει μία καλύτερη, με την έννοια της συστηματικότητας και της οργάνωσης, θεσμική σχέση με το δήμο, όπου γίνονται ανταλλαγές απόψεων σε μία καλή βάση, αλλά υπάρχει πάντα και η δυνατότητα για μία πιο αποτελεσματική λειτουργική σχέση. Γενικότερα, θα έπρεπε να ενσωματωθεί το Πανεπιστήμιο στην πόλη και η πόλη να το αξιοποιήσει στο σύνολό του (Χλωμούδης, 2020).

6.5. ΑΝΑΛΥΣΗ SWOT

Η ανάλυση SWOT (Strengths - Weaknesses - Opportunities - Threats) είναι ένα εργαλείο ανάλυσης του αντικείμενου μελέτης, το οποίο βοηθά στην καλύτερη κατανόησή του. Παρουσιάζει οργανωμένα τα Δυνατά και τα Αδύναμα Σημεία, τις Ευκαιρίες και τις Απειλές. Τα δύο πρώτα προέρχονται από το εσωτερικό περιβάλλον, ενώ τα δύο τελευταία από το εξωτερικό.

Πίνακας 6.5.: SWOT Ανάλυση Π.Ε. Πειραιά

ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ	ΑΔΥΝΑΜΑ ΣΗΜΕΙΑ
<ul style="list-style-type: none"> • Γεωγραφική θέση • Φυσική εξωστρέφεια • Εγκαταστάσεις προσφύγων • Δημιουργία καλλιτεχνικών ρευμάτων • ΔΘΠ • Μακρά ιστορία • Ιπποδάμειο πολεοδομικό σύστημα Διεθνής πύλη • Κτήρια υψηλής αρχιτεκτονικής αξίας • Αναξιοποίητα βιομηχανικά κελύφη • Μουσεία • Λιμενικές υποδομές διαφόρων τύπων πλοίων • Πανεπιστήμιο Πειραιά • Χαρακτηρισμός της περιοχής των Λιπασμάτων Δραπετσώνας ως χώρος μητροπολιτικής παρέμβασης • Διαχείριση SILO από το Δήμο Κερατσινίου-Δραπετσώνας • Προγραμματισμένες επενδύσεις 	<ul style="list-style-type: none"> • Αδυναμία διαμονής επισκεπτών στον Πειραιά • Έλλειψη μακροπρόθεσμου σχεδιασμού Απουσία στελεχωμένων ομάδων ως προς την τοπική προβολή • Έλλειψη υποδομών πολιτισμού • Μη ψηφιοποιημένες υπηρεσίες • Παρακμή ναυτιλιακού κέντρου Παρωχημένο προφίλ δραστηριοτήτων Ανεπάρκεια χώρων πρασίνου κι ελεύθερων χώρων • Παρεξηγημένη κουλτούρα Πειραιωτών, ‘Απομακρυσμένη’ πόλη • Μικρός αριθμός καταλυμάτων • Απουσία τουριστικών διαδρομών Προβληματική περπατησιμότητα της πόλης Σύγχυση κυκλοφορίας • Χωρικές ασυνέχειες από εγκαταλελειμμένα κτήρια • Πυκνή δόμηση • Άτυπη συνεργασία με ΑΕΙ
ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ	ΑΠΕΙΛΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> • Επέκταση δικτύου μεταφορών • Επενδυτικό ενδιαφέρον • Αναπτυξιακά προγράμματα • Τουρισμός κρουαζιέρας • Αρχιτεκτονικός τουρισμός • Συνεδριακός τουρισμός • Αρχαιολογικός τουρισμός • Ανάπτυξη δομών πολιτισμού • Θεσμός Πολιτιστικής Πρωτεύουσας • Συνεργασία με άλλες Πόλεις - Λιμάνια • Ανάπτυξη προγραμμάτων δια βίου μάθησης • Ενίσχυση ναυτιλιακού κέντρου 	<ul style="list-style-type: none"> • Κερδοσκοπικός χαρακτήρας ανάπτυξης λιμένα λόγω ιδιωτικοποίησης • Μετεγκατάσταση εταιριών στο εξωτερικό • Μη υποστήριξη οργανωμένων παρεμβάσεων από τον κρατικό φορέα • Διαρροή νέων επιστημόνων στο εξωτερικό

Δυνατά Σημεία

Ένα από τα βασικά δυνατά σημεία του Πειραιά είναι η μοναδική του γεωγραφική θέση. Αυτή η φυσική εξωστρέφεια που προκαλεί, αυτόματα δημιουργεί παγκόσμιο επενδυτικό ενδιαφέρον και παρέχει εμμέσως προβολή στην πόλη. Επιπλέον, τα αναξιοποίητα βιομηχανικά κελύφη της λιμενικής δραστηριότητας, διαμορφώνουν μία δυναμική περεταίρω ανάπτυξης. Ακόμη, οι προγραμματισμένες επενδύσεις περί του λιμένα, προσδίδουν ένα νέο αναπτυξιακό ορίζοντα στην πόλη.

Αδύναμα Σημεία

Κύριο αδύναμο σημείο του Πειραιά είναι ότι αποτελεί 'πέραςμα' και πως η κατάσταση αυτή δεν έχει ανατραπεί από κάποια αντίστοιχη, μεθοδευμένη και μακροπρόθεσμη στρατηγική. Αντίθετα, έχει σχηματιστεί ένας φαύλος κύκλος μεταξύ του ανεπαρκούς αριθμού καταλυμάτων, υποδομών πολιτισμού και της επιμονής των αρμόδιων προς μεμονωμένες δράσεις, οι οποίες συχνά έχουν παρωχημένο χαρακτήρα. Όσον αφορά τον πολιτισμό, αποτελεί για πολλούς μία 'απομακρυσμένη' και αδιάφορη πόλη, ενίοτε και για τους ίδιους τους Πειραιώτες.

Ευκαιρίες

Ήδη έχουν δρομολογηθεί αρκετά επενδυτικά έργα στην πόλη και αυτό, όπως αναφέρθηκε, είναι ένα δυνατό σημείο. Οι περεταίρω επενδύσεις που ίσως υπάρξουν, ιδανικά αν έχουν χαρακτηριστικά ολοκληρωμένων χωρικών επεμβάσεων, αποτελούν ευκαιρίες για τον Πειραιά. Επίσης, τα διάφορα είδη μορφών τουρισμού θα μπορούσαν να αναπτυχθούν, εφόσον προηγηθούν οι κατάλληλες μελέτες και υποδομές. Τα αναπτυξιακά προγράμματα και το κρατικό επενδυτικό ενδιαφέρον, θα πρόσδιδαν ακόμη μεγαλύτερη τοπική ανάπτυξη.

Απειλές

Με την ιδιωτικοποίηση του λιμένα, προκύπτουν αρκετά θετικά αποτελέσματα, εξ' ίσου όμως προκύπτουν και αρνητικά, όπως ο παραγκωνισμός των πολιτιστικών χρήσεων, καθώς αποδίδουν σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα. Η μετεγκατάσταση εταιριών (κυρίως ναυτιλιακών) στα προάστια της Αττικής ή στο εξωτερικό, όπως και η διαρροή νέων επιστημόνων στο εξωτερικό, απειλούν ήδη τον Πειραιά κι αν δεν ανατραπεί αυτό το φαινόμενο, είναι επόμενο σε βάθος χρόνου, να αποτελέσει ακόμα μεγαλύτερη απειλή για την τοπική ανάπτυξη.

6.6. ΠΕΡΙΛΗΨΗ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η σημαντικότητα του Πειραιά ως πόλη, μέχρι στιγμής περιορίζεται στην ιδιότητά του ως 'Πόλη-Λιμάνι'. Αυτό από μόνο του δεν είναι αρκετό, ώστε να έχει η πόλη μία ισορροπημένη και πολύπλευρη ανάπτυξη. Έχει αναχθεί ουσιαστικά η ιδιότητά του αυτή, σε 'τοπική ταυτότητα', γεγονός που ενισχύεται από τη σημασία και τις επενδύσεις που λαμβάνει, οι οποίες σχετίζονται κατά κύριο λόγο με την ανάπτυξη του λιμένα και τα παράγωγα αυτής. Από την έρευνα πεδίου προκύπτει, πως η αναγνωρισιμότητα του λιμένα, αποτελεί μία σημαντική δύναμη, αλλά η πραγματική ταυτότητα της πόλης, είναι αναγκαίο να δομηθεί και να προβληθεί μέσω στρατηγικού σχεδιασμού και να αφορά τα ιδιαίτερα στοιχεία της πόλης, όπως το καλλιτεχνικό και ιστορικό της παρελθόν, το αποτύπωμα του σύγχρονου πολιτισμού της, τα υψηλής αρχιτεκτονικής αξίας κτήριά της, όπως το SILO που αποτελεί σύμβολο μία ολόκληρης εποχής κ.α. Οι στερεοτυπικές αντιλήψεις για τη κουλτούρα των Πειραιωτών, όπως και η αντίληψη πως ο Πειραιάς είναι 'απομακρυσμένος και αδιάφορος', ενισχύονται από τις ελλείψεις πολιτιστικών υποδομών, από τις μεμονωμένες και -ως επί το πλείστο- παρωχημένες πολιτιστικές δράσεις, όπως και από την έλλειψη σταθερών μέσων τροχιάς προς την πόλη. Το τελευταίο αναμένεται να αποκατασταθεί με την έλευση των μετρό και τραμ στα επόμενα έτη, όμως δεν είναι εξ' ίσου ευοίωνο το μέλλον για τον πολιτισμό. Επιπλέον, η σταδιακή αποδυνάμωση του ναυτιλιακού κέντρου και η διαρροή νέων στο εξωτερικό, απειλούν την τοπική ανάπτυξη. Οι προγραμματισμένες επενδύσεις, παρόλο που είναι πολλών εκατομμυρίων και αρκετές σε αριθμό, αναμφίβολα θα αναπτύξουν το οικονομικό σκέλος της πόλης, θα προσφέρουν θέσεις εργασίας και μελλοντικά θα διαμορφώσουν ροές τουριστών, καθώς ο τουρισμός κρουαζιέρας έχει ιδιαίτερη βαρύτητα στα επικείμενα σχέδια. Είναι όμως μεμονωμένες παρεμβάσεις, οι οποίες αποσκοπούν κυρίως στην οικονομική ανάπτυξη της πόλης, χωρίς να αποτελεί ο πολιτισμός προτεραιότητα για τις περισσότερες από αυτές. Συνεπώς, είναι αναγκαίο ο μελλοντικός επισκέπτης του Πειραιά να βιώσει μία ολοκληρωμένη εμπειρία, ώστε να επισκεφθεί ξανά την πόλη. Με στόχο την πολιτιστική ανάπτυξη του Πειραιά, είναι αναγκαία επομένως η συστηματική και οργανωμένη ενασχόληση με τα πολιτιστικά του δήμου, η αναβάθμιση και η προβολή των υπάρχουσών δομών πολιτισμού ή και η επανάχρηση των συμβολικών του κτηρίων, η δημιουργία περισσότερων αντίστοιχων δομών, η ανάπτυξη κοινού για πολιτισμό, όπως και η παροχή σύγχρονων και συλλογικών πολιτιστικών εκδηλώσεων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

7. ΠΡΟΤΑΣΗ ΓΙΑ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΥ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΠΕΙΡΑΙΑ

Από το προηγούμενο κεφάλαιο διαπιστώθηκε πως ο πολιτιστικός τομέας του Πειραιά, χρήζει διορθώσεων. Για την ακρίβεια, είναι απαραίτητη η δημιουργία κοινού για πολιτιστικές εκδηλώσεις, η παρουσία περισσότερων πολιτιστικών δομών, η στρατηγική και μακροπρόθεσμη οργάνωση πολιτιστικών εκδηλώσεων και η συμμετοχή της τοπικής κοινότητας σε αυτές. Με αυτόν τον τρόπο, η τοπική ταυτότητα δυνητικά θα επαναπροσδιοριστεί, ούτως ώστε σε βάθος χρόνου, να αναβαθμιστεί η εικόνα που έχουν πρωτίστως οι ίδιοι οι Πειραιώτες για την πόλη τους και κατ' επέκταση οι κάτοικοι των γύρω περιοχών. Σε επόμενο στάδιο, η οργάνωση των τοπικών πολιτιστικών δομών, ενδέχεται να συνδυαστεί με την προδιαγεγραμμένη ανάπτυξη της πόλης, ώστε να αποτελέσει κίνητρο για τους επισκέπτες του Πειραιά να επισκεφθούν ξανά την πόλη. Ως συμβολή στην αντιμετώπιση των ανωτέρω αναγκών, προτείνεται η διοργάνωση ενός Καλλιτεχνικού Φεστιβάλ στον Πειραιά, το οποίο αναλύεται στις επόμενες παραγράφους, όπου δίδονται τα χαρακτηριστικά του φεστιβάλ, εξηγείται ο τρόπος επιλογής του χώρου διοργάνωσης, αναπτύσσονται οι κατηγορίες δραστηριοτήτων και τέλος, παρουσιάζεται το λογότυπο.

7.1. ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΥ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΠΕΙΡΑΙΑ

Όραμα

‘Η σύνδεση της πειραιϊκής ταυτότητας με την τέχνη και η ανάδειξη της πόλης ως πόλος έλξης πολιτισμού’

Αποστολή

Να αποκτήσει ο Πειραιάς μία αναπτυγμένη, εξωστρεφή καλλιτεχνική πλευρά, μέσω της οποίας οι κάτοικοί του αρχικά και οι επισκέπτες της πόλης μετέπειτα, να αποκτήσουν ένα κοινό σημείο συνάντησης.

Θεματολογία

Αρχικά το φεστιβάλ θα είναι καλλιτεχνικό και πολυθεματικό, ώστε οι κάτοικοι να αποκτήσουν πολλά και διαφορετικά καλλιτεχνικά ερεθίσματα. Έτσι, προσδοκάται η πολύπλευρη καλλιτεχνική ανάπτυξή τους, η οποία σε συνδυασμό με την ανάμειξη τους

στο φεστιβάλ, δυνητικά να αποτελέσει τη δημιουργία κοινού για πολιτισμό. Οι θεματικές κατηγορίες είναι η γλυπτική, η ζωγραφική, η φωτογραφία, το θέατρο, ο κινηματογράφος και η μουσική. Οι συγκεκριμένες θεματικές επιλέχθηκαν καθώς συγκεντρώνουν το υψηλότερο ενδιαφέρον στη σύγχρονη καλλιτεχνική πραγματικότητα κι επίσης υπάρχει μία παράδοση στον τόπο από πολλούς Πειραιώτες καλλιτέχνες που έχουν διακριθεί, όπως η Κατίνα Παξινού και ο Αιμίλιος Βεάκης (ηθοποιός), ο Κωνσταντίνος Βολανάκης (ζωγράφος) κ.α.

Διάρκεια και Χώρος διοργάνωσης

Το Καλλιτεχνικό Φεστιβάλ Πειραιά (ΚΦΠ) προγραμματίζεται να έχει εξάπλωση στο χρόνο, με διάρκεια τριών μηνών. Με αυτόν τον τρόπο, επιδιώκεται μικρή επιμήκυνση της θερινής τουριστικής περιόδου αφενός και αφετέρου, και θα παρέχει τον κατάλληλο χρόνο σε κάθε θεματική ενότητα, ώστε να εκφρασθεί επαρκώς. Χώρος διεξαγωγής θα είναι το εμβληματικό κτήριο του SILO στο λιμένα του Πειραιά. Θα χρησιμοποιηθεί ο ισόγειος χώρος του, αλλά και χώροι του εξωτερικού περιβάλλοντός του (προαύλιο). Στον ισόγειο χώρο θα πραγματοποιούνται οι εκθέσεις γλυπτικής, ζωγραφικής και φωτογραφίας, ενώ στον προαύλιο οι εκδηλώσεις κινηματογράφου, θεάτρου και μουσικής. Το ΚΦΠ σχεδιάζεται αρχικά με δωρεάν είσοδο, καθώς θα επιδιώξει να έχει χορηγίες και την υποστήριξη του κρατικού φορέα. Ωστόσο θα απαιτείται ηλεκτρονική κράτηση για λόγους απολογισμού του φεστιβάλ.

Πίνακας 7.1.: Περιεχόμενο Καλλιτεχνικού Φεστιβάλ Πειραιά

Θεματικός άξονας	Ημερομηνίες	Χώρος διεξαγωγής
Γλυπτική	2 - 12 Απριλίου	Εσωτερικός
Ζωγραφική	16 - 26 Απριλίου	Εσωτερικός
Φωτογραφία	31 Απριλίου - 9 Μαΐου	Εσωτερικός
Θέατρο	10 - 20 Μαΐου	Προαύλιο
Κινηματογράφος	23 Μαΐου - 3 Ιουνίου	Προαύλιο
Μουσική	6 - 16 Ιουνίου	Προαύλιο

Συμμετέχοντες

Οι συμμετέχοντες θα διακρίνονται σε προσκεκλημένους και σε εκείνους που θα υποβάλουν το ενδιαφέρον τους για συμμετοχή. Οι πρώτοι, θα λαμβάνουν πρόσκληση από την οργανωτική ομάδα, ενώ για τους δεύτερους θα προηγείται ανακοίνωση για εκδήλωση ενδιαφέροντος, η οποία θα απευθύνεται σε Έλληνες και διεθνείς καλλιτέχνες. Επίσης, οι ίδιοι θα έχουν τη δυνατότητα συμμετοχής σε διαγωνισμό ανάδειξης καλύτερου θεάματος. Τόσο οι συμμετέχοντες, όσο και οι επισκέπτες, θα μπορούν να δηλώνουν τη συμμετοχή τους ή να κλείνουν το εισιτήριό τους μέσω ειδικής ηλεκτρονικής πλατφόρμας.

Στελεχωμένη ομάδα

Θα υπάρχει συγκεκριμένη ομάδα στελεχών η οποία θα ασχολείται συστηματικά με το ΚΦΠ σε ετήσια βάση, ώστε να παρακολουθείται η τήρηση των κριτηρίων οργάνωσης και να εξασφαλίζεται η υψηλή ποιότητά του. Η ομάδα αυτή θα αποτελείται από ένα μηχανικό πολεοδόμο-χωροτάκτη για τη χωρική ανάπτυξη του ΚΦΠ, έναν αρχιτέκτονα για τις παρεμβάσεις κάθε θεματικής ενότητας στο χώρο, έναν οικονομολόγο για τη διαχείριση των πόρων και των οικονομικών θεμάτων, δύο στελέχη μάρκετινγκ-επικοινωνίας για τις ανάγκες της προώθησης, έναν προγραμματιστή για την ιστοσελίδα του ΚΦΠ, κι έναν σκηνοθέτη, ένα μουσικό, ένα φωτογράφο, ένα γλύπτη κι ένα ζωγράφο για τη διεξαγωγή των αντίστοιχων θεματικών. Εξωτερικοί συνεργάτες θα είναι ένας λογιστής, ένας γραφίστας και οι συνάδελφοι των ανωτέρω καλλιτεχνών, ώστε να παισιωθεί η κατάλληλη κριτική επιτροπή.

Ποιότητα παραγωγής

Η ποιότητα της παραγωγής θα εξασφαλίζεται μέσω της αξιολόγησης περιεχομένου από τις αιτήσεις των συμμετεχόντων και από τους διακεκριμένους καλλιτέχνες που θα καλούνται.

Κοινό - Στόχος

Στόχος είναι το νεανικό κυρίως κοινό, δηλαδή ηλικίες 16-45. Δεδομένου του σύγχρονου ύφους του φεστιβάλ, πιστεύεται πως σε αυτή την ηλικιακή ομάδα θα έχει ιδιαίτερη απήγηση, χωρίς να αποκλείονται προφανώς και άνθρωποι ηλικιών πέραν αυτών. Εάν μάλιστα ληφθεί υπόψη το ενδεχόμενο ύπαρξης του Μουσείου Ενάλιων

Αρχαιοτήτων, τότε υφίσταται και η παράμετρος του οικογενειακού τουρισμού, οπότε και αναφέρεται κανείς σε ακόμη ευρύτερο φάσμα ηλικιών.

Μάρκετινγκ & Προώθηση

Το μάρκετινγκ και η προώθηση του φεστιβάλ, θα πραγματοποιείται συγκεκριμένα και στοχευμένα. Ειδικότερα το μείγμα μάρκετινγκ μέσω του μοντέλου 4P's (Product, Place, Price, Promotion) θα είναι ως εξής (Kotler, 2002: 17) :

Product (προϊόν/αγαθό): Το Καλλιτεχνικό Φεστιβάλ Πειραιά στο σύνολό του και πιο εξειδικευμένα ανά τομέα τέχνης. Σε δεύτερο επίπεδο είναι η πόλη του Πειραιά, η Αθήνα, τα νησιά που εξυπηρετούνται από τις πύλες του λιμένα, το SILO και η γενικότερη αναπλασμένη περιοχή γύρω από αυτό, συμπεριλαμβανομένων όλων των επιμέρους πόλων έλξης.

Price (τιμή): Εφόσον δεν θα απαιτείται εισιτήριο, εννοούνται τα κόμιστρα των εισιτηρίων, ώστε να μεταβεί κανείς στον Πειραιά, τα οποία διαφέρουν βάσει του προτιμώμενου μέσου μετακίνησης ο οποίος μπορεί να είναι μέσω λεωφορείου και των γραμμών του μετρό για τους κατοίκους Αθήνας-Πειραιά, ακτοποϊκά, μέσω τραίνου/ΚΤΕΛ/ προαστιακού ή αεροπορικώς.

Place (θέση/τόπος/κανάλια διανομής): Στοχεύοντας στη 'μεταφορά και διανομή' της εικόνας της φεστιβάλ στο εσωτερικό και στο εξωτερικό, τα κανάλια διανομής βάσει του κοινού στόχου θα επικεντρώνονται στις ηλικίες 16 - 45. Συνεπώς πρόκειται για μέσα κοινωνικής δικτύωσης, ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, διαφημίσεις σε σχετικές ιστοσελίδες, όπως και για συνεργασίες με σχετικούς φορείς.

Promotion (προώθηση): Με σκοπό την πιο άμεση - δυνατή μετάδοση του μηνύματος από το κανάλι διανομής στο κοινό - στόχο, θα υπάρχουν διαφορές ως προς την εξειδίκευση. Για παράδειγμα, ο τομέας του φεστιβάλ που σχετίζεται με τη φωτογραφία, θα προβάλλεται σε ιστοσελίδες και περιοδικά που αφορούν αυστηρά φωτογράφους. Επιπλέον, στην περίπτωση του οικογενειακού τουρισμού, τα κανάλια διανομής θα παραμένουν ως επί το πλείστο τα ίδια λόγω της ευρείας τους απήχησης, ωστόσο θα δίνεται έμφαση στο περιεχόμενο, ως προς τις δραστηριότητες που μπορούν να απολαύσουν όλα τα μέλη μιας οικογένειας.

Σχέδιο εσόδων & Πωλήσεις

Το σχέδιο εσόδων και τις πωλήσεις (όπου προϊόν/αγαθό θεωρείται το φεστιβάλ) είναι αντικείμενο που θα καθορίσει με σαφήνεια το οικονομικό στέλεχος της ομάδας του φεστιβάλ. Σε κάθε περίπτωση, θα υπάρξει προϋπολογισμένο σχέδιο εσόδων, ώστε να εξασφαλιστεί η κάλυψη των δαπανών του φεστιβάλ. Πρόκειται για ένα φεστιβάλ μη άμεσα κερδοσκοπικού χαρακτήρα, όπου τα έσοδα θα του εξασφαλίζουν την επιβίωση του, οπότε υπολογίζεται πως το σχέδιο εσόδων θα αφορά ορίζοντα τουλάχιστον πενταετίας.

Μηχανισμός απολογισμού

Ο μηχανισμός απολογισμού κρίνεται απαραίτητος τόσο στο τέλος κάθε θεματικής ενότητας, όσο και στο τέλος ολόκληρου του φεστιβάλ και θα γίνεται μέσω της καταμέτρησης των ηλεκτρονικών κρατήσεων. Η συμβολή αυτού του μηχανισμού στην βελτίωση και επικαιροποίηση του περιεχομένου του φεστιβάλ είναι πολύ σημαντική, καθώς θα δείξει ποιες θεματικές ενότητες είχαν περισσότερη και ποιες λιγότερη απήχηση, αν λειτούργησαν ικανοποιητικά οι δομές και γενικότερα προσφέρει το μηχανισμό της ανατροφοδότησης, προκειμένου το φεστιβάλ να βελτιώνεται περισσότερο κάθε χρόνο.

Λειτουργία - Εκτέλεση

Η λειτουργία του φεστιβάλ αφορά κυρίως την αποτελεσματική εκτέλεση των ήδη προγραμματισμένων δράσεων, γι' αυτό είναι και κρίσιμος ο ρόλος του διευθυντή του φεστιβάλ. Σε ένα ευρύτερο πλαίσιο σχετίζεται με τη συστηματική και πιστή στο αρχικό όραμα μεθοδευμένη εργασία των στελεχών καθ' όλη τη διάρκεια του έτους.

Πιστότητα περιεχομένου

Η πιστότητα του περιεχομένου ενός φεστιβάλ, είναι αυτή που θα το χαρακτηρίσει ως ένα βαθμό και σίγουρα θα κάνει τον επισκέπτη να το προτιμήσει ξανά. Πιστότητα ωστόσο δεν εννοείται σε καμία περίπτωση, στείρα τήρηση του αρχικού πλάνου, αν αυτό κρίνεται πλέον ως παρωχημένο λόγω των κοινωνικών εξελίξεων ή λόγω του μηχανισμού ανατροφοδότησης. Πιο ορθά, πρόκειται για πιστότητα στην υψηλή και σύγχρονη ποιότητα του περιεχομένου του φεστιβάλ.

Ανάμειξη τοπικής κοινότητας

Η ουσιαστική ανάμειξη της τοπικής κοινότητας προβλέπεται μέσα από συμμετοχικές δραστηριότητες, όπως είναι ο εθελοντισμός σε διάφορα τμήματα, τόσο κατά το σχεδιασμό, όσο και κατά τις ημέρες λειτουργίας του φεστιβάλ και η κινητοποίησή της αναμένεται να επιτευχθεί μέσα από τη στοχευμένη προώθηση του ΚΦΠ.

Προσέλευση κοινού

Δεδομένης της κυρίως τοπικής, αλλά και της διεθνούς προβολής του ΚΦΠ, το κοινό που αναμένεται να προσέλθει και να συμμετέχει στο φεστιβάλ, θα είναι περισσότερο ελληνικό, όπως επίσης και διεθνές. Υπολογίζεται σταδιακά να αυξάνεται, καθώς το φεστιβάλ θα αποκτήσει τη δική του ταυτότητα.

Οικονομική προσιτότητα

Πρόκειται για ένα φεστιβάλ που θα έχει δωρεάν είσοδο, καθώς στοχεύει στην προαγωγή της τέχνης και του γόνιμου διαλόγου. Υπολογίζεται να αποδώσει μακροπρόθεσμα, χωρίς να αποσβέσει απαραίτητα άμεσα τις οικονομικές του δαπάνες.

Εκπαίδευση

Η εκπαίδευση που θα παρέχει το φεστιβάλ, διακρίνεται σε δύο κατηγορίες. Στην πρώτη κατηγορία ανήκουν οι συζητήσεις/διαλέξεις που θα γίνονται κυρίως στο εσωτερικό του SILO, παράλληλα με τις εκεί εκθέσεις, σε κάποιον ειδικά διαμορφωμένο χώρο και στη δεύτερη ανήκει η γνώση και η εμπειρία που θα λάβει ένας εθελοντής, συμμετέχοντας στο φεστιβάλ.

Οι στόχοι που εκτιμάται πως θα επιτευχθούν είναι οι κάτωθι:

Στόχοι

Κατά τη σύλληψη της ιδέας του φεστιβάλ, πέρα από το όραμα και την οργανωτική δομή, αναγκαία είναι επίσης, η καταγραφή των στόχων, ώστε μέσω του απολογισμού, να είναι γνωστό αν επιτεύχθηκαν ή όχι, με απώτερο σκοπό την τελική αξιολόγηση του φεστιβάλ.

Χρειάζεται να γίνει σαφές επίσης, πως πρόκειται για μία θεωρητική πρόταση, συνεπώς δε λαμβάνεται υπόψη η διαδικασία και το κόστος αποκατάστασης του κτηρίου του SILO στο οποίο θα διεξάγεται το φεστιβάλ. Την περίοδο του Οκτωβρίου 2019

ψηφίστηκε η πρόταση να φιλοξενήσει το SILO, το Μουσείο Ενάλιων Αρχαιοτήτων, ωστόσο δεν είναι απόλυτα σίγουρο αν θα περάσει στη φάση υλοποίησης (Σπύρου, 2019).

Οπότε το ΚΦΠ το οποίο προτείνεται, θα μπορούσε να έχει παράλληλη δράση με το Μουσείο και να μην επωμιστεί το βαρύ κόστος της κτηριακής ανακατασκευής. Η παράλληλη δράση επιτρέπεται καθώς το Μουσείο θα λειτουργεί στους επάνω χώρους του SILO και το φεστιβάλ απαιτεί μόνο τον ισόγειο και τον προαύλιο χώρο. Προκύπτει συνεπώς ως στόχος η παράλληλη δράση Μουσείου - Φεστιβάλ.

Σε κάθε περίπτωση, οι στόχοι διαφέρουν ανάλογα το είδος του φεστιβάλ και τις προσδοκίες που υπάρχουν από αυτό. Οι στόχοι για το Καλλιτεχνικό Φεστιβάλ Πειραιά είναι οι εξής:

- Το Φεστιβάλ Πειραιά να αποτελέσει κέντρο ροών για τους λάτρεις της τέχνης
- Η πολιτιστική ενίσχυση της ταυτότητας της πόλης
- Ο επαναπροσδιορισμός της εικόνας της πόλης από τους ίδιους τους κατοίκους
- Η τοπική προβολή
- Η τόνωση της τοπικής οικονομίας
- Η ανάδειξη νέων καλλιτεχνών

7.2. ΧΩΡΟΣ ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗΣ

Ο χώρος της διοργάνωσης είναι πολύ σημαντικός για ένα φεστιβάλ, καθώς έχει τόσο πρακτικό, όσο και συμβολικό ρόλο. Ο πρακτικός ρόλος είναι εμφανής και αυτό σημαίνει πως πρέπει να πληροί τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

- Να έχει χωρητικότητα μεγέθους τέτοιου, ώστε να μπορεί να ανταπεξέλθει στον εκτιμώμενο αριθμό των παρευρισκόμενων.
- Να βρίσκεται σε τοποθεσία με πολύ ικανοποιητική προσπελασιμότητα.
- Να βρίσκεται σε καλή κτηριακή κατάσταση.
- Να μπορεί να υποστηρίξει τις αναγκαίες τεχνολογίες.

Ωστόσο, τα κριτήρια με τα οποία επιλέγεται ο χώρος διοργάνωσης δεν είναι μόνο τεχνικής φύσης, αλλά και συμβολικής. Είναι αναγκαίο, ο χώρος να 'συνδέεται πνευματικά' με το φεστιβάλ (ή το εκάστοτε γεγονός) που θα φιλοξενήσει, και να μην είναι απλά συμβατός με αυτό, πόσω μάλλον αντίθετος. Η ατμόσφαιρα που θα επικρατήσει επηρεάζεται από το περιεχόμενο του φεστιβάλ, το οποίο κατ' επέκταση διαμορφώνει και την ενέργεια των παρευρισκόμενων, αλλά σε πολύ σημαντικό βαθμό, διαμορφώνεται εξ' ίσου και από την ενέργεια του χώρου. Για τους ανωτέρω λόγους, η

ενότητα του χώρου και του φεστιβάλ είναι αναγκαία και καλό θα ήταν να προϋπάρχει και να μην δημιουργείται εκ του μηδενός.

Επιπλέον, όπως υποστηρίζουν οι Hitters και Richards (2002: 36) από τη μελέτη περίπτωσης των περιοχών Witte de Withstraat στο Ρότερνταμ και Westgrasfabriek στο Άμστερνταμ, οι οποίες ήταν πρώην βιομηχανικές περιοχές και πλέον λειτουργούν ως clusters πολιτισμού, ο βαθμός ελέγχου και η διαχειριστική πολιτική που ακολουθήθηκε από τις τοπικές αρχές της πόλης στις διαδικασίες ανάπλαση της περιοχής έχουν καθοριστική επίδραση: α) στο βαθμό διαφοροποίησης των νέων λειτουργιών και δραστηριοτήτων που προσελκύονται στην περιοχή, β) στο βαθμό δημιουργικότητας της περιοχής ως χώρου εκκόλαψης νέων δραστηριοτήτων και γ) στην εικόνα της περιοχής και της τοπικής ταυτότητας (Γοσποδίνη, 2006: 36).

Είναι σαφές λοιπόν, η αναγκαιότητα που υφίσταται ως προς τη ‘συμβολική’ σύνδεση του φεστιβάλ με τον χώρο διεξαγωγής του. Η χωρική υπόσταση του φεστιβάλ, δεν περιορίζεται αυστηρά στην κτηριακή εγκατάσταση αλλά και στα όσα συμβολίζει το κτήριο ως έχει.

SILO Λιμένα Πειραιά

Για τη στέγαση του ΚΦΠ –που σχεδιάζεται σε αυτήν την εργασία- έχει επιλεχθεί το κτήριο του SILO (Βλ. Παράγραφο 6.3.), το οποίο βρίσκεται εντός του λιμένα Πειραιά. Το συγκεκριμένο κτήριο είναι ένα από τα πλέον εμβληματικά κτήρια στην ευρύτερη περιοχή του Πειραιά και είναι γνωστό ως επί το πλείστο, ως ‘Ρολόι της Δραπετσώνας’, εφ’ όσον πέραν της δεσπόζουσας θέσης του στην είσοδο του λιμένα (Εικόνα 7.2.1.), χτυπά στο ρυθμό των ‘Παιδιών του Πειραιά’, υπενθυμίζοντας έτσι την ταυτότητα της πόλης στους κατοίκους της.

Στο πλαίσιο του Καλλιτεχνικού Φεστιβάλ που προτείνεται, η συγκεκριμένη ανάπλαση δύναται να συμβάλει ακόμη περισσότερο στην τοπική ανάπτυξη, όπως και στην ενίσχυση της πολιτιστικής ταυτότητας του Πειραιά. Ο ισόγειος χώρος δεν θα είναι απλά ένας προθάλαμος για τους βασικούς χώρους του Μουσείου, αλλά ένας χώρος τέχνης και ανταλλαγής απόψεων, που θα ενθαρρύνουν την καλλιτεχνική δημιουργία, όπου ανά δεκαπέντε ημέρες θα αλλάζει το καλλιτεχνικό αντικείμενο. Ουσιαστικά πρόκειται για ένα ολοκληρωμένο και πολύπλευρο εγχείρημα το οποίο δύναται να συμπληρώσει την Πολιτιστική Ακτή του Πειραιά, να αναδείξει τη μοναδικότητά της και

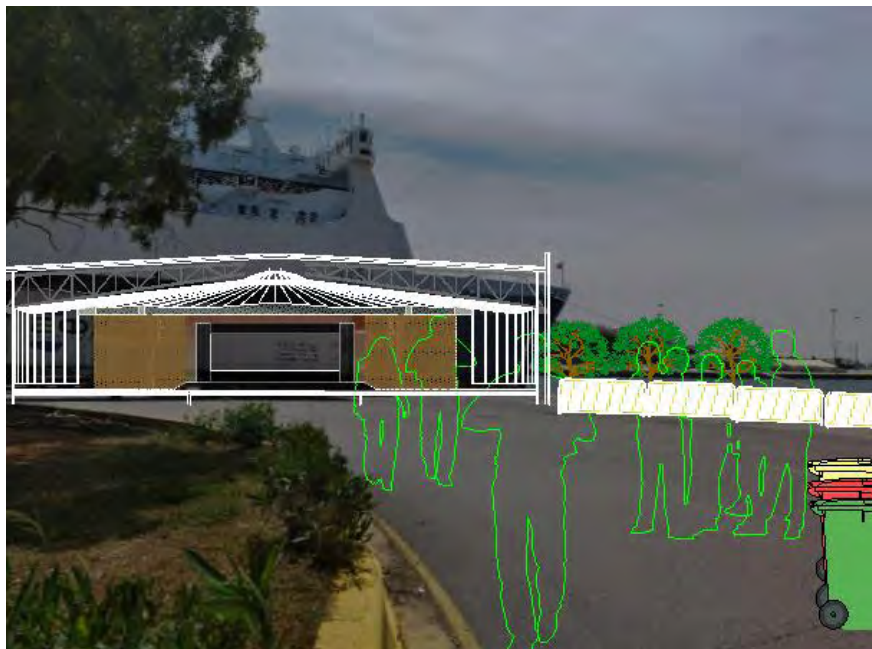
να την κατατάξει ως έναν από τους καλύτερα οργανωμένους πόλους έλξης τουρισμού και ελεύθερου χρόνου (Εικ. 7.2.1.-2).

Εικόνα 7.2.1.: Πρώτο βραβείο αρχιτεκτονικού διαγωνισμού εμπλουτισμένο με στοιχεία του προτεινόμενου ΚΦΠ

Πηγή: bustler.net Επεξεργασία: Ιδία

Εικόνα 7.2.2.: Υφιστάμενος εξωτερικός χώρος SILO εμπλουτισμένος με στοιχεία του προτεινόμενου ΚΦΠ

Πηγή: Προσωπικό αρχείο Επεξεργασία: Ιδία

7.3. ΑΠΟΨΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΤΑΣΗ ΤΟΥ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΥ ΦΕΣΤΙΒΑΛ

Ένας από τους θεματικούς άξονες των συνεντεύξεων ήταν η κριτική προσέγγιση των ερωτώμενων σχετικά με την πρόταση του ΚΦΠ. Η θεματική αυτή επιλέχθηκε διότι θεωρείται σημαντική η άποψη των αρμόδιων φορέων, προκειμένου να ληφθούν υπόψη τυχόν διορθώσεις ή επιπλέον προτάσεις, πάνω στην αρχική ιδέα.

Διαπιστώθηκε πως για τον Πειραιά, υπάρχουν ενδεχομένως βαθύτερα ζητήματα που καλό θα ήταν να επιλυθούν πριν το πολιτιστικό. Ειδικότερα, θα έπρεπε πρώτα να αναδειχθεί ο Πειραιάς ως λιμάνι κρουαζιέρας και ύστερα αυτό θα πυροδοτήσει μία σειρά άλλων γεγονότων, όπως τα φεστιβάλ (Μωραΐτης, 2019). Επιπλέον, θα μπορούσε να συμπληρώσει το δίκτυο χώρων που θα δημιουργηθεί βάσει των νέων στρατηγικών, ώστε να ενισχύσει με πολιτιστικό χαρακτήρα, τη -βασισμένη στη ναυτιλία- νέα τοπική ταυτότητα. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο, το ΚΦΠ χρειάζεται να έχει μία ισχυρή προσωπική, η οποία θα είναι ξεκάθαρη, αλλά και ελκυστική σε σχέση με άλλα φεστιβάλ τα οποία ήδη συμβαίνουν (Μπελαβίλας, 2020).

Ένας ακόμη βασικός παράγοντας είναι ο οικονομικός. Το ΚΦΠ, θα επιδρούσε θετικά στον Πειραιά, αλλά είναι δαπανηρό για τα οικονομικά δεδομένα του δήμου, οπότε καλό θα ήταν να βρεθούν χορηγοί ως αναγκαία προϋπόθεση (Μαργαρίτης, 2019). Επιπλέον, οι εταιρίες που διαχειρίζονται τους λιμένες είναι κερδοσκοπικές και συνήθως ενδιαφέρονται για επενδύσεις άμεσων αποδόσεων (Σπύρου, 2019). Ιδανικό θα ήταν αν μπορούσε να έχει αυτοχρηματοδότηση, καθώς κάθε μονάδα πολιτισμού, αν και υψηλής αξίας, είναι πολυδάπανη. Γενικότερα, αναμένεται να ωφελήσει την πόλη, καθώς υπό τις σωστές μελέτες, οι δραστηριότητες που προτείνονται, είναι ικανές να διαμορφώσουν έναν πόλο έλξης (Χλωμούδης, 2020).

Το εγχείρημα ενός καλλιτεχνικού φεστιβάλ στον Πειραιά θα μπορούσε να ήταν ευχάριστη πρόκληση ωστόσο, αφού οι πολίτες του Πειραιά είναι εξωστρεφείς και θα αναδείκνυε και την πόλη (Ρούβαλη, 2019). Ακόμη, πιστεύεται πως θα είχε ανταπόκριση, καθώς οι πολιτιστικές δραστηριότητες στον Πειραιά είναι λίγες (Συναδινού, 2019).

Συγκεκριμένα, το SILO είναι ένα κτήριο, το οποίο προσφέρει πολλούς χώρους και στο εσωτερικό και στον εξωτερικό του χώρο και συνδυαστικά με τη θάλασσα είναι μοναδικό και προσφέρεται για πολλές δραστηριότητες (Ανδρεαδάκης, 2020). Επιπλέον, λόγω της φυσικής του θέσης όπου αποτελεί κόμβο και 'πέραςμα', η στέγαση καλλιτεχνικής δραστηριότητας, θα μπορούσε να προάγει και την επικοινωνία (Πούλου,

2019). Τέλος, παρόμοια πρόταση είχε υπάρξει ξανά, το 2010, όπου η Μεγάλη Αποθήκη προτεινόταν για στέγαση εκθέσεων και καλλιτεχνικής δραστηριότητας. Από την έρευνα που είχε πραγματοποιηθεί τότε, πρόκυπτε, πως οι καλλιτεχνικές δραστηριότητες είναι μία μορφή ‘απάντησης’ στα σύγχρονα ‘ερωτήματα’ του Πειραιά (Αραχωβίτης, 2019).

7.4. ΛΟΓΟΤΥΠΟ

Το λογότυπο ενός φεστιβάλ και γενικότερα οποιουδήποτε προϊόντος, αποτελεί θεμελιώδες στοιχείο της ταυτότητάς του. Είναι αυτό που καθιστά άμεσα αντιληπτά τα περισσότερα χαρακτηριστικά, το ύφος και την αισθητική του φεστιβάλ. Επίσης αποτελεί βασικό κομμάτι του μάρκετινγκ, καθώς είναι το άμεσο αντικείμενο του, αλλά και το περισσότερο προβεβλημένο στοιχείο του.

Η γραμματοσειρά επιλέχθηκε για το λογότυπο, καθώς προβάλλει ένα είδος βιομηχανικής απλότητας και παράλληλα μία μοντέρνα αίσθηση τέχνης. Κατ’ αυτόν τον τρόπο συνδέονται ο βιομηχανικός χώρος (και κατ’ επέκταση το βιομηχανικό παρελθόν) με τη σύγχρονη τέχνη που θα προβάλλει το φεστιβάλ (Εικόνα 7.4.1.)

Εικόνα 7.4.1.: Λογότυπο ΚΦΠ

Επεξεργασία: Ίδια

Σε μία δεύτερη εκδοχή, έχει επιλεγθεί το κτήριο του SILO με το ρολόι το οποίο αποτελεί σήμα κατατεθέν (Βλ. Παράρτημα Εικόνα 7.4.2.) και σε μία τρίτη εκδοχή γίνεται εστίαση σε μία από τις σωλήνες του SILO, ως σύμβολο του βιομηχανικού χαρακτήρα του κτηρίου (Βλ. Παράρτημα Εικόνα 7.4.3.). Επιπλέον η ελαφριά κλίση των γραμμάτων στο λογότυπο της Εικόνας 7.4.2. προς τα έσω, πέραν του τρισδιάστατου χαρακτήρα ο οποίος προσδίδει μία μορφή ζωντάνιας, δημιουργεί και την αίσθηση ενός καλέσματος

προς το χώρο. Ομοίως η κλίση των γραμμάτων στο λογότυπο της Εικόνας 7.4.3. δείχνει τον πλήρη εναρμονισμό του ύφους του φεστιβάλ με το βιομηχανικό παρελθόν και χώρο.

7.5. ΠΕΡΙΛΗΨΗ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η πρόταση για το ΚΦΠ δημιουργήθηκε έτσι, ώστε να λειτουργήσει ως μηχανισμός περιορισμού των αδυνάμων στοιχείων του Πειραιά και ανάδειξης των δυνατών. Με στόχο την ανάδειξη της πόλης ‘ως πόλο έλξης πολιτισμού’, προσπαθεί να συμβάλει στην ενίσχυση της εξωστρέφειας και της καλλιτεχνικής πλευράς της πόλης. Το ΚΦΠ θα αποτελείται από 6 θεματικές ενότητες: Γλυπτική, Ζωγραφική, Φωτογραφία, Θέατρο, Κινηματογράφο και Μουσική, με συνολική διάρκεια 3 μηνών (Απρίλιος-Ιούνιος), αποσκοπώντας σε μία μικρή επιμήκυνση της θερινής τουριστικής περιόδου. Ένας από τους βασικούς στόχους επίσης, είναι η κινητοποίηση της τοπικής κοινότητας, γι’ αυτό και σε κάθε θεματική ενότητα θα υπάρχει δυνατότητα προβολής νέων καλλιτεχνών, ομάδα εθελοντών και εκπαιδευτικά σεμινάρια. Σε αυτό, κύριο ρόλο θα διαδραματίσει και η στοχευμένη προώθηση του ΚΦΠ. Από την έρευνα πεδίου, εκτός από τη έλλειψη πολιτιστικών υποδομών και κοινού για πολιτισμού, διαπιστώθηκε ακόμη πως οι όποιες πολιτιστικές δράσεις, δε χρησιμοποιούν μηχανισμό απολογισμού. Έτσι, το ΚΦΠ δίνει έμφαση σε αυτό, μέσω των ηλεκτρονικών κρατήσεων των (δωρεάν) εισιτηρίων και της στελεχωμένης ομάδας που έχει προγραμματίσει. Σε προσπάθεια συμβολικής σύνδεσης με το παρελθόν του Πειραιά, ως χώρος διοργάνωσης επιλέχθηκε το κτήριο του SILO και ο περιβάλλοντας χώρος του. Στα προγραμματικά κείμενα του δήμου, υπάρχει η θεσμοθετημένη πρόταση αξιοποίησης του ως Μουσείο Ενάλιων Αρχαιοτήτων, χωρίς όμως να έχει εγκριθεί η φάση υλοποίησης της (Ιούλιος 2020). Στο πλαίσιο της παρούσας διπλωματικής εργασίας, υφίσταται το θεωρητικό υπόβαθρο, πως το SILO έχει αναπλασθεί και οι δράσεις του φεστιβάλ που προτείνεται, προσαρμόζονται στην αρχιτεκτονική της ανάπλασης. Ως επί το πλείστο, η ιδέα έλαβε θετική ανταπόκριση, αν και παρουσιάστηκαν εξίσου και κάποιες αμφιβολίες, ως προς την οικονομική του βιωσιμότητα και το βαθμό προτεραιότητας που αποτελεί.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8

8. ΑΠΟΤΥΠΩΜΑ ΤΟΥ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟΥ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΠΕΙΡΑΙΑ ΣΤΗΝ ΤΟΠΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Από το ΚΦΠ αναμένεται το όφελος να είναι πολυεπίπεδο, ώστε να βελτιώσει αρκετές από τις πτυχές της σύγχρονης κοινωνίας. Στις επόμενες παραγράφους αναλύεται το αποτύπωμα του ΚΦΠ σε άμεσο και έμμεσο χρόνο.

8.1. ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΟ ΑΠΟΤΥΠΩΜΑ

Στο βραχυπρόθεσμο αποτύπωμα, ανήκουν οι άξονες, των οποίων τα αποτελέσματα, εκτιμάται πως θα γίνουν ορατά από τα πρώτα έτη λειτουργίας του ΚΦΠ.

8.1.1. *ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ*

Ικανοποίηση και ποιότητα

Η εμπειρία της εκδήλωσης είναι ένα σημαντικό αποτέλεσμα από το οποίο εξαρτώνται πολλά άλλα αποτελέσματα. Ως εκ τούτου, αναμένεται λόγω της συστηματικής εργασίας πάνω στο φεστιβάλ καθ' όλο το έτος, η συνολική εμπειρία να είναι ικανοποιητική και οι παρευρισκόμενοι να απολαμβάνουν το φεστιβάλ. Η ικανοποίηση είναι αναγκαίο να υπάρχει σε όλα τα στάδια, πέραν των βασικών εκδηλώσεων, εμπειρία κράτησης, μάρκετινγκ, χώρος διοργάνωσης, φιλικότητα προσωπικού), τόσο από τους επισκέπτες, όσο και από τους συμμετέχοντες.

Επιπλέον, για να υπάρχει ικανοποίηση από το φεστιβάλ είναι αναγκαία η εξασφάλιση της διαφοροποίησης του. Συγκρίνοντας το ΚΦΠ με τα υπόλοιπα τρία φεστιβάλ που αναλύθηκαν στο κεφάλαιο της ελληνικής εμπειρίας (Παράγραφος 3.5.), παρατηρείται πως διαφοροποιείται σε σημαντικό βαθμό από τα τρία υπόλοιπα φεστιβάλ (Πίνακας 8.1.1.).

Πίνακας 8.1.1.: Συγκριτικός πίνακας ελληνικής εμπειρίας και ΚΦΠ

Κριτήρια	Κ.Φ.Π.	Φεστιβάλ Αθηνών - Επιδαύρου	Φεστιβάλ Αισχύλια	Φεστιβάλ στη Θάλασσα
Πολυθεματικότητα	6 θεματικές ενότητες	2 θεματικές ενότητες	2 θεματικές ενότητες	2 θεματικές ενότητες
Χώρος	Αποκλειστική σύνδεση με τον χώρο	Πολλαπλοί χώροι	Πολλαπλοί χώροι	Αποκλειστική σύνδεση με τον χώρο
Στελέχωση	Ναι	Ναι	Ναι	Όχι
Σχέδιο μάρκετινγκ	Ναι	Όχι	Ναι	Όχι
Ανάμειξη τοπικής κοινωνίας	Ναι	Όχι	Μεμονωμένα	Μεμονωμένα
Εκπαίδευση	Ναι	Ναι	Όχι	Όχι
Οικονομική προσιτότητα	Υψηλή	Μέτρια	Υψηλή	Υψηλή

Επεξεργασία: Ίδια

Διακριτότητα και Καινοτομία

Για να ξεχωρίσει ένα φεστιβάλ και να αναπτύξει τη δική του ταυτότητα, η διακριτότητά του και η καινοτομία που παρουσιάζει, έχουν ιδιαίτερη βαρύτητα. Και οι δύο αυτοί παράγοντες επαληθεύονται στο ΚΦΠ σε μεγάλο βαθμό, τόσο στο σχεδιασμό του, όσο και στην εκτέλεση του. Όσον αφορά το αποτύπωμά του, είναι προτιμότερο να δίνεται έμφαση στην επίδραση που θα έχει στους επισκέπτες του. Οι επισκέπτες επομένως, θα έχουν μία ολοκληρωμένη εμπειρία από το φεστιβάλ και τις παράλληλες δράσεις του, κυρίως όμως είναι η πολυθεματικότητα του φεστιβάλ που θα έχει το σημαντικότερο αποτύπωμα. Οι συχνές αλλαγές στις θεματικές της τέχνης στον ίδιο χώρο, θα δημιουργήσουν την αίσθηση αναζήτησης των μεταξύ τους κοινών σημείων, θα φέρουν τους επισκέπτες ‘αντιμέτωπους’ με νέα είδη και μορφές τέχνης, θα ενισχύσουν τον γόνιμο διάλογο και επιπλέον θα κάνουν εμφανή την αναπροσαρμοστικότητα του χώρου βάσει της χρήσης του.

8.1.2. ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Στις παράλληλες δράσεις του φεστιβάλ ανήκει και η εκπαίδευση. Η εκπαίδευση επιτυγχάνεται μέσω των συζητήσεων και των διαλέξεων που θα πραγματοποιούνται κυρίως στο εσωτερικό του SILO, παράλληλα ή ενδιάμεσα στις καλλιτεχνικές δραστηριότητες, όπως επίσης και μέσω της εκπαίδευσης των εθελοντών. Θα διαχέεται επομένως η γνώση σχετικά με την λειτουργία και τη διαμόρφωση ενός φεστιβάλ, την τέχνη και παράλληλα θα ανταλλάσσονται απόψεις που θα προάγουν τη πνευματικότητα. Κατ' αυτόν τρόπο, οι εμπλεκόμενοι θα έχουν αποκτήσει ερεθίσματα που αφορούν τη δημιουργία, την οργάνωση, τη διοίκηση, τον προγραμματισμό ενός φεστιβάλ, όπως επίσης και διάφορους τομείς τέχνης. Ακόμη, μέσα από την αλληλεπίδραση και την ανθρώπινη συναναστροφή, θα αναπτυχθεί και μεμονωμένα η προσωπικότητα του κάθε συμμετέχοντα. Η ανάμειξη σε πολιτιστικές δραστηριότητες, έχει αποδειχθεί από την εμπειρία, πως ενισχύει τις επικοινωνιακές δεξιότητες, την αυτοπεποίθηση, την αποφασιστικότητα, όπως και σε άλλες πλευρές της ανθρώπινης ψυχολογίας.

8.1.3. ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ

Ανάπτυξη καλλιτεχνικής βιομηχανίας

Η ανάπτυξη της καλλιτεχνικής βιομηχανίας είναι αρκετά πιθανή, καθώς το ΚΦΠ επιδιώκεται να αποτελέσει παράδειγμα ορθού και συστηματικού σχεδιασμού, με αντικείμενο την τέχνη. Ως ένα από τα σημαντικότερα μειονεκτήματα του ελληνικού τρόπου διαχείρισης των εκδηλώσεων και του γενικότερου μηχανισμού λειτουργίας, έχει αποδειχθεί ότι είναι η έλλειψη μεθοδευμένου μακροπρόθεσμου σχεδιασμού, επομένως αναμένεται ο ορθός προγραμματισμός που θα ακολουθήσει το φεστιβάλ, να φέρει τα επιθυμητά αποτελέσματα και πέραν αυτού να επηρεάσει άλλες πολιτιστικές δραστηριότητες του ελλαδικού χώρου, ώστε μελλοντικά οι πολιτιστικές εκδηλώσεις να είναι οργανωμένες και να έλκουν επενδύσεις.

Καλλιτέχνες

Όσον αφορά τους ίδιους τους καλλιτέχνες που θα συμμετέχουν, θα βελτιώσει την παραγωγικότητά τους κατά πολλούς τρόπους. Αρχικά θα αποκτήσουν περισσότερη δικτύωση με συναδέλφους τους, θα εμπνευστούν από τις άλλες μορφές τέχνης ή ακόμα και από τις υπόλοιπες συμμετοχές στη θεματική που θα συμμετέχουν, θα έχουν πιο άμεση

επαφή με τον κόσμο και θα χαίρουν υψηλότερης αναγνωρισιμότητας. Ακόμη, λόγω του υψηλού επιπέδου του φεστιβάλ, θα υπάρχει υγιής ανταγωνισμός, συνεπώς θα εξασκήσουν τις καλλιτεχνικές τους ικανότητες περισσότερο, προκειμένου να διακριθούν. Ειδικότερα οι πρωτοεμφανιζόμενοι καλλιτέχνες, θα έχουν ένα ‘άνοιγμα’ στην καριέρα τους, εφόσον θα έχουν συναναστραφεί με σπουδαίους καλλιτέχνες, θα έχουν έρθει σε επαφή με κοινό μεγάλου αριθμού, θα έχουν προβληθεί μέσω των δικτύων και θα έχουν πλέον αποκτήσει φήμη.

8.1.4. ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Χώροι καταλυμάτων

Δεδομένου πως πρόκειται για ένα φεστιβάλ με υπερτοπική και ενδεχόμενη διεθνή απήχηση, διάρκειας τριών μηνών, είναι επόμενο να χρειαστούν χώροι καταλυμάτων για την παραμονή των επισκεπτών. Μία περίοδος τέτοιας διάρκειας, θα φέρει σημαντικά έσοδα στους ιδιοκτήτες καταλυμάτων, λόγω των διαρκών αφίξεων και αναχωρήσεων που θα πραγματοποιούνται. Είναι αναγκαίο ωστόσο να δομηθούν περισσότερα καταλύματα καθώς τα υπάρχοντα δεν είναι ικανά σε αριθμό για την κάλυψη των συγκεκριμένων αναγκών, όμως προβλέπεται ήδη ανέγερση ξενοδοχείου από τον ΟΛΠ στην περιοχή της Παγόδας.

Τοπική αγορά

Όπως σε κάθε περίπτωση ανάπλασης ή αναβάθμισης μιας περιοχής, έτσι και στην περίπτωση του Πειραιά, εκτός από τον καθ’ αυτό χώρο διεξαγωγής του ΚΦΠ, θα υπάρχει τόνωση και στην τοπική αγορά. Προσδοκούνται υψηλά ποσοστά επισκεψιμότητας στους χώρους εστίασης, στα καταστήματα και στις βιοτεχνίες. Φυσικά, καθώς πρόκειται για την έλευση ενός φιλότεχνου κοινού, υπολογίζεται υψηλή αποδοχή σε χώρους πολιτισμού, βιβλιοθήκες, μουσεία, γκαλερί, χώρους τέχνης και θεματικά πάρκα. Μάλιστα, η παροχή σχετικών αποκομμάτων με την προμήθεια του εισιτηρίου, θα ενισχύσει ακόμα περισσότερο την τοπική οικονομία.

Γειτονικές περιοχές

Τα ανωτέρω προφανώς επηρεάζουν και τις περιοχές στην ευρύτερη εμβέλεια του Πειραιά. Είναι μία πόλη με ικανοποιητικό δίκτυο μεταφορών και αρκετά διασυνδεδεμένη, άρα είναι σχεδόν αδύνατο κάποιος επισκέπτης να μην μεταβεί και σε κάποια άλλη πόλη, αφού θα έχει επισκεφθεί τον Πειραιά. Πρόκειται επομένως για μία

άμεση ανάπτυξη στην Περιφέρεια Αττικής και μία δυναμική ανάπτυξη στις Περιφέρειες: Πελοποννήσου, Νοτίου Αιγαίου και Στερεάς Ελλάδας.

Άλλα φεστιβάλ

Παρόλο που η περίοδος διεξαγωγής του ΚΦΠ δε συμπίπτει πλήρως με τις περιόδους των ΦΑΕ, ΦΑ και ΦσΘ, συμπίπτουν ως κοινές οι τελευταίες ημέρες του ΚΦΠ με κάποιες πρώτες δράσεις των ανωτέρω φεστιβάλ. Είναι λογικό οπότε, κάποιος που θα επισκεπτεί το ΚΦΠ, να επισκεπτεί εξίσου και κάποιο άλλο φεστιβάλ που διεξάγεται σε κοντινή απόσταση. Κατ' αυτόν τον τρόπο, θα υπάρξει ακόμη μεγαλύτερη επισκεψιμότητα των συγκεκριμένων φεστιβάλ και κατ' επέκταση υψηλότερη περιφερειακή ανάπτυξη.

8.2. ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΟ ΑΠΟΤΥΠΩΜΑ

Σε ορίζοντα τουλάχιστον δεκαετίας, επιδιώκεται το αποτύπωμα του ΚΦΠ να είναι ακόμα πιο ευρύ. Αναμένεται να επηρεάσει βαθύτερες δομές της κοινωνίας, του τρόπου οργάνωσης των φεστιβάλ, την ανάγκη για διαμόρφωση τοπικής ταυτότητας και να διατυπώσει τη σημαντικότητα του ρόλου του πολιτισμού στην τοπική ανάπτυξη.

8.2.1. *ΚΟΙΝΩΝΙΑ*

Διαμόρφωση κοινού για πολιτισμό

Μία θετική εμπειρία ή μία επιτυχημένη συμμετοχή σε ένα φεστιβάλ, αρκούν ώστε να επισκεφτεί ή να συμμετέχει κανείς ξανά στο ίδιο ή σε άλλα φεστιβάλ. Επιπρόσθετα, διευρύνουν το ενδιαφέρον του ατόμου για τα καλλιτεχνικά ενδιαφέροντα, γεγονός που θα το οδηγήσει σε περαιτέρω ενασχόληση και συμμετοχή σε παρόμοιες θεματικά εκδηλώσεις. Έτσι, παρατηρείται η δημιουργία και η ανάπτυξη ενός συγκεκριμένου κοινού, το οποίο θα μπορούσε να αποτελέσει κοινό - στόχο για διάφορα εγχειρήματα της πολιτιστικής βιομηχανίας.

Τοπική υπερηφάνεια

Η εμπειρία έχει δείξει πως η διεξαγωγή ενός φεστιβάλ αυξάνει το αίσθημα τοπικής υπερηφάνειας των κατοίκων. Αποτελεί μία ένδειξη πως ο τόπος τους αποτελεί πλέον κάτι το ξεχωριστό και το ιδιαίτερο και θα γίνει πιο ισχυρή η αίσθηση του 'ανήκειν'. Σε βάθος χρόνου, εκτιμάται η αναβάθμιση της εικόνας που έχουν οι ίδιοι οι κάτοικοι για την πόλη τους, καθώς θα βιώνουν σημαντικές εξελίξεις, οι οποίες προσδίδουν καλλιτεχνική οπτική και αναγνωρισιμότητα στην πόλη. Ουσιαστικά θα δημιουργηθεί μία νέα

πραγματικότητα, στην οποία θα ξέρουν πως έχουν συμβάλει και οι ίδιοι. Αναμένεται να απολαμβάνουν περισσότερο τη διαμονή τους στην πόλη και πιθανώς να αποκτήσουν περισσότερα καλλιτεχνικά ενδιαφέροντα.

Πολιτιστική διαφοροποίηση και Κοινωνική συνοχή

Παρόλο που το συνολικό εγχείρημα έχει μεν την προοπτική της διεθνούς προβολής, δεν παύει προτεραιότητα να έχει η βελτίωση των δομών της τοπικής κοινωνίας των Πειραιωτών. Προβλέπεται πως θα λειτουργήσει ως μία θετική συνιστώσα που θα ενδυναμώσει τους κοινωνικούς δεσμούς. Οι δεσμοί αυτοί δύναται να είναι μεταξύ της ίδιας της οικογένειας, μεταξύ φίλων και κοινωνικών συνόλων, εθνοτικοί, μεταξύ συναδέλφων και γενικότερα μεταξύ κοινωνικών ομάδων. Επιπλέον, αφορά τη σύνδεση και επικοινωνία μεταξύ των ανωτέρω ομάδων, οι οποίες υπό άλλες συνθήκες δεν θα είχαν την ευκαιρία να βρεθούν σε κοινό χώρο και να ανταλλάξουν πάνω σε κοινό αντικείμενο.

Αύξηση του ποιοτικού χρόνου μιας οικογένειας

Αποτελεί διαπίστωση πως οι ταχείς ρυθμοί της καθημερινότητας, δεν αφήνουν το περιθώριο στα μέλη μιας οικογένειας να απολαύσουν μαζί αρκετό ποιοτικό χρόνο. Ο παράγοντας του ποιοτικού χρόνου είναι αξιοσημείωτος, ως προς την ενδυνάμωση των σχέσεων μιας οικογένειας. Βιώνοντας μαζί όλα τα μέλη μία ευχάριστη και έντονη εμπειρία όπως ένα φεστιβάλ, θα αποκτήσουν ένα πιο δυνατό αίσθημα ‘σύνδεσης’ μεταξύ τους. Πόσω μάλλον, όταν πρόκειται για μία δραστηριότητα η οποία επαναλαμβάνεται στα χρόνια, γεγονός που θα προσδώσει το αίσθημα της επανάληψης του χαρούμενου οικογενειακού χρόνου.

Βαθύτερη κατανόηση της ίδιας κουλτούρας

Μέσα από την επαφή με ανθρώπους από άλλες χώρες ή ακόμα και από άλλες περιοχές της Ελλάδας, οι Πειραιώτες θα κατανοήσουν σε μεγαλύτερο βάθος την ίδια τους κουλτούρα, λόγω της παρατήρησης διαφορετικότητας προς τις άλλες κουλτούρες. Αυτό το φαινόμενο θα μπορούσε να επιτευχθεί ανάμεσα σε ανθρώπους που είτε εργάζονται μαζί στον τομέα του εθελοντισμού είτε ανάμεσα σε ανθρώπους που απολαμβάνουν ταυτόχρονα ή συμμετέχουν σε κάποιο θέαμα του φεστιβάλ. Αναμφίβολα, σημαντικό ρόλο θα διαδραματίσουν και οι διεθνείς εκφράσεις τέχνης που θα προβληθούν

στο φεστιβάλ, οι οποίες θα δράσουν καταλυτικά στην εμφανή σύγκριση ανάμεσα στις κουλτούρες.

Βελτίωση στην ποιότητα ζωής

Ενδεχομένως να μην υπάρχει εμφανής σύνδεση, ωστόσο έχει αποδειχθεί πως η συμμετοχή σε δραστηριότητες που αφορούν την τέχνη έχει θετικό αντίκτυπο στη ψυχολογία του ατόμου. Ο Φρόντ υποστήριξε πως η απλή επαφή με την τέχνη, ως αισθητική, ανεξάρτητα με το αν κατανοεί κανείς σε βάθος ή όχι, προκαλεί στον θεατή μία υγιή σύγχυση, μέσω της οποίας έρχεται πιο κοντά στις προσωπικές του επιθυμίες (Wollheim, Hopkins, 1974: 217). Επιπλέον, διευρύνει τους ορίζοντες ενός ανθρώπου, καθώς είναι εμπνευσμένη από την καθημερινότητα και με αυτόν τον τρόπο ο δέκτης, επανεξετάζει τις δικές του καθημερινές συνήθειες (McNiff, 2004: 66). Υψηλότερα ψυχολογικά οφέλη θα έχει επίσης ο θεατής, στην περίπτωση που ασχοληθεί ενεργά με τη τέχνη και εκφραστεί μέσω αυτής.

8.2.2. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Ενίσχυση της τοπικής προβολής

Κάθε τόπος οφείλει να έχει ένα μείγμα μάρκετινγκ το οποίο θα αποσκοπεί στην επιτυχή προβολή του. Η καθιέρωση του θεσμού ενός φεστιβάλ, συμβάλλει σε σημαντικό βαθμό όσον αφορά την προβολή του τόπου και τη δημιουργία ροών προς αυτό. Προβάλλεται κατ' επέκταση μία εικόνα, η οποία δηλώνει πόλη με ζωντάνια και η οποία δεν αναπαύεται στο ιστορικό της παρελθόν, αντίθετα πλαισιώνεται από ανθρώπους που νοιάζονται γι' αυτήν και δημιουργούν σε αυτή, καθιστώντας τη σύγχρονη με τις εξελίξεις. Ακόμη, είναι πολύ πιθανό, κάποιος που θα επισκεφτεί μία πόλη για κάποιο φεστιβάλ, να την επισκεφτεί ξανά σε άλλη περίοδο του χρόνου, προκειμένου να τη γνωρίσει καλύτερα. Έτσι δημιουργείται μία βάση ροών τουρισμού, η οποία με σωστό σχεδιασμό δύναται μακροπρόθεσμα να αυξηθεί εκθετικά και να προσφέρει σημαντική ανάπτυξη στην πόλη.

Δημιουργία διεθνούς προφίλ στα MME

Η εικόνα που προβάλλεται στα MME για έναν τόπο είναι κρίσιμη για την εντύπωση που δημιουργείται διεθνώς για εκείνη. Η απλή προβολή κάποιων μεμονωμένων στοιχείων, δεν έχει την ίδια ισχύ που θα είχε η προβολή ενός φεστιβάλ, και αυτό διότι

στην δεύτερη περίπτωση, ο δέκτης εμπλέκεται ενεργά στο προβαλλόμενο θέαμα. Στόχος είναι το ΚΦΠ να μονοπωλήσει τα ΜΜΕ όπως και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, ούτως ώστε να προβληθεί διεθνώς μία ζωντανή και ποιοτική εικόνα, η οποία θα κεντρίσει το ενδιαφέρον του δέκτη και θα τον παροτρύνει να αναζητήσει περισσότερες πληροφορίες.

Μείωση ανεργίας

Πέραν των θέσεων εργασίας που θα προσφέρει το ίδιο το φεστιβάλ (Παράγραφος 7.1.), υπολογίζεται πως θα δημιουργήσει κι άλλες θέσεις εργασίας, όπως επίσης θα συμβάλει στη διατήρηση των ήδη υπάρχουσών θέσεων. Εκτός από την ομάδα στελέχωσης του φεστιβάλ, θα χρειαστούν εξίσου αρκετοί εξωτερικοί συνεργάτες όσον αφορά τη διαμόρφωση των σκηνικών και τη γενικότερη τεχνική επιμέλεια. Επιπλέον, η τόνωση της αγοράς που θα επέλθει στον Πειραιά και στις πόλεις της εμβέλειάς του, θα λειτουργήσει θετικά στη διατήρηση των θέσεων εργασίας και ενδεχομένως να δημιουργήσει κάποιες νέες θέσεις. Επομένως πρόκειται για πολλαπλασιαστικά οφέλη σε τοπική και υπερτοπική κλίμακα. Δυνητικά ίσως αποτελέσει και έναν τρόπο παρεμπόδισης της μετανάστευσης του εργατικού δυναμικού.

Αύξηση ελκτικότητας επενδύσεων

Έρευνες έχουν δείξει πως ο άξονας των φεστιβάλ αποτελεί ένα βασικό κίνητρο, ώστε να αυξηθεί η δημοτικότητα της πόλης και να έλξει σημαντικές ροές επισκεπτών. Ειδικότερα όταν πρόκειται για βελτιωμένες δομές πολιτισμού, οι οποίες βελτιώνουν την ποιότητα ζωής, είναι επόμενο να έλκουν επενδύσεις σε πολλούς και διαφορετικούς τομείς της οικονομίας. Δημιουργείται ένα προφίλ επισκεπτών ως επί το πλείστο νέων σε ηλικία με υψηλό επίπεδο μόρφωσης, οι οποίοι είναι πιθανό να περάσουν μεγαλύτερο διάστημα στην πόλη από τη διάρκεια του φεστιβάλ. Συνεπώς, εταιρίες ή ιδιώτες που ενδιαφέρονται να επενδύσουν στην πολιτιστική βιομηχανία αναμένεται να επιλέξουν τη συγκεκριμένη πόλη για να υλοποιήσουν τους στόχους τους (Katsoni, Velandar, 2017: 111)

Παροχή πλατφόρμας μάρκετινγκ για χορηγούς και τοπικούς φορείς

Η επιχειρηματική υποστήριξη για τις τέχνες και τον πολιτισμό κατά κάποιον τρόπο πραγματοποιείται μέσω 'εμπορικής συναλλαγής' με συγκεκριμένους και στοχευμένους στόχους και αποτελέσματα και για τους δύο εταίρους. Ένας από τους τρόπους με τους οποίους οι επιχειρήσεις κερδίζουν την απόδοση της επένδυσης είναι με τη χρηματοδότηση οργανισμών που έχουν μεγάλη ή πολύ εξειδικευμένη απήχηση στο

κοινό, με το οποίο συνδέεται η δραστηριότητά τους. Σχηματίζεται με αυτήν τη μέθοδο μία πλατφόρμα στην οποία συμμετέχουν, επικοινωνούν και αλληλοϋποστηρίζονται εξίσου τοπικοί φορείς και χορηγοί (Πηγή: Edinburgh's festival impact study, 2015).

8.2.3. ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Περιβαλλοντικό αποτύπωμα

Ο τομέας της μέτρησης του περιβαλλοντικού αποτυπώματος είναι ένας πολύπλοκος ως προς τη μέτρηση τομέας, διότι συμβάλλουν σε αυτών πολλές και διαφορετικές συνιστώσες, οι οποίες δεν είναι εύκολα υπολογίσιμες. Η απρόβλεπτη ανθρώπινη συμπεριφορά και η έλλειψη ειδικών συστημάτων μέτρησης κατανάλωσης διοξειδίου του άνθρακα, δυσχεραίνουν ακόμη περισσότερο την ορθή διαχείριση του περιβαλλοντικού ζητήματος.

Το ΚΦΠ στην προσπάθεια να επιτύχει το μικρότερο δυνατό περιβαλλοντικό αποτύπωμα, προβλέπει μηχανισμούς και μέτρα που θα προάγουν την προστασία του περιβάλλοντος. Σε αυτά ανήκουν η τοποθέτηση κάδων ανακύκλωσης σε αρκετά σημεία της διοργάνωσης, η συστηματική υπενθύμιση χρήσης τους, η προώθηση της προμήθειας εισιτηρίων μέσω διαδικτύου έναντι της κλασικής έντυπης μορφής και η προτίμηση πράσινης τεχνολογίας, όπου αυτή είναι εφικτή και η παροχή προνομίων σε όσους επιλέγουν να μοιράζονται το αυτοκίνητό τους.

Βιωσιμότητα

Η βιωσιμότητα του φεστιβάλ, η εξασφάλιση δηλαδή της συνέχισης και ανάπτυξής του με τη λιγότερη δυνατή χρήση φυσικών πόρων ώστε να διατηρηθεί η οικολογική ισορροπία, αποτελεί ένα καίριο ζήτημα, το οποίο χρήζει ουσιαστικού και δομημένου σχεδιασμού. Τα μέτρα περιβαλλοντικής προστασίας που περιεγράφηκαν ανωτέρω, εκτιμάται πως θα ενισχύσουν τη βιωσιμότητα των εκδηλώσεων και θα αποδειχθεί μακροπρόθεσμα ο βαθμός σημαντικότητας της τήρησής τους κατά τη διεξαγωγή ενός φεστιβάλ.

8.3. ΠΕΡΙΛΗΨΗ-ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Το αποτύπωμα του ΚΦΠ θεωρήθηκε σκόπιμο να παρουσιασθεί άμεσο χρόνο και σε μακροπρόθεσμο ορίζοντα. Διαπιστώθηκε πως το σύνολο του εγχειρήματος θα έχει πολλαπλά οφέλη στους διάφορους άξονες που χρήζουν διόρθωσης ή ενδυνάμωσης, προκειμένου να υπάρξει υψηλότερη τοπική ανάπτυξη. Η πολυθεματικότητα, η

καινοτομία του περιεχομένου κι ο σαφής σχεδιασμός του, το διαφοροποιούν από τα υπόλοιπα φεστιβάλ της ελληνικής εμπειρίας. Το πρόγραμμα εθελοντισμού, τα παράλληλα επιμορφωτικά σεμινάρια και οι συζητήσεις με ειδικούς, πιστεύεται πως θα αναπτύξουν τους καλλιτεχνικούς ορίζοντες των επισκεπτών, τις επικοινωνιακές τους δεξιότητες και μακροπρόθεσμα θα σχηματιστεί ένα κοινό που θα ενδιαφέρεται για πολιτιστικές δραστηριότητες. Η στοχευμένη προβολή του ΚΦΠ σχηματίζει ένα είδος εξωστρέφειας για τον Πειραιά, το οποίο πιστεύεται πως σταδιακά θα του προσδώσει μία υγιή αναγνωρισιμότητα, ικανή, ώστε μακροπρόθεσμα να αποτελέσει πόλο έλξης πολιτισμού. Ειδικότερα σε επίπεδο τουρισμού, η ολοκληρωμένη θετική εμπειρία που επιδιώκεται να απολαύσει ο επισκέπτης, αυξάνει τις πιθανότητες να επισκεφτεί ξανά την πόλη, ενδεχομένως για άλλους τουριστικούς σκοπούς. Παράλληλα, η ενδεχόμενη ανάπτυξη που θα επέλθει στον Πειραιά ενδέχεται να περιορίσει την τοπική ανεργία. Είναι προφανές, πως το ΚΦΠ, δεν θα μπορούσε να παρέμβει σε όλους τους τομείς που χρήζουν διόρθωσης, αλλά έχει προγραμματιστεί έτσι, ώστε να αναμειχθεί σε κάποιους από αυτούς. Σε αυτούς ανήκουν η αδυναμία παραμονής των επισκεπτών στον Πειραιά, οι ελλειπείς δομές πολιτισμού, η παρεξηγημένη τοπική κουλτούρα, η έλλειψη στελεχωμένων ομάδων, το φαινόμενο των μεμονωμένων παρεμβάσεων και η έλλειψη μακροπρόθεσμου σχεδιασμού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 9

9. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η απάντηση στο 1^ο ερευνητικό ερώτημα (Ποια η συμβολή της ίδιας της πόλης στη στερεοτυπική αντίληψη, πως ο Πειραιάς είναι γνωστός ως ‘ο λιμένας της Αθήνας’;) είναι:

Η έρευνα πεδίου απέδειξε, πως η ένταση της δραστηριότητας του λιμένα, έχει μέγεθος ικανό, ώστε να συγκεντρώνει το επενδυτικό ενδιαφέρον, το οποίο είναι λογικό ως ένα βαθμό. Πέρα από το λιμένα ωστόσο, δεν υπάρχει κάτι τόσο έντονο, ώστε να το αντισταθμίσει. Το ΔΘΠ, βέβαια, ενισχύει τη θετική προβολή του Πειραιά και πραγματοποιεί προσπάθειες για διεθνή απήχηση. Άρα, ένα σημαντικό μερίδιο ευθύνης, φαίνεται πως φέρει ο ίδιος ο Πειραιάς.

Η απάντηση στο 2^ο ερευνητικό ερώτημα (Υπάρχουν οι προϋποθέσεις από την πλευρά του Πειραιά, ώστε να εξισορροπηθούν οι διαφορές που προκαλούν αυτό το φαινόμενο;) είναι:

Διαπιστώθηκε πως υπάρχει το σχετικό υπόβαθρο, χωρίς να αξιοποιείται ορθά. Αντιπροσωπευτική ένδειξη υπάρχει στον τομέα του τουρισμού. Οι επιβάτες που περνούν από το λιμένα και κυρίως οι επιβάτες κρουαζιέρας, αποτελούν μία σημαντική δύναμη τουρισμού, η οποία όμως δεν αξιοποιείται, καθώς δεν έχει σχεδιαστεί εκ των προτέρων μία ολοκληρωμένη εμπειρία για τον επισκέπτη.

Η απάντηση στο 3^ο ερευνητικό ερώτημα (Υπό ποιο πλαίσιο είναι εφικτή μία ισόρροπη τοπική ανάπτυξη, κατά την οποία η οικονομία του λιμένα, αποτελεί ένα δυνατό στοιχείο, χωρίς να τη μονοπωλεί;) είναι:

Μία ισόρροπη τοπική ανάπτυξη, κατά την οποία η οικονομία του λιμένα, αποτελεί ένα δυνατό στοιχείο στην τοπική ανάπτυξη, χωρίς να τη μονοπωλεί, είναι εφικτή μέχρι ένα σημείο. Η οικονομία του λιμένα θα έχει για πάντα βαρύνουσα σημασία, καθώς αυτή είναι η φύση του Πειραιά. Αυτό που θα μπορούσε να γίνει συμπληρωματικά, είναι η οργάνωση ολοκληρωμένων και μακροπρόθεσμων στόχων, προκειμένου η πόλη να αναπτυχθεί πολύπλευρα και να προβληθεί, ως μία ενιαία και ισχυρή ταυτότητα. Αυτό είναι αντικείμενο του place marketing, γι’ αυτό η δημιουργία και στελέχωση τέτοιας ομάδας από το Δήμο Πειραιά, καθίσταται αναγκαία.

Ο ελεύθερος χρόνος και ο πολιτισμός αποτελούν σύνθετες έννοιες ως προς τον προσδιορισμό τους και είναι αλληλένδετες. Με σκοπό την ανάπτυξη της δυναμικής που προσφέρουν, είναι αναγκαίο να οργανώνονται από εξειδικευμένα στελέχη, έτσι ώστε να είναι σε θέση να προβάλλουν τη τοπική ταυτότητα μέσω του πολιτισμού και να δημιουργούν ροές επισκεπτών, οι οποίοι θα αποκομίζουν ολοκληρωμένες εμπειρίες από τον τόπο επίσκεψης, με στόχο να τον επισκεφτούν ξανά.

Ένας άξονας τοπικής ανάπτυξης που πηγάζει από τον πολιτισμό και τον ελεύθερο χρόνο, είναι τα φεστιβάλ. Η σημαντικότητα που έχει η ακριβής επιμέλεια ενός φεστιβάλ, η συνέπεια στο περιεχόμενο, η προσεκτική διοργάνωση και η αποδοχή του από το κοινό, συμβάλλουν στη διαχρονικότητά του και κατ' επέκταση στα οφέλη που έχει η πόλη από αυτό. Η δυναμική των φεστιβάλ, είναι τέτοια, ώστε η πόλη που το διοργανώνει, να έχει τη δυνατότητα επαναπροσδιορισμού της ταυτότητάς της, να έλκει συγκεκριμένο κοινό-στόχο, να έχει θετική προβολή στα ΜΜΕ, μεταξύ άλλων πλεονεκτημάτων. Το Εδιμβούργο, έχει στηρίξει ένα πολύ μεγάλο μέρος της τοπικής του ανάπτυξης στα φεστιβάλ, με αποτέλεσμα σήμερα, να θεωρείται ως 'η πόλη των φεστιβάλ'. Για το λόγο αυτό, η σύνθεση των φεστιβάλ του Εδιμβούργου, λειτούργησε ως 'πρότυπο' κατά μία έννοια, αφού μαζί με παράγοντες από τη βιβλιογραφία και την έρευνα πεδίου, συνέβαλε στη διαμόρφωση των κριτηρίων επιτυχίας ενός φεστιβάλ. Αυτά σχετίζονται με τη μάθηση, την προβολή στα ΜΜΕ, την ανάμειξη της τοπικής κοινότητας, τη βελτίωση της ποιότητας ζωής, την οικονομική ανάπτυξη και την οικονομική προσιτότητα, το περιβάλλον, την αειφορία και το μακροπρόθεσμο σχεδιασμό.

Από την ανασκόπηση της διεθνούς εμπειρίας, διαπιστώθηκε ότι το Γκέτεμποργκ, το Ρότερνταμ και η Βαρκελώνη είναι Πόλεις-Λιμάνια με έντονο παρελθόν στη βιομηχανία του λιμένα και πως πλέον έχουν αναζητήσει άλλους άξονες ανάπτυξης, ένας από τους οποίους είναι τα φεστιβάλ. Κάθε ένα από τα φεστιβάλ, προσπαθεί να 'θεραπεύσει' συγκεκριμένο κομμάτι της τοπικής κοινωνίας, προσδίδοντας το δικό του χαρακτήρα στην προβολή της πόλης. Το Γκέτεμποργκ, με το GFF προσδίδει διεθνή προβολή στην πόλη, ως κόμβος κινηματογραφικής κουλτούρας κι έχει καταφέρει μέσω των εθελοντών και της χαμηλής τιμολογιακής πολιτικής του, να δημιουργήσει αυξανόμενο κοινό για κινηματογράφο. Το GCF μέσω της εύθυμης ατμόσφαιράς του και της ανάμειξης της τοπικής κοινότητας, συμβάλλει στην υπερτοπική προβολή της πόλης και στην τοπική κοινωνική συνοχή. Το IFFR (Ρότερνταμ), προάγει τον πολιτισμό, καθώς οι νέοι κινηματογραφιστές, μέσω των συμμετοχών και της εκπαίδευσής τους από το IFFR,

αναγνωρίζονται και βελτιώνονται. Ακόμη μέσω των κοινωνικών ταινιών του, να συνδράμει στην επίλυση των πραγματικών κοινωνικών ζητημάτων της πόλης. Το NSJF έχει ‘συνδέσει’ το Ρότερνταμ με τη τζαζ κουλτούρα, ώστε το κοινό της τζαζ παγκοσμίως να επισκέπτεται και να γνωρίζει την πόλη. Παρομοίως, το SMF συνέδεσε τη Βαρκελώνη με την ηλεκτρονική μουσική, ώστε χιλιάδες θεατές συγκεντρώνονται στην πόλη και βιώνουν ολοκληρωμένες οπτικοακουστικές εμπειρίες με τη χρήση υψηλής τεχνολογίας, όπως και το CF, το οποίο αξιοποιεί τη 5G τεχνολογία. Το κοινό του CF, μέσα από τις προτροπές του φεστιβάλ για μεταξύ τους συνεργασία, αλλά και μέσα από τις δωρεές από τα εισιτήριά τους, ανέπτυξε κοινωνική ενσυναίσθηση.

Τα φεστιβάλ που εξετάστηκαν στην Ελλάδα επιλέχθηκαν λόγω της γεωγραφικής τους εγγύτητας με τον Πειραιά ή και άλλων όμοιων στοιχείων, όπως η αξιοποίηση βιομηχανικών κελυφών. Το τελευταίο, είναι ένα από τα ειδοποιά στοιχεία του ΦΑ. Επιπλέον, η στρατηγική ανάπτυξης του ΦΑ προς το νεανικό κοινό σε συνδυασμό με τη χαμηλή τιμολογιακή του πολιτική, συμβάλλουν στην αύξηση του κοινού για πολιτισμό. Σε αυτήν την ανάγκη συνδράμει και το ΦΑΕ, μέσα από τη πολυετή παρουσία, τα διαφορετικά θεάματα και τα εκπαιδευτικά προγράμματα που παρέχει. Επίσης προβάλλει τη χώρα σε διεθνές επίπεδο, αφού το υψηλό επιπέδου περιεχόμενό του και η προβολή του, έχουν διεθνή απήχηση. Η ελληνική εμπειρία ολοκληρώθηκε με το ΦσΘ, το οποίο ενισχύει την ανάγκη για πολιτιστική αξιοποίηση της βιομηχανικής κληρονομιάς και προσδίδει υπερτοπική προβολή στην ‘άγνωστη’ για πολλούς, περιοχή της Δραπετσώνας. Επιπλέον, αν και νεοσύστατο, έχει καταφέρει να προσδώσει το δικό του ύφος στην πρόσφατα αναπλασμένη περιοχή της Δραπετσώνας, τον Πολυχώρο Λιπασμάτων.

Ο Πειραιάς αποτελεί μία πολυπληθή πόλη με βασικό τομέα απασχόλησης τον τριτογενή. Το υψηλό ποσοστό τοπικής ανεργίας, οδηγεί τους περισσότερους απασχολούμενους να εργάζονται σε δήμους εκτός του δήμου διαμονής τους (χωρίς αυτό να σημαίνει απαραίτητα πως εργάζονται εκτός της ΠΕ Πειραιά). Η λιμένα βιομηχανία, ήδη αναπτυγμένη από την αρχαιότητα καθώς είναι, εξακολουθεί να αποτελεί βασικό οικονομικό πυλώνα. Η ιδιότητα αυτή ήταν καθοριστική για τη μετέπειτα ιστορία της πόλης, καθώς γενικότερα ο λιμένας, διαμόρφωσε την κουλτούρα του, η οποία είναι περιθωριακή, λαϊκή και φιλόξενη και η οποία στη συνέχεια εμπλουτίστηκε από τους πρόσφυγες και τους μετανάστες που εγκαταστάθηκαν στον Πειραιά. Απόρροια αυτής της κουλτούρας, είναι η δημιουργία καλλιτεχνικών ρευμάτων, όπως το ρεμπέτικο παλαιότερα και σήμερα το χιπ-χοπ. Η έλλειψη υποδομών, οργανωμένου και

μακροπρόθεσμου σχεδιασμού και κυρίως οι ελλειπείς προσπάθειες σχετικά με τη δημιουργία κοινού για πολιτισμό, διαμορφώνουν την αδύναμη πολιτιστική ζωή της πόλης. Συνεπώς, η προσφυγή των Πειραιωτών στην Αθήνα για την κάλυψη των πολιτιστικών τους αναγκών και αντίστροφα, είναι μία λογική συνέπεια.

Το μικρό ξενοδοχειακό δυναμικό και η παρουσία μόνο δύο πολυτελών ξενοδοχείων αποτελούν ανασταλτικό παράγοντα για την ανάπτυξη μορφών του τουρισμού πολυτέλειας. Η διαπίστωση επίσης, πως παρά το μικρό αριθμό καταλυμάτων, η πληρότητα είναι εξίσου μικρή, υποδηλώνει το χαμηλό τουρισμό της πόλης. Η σχετικά υψηλή επισκεψιμότητα των τοπικών μουσείων ωστόσο, υποδηλώνει πως είναι πιθανό κάποιος επισκέπτης να έρχεται μόνο για αυτά, χωρίς να μένει στην πόλη. Συνεπώς, τα εκατομμύρια επιβατών εσωτερικού και εξωτερικού, τα οποία περνούν από το λιμένα του Πειραιά και που δυνητικά θα μπορούσαν να αποτελέσουν μία ικανή δύναμη για τον τοπικό τουρισμό, να παραμένουν ουσιαστικά αναξιοποίητα. Ιδιαίτερη δυναμική παρουσιάζει ο τουρισμός κρουαζιέρας, καθώς διαγράφει μία σταθερότητα ως προς τον αριθμό επιβατών κάθε έτος.

Πραγματοποιήθηκαν επιτόπιες έρευνες σε περιοχές του Πειραιά. Βασικό κομμάτι της μεθοδολογίας ήταν οι συνεντεύξεις με αρμόδιους φορείς, οι οποίες επιλέχθηκαν έναντι των ερωτηματολογίων, καθώς αφορούν εξειδικευμένα ζητήματα. Η έρευνα πεδίου αποσκοπούσε στη συλλογή απόψεων από εξειδικευμένους και αρμόδιους φορείς, στον τομέα της λειτουργίας και της οργάνωσης της πόλης του Πειραιά, στον ακαδημαϊκό φορέα, στον τομέα της τέχνης, ώστε να κατανοηθούν σε μεγαλύτερο βάθος οι κοινωνικές δομές, ο τρόπος μηχανισμού της πόλης, η διαμόρφωση της τοπικής ταυτότητας, οι προοπτικές του Πειραιά και ο μηχανισμός των φεστιβάλ. Σχετικά με τη διαδικασία των συνεντεύξεων, αρχικά καταγράφηκαν οι στόχοι των συνεντεύξεων και των θεματικών αξόνων που είναι αναγκαίο να διερευνηθούν, ανά αρμόδιο φορέα. Έπειτα, επιλέχθηκαν οι φορείς και τέλος, πραγματοποιήθηκαν συνεντεύξεις με αυτούς, οι οποίες είχαν διάρκεια κατά μέσο όρο τριάντα λεπτά. Οι ερωτήσεις προσαρμόζονταν ανά φορέα και ήταν διαμοιρασμένες στις θεματικές ενότητες: γενικότερη εικόνα της πόλης, αποτύπωση του καλλιτεχνικού, πολιτιστικού και ιστορικού προφίλ του Πειραιά, ανάλυση των φεστιβάλ που εξετάστηκαν, οργάνωση και προγραμματισμός του δήμου και διαχείριση του λιμένα.

Μέχρι σήμερα, η σημαντικότητα του Πειραιά περιορίζεται στην ιδιότητά του ως ‘Πόλη-Λιμάνι’. Η αναγωγή αυτής του της ιδιότητας, σε ‘τοπική ταυτότητα’, αποδυναμώνει την πολύπλευρη τοπική ανάπτυξη κι ενισχύεται από τις επενδύσεις που λαμβάνει, οι οποίες σχετίζονται κατά κύριο λόγο με την ανάπτυξη του λιμένα και τα παράγωγα αυτής. Από την έρευνα πεδίου προκύπτει, πως η αναγνωρισιμότητα του λιμένα, αποτελεί μία σημαντική δύναμη, αλλά η πραγματική ταυτότητα της πόλης, είναι αναγκαίο να δομηθεί και να προβληθεί μέσω στρατηγικού σχεδιασμού και να αφορά τα ιδιαίτερα στοιχεία της πόλης, όπως το καλλιτεχνικό και ιστορικό της παρελθόν, το αποτύπωμα του σύγχρονου πολιτισμού της, τα υψηλής αρχιτεκτονικής αξίας κτήριά της, μεταξύ των οποίων και το SILO, το οποίο αποτελεί σύμβολο μίας ολόκληρης εποχής. Επιπλέον, η σταδιακή αποδυνάμωση του ναυτιλιακού κέντρου και η διαρροή νέων στο εξωτερικό, απειλούν την τοπική ανάπτυξη. Οι προγραμματισμένες επενδύσεις, παρόλο που είναι πολλών εκατομμυρίων και αρκετές σε αριθμό, αναμφίβολα θα αναπτύξουν το οικονομικό σκέλος της πόλης, θα προσφέρουν θέσεις εργασίας και μελλοντικά θα διαμορφώσουν ροές τουριστών, καθώς ο τουρισμός κρουαζιέρας έχει ιδιαίτερη βαρύτητα στα επικείμενα σχέδια. Είναι όμως μεμονωμένες παρεμβάσεις, οι οποίες αποσκοπούν κυρίως στην οικονομική ανάπτυξη της πόλης κι όχι στην πολύπλευρη και ισόρροπη ανάπτυξη αυτής. Συνεπώς, είναι αναγκαίο ο μελλοντικός επισκέπτης του Πειραιά να βιώσει μία ολοκληρωμένη εμπειρία, ώστε να επισκεφθεί ξανά την πόλη. Σε αυτό σημαντικό ρόλο διαδραματίζει ο πολιτισμός. Με στόχο την πολιτιστική ανάπτυξη του Πειραιά επομένως, είναι απαραίτητη η συστηματική και οργανωμένη ενασχόληση με τα πολιτιστικά του δήμου, η αναβάθμιση και η προβολή των υπάρχουσών δομών πολιτισμού ή και η επανάχρηση των συμβολικών του κτηρίων, η δημιουργία περισσότερων αντίστοιχων δομών, η ανάπτυξη κοινού για πολιτισμό, όπως και η παροχή σύγχρονων και συλλογικών πολιτιστικών εκδηλώσεων.

Ως μηχανισμός πολύπλευρης ανάπτυξης του Πειραιά προτείνεται η διοργάνωση του Καλλιτεχνικού Φεστιβάλ Πειραιά. Στοχεύει στην ανάδειξη της πόλης ‘ως πόλο έλξης πολιτισμού’ και προσπαθεί να συμβάλει στην ενίσχυση της εξωστρέφειας, του πολιτισμού και στη βελτίωση της ποιότητας διαβίωσης της πόλης. Το ΚΦΠ θα αποτελείται από 6 θεματικές ενότητες: Γλυπτική, Ζωγραφική, Φωτογραφία, Θέατρο, Κινηματογράφο και Μουσική, με συνολική διάρκεια 3 μηνών (Απρίλιος-Ιούνιος), αποσκοπώντας σε μία μικρή επιμήκυνση της θερινής τουριστικής περιόδου. Επιπλέον, οι πολλαπλές θεματικές στο περιεχόμενο επιλέχθηκαν έναντι του μονοθεματικού

περιεχομένου, καθώς πιστεύεται, πως με αυτόν τον τρόπο θα προσελκύσει περισσότερο και διαφορετικό κοινό, με απώτερο επιθυμητό αποτέλεσμα την ανάπτυξη του πολιτιστικού κοινού.

Πρόσθετη προτεραιότητα αποτελεί η κινητοποίηση της τοπικής κοινότητας, γι' αυτό και σε κάθε θεματική ενότητα θα υπάρχει δυνατότητα προβολής νέων καλλιτεχνών, ομάδα εθελοντών και εκπαιδευτικά σεμινάρια. Σε αυτό, κύριο ρόλο θα διαδραματίσει και η στοχευμένη προώθηση του ΚΦΠ. Από την έρευνα πεδίου, εκτός από τη έλλειψη πολιτιστικών υποδομών και κοινού για πολιτισμού, διαπιστώθηκε ακόμη πως οι όποιες πολιτιστικές δράσεις, δε χρησιμοποιούν μηχανισμό απολογισμού. Έτσι, το ΚΦΠ δίνει έμφαση σε αυτό, μέσω των ηλεκτρονικών κρατήσεων των (δωρεάν) εισιτηρίων και της στελεχωμένης ομάδας που έχει προγραμματίσει. Με σκοπό τη σύνδεση του ΚΦΠ με το βιομηχανικό παρελθόν του λιμένα Πειραιά, ως χώρος διοργάνωσης επιλέχθηκε το κτήριο του SILO και ο περιβάλλοντας χώρος του. Η πρόταση αξιοποίησής του ως Μουσείο Ενάλιων Αρχαιοτήτων έχει θεσμοθετηθεί κι έτσι στο πλαίσιο της παρούσας διπλωματικής εργασίας, υφίσταται η θεωρητική αποδοχή, πως το SILO έχει αναπλασθεί και οι δράσεις του φεστιβάλ που προτείνεται, προσαρμόζονται στην αρχιτεκτονική της ανάπλασης. Όταν οι εκπρόσωποι των αρμόδιων φορέων ερωτήθηκαν για το ΚΦΠ ως ιδέα, υπήρξε θετική ανταπόκριση, αν και παρουσιάστηκαν εξίσου και κάποιες αμφιβολίες, ως προς την οικονομική του βιωσιμότητα και το βαθμό προτεραιότητας που αποτελεί.

Ειδικότερα η γεωγραφική θέση και η φυσική εξωστρέφεια του Πειραιά, αναμένεται να ενισχυθούν μέσω της τοπικής και διεθνούς προβολής του ΚΦΠ, όπως και η δημιουργία καλλιτεχνικών ρευμάτων, καθώς βασικό στοιχείο του ΚΦΠ είναι η συμμετοχή νέων καλλιτεχνών. Από την ευρύτερη εκτιμώμενη τοπική ανάπτυξη, εκτιμάται, πως θα προβληθούν περισσότερο το ΔΘΠ, οι επιμέρους τοπικές ταυτότητες, τα μουσεία και οι δομές πολιτισμού, αφού ενδιαφέρουν παρόμοιο κοινό-στόχο. Ίσως, το ΠαΠει, προσελκύσει περισσότερους φοιτητές, καθώς οι νέοι επισκέπτες, θα έχουν γνωρίσει τον Πειραιά και θα τον έχουν συνδέσει με ευχάριστες εμπειρίες. Ελπίζεται ακόμη, πως θα αποτελέσει έναυσμα για την αξιοποίηση λοιπών βιομηχανικών κελυφών της περιοχής. Η συμμετοχή στην επίτευξη ενός μεγαλύτερου συλλογικού στόχου, τα προγράμματα εθελοντισμού, η επικοινωνία και ο γόνιμος διάλογος, προσδοκάται, πως θα ενισχύσουν το αίσθημα ενότητας κατοίκων.

Ως προς την έλλειψη οργανωμένου και μακροπρόθεσμου σχεδιασμού, το ΚΦΠ, μέσω του οργανωμένου σχεδίου μακροπρόθεσμης απόδοσης που έχει διαμορφώσει, αναμένεται να του προσδώσει θετικά αποτελέσματα, καθιστώντας έτσι σαφή τα οφέλη αυτού του σχεδιασμού. Ομοίως προς την απουσία στελεχωμένων ομάδων ως προς την τοπική προβολή, το παρωχημένο προφίλ των καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων και τις μη ψηφιοποιημένες υπηρεσίες. Τα χαρακτηριστικά ‘κλειστής’ κοινωνίας και η στερεοτυπική αντίληψη πως η μετάβαση στον Πειραιά είναι περισσότερο για γραφειοκρατικές διαδικασίες, ελπίζεται πως θα περιορισθούν, αφού η πραγμάτωση άλλων δραστηριοτήτων από αυτές που έχουν συνηθίσει, είναι επόμενο να αναβαθμίσουν την εικόνα της πόλης. Συμπληρωματικά, η παράλληλη δράση μουσείου - φεστιβάλ, η εναλλαγή των καλλιτεχνικών θεματικών αξόνων και η σύνδεσή τους με την πόλη, ελπίζεται να προάγουν το συλλογικό τρόπο επεμβάσεων.

Σε ιδιαίτερα μακροπρόθεσμο ορίζοντα, το επενδυτικό ενδιαφέρον για συναφείς δραστηριότητες, υπολογίζεται να αυξηθεί, όπως επίσης αναμένεται να ενισχυθεί ο τουρισμός κρουαζιέρας, καθώς πλέον ο επισκέπτης θα μπορέσει να έχει μία ολοκληρωμένη εμπειρία. Τα αρχαιολογικά ευρήματα του Πειραιά και των γειτονικών του περιοχών, είναι επόμενο να έχουν υψηλότερη επισκεψιμότητα λόγω των κοινών ενδιαφερόντων με το ΚΦΠ, με ενδεχόμενη ανάπτυξη συνεπώς, του αρχαιολογικού τουρισμού. Ακόμη, εφόσον πρόκειται για ένα εξωστρεφές φεστιβάλ, η συνεργασία με άλλες Πόλεις - Λιμάνια είναι παραπάνω από επιθυμητή και ενδεχομένως να επεκταθεί και σε άλλους τομείς πέραν του φεστιβάλ. Επίσης, η ανάδειξη της σημαντικότητας του εθελοντισμού, όπως και των παράλληλων δράσεων επιμόρφωσης, πιστεύεται πως θα ενισχύσουν την ανάπτυξη προγραμμάτων δια βίου μάθησης.

Σχετικά με την ανάπτυξη της πόλης, εκτός από την οικονομική, εκτιμάται, ότι τα οφέλη του ΚΦΠ θα αναδείξουν την αξία του πολιτιστικού τομέα, έτσι ώστε να ‘δημιουργηθεί χώρος’ και για άλλες πολιτιστικές δράσεις. Επιπλέον, το ανανεωμένο προφίλ της πόλης, αναμένεται πως θα περιορίσει τη μετεγκατάσταση ενός μεριδίου συναφούς εργατικού δυναμικού. Ακόμη, η συνύπαρξη του μουσείου και του φεστιβάλ, στο πλαίσιο της γενικότερης ανάπλασης του δυτικού τμήματος του λιμένα, ελπίζεται πως θα αναδείξει τη σημαντικότητα των ολοκληρωμένων παρεμβάσεων, ώστε μελλοντικά πιθανώς να αποτελέσουν τρόπο λειτουργίας του κρατικού φορέα.

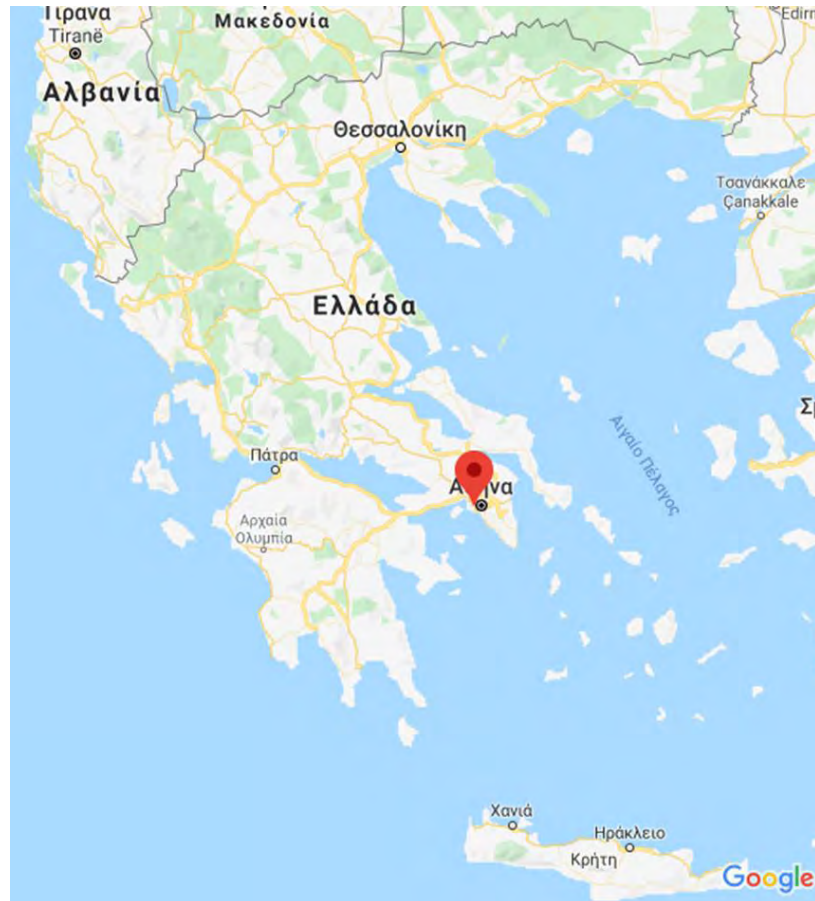
Αναφορικά με τη σημασία των αποτελεσμάτων σε σχέση με το θεωρητικό υπόβαθρο και άλλες έρευνες, βασικό στοιχείο διαφοροποίησης αυτής της εργασίας, είναι η πολυπαραγοντική προσέγγιση των δεδομένων. Στον τομέα της ανάλυσης, ως πρωτότυπη παράγραφος κρίνεται εκείνη των απόψεων για την ταυτότητα του Πειραιά. Οι εκπρόσωποι των αρμόδιων φορέων που ερωτήθηκαν, απάντησαν ο καθένας από τη δική του σκοπιά, με αποτέλεσμα να προκύπτει μία συλλογική παράγραφος, η οποία εν τέλει επιβεβαίωσε τον ισχυρισμό της εισαγωγής, πως η σημαντικότητα του Πειραιά περιορίζεται στο λιμένα του. Επιπροσθέτως, εξετάστηκε η συλλογικότητα των χωρικών επενδύσεων, υπό το πρίσμα των συλλογικών παρεμβάσεων και διαπιστώθηκε πως πρόκειται για μεμονωμένες παρεμβάσεις. Στον τομέα της πρότασης, η επιλογή του SILO, ως χώρος διεξαγωγής του ΚΦΠ, προέκυψε από μία ακολουθία κριτηρίων, όπως την εποχή και τη δραστηριότητα που συμβολίζει, τη γεωγραφική του θέση και το αναπτυξιακό πλαίσιο, στο οποίο είναι ενταγμένο. Επιπλέον, το ΚΦΠ ως προτάθηκε ως ‘μηχανισμός’ πολύπλευρης ανάπτυξης για την πόλη, καθώς οι δράσεις που προτείνονται εντός του, έχουν σχεδιαστεί έτσι, ώστε κάθε δράση, δυνητικά να επιλύσει ένα ζήτημα της πειραϊκής ανάπτυξης.

Τέλος, με την υπόθεση του γεγονότος, ότι το ΚΦΠ θα έχει πραγματοποιηθεί, επόμενες έρευνες θα μπορούσαν να εξετάσουν τις εκτιμώμενες επιπτώσεις που αναλύονται στην εργασία. Ύστερα από την πενταετή λειτουργία του ΚΦΠ, θα μπορούσαν να ερευνηθούν οι συνιστώσες του βραχυπρόθεσμου αποτυπώματος του φεστιβάλ, οι οποίες αφορούν τον τουριστικό, πολιτιστικό και κοινωνικό τομέα και με την ολοκλήρωση τουλάχιστον 10 ετών λειτουργίας του φεστιβάλ, να εξεταστούν οι άξονες του μακροπρόθεσμου αποτυπώματος, οι οποίοι σχετίζονται με την κοινωνία, την οικονομία και το περιβάλλον. Ανεξάρτητα από την υλοποίηση, ή μη, του προτεινόμενου ΚΦΠ, ζητήματα για μελλοντική έρευνα, δύνανται να είναι η διαμόρφωση, ή μη, της ταυτότητας του Πειραιά, ο βαθμός ελκυστικότητάς του, όπως και η έκβαση της ισορροπίας της τοπικής του ανάπτυξης.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Κεφάλαιο 4

Εικόνα 4.1.: Η θέση του Πειραιά στην Ελλάδα

Πηγή: Google Maps

Εικόνα 4.2.3.: Εργατική κατοικία επί της Οδού Καπετανίδου (Δραπετσώνα, 2020)

Πηγή: Προσωπικό αρχείο

Εικόνα 4.2.4.: Εργατική κατοικία επί της Οδού Αριστοτέλους (Δραπετσώνα, 2020)

Πηγή: Προσωπικό αρχείο

Εικόνα 4.6.2.: Άποψη Ακτής Μουτσοπούλου

Πηγή: Προσωπικό αρχείο

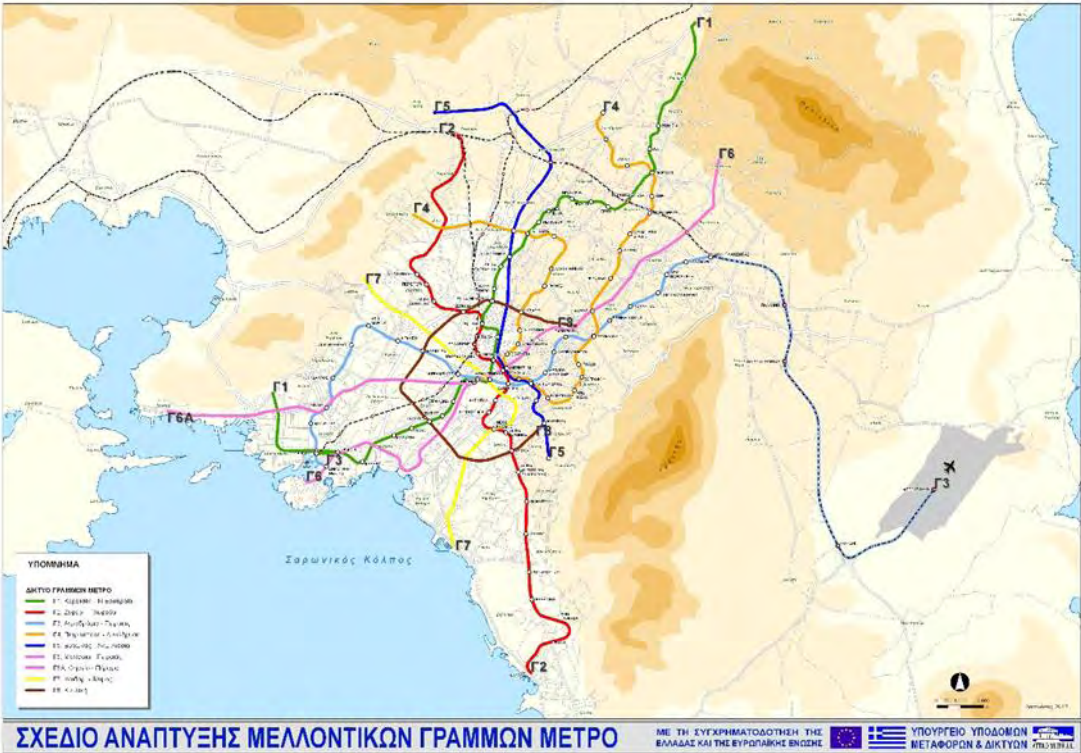
Πίνακας 4.6.3.: Διακίνηση Επιβατών Εσωτερικού-Εξωτερικού

	2012	2013	2014	2015
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ	7.729.778	7.642.760	8.093.501	8.391.632
ΑΚΤΟΠΛΟΪΑΣ	5.778.688	5.741.167	6.027.125	6.354.911
ΑΡΓΟΣΑΡΩΝΙΚΟΥ	1.951.090	1.901.593	2.066.376	2.036.721
ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ	2.066.925	2.296.457	1.854.916	1.678.490
ΚΡΟΥΑΖΙΕΡΑΣ	329.168	308.705	256.196	284.246
ΔΙΕΡΧΟΜΕΝΟΙ	1.737.757	1.987.752	1.598.720	1.394.244
ΣΥΝΟΛΟ	9.796.703	9.939.217	9.948.417	10.070.122
ΚΙΝΗΣΗ ΠΟΡΘΜΕΙΟΥ	8.186.932	7.730.555	8.687.078	7.417.892
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ	17.983.635	17.669.772	18.635.495	17.488.014

Πηγή: ΟΛΠ

Κεφάλαιο 6

Χάρτης 6.2.1.: Σχέδιο ανάπτυξης μελλοντικών γραμμών μετρό

Πηγή: ametro.gr

Χάρτης 6.2.3.: Γενική διάταξη προτεινόμενων έργων μαστερπλαν ΟΛΠ

Πηγή: blod.gr

Εικόνα 6.3.3.: Βόρεια Όψη SILO

Πηγή: Προσωπικό Αρχείο

Εικόνα 6.3.4.: Ανατολική Όψη SILO

Πηγή: Προσωπικό αρχείο

Εικόνα 6.3.5.: Βόρεια Όψη SILO

Πηγή: Προσωπικό αρχείο

Εικόνα 6.3.6.: Αποθήκη στην ανατολική πλευρά του SILO

Πηγή: Προσωπικό Αρχείο

Εικόνα 6.3.7.: SILO και Αποθήκες

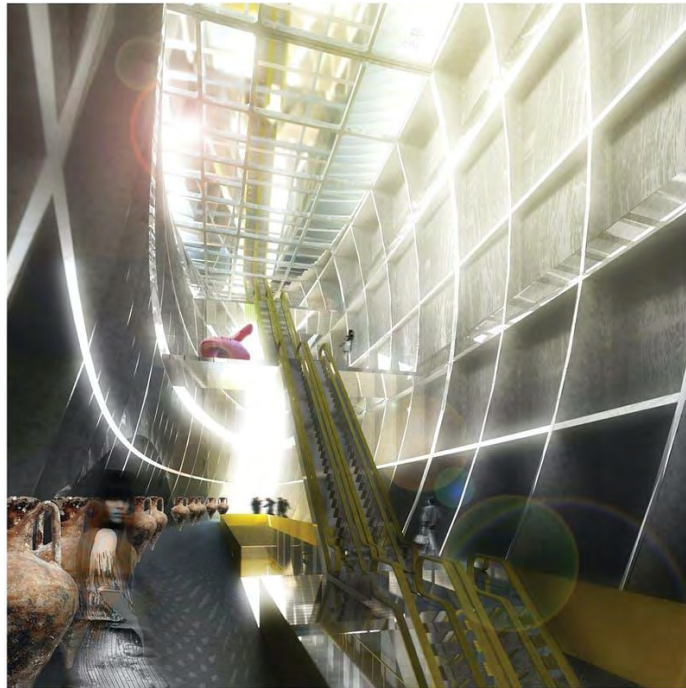
Πηγή: Προσωπικό αρχείο

Εικόνα 6.3.2.3.: Δεύτερο βραβείο αρχιτεκτονικού διαγωνισμού Πολιτιστικής Ακτής.
Ομάδα αρχιτεκτόνων: Andrei U., Bompa T., Chelarescu C.

Πηγή: bustler.net

Εικόνα 6.3.2.4.: Δεύτερο βραβείο αρχιτεκτονικού διαγωνισμού Πολιτιστικής Ακτής (Εσωτερικός χώρος)

Πηγή: bustler.net

Εικόνα 6.3.2.5.: Τρίτο βραβείο αρχιτεκτονικού διαγωνισμού Πολιτιστικής Ακτής (κτήριο SILO). Ομάδα αρχιτεκτόνων: Κίζης Ι., Κίζης Κ., Μπελαβίλας Ν., Τροβά Β.

Πηγή: Αρχείο Ν. Μπελαβίλα.

Εικόνα 6.3.2.6.: Τρίτο βραβείο αρχιτεκτονικού διαγωνισμού Πολιτιστικής Ακτής (περιβάλλον χώρος).

Πηγή: Αρχείο Ν. Μπελαβίλα.

Εικόνα 6.3.2.7.: Τρίτο βραβείο αρχιτεκτονικού διαγωνισμού Πολιτιστικής Ακτής (Εσωτερικός χώρος).

Πηγή: Αρχείο Ν. Μπελαβίλα.

Εικόνα 6.3.2.8.: Τρίτο βραβείο αρχιτεκτονικού διαγωνισμού Πολιτιστικής Ακτής
(Εσωτερικός χώρος).

Πηγή: Αρχείο Ν. Μπελαβίλα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7

Εικόνα 7.4.2.: Λογότυπο ΚΦΠ - 1^η εκδοχή

Επεξεργασία: Ίδια

Εικόνα 7.4.3.: Λογότυπο ΚΦΠ - 2^η εκδοχή

Επεξεργασία: Ιδία

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνόγλωσση Βιβλιογραφία

Απολογισμός ΦΑ 2018: Απολογισμός Φεστιβάλ Αισχύλεια 2018

Αραβαντινός, Α. (2007), *Πολοδομικός σχεδιασμός: Για μία βιώσιμη ανάπτυξη του αστικού χώρου*, Εκδόσεις Συμμετρία, Αθήνα: 35

Ασλανίδης, Α. (2018), *Δυνατότητες διαχείρισης και Ανάδειξης των μνημείων της Πειραιϊκής και της Ζέας: Πρόταση ψηφιακής αποκατάστασης της σκευοθήκης του Φίλωνος*, Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Ρόδος: 15

Βογιαζίδης, Ν. (2017), Διαλέξεις μαθήματος 'Σχεδιασμός και διαχείριση ειδικών γεγονότων', ΤΜΧΠΠΑ με διευθύνοντα καθηγητή τον κ. Δέφνερ Α.

Γιοβανίδης, Λ. (2020), Καλλιτεχνικός Διευθυντής ΔΘΠ, σε συνέντευξη που παραχώρησε στην εκπομπή 'Προσωπικά' (EPT)

Δέφνερ, Α. (2006), *Σχεδιασμός τουρισμού και ελεύθερου χρόνου*, Πανεπιστημιακές παραδόσεις, Βόλος: 5,9,74

Δέφνερ, Α. (2012), *Πολιτιστικός τουρισμός και δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου: Η Επίδραση στις λειτουργίες των πόλεων*, στο Οικονόμου Δ., Πετράκος Γ. (2012), *Η ανάπτυξη των ελληνικών πόλεων: διεπιστημονικές προσεγγίσεις αστικής ανάλυσης και πολιτικής*, Πανεπιστημιακές εκδόσεις Θεσσαλίας, Βόλος: 117

Ελληνικό Φεστιβάλ ΑΕ, *Χρηματοοικονομικές Καταστάσεις*, (Χρήσης 1η Ιανουαρίου-31η Δεκεμβρίου 2017) και (Χρήσης 1η Ιανουαρίου-31η Δεκεμβρίου 2018), βάσει Των Διεθνών Προτύπων Χρηματοοικονομικής Αναφοράς, ανάκτηση από: <http://greekfestival.gr/to-festival/oikonomika-stoicheia/> Πρόσβαση 7/6/2020

Ένωση Λιμένων Ελλάδος, *Στοιχεία Κρουαζιέρας 2015-2019 Συνολικά Χώρας*, ανάκτηση από: https://www.elime.gr/images/Docs/Krouaziera/2019_Stoixeia_Krouazieras_Synolika_Xoras.pdf Πρόσβαση 6/6/2020

ΕΛΣΤΑΤ: Απογραφή μόνιμου πληθυσμού 2011

ΕΛΣΤΑΤ: Οικονομικά ενεργός και μη ενεργός πληθυσμός, απασχολούμενοι κατά τομέα οικονομικής δραστηριότητας, άνεργοι 2011

ΕΛΣΤΑΤ: Απογραφή Πληθυσμού 2011. Απασχολούμενοι κατά τόπο εργασίας

ΕΛΣΤΑΤ: ΑΕΠ ανά Περιφερειακή Ενότητα 2018

Επιχειρησιακό πρόγραμμα Δήμου Πειραιά 2015-2019, Α' φάση, στρατηγικός σχεδιασμός, ανάκτηση από:

http://www.arch.ntua.gr/sites/default/files/resource/12041/_epixeirhsiako_programma_dhmoy_peiraia_2015-2019.pdf Πρόσβαση 24/3/2020

Θεοδωρόπουλος Β. (2018), Φεστιβάλ Αθηνών & Επιδαύρου: *Απολογισμός 2018*, Επίδαυρος 2019, ανάκτηση από: <http://greekfestival.gr/wp-content/uploads/2018/10/%CE%91%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%B9%CF%83%CE%BC%CF%8C%CF%82-%CE%A6%CE%B5%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%B2%CE%AC%CE%BB-%CE%91%CE%B8%CE%B7%CE%BD%CF%8E%CE%BD-2018.pdf> Πρόσβαση 5/6/2020

Καραχάλης, Ν., Κυριαζόπουλος, Ευαγ. και Λουράντος, Ν. (2005), *Η επανάχρηση βιομηχανικών χώρων σε λιμάνια - Η περίπτωση της πόλης του Πειραιά και του μουσείου ναυτικής παράδοσης*, στο Σαπουνάκη - Δρακάκη Λ. (2005), *Η Ελληνική Πόλη σε Ιστορική Προοπτική*, Εκδόσεις Διόνικος, Αθήνα σελ: 91-2

Καραχάλης, Γ. Ν., Κόνσολα, Ν. (2010), *Πολιτιστική δράση και τοπική ανάπτυξη: Τα φεστιβάλ στις ελληνικές πόλεις της περιφέρειας*, Αθήνα

Μπαλούρδος, Γ. (2006), *Πειραιϊκό πανόραμα: Πνευματικό και καλλιτεχνικό χρονολόγιο του πειραικού χώρου 1784 – 2005*, Εκδόσεις Τσαμαντάκη, Πειραιάς σελ: 62

ΟΛΠ, Ενιαίος Πίνακας Στατιστικών Στοιχείων Ετών 2012-2015, ανάκτηση από: <http://www.olp.gr/el/stats> Πρόσβαση 3/6/2020

Πισιμίσης, Β. (2010), *Βούρλα - Τρούμπα: Μία περιήγηση στο χώρο του υποκόσμου και της πορνείας του Πειραιά (1840 - 1968)*, Εκδόσεις Τσαμαντάκη, Πειραιάς, σελ: 100

Πολύζος, Σ. (2008), *Διερεύνηση της συμβολής των υποδομών στην οικονομική και περιφερειακή ανάπτυξη*, στο Γοσποδίνη, Α. (2008), *Διάλογοι για το σχεδιασμό του χώρου και την ανάπτυξη*, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα: 377-8

Σαπουνάκης, Α. (2012), *Ταυτότητα των πόλεων, πολιτισμός και σχεδιασμός*, σε Δέφνερ, Α., Καραχάλης, Ν. (2012), *Marketing και branding τόπου: Η διεθνής εμπειρία και η ελληνική πραγματικότητα*, Πανεπιστημιακές εκδόσεις Θεσσαλίας, Βόλος, σελ: 52-53

ΣΟΑΠ Πειραιά Σχέδιο ΚΥΑ (2017)

Στρατηγική για τη Γαλάζια Ανάπτυξη του Δήμου Πειραιά 2018-2024, ανάκτηση από: <http://www.bluegrowth.gr/wp-content/uploads/2018/03/%CE%93%CE%B1%CE%BB%CE%AC%CE%B6%CE%B9%CE%B1-%CE%91%CE%BD%CE%AC%CF%80%CF%84%CF%85%CE%BE%CE%B7-%CE%9C%CE%AC%CF%81%CF%84%CE%B9%CE%BF%CF%82-2018-web-final.pdf> Πρόσβαση 22/3/2020

Τοσκόπουλος, Β. (1984), *Πειραιάς, 1835 - 1870. Εισαγωγή στην ιστορία του ελληνικού Μάντσεστερ*, Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα: 74-5, 117, 220

Χατζημανωλάκης, Γ. (2005), *Το χρονικό μιας πολιτείας: Πειραιάς 1835-2005*, Εκδόσεις Δήμου Πειραιά, Πειραιάς: 125

Χατζημανωλάκης, Γ. (2009), *Ο Πειραιάς και η ιστορική διαδρομή του (2600 π.Χ. - 2009 μ.Χ.)*, Εκδόσεις Δήμου Πειραιά, Πειραιάς: 27, 29, 125

INSETE Intelligence, Περιφέρεια Αττικής: *Ετήσια Έκθεση ανταγωνιστικότητας και διαρθρωτικής προσαρμογής στον τομέα του τουρισμού για το έτος 2018*, Δεκέμβριος 2019, ανάκτηση από: <https://insete.gr/wp-content/uploads/2020/04/%CE%A0%CE%B5%CF%81%CE%B9%CF%86%CE%AD%CF%81%CE%B5%CE%B9%CE%B1-%CE%91%CF%84%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82.pdf> Πρόσβαση 9/6/2020

Piraeus 2021: Η πλωτή πόλη (Φάκελος υποψηφιότητας Πειραιά για τη Πολιτιστική Πρωτεύουσα 2021), Γραφείο υποστήριξης της υποψηφιότητας του Πειραιά ως πολιτιστική πρωτεύουσα της Ευρώπης το 2021, Δήμος Πειραιά

Ξενόγλωσση Βιβλιογραφία

Bernardez-Lopez, J. (2012), 'The case of the Sonar International Festival of Advanced Music and Multimedia Art of Barcelona'

Bohigas, O. (1989), Il Villaggio Olimpico del 1992 nel quartiere 'Nova Icaria', Urbanistica Informazioni, στο Jauhiainen (1995): 38-39

Derett, 2004 στο Woodside A. G., Martin D. (2008), 'Tourism management : analysis, behaviour and strategy' στο Wooten M., Norman W., 'Interpreting and Managing Special Events and Festivals', Wallingford, Oxford, UK: 198

Falassi, A. (1987), 'Festival: Definition and morphology' στο: Falassi, A., Ed., Time out of Time, University of New Mexico Press, Albuquerque: 10

Jauhiainen J. (1995), 'Waterfront redevelopment and urban policy: The case of Barcelona, Cardiff and Genoa': 75

Edinburgh Festivals Impact Study: Final Report (2015), ανάκτηση από: https://www.edinburghfestivalcity.com/assets/000/001/964/Edinburgh_Festivals_-_2015_Impact_Study_Final_Report_original.pdf?1469537463 Πρόσβαση 5/3/2020

Hitters, E., Richards, G. (2002), 'The creation and management of cultural clusters', Creativity and Innovation management στο Γοσποδίνη, Α. (2006), *Σκιαγραφώντας, ερμηνεύοντας και ταξινομώντας τα νέα τοπία της μεταβιομηχανικής πόλης*, στο Γοσποδίνη, Α. και Μπεριάτος, Η. (2006), *Τα νέα αστικά τοπία και η ελληνική πόλη*, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα: 36

GCF Report: Gothenburg Culture Festival Report 2016, ανάκτηση από: <https://gothenburgculturefestival.com/in-english> Πρόσβαση: 18/3/2020

Getz D. (1993), 'Planning for tourism business districts', Annals of Tourism Research, vol. 20 στο Δέφνερ, 2012: 119

Grainger - Jones (1999) στο Yeoman I., Robertson M., Ali - Knight J., Drummond S., McMahon - Beattie U. (2004), 'Festival and Events Management: An International Arts and Culture Perspective', Elsevier Butterworth - Heinemann, Oxford: 95

Gothenburg anniversary plan (2016), Dreams become reality, ανάκτηση από: http://www.goteborg2021.com/uploads/2016/10/Jubileumsplan_2016_ENG_k3-final.pdf Πρόσβαση: 13/3/2020

Katsoni V., Velandar K. (2017), 'Innovative Approaches to Tourism and Leisure: Fourth International Conference IACudit Athens, 2017', Springer, New York, USA: 111

Kotler, P. (2002), 'Marketing Management, Millenium Edition: Custom Edition for University of Phoenix', Pearson Custom Publishing, USA: 7-10

Industry Guide of Gothenburg International Film Festival 2018-2020, ανάκτηση από: https://goteborgfilmfestival.se/wp-content/uploads/2020/01/GFF_Industryguide_2020_Digi.pdf Πρόσβαση: 7/6/2020

MacMillan Wardrop K., Robertson M. (2004) 'Edinburgh's Winter Festival' στο Yeoman I., Robertson M., Ali - Knight J., Drummond S., McMahon - Beattie U. (2004), 'Festival and Events Management: An International Arts and Culture Perspective', Elsevier Butterworth - Heinemann, Oxford: 135

Mah, A. (2014), 'Port Cities and Global Legacies: Urban Identity, Waterfront Work and Radicalism', London, UK

Masser, I., Sviden, O. και Wegener, M. (1992), 'The Geography of Europe's Future'. London and New York: Belhaven Press:43-4 στο Δέφνερ, 2012: 118

McNiff, S. (2004), 'Art Heals: How Creativity Cures the Soul', Shambhala Publications, Boston, USA: 66

Müller, A - L. (2016), 'European Port Cities' Ambiance as Heritage of the Future: An analysis of Dublin and Gothenburg', University of Bremen, Germany

Nostradamus Report: A Creative Explosion (2020), Koljonen J., Gothenburg Film Festival, ανάκτηση από: <https://goteborgfilmfestival.se/en/bransch/nostradamus/> Πρόσβαση: 2/3/2020

Richards, G., Palmer R. (2010), 'Eventful Cities: Cultural Management and Urban Revitalisation'. Elsevier, Great Britain: 45

Schneider, M. (2007), 'Der Ausverkauf der Identitaet' σε Sauter M. (2007), 'Nachhaltige Raumentwicklung Positionen Architektur', Volume 2., Michael Imhof Verlag GmbH, Liechtenstein: 80

UNESCO Institute for Statistics (2009) 'Framework for Cultural Statistics Handbook No.3', ανάκτηση από:
<http://uis.unesco.org/sites/default/files/documents/measuring-cultural-participation-2009-unesco-framework-for-cultural-statistics-handbook-2-2012-en.pdf> Πρόσβαση: 5/2/2020

Van Aalst, I., Melik, R. (2012), 'City Festivals and Urban Development: Does Place matter?' European Urban and Regional Studies

Wagenaar, C. (2004), 'Happy Cities and Public Happiness in Post - War Europe' Nai Publishers, Michigan, USA: 87

Warsewa, G. (2017), 'The Transformation of Port Cities: Local Culture and the Post - Industrial Maritime City', Institute for Labour and Economy, University of Bremen, Germany

Wollheim, R., Hopkins, J. (1974), 'Philosophical Essays on Freud' σε Dalley, T., Case C., Schaverien, J., Weir, F., Halliday, D., Hall, P. N. & Waller, D. (2013), 'Images of Art Therapy (Psychology Revivals): New Developments in Theory and practice', Routledge, New York, USA: 217

Zukin, S. (1995), 'The Cultures of Cities'. Blackwell, Oxford: 2-4 στο Δέφνερ, 2012: 74

Ιστοσελίδες

<https://www.goteborg.com/en/> Πρόσβαση 3/8/2019

<https://www.festival-avignon.com/en/> Πρόσβαση 8/11/2019

<http://greekfestival.gr/> Πρόσβαση 9/11/2019

<https://aisxylia.gr/to-festival/> Πρόσβαση 2/3/2020

https://ec.europa.eu/programmes/creative-europe/actions/capitals-culture_en

Πρόσβαση 2/3/2020

<https://www.britannica.com/place/Rotterdam-Netherlands> Πρόσβαση 6/3/2020

<https://www.scotlandinfo.eu/edinburgh/> Πρόσβαση 27/2/2020

<https://www.google.com/maps/place/%CE%93%CE%BA%CE%AD%CF%84%CE%B5%CE%BC%CF%80%CE%BF%CF%81%CE%B3%CE%BA,+%CE%A3%CE%BF%CF%85%CE%B7%CE%B4%CE%AF%CE%B1/@57.70887,11.97456,6.24z/data=!4m5!3m4!1s0x464f8e67966c073f:0x4019078290e7c40!8m2!3d57.70887!4d11.97456>
6 Πρόσβαση 5/3/2020

<https://gothenburgculturefestival.com/in-english> Πρόσβαση 5/3/2020

<https://www.britannica.com/place/Barcelona> Πρόσβαση 12/3/2020

<https://www.barcelona-tourist-guide.com/el/ekdiloseis/mousiki/sonar-festival-varkeloni.html> Πρόσβαση 12/3/2020

<https://sonar.es/en/2020/venues> Πρόσβαση 13/3/2020

<https://www.barcelona-life.com/barcelona/festivals#barcelona> Πρόσβαση 13/3/2020

<https://www.economix.gr/2019/10/17/ola-osa-provlepi-to-master-plan-tis-cosco-gia-ton-olp/> Πρόσβαση 24/3/2020

<https://www.slideshare.net/GhassanNawfal/the-5-pillars-of-event-managment-47453258> Πρόσβαση 2/2/2020

<https://www.umistapotlatch.ca> Πρόσβαση 8/11/2019

http://ikivotos.gr/storage/photos/c_950px_624px/201807/ikariotika-panigiria.jpg
Πρόσβαση 8/11/2019

[http://greekfestival.gr/choroi/arxaio-theatro-epidaourou/#iLightbox\[9fdcd0e6b5e8ca94ef5\]/1](http://greekfestival.gr/choroi/arxaio-theatro-epidaourou/#iLightbox[9fdcd0e6b5e8ca94ef5]/1) Πρόσβαση 10/11/2019

<https://secondskinclub.gr/gallery/> Πρόσβαση 10/11/2019

<https://www.culturenow.gr/venue/palaio-elaioyrgeio-eleysinas/> Πρόσβαση 1/3/2020

https://www.lifo.gr/articles/greece_articles/267430/o-neos-polyxoros-ton-lipasmaton-metam Πρόσβαση 1/3/2020

<https://www.geomovies.com/goteborg-film-festival-2018/> Πρόσβαση 1/3/2020

<https://goteborgfilmfestival.se/en/about/> Πρόσβαση 2/3/2020

gothenburgculturefestival.com Πρόσβαση 5/3/2020

<https://iffr.com/en/who-we-are> Πρόσβαση 5/3/2020

<https://www.northseajazz.com/en/about-north-sea-jazz/> Πρόσβαση 6/3/2020

<https://www.google.com/maps/place/%CE%A1%CF%8C%CF%84%CE%B5%CF%81%CE%BD%CF%84%CE%B1%CE%BC,+%CE%9F%CE%BB%CE%BB%CE%B1%CE%BD%CE%B4%CE%AF%CE%B1/@51.927903,4.3507457,11z/data=!3m1!4b1!4m5!3m4!1s0x47c5b7605f54c47d:0x5229bbac955e4b85!8m2!3d51.9244201!4d4.4777326> Πρόσβαση 11/3/2020

<https://sonar.es/> Πρόσβαση 11/3/2020

<https://www.google.com/maps/place/%CE%92%CE%B1%CF%81%CE%BA%CE%B5%CE%BB%CF%8E%CE%BD%CE%B7,+%CE%99%CF%83%CF%80%CE%B1%CE%BD%CE%AF%CE%B1/@41.3948976,2.0787273,12z/data=!3m1!4b1!4m5!3m4!1s0x12a49816718e30e5:0x44b0fb3d4f47660a!8m2!3d41.3850639!4d2.1734035> Πρόσβαση 13/3/2020

<https://www.google.com/maps/place/Silo/@37.9431703,23.6300188,17z/data=!3m1!4b1!4m5!3m4!1s0x14a1bb9ffc4f8195:0x38f452f7443dd643!8m2!3d37.9431661!4d23.6322075> Πρόσβαση 20/3/2020

<https://bustler.net/news/2801/piraeus-museum-for-underwater-antiquities-the-competition-winners> Πρόσβαση 23/3/2020

<https://www.statista.com/statistics/666785/number-of-visitors-of-goeteborg-film-festival/> Πρόσβαση 1/6/2020

<https://www.statista.com/statistics/666799/number-of-movies-shown-at-goeteborg-film-festival/> Πρόσβαση 1/6/2020

<https://www.statista.com/statistics/783223/subsidies-of-international-film-festival-rotterdam-in-the-netherlands/> Πρόσβαση 1/6/2020

<http://press.iffr.com/110539-iffr-numbers-and-summary> Πρόσβαση 1/6/2020

<https://www.statista.com/statistics/665380/visitor-numbers-to-the-international-film-festival-rotterdam/> Πρόσβαση 1/6/2020

<https://iffr.com/en/annual-report/2019-2020/finance-and-organisation> Πρόσβαση 2/6/2020

<https://iffr.com/en/annual-report/2019-2020/about-our-audiences> Πρόσβαση 2/6/2020

<https://iffr.com/en/annual-report/2019-2020/friends-and-partners> Πρόσβαση 2/6/20

<https://www.thetravelmagazine.net/festival-review-north-sea-jazz-rotterdam-netherlands.html> Πρόσβαση 2/6/20

<https://www.statista.com/statistics/747979/leading-music-festivals-in-spain-by-length/> Πρόσβαση 2/6/2020

<https://www.cruillabarcelona.com/en/cruilla-festival/> Πρόσβαση 2/6/2020

<https://www.cruillabarcelona.com/es/blog/impacto-cruilla-2019/> Πρόσβαση 2/6/2020

<https://www.cruillabarcelona.com/en/tickets/> Πρόσβαση 3/6/2020

<http://www.catalunya.com/cruilla-barcelona-1-6-170?language=en> Πρόσβαση 3/6/2020

<http://greekfestival.gr/etaireia-2/> Πρόσβαση 3/6/2020

<https://www.statista.com/statistics/782577/income-of-cultural-organizations-netherlands-by-sector/> Πρόσβαση 3/6/2020

<https://www.statista.com/statistics/665380/visitor-numbers-to-the-international-film-festival-rotterdam/> Πρόσβαση 3/6/2020

<https://iffr.com/en/annual-report/2019-2020> Πρόσβαση 4/6/2020

<https://www.thetravelmagazine.net/festival-review-north-sea-jazz-rotterdam-netherlands.html> Πρόσβαση 4/6/2020

<https://goteborgfilmfestival.se/wp-content/uploads/2017/10/storanminor72-1.jpg> Πρόσβαση 4/6/2020

https://www.holland.com/upload_mm/a/d/1/71163_fullimage_iffr1.jpg Πρόσβαση 4/6/2020

https://www.mo.nl/content/uploads/2016/03/063_metropole_musicians___169_HansvanderWoerd-155-1024x683.jpg Πρόσβαση 4/6/2020

https://sonar.es/system/attached_images/29248/small/Ambiente_Village_NereaColl_014_1.jpg?1563743524 Πρόσβαση 4/6/2020

https://inassets1-internationsgmbh.netdna-ssl.com/image/1200_600/2020/01/06/39d7069f8a09188656bc97bb125a4cd6d20e9069f115f1d8e7d747c217e7cb8c.jpeg Πρόσβαση 5/6/2020

https://aisxylia.gr/cms/uploads/2019/06/AISXYLEIA_LOGO_2018.png Πρόσβαση 5/6/2020

<https://www.allaboutfestivals.gr/wp-content/uploads/aaf-athensepidaurusfest-lv.jpg> Πρόσβαση 5/6/2020

<https://lipasmatafestival.gr/to-festival/> Πρόσβαση 5/6/2020

<http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-A108/225/1642,5212/> Πρόσβαση 6/6/2020

<http://old.domiki.gr/oikismoι/attikh.htm> Πρόσβαση 6/6/2020

https://www.efsyn.gr/themata/istorika/220168_drapetsona-1960-i-mahi-tis-paragkas Πρόσβαση 6/6/2020

<https://www.insider.gr/specials/ependyseis-ano-toy-1-dis-eyro-allazoyn-ton-peiraia> Πρόσβαση 6/6/2020

https://www.ametro.gr/?page_id=269 Πρόσβαση 6/6/2020

<http://greekfestival.gr/to-festival/oikonomika-stoicheia/> Πρόσβαση 7/6/2020

https://www.ekdd.gr/ekdda/files/ergasies_esdd/20/025/1403.pdf Πρόσβαση 7/6/2020

<http://greekfestival.gr/etaireia-2/> Πρόσβαση 7/6/2020

<http://msa.ypeka.gr/> Πρόσβαση 7/6/2020

<https://www.portseurope.com/top-european-container-ports-in-the-mediterranean-have-same-ranking-in-2019-led-by-piraeus/> Πρόσβαση 8/6/2020

<http://www.worldshipping.org/about-the-industry/global-trade/top-50-world-container-ports> Πρόσβαση 8/6/2020

<http://www.olp.gr/el/coastal-shipping/passenger-terminals> Πρόσβαση 8/6/2020

<https://www.statistics.gr/2011-census-pop-hous> Πρόσβαση 8/6/2020

http://www.arch.ntua.gr/sites/default/files/resource/5215_ektheseis-ergastirioy-astikoy-perivallontos/envlab_ntua_master_plan_olp_2018.pdf Πρόσβαση 8/6/2020

<https://www.blod.gr/lectures/anaptyksiako-programma-kai-meleti-diaheirisis-master-plan-tis-olp-ae/> Πρόσβαση 8/6/2020

Συνεντεύξεις

Ανδρεαδάκης Γ., Αραχωβίτης Γ., ΓΦΑΔΕ, Διαμαντής Ν., Ζολώτα Κ., Κεχαγιάς Μ., Κυραμαργιού Ε., Μαργαρίτης Κ., Μπελαβίλας Ν., Μωραΐτης Κ., Πάνου Α., Πούλου Μ., Ρούβαλη Θ., Σερράος Κ., Σπύρου Δ., Συναδινού Ν., Συρράκου Σ., Χλωμούδης Κ.

